

Strona tytułowa

Janina Małgorzata Halec

Chór „Chopin” w Lesznie

1920 – 2020

Dzieje i współczesność

Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. Fryderyka Chopina

Leszno 2020

Recenzja

Marzanna Mizgalska-Skrzypczak

Tadeusz Paprocki

Konsultacja

Jerzy Andersz, Irena Sierpowska-Glapiak, Maria Halina Ławniczak, Julianna Woźniak

Projekt okładki

Beata Tycner

Fotografie ze zbiorów Archiwum Państwowego i Muzeum Okręgowego w Lesznie, Chóru Miejskiego „Chopin”, Leszczyńskiego Stowarzyszenia Artystycznego im. F. Chopina, Janusza Skrzypczaka oraz ze zbiorów prywatnych.

Przygotowanie do druku i indeks osobowy

Lidia Prozorowska

Wydano w roku 100-lecia Niepodległości Leszna

I 100-lecia Chóru „Chopin”

przy udziale finansowym Miasta Leszna

ISBN: 978-83-959245-0-7

Druk i oprawa: Drukarnia HAF Leszno, Aleje Konstytucji 3 Maja 6

Spis treści

1. Słowo od wydawcy
2. Wstęp
3. Zarys tradycji śpiewaczych w Lesznie
4. Dzieje chóru „Chopin”
 - Koło Śpiewu Kolejarzy Polskich „Chopin”
 - Chór Związku Zawodowego Kolejarzy „Chopin”
 - Chór Miejski „Chopin”
 - Zakończenie
5. Kalendarium 1920-2020
6. Ludzie i organizacja
 - Założyciele i zarządy
 - Prezesi koła i chóru „Chopin”
 - Dyrygenci
 - Skład chóru w roku stulecia
 - Repertuar w roku stulecia
 - Nagrania
 - Odznaki chóru „Chopin”
 - Członkowie koła i chóru na przestrzeni 100 lat
7. Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. Fryderyka Chopina
8. Aneks
 - Wspomnienia
 - Piosenka o chórze „Chopin”
9. Bibliografia
10. Wykaz ilustracji
11. Indeks osobowy

„Stańmy bracia wraz, póki mamy czas, zróbmy przyjacielskie koło i zanućmy pieśń wesóło...”

Franciszek Kowalski, *Pieśń wygnańców/ Maliniak*, ok. 1831.

Ocalić od zapomnienia

W roku 2020 mija 100 lat istnienia i działalności chóru „Chopin”, noszącego dziś nazwę Chór Miejski „Chopin”.

Chór „Chopin” jest jedynym na terenie Leszna chórem mieszanym o 100-letniej, nieprzerwanej działalności artystycznej. Jest zespołem amatorskim, zrzeszającym ludzi w różnym wieku, o różnym wykształceniu, pracujących w różnych zawodach, zwykle niemających przygotowania muzycznego, których jednak łączy wspólna pasja – miłość do śpiewu. Chór Miejski „Chopin” jest chórem czterogłosowym, a w swoim repertuarze ma utwory wybitnych kompozytorów polskich i obcych.

Poprzez swoją działalność artystyczną chór odegrał bardzo ważną rolę w walce o polskość, szczególnie po pierwszej wojnie światowej, gdyż w wyzwolonej spod zaborów Polsce idea kultywowania rodzimej pieśni była jedną z form dbałości o ojczystą mowę i popularyzowania muzyki. Ciężkie lata okupacji niemieckiej nie zabiły w chórzystach umiłowania polskiej pieśni.

Chór, od 1993 roku działający pod patronatem Miejskiego Ośrodka Kultury, na stałe wpisał się w życie kulturalne Leszna. Swoim śpiewem uświetnia ważniejsze miejskie uroczystości i wydarzenia, koncertuje także w innych miastach Polski i za granicą.

Od ośmiu lat Chór Miejski „Chopin” jest wspierany przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. Fryderyka Chopina. Przygotowując się do obchodów 100-lecia z przerażeniem stwierdziliśmy, że materiały związane z chórem znajdują się w różnych miejscach, a część z nich bezpowrotnie została zniszczona. Wtedy zrodził się pomysł opracowania monografii, w której przedstawione byłyby dzieje chóru na tle wydarzeń historycznych związanych z Leszmem. Jest to wyjątkowy czas, gdyż jubileusz chóru zbiega się z 100. rocznicą powrotu Leszna do Macierzy.

Z wielkim wzruszeniem i ogromną satysfakcją oddajemy w ręce chórzystów, czytelników, sympatyków, przyjaciół chóru, władz, przygotowaną monografię. Niech będzie swoistą podróżą sentymentalną, przywołującą wspomnienia chwil, utrwalonych już tylko w kronikach i na fotografiach. Jubileusz 100-lecia chóru ożywia te minione wydarzenia i uruchamia je w pamięci.

A czego życzymy Jubilatowi na następne dziesięciolecia? Sukcesów, godnych kontynuatorów tradycji budowanej przez 100 lat, utrzymania autorytetu w środowisku, nieustającej przychylności władz samorządowych.

Na zakończenie pragnę serdecznie podziękować autorce niniejszej publikacji dr Janinie Małgorzacie Halec za pracę włożonej w jej opracowanie, członkom stowarzyszenia, którzy wnieśli znaczący wkład w prace nad monografią oraz wszystkim osobom, które podarowały lub wypożyczyły nam materiały związane z chórem „Chopin”.

Szczególne podziękowania kieruję do władz Miasta Leszna za pomoc finansową, a także dziękuję darczyńcom: państwu Izabeli i Waldemarowi Glapiakom z firmy Gaster-Sól, pani Katarzynie Paduli świadczącej Usługi Neurologopedyczno-Szkoleniowe oraz doktorowi Jackowi Adamczakowi, specjalście ortopedzie.

Monografia jest najpiękniejszym hołdem i prezentem z okazji pięknego Jubileuszu Chóru „Chopin”. Życzę miłej lektury i ciekawych wspomnień.

Irena Sierpowska-Głapiak
Prezes

Leszczyńskiego Stowarzyszenia Artystycznego
im. Fryderyka Chopina

Wstęp

Chór Miejski „Chopin” jest kontynuatorem powstałego w roku 1920 Koła Śpiewu Kolejarzy „Kościuszek” w Lesznie i dzieje kolejnych zespołów od 1921 z patronem Fryderykiem Chopinem, pod sztandarem z hasłem śpiewaczym „Cześć Pieśni” krzewiących umiłowanie pieśni i zbiorowego śpiewania – to jego dzieje. Każdy jubileusz, tym bardziej tak podniosły jak stulecie, jest znakomitą okazją do sięgania wstecz i wspominania zarówno założycieli i pierwszych osób, które odpowiedziały na pomysł utworzenia koła, jak i wszystkich tych, którzy przez lata organizowały jego pracę, występowały, krzewiły kulturę muzyczną i dawały możliwość przeżywania piękna pieśni i zażywania rozrywki zarówno sobie, jak i przede wszystkim słuchaczom, uczestnikom tak wielu występów scenicznych i koncertów własnych „Chopina”, a także tych, w których uczestniczył on jako jeden z większej liczby wykonawców.

Niniejsza praca zatytułowana *Chór „Chopin” w Lesznie 1920-2020. Dzieje i współczesność* obejmuje kolejne zespoły ludzkie od utworzenia najdawniejszego koła śpiewaczego do współczesności jedyne go chóru mieszanego o nieprzerwanej historii ciągle aktywnego w Lesznie – CHÓRU MIEJSKIEGO „CHOPIN”. Całość otwiera wprowadzenie poszerzające zasięg czasowy opracowania, ukazujące w zarysie tradycje śpiewacze wielkopolskiego Leszna, na których wyrosło i w których kontekście istniało koło i trwa chór, a którym poświęcona jest obszerna praca zbiorowa *Amatorski zorganizowany ruch śpiewaczy Wielkopolski w latach 1892-1992*. Następnie ukazane zostały dzieje „Chopina”, począwszy od roku powstania a zarazem roku powrotu Leszna do niepodległej Polski aż roku 2020. Ich integralną częścią jest kalendarium obejmujące daty wydarzeń od 3 lipca roku 1920 do końca pierwszego półrocza roku 2020. Kalendarz powstał w wyniku starannych poszukiwań i ustaleń dat dziennych, a jeśli to się nie powiodło, zapis bez dokładnej daty znajduje się na końcu spisu wydarzeń danego roku.

Dzieje „Chopina” przedstawione są w trzech odcinkach czasowych obejmujących okres międzywojnia i czas po II wojnie światowej. Kolejna część – *Ludzie i organizacja* – przedstawia nazwiska założycieli, kolejnych prezesów, członków pierwszego i niektórych dalszych zarządów, dyrygentów, najważniejsze odznaczenia i wyróżnienia chóru oraz nagrania. Tę część zamyka zestawienie wszystkich nazwisk osób tworzących „Chopina”, które udało się ustalić jego autorce, Juliannie Woźniak, obecnej prezesse chóru. Przedstawiony został współczesny repertuar Chóru Miejskiego „Chopin” zestawiony przez dyrygenta, Bartosza

Żołędziejewskiego. Swoje miejsce w niniejszej publikacji ma Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne imienia Fryderyka Chopina, którego zdecydowaną większość stanowią chórzyci „Chopina” i którego prezeska, Irena Sierpowska-Głapiak, jest inicjatorką opracowania monografii chóru. W *Aneksie* znalazły się wspomnienia kilkorga śpiewaków i obserwatorki chóru oraz żartobliwa piosenka autorstwa jednej z chórzystek, powstała w związku z jubileuszem 90-lecia i odśpiewana podczas tradycyjnego, najbliższego tamtej rocznicy, noworocznego spotkania chórzystów. Całość dopełnia bibliografia, spis fotografii oraz indeks osobowy.

Podstawą niniejszego opracowania były źródła archiwalne do dziejów chóru znajdujące się w Archiwum Państwowym w Lesznie, leszczyńskim Muzeum Okręgowym oraz będących nadal w dyspozycji Chóru Miejskiego „Chopin” i Leszczyńskiego Stowarzyszenia Artystycznego im. Fryderyka Chopina. Wiele materiałów znajduje się w trzech obszernych tomach kroniki chóru, którego początki zostały na podstawie najstarszych dokumentów dotyczących chóru odtworzone w latach pięćdziesiątych i w początkach sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Niektóre z nich uległy później zniszczeniu wskutek niemożności zapewnienia przez chór właściwych warunków ich przechowywania. Kronika obecnie prowadzona jest na bieżąco, a ostatnie zapisy dokonane zostały na początku roku 2020, zanim pandemia ogłoszona w naszym kraju w marcu tego roku zmusiła chórzystów do zawieszenia ćwiczeń, spotkań i występów.

Ważne materiały udostępniła mi małżonka Hilarego Ciesielskiego, wieloletniego dyrygenta „Chopina”, Pani Anna Ciesielska, której jestem winna wdzięczność za serdeczność i gotowość wypożyczenia maszynopisów. Różnego rodzaju materiały udostępnił zarządom chóru i stowarzyszenia dawni i obecni śpiewacy lub ich rodziny: Krzysztof Adamski, Krzysztof Handke, Hanna Jęsień, Wioletta Kawałekiewicz, Kazimiera Kempa, Barbara Kosińska, Hanna Kuberkiewicz, Alicja Marcinkowska, Alicja Mikołajczak, Barbara Morawska, Eugenia Olszewska, Agnieszka Stachowiak oraz Julianna Woźniak.

Chór „Chopin” był przedmiotem badań Zdzisława Smoluchowskiego oraz Hilarego Ciesielskiego, z których ważnych dla zrealizowania tematu obszernych i wnikliwych prac, zapisanych w bibliografii, korzystałam, podobnie jak z opracowań Marleny Wojciech, która swą pracę magisterską opatrzyła dedykacją: *Chórowi im. „Chopin” z Leszna pracę tę poświęcam*. Korzystałam również z życzliwie mi użyczonych prac magisterskiej Ludwika Benyskiewicz, oraz tej autorki pracy dyplomowej. Wiadomo mi, że o chórze „Chopin” pisała Krystyna Grzelak, jednak do jej pracy *Działalność i rola chóru „Chopin” w środowisku kulturalnym Leszna* (Poznań 1968) nie udało mi się dotrzeć, podobnie jak do pracy Marzanny

Skrzypczak-Mizgalskiej zatytułowanej *Życie muzyczne Leszna w latach 1920-1939* (Poznań 1977). Przeanalizowałam natomiast artykuły poświęcone chórowi, które ukazały się w prasie lokalnej.

W pracy zamieszczonych zostało kilkadziesiąt fotografii, niekiedy bardzo już starych, wzbogacających obraz działalności artystycznej chóru, ukazujących uroczystości jubileuszowe, rejestrujących wydarzenia, wśród innych te ze spotkań towarzyskich, świątecznych, z wycieczek, których wiele na przestrzeni lat odbyli chórzyscy, niekiedy z udziałem swych rodzin. Najwięcej zdjęć zaczerpniętych zostało z kroniki chóru, ale udostępniły je między innymi również osoby w różny sposób związane z chórem. Dziękuję paniom Alicji Marcinkowskiej, Irenie Radziszewskiej, Barbarze Szydłak, antykwariuszowi Januszowi Skrzypczakowi oraz Andrzejowi Przewoźnemu z Miejskiej Biblioteki Publicznej, który wykonał reprodukcje wielu fotografii.

Wiele starań w zbieranie i przygotowywanie materiałów włożyły prezeski chóru – Julianna Woźniak, i Stowarzyszenia – Irena Sierpowska-Głapiak oraz najstarszy obecnie stażem chórzysta – Jerzy Andersz, którym dziękuję też za konsultacje. Za wielkie zaangażowanie i stałą gotowość do pomocy i konsultacji dziękuję Marii Halinie Ławniczak, autorce zamieszczanych w prasie artykułów o chórze „Chopin”, w którym też przez kilkanaście lat śpiewała.

Dziękuję wszystkim, którzy zechcieli podzielić się swymi wspomnieniami i tym, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do powstania tej książki, wśród nich pracownikom Miejskiej Biblioteki Publicznej im. S. Grochowiaka – Ewie Bartkowiak-Nabzdyjak i Katarzynie Staszak.

*

Podjęłam się pracy nad dziejami chóru „Chopin” ze względu na zainteresowanie wszystkim, co dotyczy historii i dnia dzisiejszego Leszna, ale przede wszystkim przez wzgląd na wiele osób z chórem związanych, znanych mi tylko z publikacji i tych poznanych osobiście – dyrygentów, śpiewaków, prezesów zarządów, akompaniatorów, do których społecznej głównie działalności, również mnie bliskiej, odnoszę się z szacunkiem.

Tę pracę im właśnie dedykuję.

Janina Małgorzata Halec

Tradycje śpiewacze w Lesznie

Pod niemieckim zaborem

Dzieje śpiewactwa w Lesznie i powiecie leszczyńskim wpisują się ściśle w wieloletnie polskie tradycje i ruch amatorski odgrywający znaczącą rolę społeczną i kulturalną w Wielkopolsce jeszcze pod zaborem pruskim. Jego zaś początki i umacnianie się w XIX wieku związane są z nazwiskami między innymi Maksymiliana Brauna, Władysława Bełzy, Ludwika Rzepeckiego oraz Bolesława Dembińskiego – szczególnie zasłużonego dla amatorskiego ruchu śpiewaczego, a następnie patrona wielu kół śpiewaczych. W roku 1892 ruch ten został ujęty w utworzony w Poznaniu przez grono tamtejszych działaczy Związek Kół Śpiewackich Polskich na Wielkie Księstwo Poznańskie z prezesem Wydziału/Zarządu mecenasem Czesławem Czypickim. Powstanie tego związku przyjmuje się za początek zorganizowanego amatorskiego ruchu śpiewaczego w Wielkopolsce, do którego dołączyły później chóry z Leszczyńskiego. Nie oznacza to jednak początków ruchu w ogóle i pojedynczych zespołów śpiewaczych, te bowiem istniały tu wcześniej, od połowy XIX wieku, i w ostatniej jego dekadzie zawiązały ten związek¹. W roku 1891 to one przyjechały do Ostrowa Wielkopolskiego na swój czwarty już zjazd śpiewaczy i w następnym roku powołany został związek. Oficjalnie powstał on dla krzewienia kultury śpiewaczej i muzycznej, wspierania istniejących (było ich na początku trzynaście) i zachęcania do tworzenia nowych kół, organizowania konkursów, także dla kompozytorów, wydawania śpiewników. Rzeczywistym jego celem, nieujawnianym wobec zaborcy, było „...krzewienie słowa polskiego w czystym brzmieniu, krzepienie ducha narodowego i pobudzanie do miłości Ojczyzny, szerzenie wiary w zmartwychwstanie wolnej i niepodległej Polski, szerzenie oświaty...”². Zadaniem związku było wpływanie na poziom wykonawczy, między innymi poprzez urządzanie, mimo przeszkód ze strony władz zaborczych, świąt pieśni i zawodów chórów, zapewnienie dobrych dyrygentów oraz materiałów repertuarowych dla śpiewaczych zespołów, których wiele powstało w XIX wieku. Miał on też wydźwięk moralny wobec pozostawania ziem polskich pod zaborami i silnych działań germanizacyjnych w zaborze pruskim. Polska pieśń, wykonywana przez różnej

¹ W 1848 roku zostało utworzone w Poznaniu Towarzystwo „Harmonia” oraz zespoły, które skupiały się wokół Towarzystwa Pedagogicznego założonego przez Ewarysta Estkowskiego. Pierwsze natomiast zrzeszenie śpiewacze powstało z inicjatywy Bolesława Dembińskiego w 1869 pod nazwą Towarzystwo Centralne „Harmonia”. Krystyna Winowicz, *Najstarsze tradycje polskiego amatorskiego ruchu chóralnego w Wielkim Księstwie Poznańskim* [w:] *Amatorski zorganizowany ruch śpiewaczy Wielkopolski w latach 1892-1992*, Poznań 1992, s. 40-65.

² S. Szajek, *Powstanie Związku Kół Śpiewackich Polskich na Wielkie Księstwo Poznańskie*, [w:] *Amatorski zorganizowany...*, s. 66-96.

liczebności zespoły, miała ogromne znaczenie dla umacniania uczuć narodowych, patriotycznych i dla zachowania polskości, co nie było łatwe wobec kilku już pokoleń zrodzonych i wyrosłych w niewoli. Integracji poszczególnych kół służyło początkowo czasopismo „Śpiewak” wychodzące od roku 1908. W pierwszych latach do związku mogły należeć tylko chóry męskie, od roku 1896 – mieszane, żeńskie natomiast dopiero od 1904 roku.

W swym repertuarze wielkopolskie koła miały między innymi pieśni Bolesława Dembińskiego, Zygmunta Noskowskiego, Stanisława Niewiadomskiego, Władysława Żeleńskiego, Wojciecha Gieburowskiego, Józefa Surzyńskiego a także Fryderyka Chopina. To nieliczne nazwiska spośród wielu autorów i kompozytorów, których utwory członkowie chórów ćwiczyli i wykonywali. Towarzystwa śpiewacze w Wielkim Księstwie Poznańskim miały w swych repertuarach różne formy wokalne i wokalnie-instrumentalne wykonywane wówczas, jeśli mogły występować z własnym zespołem instrumentalnym czy też orkiestrą. Wśród form instrumentalno-wokalnych często były utwory przeznaczone do odegrania na scenie – operetki i opery lub ich fragmenty. Wiele towarzystw gotowych było urządzać przedstawienia teatralne, wystawiać różne formy teatralne z muzyką lub bez niej, a więc wodewile, krotchwile, komediooperę, obrazy ludowe, a najczęściej przedstawienia jednoaktowe, bowiem te formy cieszyły się powodzeniem wśród publiczności. Chóry świeckie, tak jak kościelne, miały w repertuarze również utwory religijne, a więc msze, oratoria i pasje; wykonywały kantaty³. Najczęściej jednak wykonywały proste pieśni jedno- i wielogłosowe zarówno kompozytorów polskich, jak i obcych.

W roku 1914 do Związku Kół Śpiewackich Polskich należało 347 kół gromadzących 16 500 członków – Polaków. Towarzystwa skupiały zarówno członków czynnych, to znaczy śpiewających, jak i nieczynnych, czyli biernych, którzy wspierali je w sprawach organizacyjnych, brali udział w zebraniach i różnych wydarzeniach, opłacali składki oraz członków honorowych, który to tytuł nadawany był osobom zasłużonym dla śpiewactwa i konkretnego koła. Istniały też towarzystwa śpiewackie działające poza związkiem. Zespoły śpiewackie spotykały się na zjazdach, których wagę dla amatorskiego ruchu śpiewaczego trudno byłoby przecenić. Ostatni pod zaborami zjazd śpiewaczy zorganizowany przez Wielkopolski Związek odbył się w Poznaniu w dniach 28 i 29 czerwca roku 1914. Jest on szczególnie ważny dla dziejów śpiewactwa w leszczyńskim powiecie i Lesznie także dlatego, że wzięły w nim udział chóry na tym terenie działające.

³ B. Zakrzewska-Nikiporczyk, *Amatorski ruch chórny w Wielkopolsce do I wojny światowej*, [w:] *Amatorski zorganizowany ...*, s. 97-127.

W powiecie leszczyńskim istniały w tym okresie dwa zespoły śpiewacze – w Osiecznej od roku 1906 i w Bukówcu Górnym od roku 1908, w samym natomiast Lesznie w roku 1911 powstało Koło Śpiewu „Demiński”. W roku 1912 trzy te koła połączyły się na zebraniu w dniu 16 czerwca i utworzyły XIII Okręg Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych, a stało się tak z inicjatywy Józefa Tylczyńskiego z Leszna, który został pierwszym prezesem okręgu⁴. Dyrygentem okręgowym został wkrótce Roman Lubierski, odtąd na wiele lat związany ze śpiewactwem amatorskim na tym terenie i szerzej – w Wielkopolsce. Już w roku następnym po powstaniu, 6 lipca 1913 roku, okręg XIII urządził pierwszy swój zjazd kół śpiewaczych. Do Leszna przyjechało dziewięć zespołów, by wraz z „Demińskim” wziąć udział w niezwykle udanej manifestacji polskiej pieśni. Występy przyjęte zostały przez publiczność entuzjastycznie, jak po latach pisał prezes leszczyńskiego okręgu, doktor Tomasz Błażejczyk, również muzyk i kompozytor. Chór „Demiński” urządził już wcześniej wspólnie z istniejącymi w Lesznie polskimi stowarzyszeniami różne imprezy, wśród innych także muzyczne i przedstawienia sceniczne. Szczególnie aktywne było tu Towarzystwo Przemysłowców, działające od roku 1892, czy mające krótszą historię Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Towarzystwo Polsko-Katolickich Terminatorów, Towarzystwo Katolickich Robotników Polskich, Towarzystwo Młodzieży Kupieckiej czy Towarzystwo Czytelni Ludowych. Dość liczne było grono obywateli Leszna – Polaków – angażujących się w patriotyczną działalność oświatowo-kulturalną. Byli to ludzie różnych zawodów, na przykład powołaniem zespołu śpiewaczego „Demiński” zajmował się komitet organizacyjny, który tworzyli: lekarz Franciszek Domański, restaurator Marcin Raszewski, kupiec Józef Tylczyński, mistrz fryzjerski Stanisław Drąg i czeladnik krawiecki Jan Chałaciński⁵.

Wielka Wojna zakończyła pierwszy krótki okres działalności okręgu leszczyńskiego, do którego wówczas również należały, od roku 1913, koła śpiewacze spoza powiatu, z Ponieca i Wolsztyna. W latach 1914-1920, podczas wojny, powstania wielkopolskiego i oczekiwania na decyzję o polskości Leszna, okręg nie działał, ale chór „Demiński” – tak, organizowane były zebrania, lekcje, a nawet imprezy dla szerszego niż towarzyskie grona uczestników; w czerwcu roku 1918 zespół uczestniczył w Poznaniu wraz z innymi wielkopolskimi kołami śpiewu w jubileuszu 25-lecia Towarzystwa Śpiewu „Halka” na Jeźcach .

⁴ T. Błażejczyk, *Rzut oka na rozwój polskiego śpiewactwa chórowego okr. XII Wlkp. Zw. Śpiewaczego*, „Ziemia Leszczyńska” 1937, z. 2, s. 87-98.

⁵ T. Jórğa, *Rzut oka na 25-letnią działalność Koła śpiewu im. Demińskiego w Lesznie*, „Głos Leszczyński” 1936, nr 144, s. 3.

W niepodległej Polsce

1918 – 1939

Po odzyskaniu niepodległości związek, działający w Poznaniu od ponad 25 lat, skupiający większość chórów pozaszkolnych, nadal organizował koncerty, przemarsze i zjazdy śpiewaków oraz konkursy wykonawcze, co wpływało na poziom artystyczny występów w ogóle. Podczas dorocznych przeglądów i zjazdów, organizowanych również przez poszczególne okręgi, sprawdzane było opanowanie repertuaru i poziom artystyczny poszczególnych zespołów a tym samym wkład pracy wnoszony podczas lekcji przez dyrygentów i śpiewaków. Zjazdy miały swój tradycyjny, co roku realizowany scenariusz, na który składały się zazwyczaj: msza święta w miejscowym kościele katolickim, uroczysty przemarsz ulicami miasta czy wsi ze sztandarem i innymi emblematami, jeśli takie chór posiadał, najczęściej była to drewniana lira, następnie miały miejsce przesłuchania i ocena występów przez specjalną komisję, ogłoszenie wyników i wręczenie nagród. Zawody kończyły się koncertami dla publiczności urządzanymi bardzo często na wolnym powietrzu, tak samo często odbywały się też na zakończenie tego swoistego święta zabawy taneczne z poczęstunkiem dla śpiewaków. Zjazdy stwarzały możliwość kwalifikowania chórów do jednej z trzech kategorii obowiązującej do następnego zjazdu, co następowało w wyniku oceny stopnia trudności opanowanego i prezentowanego repertuaru. Podkreślić trzeba, jak znacząca dla podtrzymywania lub podnoszenia poziomu była możliwość konfrontowania się poszczególnych zespołów śpiewaczych uczestniczących w różnego zakresu zjazdach i zawodach i wpływ rywalizacji na poziom artystyczny konkurujących ze sobą zespołów. W roku 1927 ceniony przez wszystkie wielkopolskie zespoły śpiewacze polskie kompozytor Feliks Nowowiejski pisał w swym liście do Koła Śpiewu w Zaborowie, noszącego jego imię: „Pamiętajcie: Łączność i uczciwa rywalizacja są koniecznością dla dalszego rozwoju chórów w Polsce”⁶. Organizowane również były przez zarząd główny związku konkursy dla kompozytorów pieśni, aby tym samym stwarzać szansę na wzbogacanie się repertuaru chórów. W jednym z takich konkursów wziął udział doktor Tomasz Błażejczyk.

Koła należące do związku miały obowiązek udziału w dorocznych zawodach poszczególnych okręgów, który wynikał z jego regulaminu⁷. Stanowił on, że zawody powinny być organizowane co roku, pomiędzy 1 marca a 15 października. Na zawodach i zjazdach śpiewaczych wolno było wykonywać tylko utwory polskich kompozytorów. Chóry dzielone

⁶ *Kronika koła Śpiewu im. F. Nowowiejskiego w Zaborowie*, MOL, MH 2317.

⁷ *Regulamin Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych*, „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 5, s. 14 -17.

były na podstawie wyznaczonych pieśni konkursowych na trzy kategorie. O przydziale do poszczególnych kategorii, w ramach których chór występował, decydowała ilość punktów zdobytych podczas poprzednich zawodów. Oceniane były: intonacja i ogólna czystość, wymowa, dynamika, frazowanie, rytmika, dyrygowanie oraz ogólne wrażenie, w tym – prezencja. Co dwa lata odbywały się pod koniec roku zawody pomiędzy najlepszymi chórmi z poszczególnych okręgów. Regulamin stanowił, że jeśli chór nie uczestniczył w dorocznych zawodach własnego okręgu, nie powinien występować z popisami w okręgu obcym podczas koncertu okręgowego lub podczas „Święta Pieśni”. Spodziewano się, że tak rygorystyczne przepisy będą miały wpływ na poziom występów wynikający jednak przede wszystkim z całorocznej pracy podczas systematycznie odbywanych lekcji.

Spotkania drużów i druhen, również te podczas lekcji, miały też znaczenie towarzyskie oraz szersze – kulturalne. Chóry bowiem organizowały nie tylko występy, podczas których wykonywały pieśni, ale także wspomniane wyżej przedstawienia teatralne, zabawy taneczne, a również wyprawy plenerowe, często połączone ze wspólnym śpiewaniem i udziałem rodzin śpiewaków; uczestniczyły też w wydarzeniach artystycznych innych organizatorów. Udział w działalności kół śpiewackich zaspokajał wiele różnorodnych potrzeb ich członków, ponieważ dawał zadowolenie z osobistych przeżyć, pozwalał realizować potrzebę spontanicznego muzykowania, śpiewania, prezentowania się pozytywnie w środowisku i nawet zajmowania w nim satysfakcjonującej pozycji społecznej.

Po odzyskaniu niepodległości zespoły śpiewackie nadal, z założenia nawet, miały wpływ na życie społeczności, w których działały, na jej zainteresowania kulturalne, na wywoływanie i utrzymywanie uczuć patriotycznych. Koła śpiewackie – oddziały związku – w dalszym ciągu były zorganizowane w okręgi, te zaś tworzyły związek, który od roku 1924 nosił nazwę Wielkopolski Związek Kół Śpiewaczych, a od roku 1933 – Wielkopolski Związek Śpiewaczy. Przykładano dużą wagę do tego, kto tworzył związek, w jego regulaminie nawet znajduje się zdanie, że: „Członkami kół mogą być tylko osoby nieposzlakowanego charakteru”⁸. We władzach związku Leszno miało swych reprezentantów, bowiem na przykład w lutym 1929 roku do Zarządu Głównego Wielkopolskiego Związku, który przez cały czas od powołania mieścił się w Poznaniu, wybrany został Nicefor Perzyński, dyrektor Gimnazjum, a wśród radnych Zarządu Głównego, między innymi w roku 1930, znajduje się nazwisko Romana

⁸ Ibidem, s. 15-17.

Lubierskiego⁹, a w roku 1939 – Tomasza Błażejczyka. Wielkopolski Związek był bardzo aktywny i innowacyjny. To Wielkopolanie byli inicjatorami powołania Zjednoczenia Polskich Zespołów Chóralnych, które przemianowane zostało później na Zjednoczenie Polskich Związków Śpiewaczych, a następnie nosiło nazwę Zjednoczenie Polskich Chórów i Orkiestr. Organem Zjednoczenia był „Przegląd Muzyczny” (1925-1931) zawierający między innymi informacje o życiu chórów i okręgów. Wcześniej w Wielkopolsce taką funkcję, jak wspomniano wyżej, pełniło czasopismo literacko-muzyczne pod tytułem „Śpiewak”. Znaleźć w nim było można notatki o ruchu śpiewaczym w Lesznie i powiecie. W roku 1928 powołany został Słowiański Związek Śpiewaczy, zaś pierwszym jego prezesem wybrany doktor Leon Surzyński z Poznania, lekarz pochodzący ze znanej rodziny muzyków, działacz społeczny i polityczny, poseł na sejm kilku kadencji, co również wpływało na pozycję, jaką Związek zajmował w kraju.

W pierwszym dziesięcioleciu niepodległości wielkim wydarzeniem o charakterze nie tylko artystycznym, bo również pedagogicznym i politycznym, mającym też wpływ na ożywienie śpiewactwa w Lesznie i powiecie, był Wszechsłowiański Zjazd Śpiewaczy. Został on pod patronatem Prezydenta RP, Ignacego Mościckiego, zorganizowany w Poznaniu w roku 1929, w dniach 18-21 maja, podczas Powszechnej Wystawy Krajowej¹⁰. Uczestniczyły w nim chóry i towarzystwa śpiewacze z Polski, Czechosłowacji, Bułgarii i Jugosławii oraz zespoły polonijne w łącznej liczbie około 18 tysięcy osób. Występy odbywały się na stadionie sportowym na Błoniach Wildeckich oraz w Sali Kongresowej na terenie PWK. Wśród licznych depeesz gratulacyjnych kierowanych do organizatorów Zjazdu z kraju i spoza jego granic, dotarła i ta od Ignacego Jana Paderewskiego, w której znalazły się wyrazy: „Z całej duszy pragnę, ażeby ten zapał, który was dziś ogarnia stał się potężną pochodnią wiodącą w zgodnym zespole wszystkie bratnie narody słowiańskie po drodze zdrowego, szanującego tradycje postępu dla dobra ludzkości”¹¹.

Połączone zespoły męskie, obejmujące około osiem tysięcy wykonawców, na otwarciu Zjazdu zaśpiewały pod batutą Władysława Raczkowskiego XIV-wieczny hymn skomponowany do słów Wincentego z Kielczy *Gaude Mater Polonia*. „Przygotowywany pieczołowicie wielkim wysiłkiem woli tysięcznych rzeszy śpiewaków polskich i słowiańskich, stał się najpotężniejszą dotychczas manifestacją kulturalną narodów słowiańskich” – pisał autor

⁹B., XXXI Walne Zebranie Delegatów Wkp. Związku Kół Śpiewaczych, „Przegląd Muzyczny” 1929, nr 3., s. 19; 1930, nr 5, s. 15-17.

¹⁰ Był to zarazem XII wielkopolski i IV ogólnopolski Zjazd związku śpiewackiego.

¹¹ Depesze i listy z okazji Zjazdu i Festiwalu, „Przegląd Muzyczny” 1929, nr 6, 7, 8, s. 20.

podsumowania osiągnięć tego wielkiego muzycznego spotkania¹². Ze zjazdem łączył się Festiwal Muzyki Polskiej (21-29 maja), podczas którego zostało wykonanych czternaście koncertów symfonicznych. Szczególnym wydarzeniem Zjazdu było sadzenie 21 maja w pobliżu gmachu Opery symbolicznego drzewa – Lipy Słowiańskiej, którą usunęli Niemcy zaraz na początku II wojny światowej¹³.

Doktor Leon Surzyński, prezes słowiańskiego Związku Śpiewackiego, określił wielką rolę ruchu śpiewaczego, gdy mówił na Zjeździe: „Historia naszych organizacji śpiewaczych, gromadzących w kraju i zagranicą imponującą liczbę 80 000 Polaków – jest związana ściśle nie tylko z historią polskiej kultury, lecz także z naszym ruchem wyzwoleniczym. Za czasów niewoli były nam towarzystwa śpiewacze katakumbami, w których niewidocznym, a jednak żywym żarzącym płomieniem palił się ogień świadomości narodowej. W Polsce niepodległej stały się organizacje śpiewacze najpotężniejszym środkiem demokratyzacji kultury muzycznej, miejscem, w którym każdy, najprostszy Polak nawiązuje bezpośrednio kontakt jako wykonawca z muzyką polską”¹⁴.

Z samego Leszna w Zjeździe uczestniczyły dwa chóry świeckie: Koło im. Chopina i starsze od niego Koło im. Dembińskiego. Pierwszy chór pod dyrekcją Romana Lubierskiego wykonał podczas popisów kół związków wielkopolskiego i pomorskiego w Auli Uniwersyteckiej w poniedziałek 20 maja pieśń pod tytułem. *Deszcz w słońcu* Bolesława Wallka-Walewskiego, a „Dembiński” pod batutą swego ówczesnego dyrygenta Józefa Hermana zaśpiewał madrygał *Dwie wisienki* Feliksa Nowowiejskiego. Z całego Okręgu XII leszczyńskiego natomiast udział w zjeździe brało dwanaście kół liczących razem 584 uczestników. Okręg ten po prawie sześciu latach przerwy spowodowanej wojną i walką o powrót Leszna do Polski wznowił działalność z inicjatywy Walentego Biechowiaka, prezesa koła śpiewu „Dembiński”. Zebranie organizacyjne okręgu odbyło się 31 października 1920 roku, a wzięły w nim udział również niedawno powstałe koła: Koło Śpiewu Kolejarzy w Lesznie „Kościuszko”, wkrótce przemianowane na „Chopin” oraz koła z Włoszakowic i Świąciechowy. Walenty Biechowiak został wybrany prezesem leszczyńskiego okręgu Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych i był nim aż do roku 1927, do zjazdu, który miał miejsce w Lesznie. Wtedy na krótko funkcję prezesa okręgu przejął Romana Lubierski, aby na walnym zebraniu w 1928 roku ustąpić

¹² *Po zjeździe. Pokłosie Wszechsłowiańskiego Zjazdu Śpiewackiego w Poznaniu*, Przegląd Muzyczny 1929, nr 6, 7, 8, s. [1].

¹³ *Wszechsłowiański Zjazd Śpiewaczy 18 – 21 maja 1929 roku w Poznaniu*: Program, s. 16. Dostęp przez: Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa; 28. 05. 2019. Drzewo lipy była podczas zaborów symbolem polskości.

¹⁴ *Przemówienia na uroczystości otwarcia Zjazdu; Przemówienie dra Leona Surzyńskiego, prezesa Słowiańskiego Związku Śpiewaczego*, „Przegląd Muzyczny” 1929, nr 6, 7, 8, s. 9.

miejsca wybranemu wówczas profesorowi Niceforowi Perzyńskiemu, dyrektorowi gimnazjum męskiego. Po nim, w latach 1933-1939 prezesem XII okręgu był doktor Tomasz Błażejczyk, lekarz i kompozytor¹⁵.

Doktor Tomasz Błażejczyk, podkreślając różne aspekty działalności śpiewaczej w początkach odzyskanej niepodległości, pisał po latach: „Rozpoczyna się nowy okres pracy około kultury śpiewaczej, okres swobodnego zajmowania się pieśnią polską chóralną, już nie w celu obrony przed zalewem pruskim, lecz dla rodzimej sztuki samej, dla artystycznego pogłębienia wyczynów śpiewaczych i dla własnego zadowolenia śpiewaków i rozkoszowania się dźwiękiem polskiej pieśni chóralnej”.

O jednym z pierwszych zjazdów w niepodległym Lesznie zorganizowanym 3 lipca 1921 czytamy w czasopiśmie „Śpiewak”: „Zjazd w Lesznie (do niedawna na wskroś niemieckim mieście) udał się nadspodziewanie. Podpadała znakomita orkiestra wojskowa z Wolsztyna pod batutą swego dyrygenta p. Kulińskiego. Zjazd przeprowadziło Koło „Demiński, które też obchodziło równocześnie swe 10-letnie istnienie. I tutaj władze powiatowe i miejskie brały żywy udział w zjeździe”¹⁶.

W roku 1922 obowiązki dyrygenta okręgowego w Lesznie podjął wielce zasłużony dla śpiewactwa wielkopolskiego Roman Lubierski i pełnił je aż do swej śmierci w roku 1932; znany był ze swych bezpośrednich kontaktów z kołami, których pod koniec 1922 roku okręg liczył trzynaście. W Lesznie od roku 1912 znajdowała się siedziba najpierw XIII (1920 – 1922), a potem Okręgu XII (od początku 1923 roku, aż do lat siedemdziesiątych tamtego wieku) Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego¹⁷. W roku 1925 w skład leszczyńskiego okręgu wchodziło już piętnaście kół (827 członków – 175 czynnych), w roku 1930 – 21 kół (trzy były nieczynne) liczące łącznie 1052 członków, a w 1936 – dwadzieścia kół śpiewaczych liczących w sumie tysiąc członków¹⁸. Te liczby ulegały w poszczególnych latach pewnym wahaniom, ukazują jednak, jak szeroki i znaczący był amatorski ruch śpiewaczy w Leszczyńskim.

Okręg organizował co roku w Lesznie albo w powiecie zjazdy, w których uczestniczyło od kilku do kilkunastu zespołów. Samorzady miasta i powiatu leszczyńskiego doceniały działalność towarzystw śpiewaczych i wspierały okręgowe zjazdy śpiewacze, nie tylko poprzez

¹⁵ T. Błażejczyk, op. cit., s. 90-91.

¹⁶ *Zjazd Okręgu XIII w Lesznie*, „Śpiewak” 1921, nr 3, s. 5-6. „Podpadała”, tu: „zwracała uwagę” (w znaczeniu pozytywnym).

¹⁷ T. Błażejczyk, *Rzut oka na rozwój polskiego śpiewactwa chórowego okr. XII Wlkp. Zw. śpiewaczego (powiat leszczyński)*, „Ziemia Leszczyńska” 1937, z. 2 (9), s. 87 – 98.

¹⁸ „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 4, s. 17.

uczestniczenie w nich ich przedstawiciele¹⁹. Zespoły chóralne w swych miejscowościach dawały bowiem koncerty dla publiczności, wystawiały przedstawienia teatralne i operetkowe. Pamiętać należy, że w Lesznie istniał w okresie międzywojennym – obok polskich – chór niemiecki również występujący publicznie²⁰. Prawdopodobnie istniał też w latach 1923-1929 w Lesznie dość duży chór wojskowy 55 pułku piechoty, a jego kierownikiem był kapitan Franciszek Rymarczyk²¹.

Latem 1922 roku zjazd leszczyńskiego jeszcze XIII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego odbywał się 9 lipca z udziałem dziewięciu kół. Były to z Leszna „Demiński” i „Chopin” oraz koła przybyłe z Bukówca Górnego, Nowejwsi, Osiecznej, Przemętu, Rydzyny, Święciechowy i Zaborowa.

W roku 1923 okręg zorganizował zjazd w Osiecznej. Przyjechało wówczas również dziewięć kół. Więcej, bo czternaście kół, wzięło udział w zjeździe w parku w Rydzynie urządzonym w roku 1925. Szczególny charakter miał zjazd w roku 1926, ponieważ został połączony z obchodami 15-lecia pierwszego w Lesznie polskiego Koła Śpiewu „Demiński”. Organizatorzy okręgowego zjazdu odbywającego się 12 czerwca 1927 roku mogli natomiast cieszyć się obecnością aż szesnastu kół, trzynastu należących do tego okręgu i trzech spoza niego – były to „Lutnia” i „Arion” z Kościana oraz „Harmonia” z Krobi. Po uroczystości otwarcia święta, która odbyła się w sali Hotelu Polskiego, chóry koncertowały w Strzelnicy. Zespół sędziowski wyznaczony przez Wielkopolski Związek tworzyli zasłużeni działacze ruchu śpiewaczego: Kazimierz T. Barwicki, dr Leon Surzyński i profesor Stanisław Kwaśnik²².

Wspomnieć chociażby należy, że w Lesznie działało przez cały okres międzywojenny kilka chórów szkolnych również występujących dla publiczności, na przykład 23 czerwca 1928 roku w Lesznie miało miejsce Święto Pieśni, które odbyło się dzięki staraniom inspektora szkolnego Edmunda Tyczewskiego. Wzięło w nim udział trzynaście zespołów szkolnych liczących łącznie około 600 osób. Połączonymi chórami dyrygował Ludwik Szymański, a pod jego batutą wykonane zostały pieśni o wymowie patriotycznej: hymn państwowy, *Bogurodzica*,

¹⁹ Miasto fundowało nagrody w konkursach śpiewaczych, np. w 1925 roku. APL, Akta Miasta Leszna, sygn. 1340, s. 235.

²⁰ Wiadomo na przykład, że wystąpił jako jeden z trzech zespołów wykonujących w roku 1930 w Poznaniu oratorium Geорга Friedricha Haendla *Izrael w Egipcie*. Dyrygentem był pastor dr Karl Greulich (1869-1946), urodzony w Lesznie, absolwent leszczyńskiego gimnazjum. Koncert zorganizowało poznańskie Towarzystwo im. Bacha. *Koncerty chóralne*, „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 5, s. 8-9.

²¹ Z. Smoluchowski, *Kronika ruchu amatorskiego w Leszczyńskim 1900-1970*, Leszno 1971, cz. III, s. 294, za: *XIV Dywizja piechoty I Dywizja Strzelców Wielkopolskich w wojnie i pokoju*, Poznań 1929, s. 40. W zachowanych dokumentach dotyczących ruchu śpiewaczego w Lesznie nie ma informacji o tym zespole.

²² MOL, *Program zjazdu kół śpiewaczych okręgu XII w Lesznie w dniu 12-go czerwca 1927 roku*, k. 482.

Rzeczpospolita, Nasz Bałtyk Stanisława Rybki²³. Do najbardziej liczących się należał w latach dwudziestych i trzydziestych ubiegłego wieku chór Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, prowadzony przez Antoniego Maternę oraz chór z seminarium żeńskiego z dyrygentką Pelagią Dźwikowską.

Pierwsze półrocze roku 1929 również w Lesznie i w ogóle w XII Okręgu poświęcone było przygotowaniom do omówionego wcześniej Wszechsłowiańskiego Zjazdu w Poznaniu. W zawodach śpiewaczych, które przeprowadzone zostały podczas tego Zjazdu, okręg leszczyński zdobył siódme miejsce na osiemnaście klasyfikowanych okręgów. Nie był to koniec ważnych wydarzeń tamtego roku, bowiem 15 czerwca odbył się w Lesznie kolejny zjazd okręgowy. Również 15 czerwca następnego roku w mieście miały miejsce zawody okręgowe.

A rok 1930, obfitujący w wydarzenia chóralne, był rokiem 10-lecia chóru „Halka” z Rydzyny. Podczas uroczystości jubileuszowych 10 sierpnia występowało tam dwanaście chórów. Pierwsze miejsce zajął chór mieszany z Osiecznej (dyrygent R. Lubierski), drugie – „Demiński” z Leszna, którym dyrygował Ludwik Szymański, a trzecie miejsce zdobył, występujący pod dyрекcją Romana Lubierskiego, chór „Chopin” z Leszna, który również obchodził w tamtym roku jubileusz – swoje dziesięciolecie²⁴.

W zawodach śpiewaczych w roku 1930 w Okręgu XII brały udział chóry II kategorii: „Chopin”, „Demiński”, „Halka” z Rydzyny – męski, mieszany, żeński. Sędziami byli : Stanisław Kwaśnik, Stanisław Wiechowicz, Kazimierz Tomasz Barwicki²⁵. W tym roku okręg miał osiemnaście kół, które liczyły czynnych członków 618 i dodatkowo 370 nieczynnych. W okręgu było w różnych kołach 28 członków honorowych, którą to godność koła nadawały działaczom wyjątkowo zasłużonym dla ich działalności.

Odnotować trzeba, że od 1930 roku występował w mieście Chór Nauczycieli z Leszna i powiatu pod batutą Romana Lubierskiego. Podczas jednego z występów w kwietniu tego roku towarzyszyła zespołowi orkiestra 55 pułku piechoty z kapelmistrzem Aleksandrem Olszewskim, a wystąpili też soliści. Nauczycielski zespół śpiewacki powstał zaledwie kilka miesięcy wcześniej na skutek starań inspektora szkolnego Edmunda Tyczewskiego. W roku 1932 zaprezentował się w „Koncercie muzyki religijnej”, w następnym roku śpiewał *Sonety krymskie* Stanisława Moniuszki do słów Adama Mickiewicza. Chór istniał tylko kilka lat, do 1933 roku, kiedy zaczął podupadać i się rozpadł, ale w jego krótkiej historii zapisali się

²³ „Przegląd Muzyczny” 1929, nr 6, 7, 8, s. 70.

²⁴ „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 9/10, s. 13

²⁵ „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 9/10, s. 16

szczególnie Bernard Szelaąg, Anna Andrzejewska, Ludwik Szymański i Mieczysław Górny. W roku 1936 młody wówczas nauczyciel Stanisław Poprawski założył składający się z bezrobotnych nauczycieli chór męski, ale zespół ten pod nazwą „Rewelersi” występował tylko do lata 1939 roku.

Warto przypomnieć, że to nauczyciele, obok organistów kościelnych, byli najczęściej dyrygentami zespołów chóralnych należących do Wielkopolskiego Związku²⁶. Tak było też w Lesznie, a najaktywniejszy przez wiele lat był Roman Lubierski, działający nie tylko w mieście, zaś jego nazwisko łączy się z historiami kilku chórów. Obok niego wyróżniał się w tym okresie zaangażowaniem artystycznym i organizacyjnym Ludwik Szymański, który przejął też po Lubierskim batutę dyrygenta okręgowego. W historii śpiewactwa w Lesznie w tym czasie zapisały się też nazwiska Antoniego Materny i Pelagii Dźwikowskiej.

Nie zawsze jednak wszystkie zespoły chóralne działające w mieście i powiecie występowały podczas dużych imprez śpiewaczych, szczególnie, gdy nie należały do Związku. W zjazdach okręgu uczestniczyły więc, zgodnie z założeniami organizacyjnymi, przede wszystkim chóry, też zresztą nie zawsze wszystkie, do niego należące. W roku 1931 w zawodach wzięło udział tylko siedem kół. W roku 1933 swoje 25-lecie świętowało koło śpiewu imienia świętej Cecylii w Bukówcu Górnym i chóry z okręgu tam się zjechały. Za bardzo udany uznany został zjazd w Lesznie w roku 1934 poświęcony wspomnieniu Bolesława Dembińskiego, bowiem w tym roku przypadała 20 rocznica śmierci tego organisty, kompozytora, zasłużonego organizatora amatorskiego ruchu muzycznego i śpiewaczego w Wielkopolsce, patrona śpiewaczych zespołów. Dwa lata później koła zjednoczone w leszczyńskim XII okręgu uczestniczyły w kolejnym, srebrnym już jubileuszu Koła Śpiewaczego „Dembiński” z Leszna, a po roku, 20 czerwca 1937 roku, swoje 25-lecie świętował w leszczyńskiej Strzelnicy cały XII okręg. Nie wiadomo jednak, aby na tym święcie pojawił się nowy chór męski, o którym możemy przeczytać w „Ziemi Leszczyńskiej”: „W dwudziestodwutysięcznym Lesznie nie było dotychczas samodzielnie rozwijającego się chóru męskiego. Dawno odczuwaną potrzebę postanowiło zaspokoić kilku miłośników śpiewu, którzy pod przewodnictwem p. Ratajskiego zwołali w dniu 16. 4. zebranie organizacyjne do Hotelu Polskiego. Prezesem nowego chóru, nazwanego im. Fel. Nowowiejskiego, wybrano dyrektora gimnazjum im. Komeńskiego p. N. Perzyńskiego. Nowo powstały chór pod dyr. p. plt. Zimmera Klemensa przygotowuje się do pierwszego występu na święcie pieśni 13. 6.

²⁶ S. K., *Z życia chórów*, „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 5, s.10-11.

br.”²⁷. Kolejny zjazd w roku 1938 i zawody śpiewacze odbyły się w „Sokolni”. Przemarsz kół ulicami miasta był wyjątkowo długi i prowadził ulicami: Szosa Strzyżewicka, ulica Marszałka Józefa Piłsudskiego (obecnie Słowiańska), Kościelna – na nabożeństwo do fary. Po nim chóry przeszły z powrotem do „Sokolni” w odwrotnym porządku ulicami: Kościelną, Szkolną, Leszczyńskich, przez Rynek, ulicą Marszałka Józefa Piłsudskiego i Szosą Strzyżewicką (czyli obecnie ulicą Szybowników). Zjazd uświetnił koncert orkiestry 55 pułku piechoty pod dyrekcją porucznika A. Olszewskiego.

W roku 1939 ostatni przed wojną zjazd kół śpiewaczych miał miejsce 18 czerwca znów w ogrodach Strzelnicy i nikt wtedy nie myślał, że oto odbywa się – na kilka lat – ostatnia taka impreza śpiewacza w mieście. Zjazd jak zwykle połączony był z przemarszem ulicami miasta poprzedzającym nabożeństwo w farze przy ulicy Kościelnej a następnie – zawodami chórów. Uczestniczyło w nich osiem zespołów śpiewaczych – siedem mieszanych i jeden męski. Były to w III kategorii: Koło Śpiewu im. św. Cecylii ze Świeciechowy z dyrygentem Stanisławem Mazą, Koło Śpiewu im. F. Nowowiejskiego z Zaborowa z dyrygentem Ludwikiem Szymańskim, „Echo” ze Strzyżewic z dyrygentem Gerasiem, „Lutnia” z Osiecznej z dyrygentem Ludwikiem Benyskiewiczem, „Halka” z Rydzyny z dyrygentem Józefem Kozicą. W III kategorii najwyższej zostało ocenione Koło Śpiewu im. św. Cecylii ze Świeciechowy, w kategorii II – Koło Śpiewu „Demiński” z Leszna. W komisji sędziowskiej zasiadali: profesor Maria Surzyńska z Poznania, prof. Flieger z Wolsztyna i prof. Marian Lewicki z Rawicza. Dyrygentem okręgowym był wówczas nadal nauczyciel Ludwik Szymański²⁸.

Oceniając amatorski ruch śpiewaczy w międzywojennym Lesznie i powiecie można stwierdzić, że XII Okręg skupiał organizacyjnie najszerszą grupę działaczy na tym terenie proponujących społeczeństwu wiele imprez o charakterze lokalnym i o szerszym zasięgu, wśród których szczególne miejsce zajmowały zjazdy okręgowe i święta pieśni.

W czasie II wojny światowej i niemieckiej okupacji w latach 1939-1945 polskie zespoły śpiewacze oficjalnie zamilkły. Niektóre tylko grupki śpiewaków występowały konspiracyjnie, na początku okupacji jeszcze mogły to robić w kościołach, zanim tych niemieckie władze okupacyjne w roku 1941 ostatecznie nie pozamykały i nie zabroniły odprawiania nabożeństw dla Polaków. Wiele osób związanych z amatorskim ruchem śpiewaczym w Wielkopolsce i w kraju straciło życie w czasie wojny i okupacji niemieckiej. Straty poniosło śpiewactwo

²⁷ *Kronika pod redakcją mgr. A. W. Walczaka, „Ziemia Leszczyńska” 1937, nr 2, s. 146-147.*

²⁸ APL, Starostwo Powiatowe w Lesznie, *Wielkopolski Związek Śpiewaczy*, sygn. 160, s.18; „Lutnia” 1939, nr 2, *Zjazd XII Okręgu*, s. 18.

leszczyńskie. W obozie koncentracyjnym w Mauthausen Gusen zamęczony został 11 IX 1940 roku profesor gimnazjalny Nicefor Perzyński, pełniący w latach 1928-1933 funkcję prezesa leszczyńskiego okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, działacz na polu oświaty i kultury, przedtem więziony w Forcie VII w Poznaniu i obozie koncentracyjnym w Dachau. W 1940 też roku w Krakowie zmarł prezes XII Okręgu (od 1933 roku), doktor Tomasz Błażejczyk, wysiedlony przez Niemców z Leszna do Generalnej Guberni. Przystały istnieć orkiestry pułków stacjonujących do 1939 roku w Lesznie, tak często towarzyszące występom zespołów śpiewaczych i organizujących własne koncerty, również plenerowe.

Po drugiej wojnie światowej

Wkrótce po zakończeniu wojny wielkopolskie chóry szybko się odrodziły, mimo strat w ludziach i mimo utraty dobytku – nut, sztandarów, dokumentacji, czy instrumentów i pamiątek, na które składały się między innymi nagrody zdobywane podczas zawodów i prezenty otrzymywane z okazji kolejnych jubileuszy kół śpiewaczych. Część majątku przechowana jednak została przez ofiarnych druhów, tak jak w Lesznie przez członków Koła Śpiewu „Chopin”..

W Wielkopolsce już w roku 1945 wznowiło swą działalność 50 zespołów, a w roku 1946 żywo było nawet 200 chórów. Zmieniała się sytuacja polityczna w kraju, ale zespoły występowały nadal podczas specjalnych koncertów, bądź w czasie różnych publicznych wydarzeń, takich między innymi jak akademie i inne imprezy związane z różnymi rocznicami historycznymi i świętami państwowymi, dając tak zwane części artystyczne. Występy te jednak podlegały cenzurze w zakresie treści wykonywanych utworów, a także ich autorów. W latach pięćdziesiątych XX wieku powstawały szczególnie licznie zespoły śpiewacze przy zakładach pracy, często w powiązaniu z zespołami tanecznymi. W latach późniejszych rozmiary amatorskiego chóru śpiewaczego, podobnie jak teatralnego, znacznie się zmniejszyły wobec między innymi podejmowania przez dorosłych różnych form kształcenia i dokształcania, pojawienia się telewizji zapewniającej inny sposób spędzania wolnego czasu i wpływającej na rodzaj kontaktów towarzyskich, wywołującej inne zainteresowania społeczeństwa. Nie bez znaczenia były stałe kłopoty lokalowe, finansowe i związane z pozyskiwaniem dyrygentów przez poszczególne zespoły. Nadal w kraju trwały jednak liczne zespoły chóralne popularyzujące w charakterystyczny dla siebie sposób polską kulturę i podtrzymujące wieloletnią tradycję amatorskiego śpiewactwa, budząc wrażliwość muzyczną i estetyczne przeżycia, wpływając zarazem na integrację społeczeństwa tych miejscowości, szczególnie niewielkich, w których działały, czy też zespołów pracowniczych .

Spotykały się w dalszym ciągu na zjazdach, organizowanych przez wszystkie lata aż do współczesności i połączonych ze współzawodnictwem, jak po II wojnie nazywana była rywalizacja chórów.

Leszczyński XII okręg Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, który po wojnie stał się oddziałem Zjednoczenia Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych, reaktywował się w rok po zakończeniu działań wojennych i okupacji niemieckiej. Pierwszym jego prezesem, który doprowadził podczas zebrania organizacyjnego 27 marca 1946 roku do podjęcia działalności przez XII okręg, był działacz śpiewaczy z międzywojnia Teofil Jórge, następnie jego prezes w latach 1946-1950. W skład pierwszego powojennego zarządu weszli też: Stanisław Nowaczyk – wiceprezes, Paweł Kluskowiak – sekretarz, Stanisław Bestrzyński – skarbnik oraz Pelagia Dźwikowska – dyrygent. W zarządzie były reprezentowane wszystkie koła śpiewacze, których przedstawiciele brali udział w zebraniu, a więc z Leszna „Chopin” i „Dembiński”, „Cecylia” z Bukówca, „Harmonia” z Krzycka Wielkiego, „Lutnia” z Osiecznej, „Halka” z Rydzyny, „Cecylia” ze Świeciechowy i zaborowski „Nowowiejski”. Okręg wpisany został do rejestru stowarzyszeń prowadzonego przez starostwo w kwietniu 1946 roku. Pierwszy zjazd śpiewaczy udało się odbyć w roku 1946 po licznych i poważnych perypetiach związanych z koniecznością otrzymania od władz akceptacji repertuaru, który miały wykonać chóry, podlegał on bowiem cenzurze, a także w związku z kłopotami organizacyjnymi wewnątrz okręgu, wynikającymi z poważnej choroby prezesa, ponadto – w związku z odmową uczestniczenia w zjeździe przez Pelagię Dźwikowską, dyrygenta okręgu, a także z wydanym przez Urząd Bezpieczeństwa zakazem przemarszu kół przez miasto, co było wieloletnią tradycją śpiewaczych imprez tej rangi realizowaną od zarania związku śpiewaczego, jeszcze pod zaborami. Ostatecznie zjazd się odbył, a jako dyrygent okręgu wystąpił dyrygent „Echa” ze Strzyżewic o nazwisku Minewell. Wybiegając w przód odnotujmy, że po pierwszym po wojnie prezesie okręgu, Teofilu Jórdze, funkcję tę w Lesznie pełnili kolejno: Stanisław Nowaczyk (1951-1954), Edwin Chojnacki (1955-1956), Józef Czabajski (1957-1958), Bonifacy Czarnecki (1958-1959), Henryk Kromuszczyński (1960-1961), Jerzy Mizgalski (1962-1970). Dyrygentami okręgu w powojennym okresie byli: Józef Samełczak (1946-1950), Władysław Gościniak (1951-1956), Henryk Wojciech (1957-1958), Stanisław Poprawski (1959-1965), Stanisław Wiernowolski (1966-1970)²⁹. Warto zwrócić uwagę, że wiele osób pełniących te i inne funkcje w kolejnych zarządach związanych było z chórem „Chopin”.

²⁹ H. Ciesielski, *Amatorski ruch chóralny Leszna w latach 1945-1980*, s. 96.

Lata pięćdziesiąte XX wieku, jak wspomniano wcześniej, charakteryzowały się również w Lesznie istnieniem różnych amatorskich zespołów artystycznych w zakładach pracy, także początkowo jeszcze prywatnych, potem upaństwowionych czy uspołecznionych. Wynikało to z polityki państwa – włączania do uczestniczenia w kulturze przede wszystkim robotników. Istniały zespoły między innymi przy Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń, przy Fabryce Cukierków „Kanold” (późniejszym „Rywalu” i „Goplanie”), Leszczyńskich Zakładach Przemysłu Odzieżowego „Modena”, którego klub zakładowy znajdował się w lokalu zajmowanym potem przez bar „Tempo”; zespół przy Powszechnej Spółdzielni Spożywców prowadził Brunon Mieliński występujący też potem jako akompaniator z chórem „Chopin”. Zespół teatralny, taneczny, chór chłopięcy i chór męski (powstały z inicjatywy Stanisława Poprawskiego) istniały przy Usługowej Spółdzielni Pracy „Jedność”. Stanisław Poprawski był też inicjatorem i instruktorem zespołu śpiewaczego powstałego przy Państwowym Hufcu Powszechnej Organizacji „Służba Polsce”. Władysław Gościniak był założycielem i dyrygentem niedużego zespołu śpiewaczego przy więzieniu śledczym, który w latach 1950-1952 tworzyły pracownice służby penitencjarnej. Dwa zespoły – taneczny (z instruktorami Teresą Bartecką i Mieczysławem Omieczynskim) i chóralny (z dyrygentem Stanisławem Nowackim) – działały ze wsparciem Domu Kultury przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. Istniał też zespół artystyczny taneczno-chóralny przy Komendzie Milicji Obywatelskiej, z którym związani byli Jan Olejniczak jako instruktor oraz dyrygenci Stanisław Poprawski i Czesław Wojciechowski. Dość liczny, bo 30-osobowy chór działał przy Rzemieślniczej Spółdzielni pracy Fryzjerów, a jego dyrygentem był w latach 1953-1956 Walerian Żurowski, organista z fary. Zespół śpiewaczy, który prowadził Julian Pawlaczek, istniał krótko (1954-1955) przy Mechanicznej Fabryce Zamków Patentowych „MEFAZA”. Dużo później, w roku 1974 z inicjatywy Stanisława Poprawskiego, pierwszego dyrygenta (następnym dyrygentem w latach 1985 -1990 był Walerian Żurowski), powstał chór kombatantów noszący początkowo nazwę „Zbowidowiec”, a następnie Zespół Artystyczny „Zbowidowiec” i wreszcie – „Kombatant” (do roku 1994).

Dość liczne były w Lesznie zespoły instrumentalne i wokalnie-instrumentalne, by wymienić tylko zespół mandolinistów działający przy Związku Zawodowym Pracowników Poczty (1955) pod dyrekcją J. Biskupskiego, zespół „Tele-Echo” wyłoniony z zespołu mandolinistów, w latach późniejszych działający jako grupa muzyczna pod nazwą „Mepoza” przy Domu Kultury. Istniały w latach 1955-1970 zespoły wokalnie-instrumentalne, między innymi „Combo”, „Optymiści”, „K+5”, „Caballero”, „Yeti”. Marzanna Skrzypczak-Mizgalska prowadziła jeszcze w Powiatowym Domu Kultury zespoły: „Afera”, „Quasi”, „Leszczyna”, potem chór chłopięcy

i zespół wokalny towarzyszący zespołowi tanecznemu „Ziemia Leszczyńska”, a po latach – „Es”, „BZN Singers” i wreszcie MOK Singers aż do roku 2002.

W roku 1976 powstała licząca ponad 40 dziewcząt i chłopców młodzieżowa orkiestra dęta przy Młodzieżowym Domu Kultury (później Ośrodek Pracy Pozalekcyjnej).

W każdym też okresie, rozpatrując życie kulturalne Leszna, trzeba brać pod uwagę szkoły, w których istniały chóry, zespoły muzyczne, a nawet kółka teatralne. Nie można pominąć wspomnianego już Międzyszkolnego Chóru Dziecięcego istniejącego przy Domu Kultury, dzięki staraniom działaczy leszczyńskiego Okręgu Śpiewaczego – Haliny Wiernowolskiej, Stanisława Wiernowolskiego i Stanisława Jerzego Mizgalskiego. Te zespoły chóralne wykonywały zazwyczaj łatwiejsze utwory, wśród nich pieśni patriotyczne, czy ludowe. Działały też, w różnych okresach w różnej liczbie, chóry kościelne. Warto wspomnieć, że w latach 1947-1953 ksiądz Tadeusz Demel prowadził około 60-osobowy mieszany kościelny chór młodzieżowy, którego akompaniatorem był Brunon Mieliński, a w latach 1952-1956 również przy parafii świętego Mikołaja ksiądz Jerzy Pikulik prowadził około 40-osobowy chór dziewczęcy. Najwięcej chórów było czynnych w Lesznie w roku 1954, bo ze szkolnymi aż 21, po czym ich liczba spadała tak, że w roku 1958 było czynnych wszystkich chórów w mieście tylko trzynaście, a po latach, w roku 1980 – osiem³⁰.

W mieście występowały też przyjezdne zespoły profesjonalne, organizowane były w różnych okresach imprezy muzyczne i śpiewacze, festiwale, przeglądy i konkursy orkiestr (Ogólnopolski Przegląd Orkiestr Dętych), chórów (Ogólnopolski Festiwal Chórów Nauczycielskich), wśród nich Święta Pieśni i Muzyki organizowane przez Okręg XII.

Od 1973 roku związek śpiewaczy w Polsce nosił nazwę Polski Związek Chórów i Orkiestr i skupiał różne związki muzyczne i śpiewacze. W roku 1976 krótko zaistniał w Lesznie Okręg Wojewódzki Wielkopolskiego Związku Chórów i Orkiestr, przemianowany 19 listopada 1976 roku na Oddział Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Lesznie, do którego przystąpiło dziesięć zespołów, wśród nich „Chopin”. Jego prezesami byli kolejno Stefan Kubacki z Kościana (1976-1978) i Ludwik Murawa z Rawicza (1978-1985). Od roku 1985 do 2017 funkcję prezesa Oddziału w Lesznie pełnił Tadeusz Paprocki z Rydzyny, który w latach 1997-2001 był też równocześnie prezesem Zarządu Głównego PZChiO w Warszawie. Dyrektorami artystycznymi w Oddziale leszczyńskim byli kolejno: Hilary Ciesielski (1976-1998), Krzysztof

³⁰ O kulturze muzycznej Leszna pisał na podstawie m. in. własnych badań Hilary Waldemar Ciesielski w artykule pod tytułem *Ruch muzyczny i śpiewaczy Leszna w okresie 40-lecia PRL* [w:] *Życie kulturalne Leszna 1945-1985 (Materiały z sesji popularno-naukowej, red. Janina Małgorzata Halec, mps; tenże w zachowanej w maszynopisie pracy pt. Amatorski ruch chóralny Leszna w latach 1945-1980: uwarunkowania i problemy artystyczne. Także Z. Smoluchowski, Kronika ruchu amatorskiego w Leszczyńskim 1900-1970, cz. 1-4, Leszno 1971.*

Kubiak (1998- 2009), Jowita Augustyniak z Rawicza (2009-2017). Od listopada roku 1980 leszczyński Oddział PZChiO miał swój sztandar, ufundowany wspólnie przez zespoły do niego należące, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie oraz Towarzystwo Muzyczne im. Karola Kurpińskiego.

Tradycję zjazdów śpiewaczych podtrzymywaną po II wojnie światowej przez trzydzieści niemal lat, chociaż ze słabymi efektami w drugiej połowie lat pięćdziesiątych, przez XII Okręg kontynuował leszczyński Oddział PZChiO, od roku 1976 organizując Wojewódzkie Święta Pieśni i Muzyki, a potem, po rozwiązaniu województwa leszczyńskiego – od roku 2002 Święto Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski. Komisja oceniała chóry, stosując stałe kryteria: doboru repertuaru (z wyłączeniem repertuaru obowiązkowego), stopnia trudności wykonywanych utworów, rytmiki, dynamiki i frazowania, a także ogólnego wyrazu artystycznego. Leszczyński oddział PZChiO organizował od 1992 roku Wojewódzki Przegląd „Śpiewamy kolędy i pastorałki”, od roku 1996 w stałym miejscu – w Rawiczu. Przeglądy te odbywają się nadal, od roku 2003 pod zmienioną nazwą Wielkopolskich Przeglądów „Śpiewamy kolędy i pastorałki”. Nie znalazł natomiast dłuższej kontynuacji zaproponowany przez oddział cykl imprez pod nazwą „Biesiada śpiewacza” zainicjowany w roku 1994 we Włoszakowicach. Imprezy te z założenia miały podtrzymywać zwyczaj śpiewania przy jednoczesnym biesiadowaniu przy wspólnych stołach. Odbyło się ich jeszcze tylko kilka – w Śmiglu (1994) oraz w Rydzynie i Krobi (1995). Związek na terenie byłego województwa leszczyńskiego podlegał dalszym zmianom organizacyjnym, od 2017 roku nosi nazwę Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego i jest organizacją samodzielną, ponieważ ruch śpiewaczy w Polsce nie ma od kilkunastu lat układu hierarchicznego³¹. Prezesem jest Tadeusz Paprocki, dyrektorem artystycznym Jowita Augustyniak.

Wielkopolski Związek Śpiewaczy w Lesznie nadal organizuje Święta Pieśni i Muzyki, przeglądy kolęd i pastorałek, inne imprezy muzyczne i chóralne łącznie z międzynarodowymi, wśród nich Międzynarodowe Dni Muzyki i Folkloru. Realizuje szeroko zakrojony, adresowany do dzieci przedszkolnych, szkolnych i młodzieży szkół ponadpodstawowych program Narodowego Centrum Muzyki pod tytułem „Akademia Chóralna” (wcześniej: „Śpiewająca Polska”). W wydarzeniach artystycznych organizowanych przez Wielkopolski Związek Śpiewaczy uczestniczą przede wszystkim jego członkowie.

³¹ W kraju nadal działa Polski Związek Chórów i Orkiestr skupiający około 100 zespołów. W Poznaniu istnieje Związek Śpiewaczy „Macierz”, który nie ma powiązań organizacyjnych z innymi tego typu organizacjami w Wielkopolsce.

Do Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Lesznie należą trzydzieści dwa zespoły choralne i instrumentalne, skupiające dorosłych, dzieci i młodzież, wśród których nie ma stuletniego Chóru Miejskiego „Chopin”.

W samym Lesznie oprócz „Chopina” aktywny jest pozaszkolny świecki chór „Ex Gaudio Cordis” (dyrygent Anna Śróda), chór Uniwersytetu Trzeciego Wieku (dyrygent Anna Śróda) oraz chóry kościelne: Vox Joannis (dyrygent Katarzyna Wojczyszyn) przy kościele pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, bardzo aktywny chór przy kościele pod wezwaniem świętego Krzyża (dyrygent Zenon Rychliński), Chór „Magnificat” pod dyрекcją Marka Szymandery w parafii pod wezwaniem św. Józefa oraz Chór Bazyliki pod wezwaniem św. Mikołaja z dyrygentem Dariuszem Zimmermanem. W parafiach istnieją też przykościelne chórki, „schole”, skupiające śpiewającą młodzież i dzieci, na przykład w parafii pw. św. Antoniego występuje zespół „Rybki św. Antoniego”. Przez kilkanaście lat istniał i występował także w imprezach miejskich, nie tylko uczelnianych, chór Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej pod dyрекcją Aliny Pietrzak – „Comenius”. Duży chór dziecięco-młodzieżowy prowadzi w Państwowej Szkole Muzycznej im. Romana Maciejewskiego nauczyciel Wiesław Pluskota.

Od roku 1994 występuje w mieście Orkiestra Dęta Miasta Leszna, której dyrygentem jest Zbigniew Śliwa, nauczyciel w Państwowej Szkole Muzycznej w Lesznie. Orkiestrę tworzą muzycy występujący wcześniej w nieistniejącej już orkiestrze kolejowej oraz młodzież ze szkoły muzycznej. Chór „Chopin” ma w swej kronice odnotowane występy również z tą orkiestrą.

W znacznym skrócie przedstawione w tym rozdziale tradycje śpiewacze i po części muzyczne to tło, na którym rozpatrywać należy pojawienie się najpierw Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich „Kościuszko” i następnie wieloletnią aktywność Koła Śpiewu Kolejarzy „Chopin”, Chóru Związku Zawodowego Kolejarzy „Chopin” i wreszcie Chóru Miejskiego „Chopin” w Lesznie.

Dzieje chóru „Chopin”

Leszno w roku 1920

17 stycznia 1920 roku zaczęła się po latach niewoli historia znów niepodległego Leszna, które znalazło się na mocy Traktatu Wersalskiego w granicach Rzeczypospolitej, odrodzonej w listopadzie roku 1918, podczas gdy w Wielkopolsce jeszcze w grudniu wybuchło powstanie i aż do marca 1919 miały miejsce zwycięskie powstańcze walki.

W tamtym pamiętnym dniu wjechali do miasta polscy żołnierze – a byli to najpierw ułani – witani na głównym rynku przez Polaków, których reprezentowali: Józef Górecki i doktor Bronisław Świdorski, obaj zasłużeni w walce o niepodległość Polski. Już tego dnia rozpoczęły się radosne uroczystości w mieście specjalnie udekorowanym, wojsko zainstalowało się w koszarach, które niemieccy żołnierze opuścili w sobotni poranek. Następnego dnia, w niedzielę 18 stycznia, do miasta przybyli reprezentanci polskich władz – generał Józef Dowbór Muśnicki i wojewoda poznański dr Witold Celichowski. Towarzyszyli im członkowie wojskowej misji Ententy, wśród nich Francuz pułkownik George Marquet. Obecny był pierwszy, komisaryczny burmistrz Leszna, którą to funkcję powierzono staroście leszczyńskiemu, Tadeuszowi Sobeskiemu, dotychczas urzędującemu w Osiecznej, oraz późniejszy jego zastępca i burmistrz, Paweł Dombek. Podniosłe uroczystości odbyły się w centrum miasta, przy ratuszu, z którego rozległy się dźwięki kompozycji Feliksa Nowowiejskiego do słów ważnej dla Polaków *Roty* Marii Konopnickiej i kilkanaście taktów *Mazurka Dąbrowskiego*, który w 1927 roku miał się stać hymnem państwowym. Odprawiona została przez kapelana msza święta polowa, podczas której homilię głosił zasłużony dla polskości ksiądz Paweł Steinmetz z Osiecznej.

Wystąpił jedyny wtedy w mieście polski chór „Dembiński”, o czym tak napisał Bronisław Świdorski: „Nabożeństwo upiększa pieniemi Koło śpiewackie „Dembiński” pod batutą p. Bąka między innymi i starą pieśnią „Boga Rodzica”³². Na Rynku zgromadziła się licznie polska ludność, a wśród innych „Zwracają uwagę bardzo liczni kolejarze, którzy zrzuciwszy skorupę niemiecką, od razu zorganizowali się na zasadzie narodowej”³³. Polacy wieczorem bawili się na tańcach, podczas gdy nad miastem rozbłyskiwały fajerwerki, barwnie je iluminując. „Tak oto obchodziło Leszno wiekopomną a nigdy niezapomnianą chwilę powrotu Ziemi Leszczyńskiej na łono Ojczyzny”³⁴.

³² Bronisław Świdorski, *Ilustrowany opis Leszna i ziemi leszczyńskiej*, Leszno 1928, s. 114.

³³ Ks. Tadeusz Kopczyński, *W pierwszą rocznicę oswobodzenia ziemi leszczyńskiej (17 stycznia 1921 r.)*, Leszno 1921, s. 24.

³⁴ *Ibidem*, op. cit., s. 25.

A potem nastąpiła trudna codzienność w mieście stającym się coraz bardziej polskim, z polską administracją i samorządem. Ludność polska stanowiła w styczniu 1920 już ponad 71 % mieszkańców, podczas gdy w roku 1918 Leszno zamieszkiwało nieco ponad 10% Polaków. Już jednak wkrótce, w roku 1919, nastąpił wzrost liczby mieszkańców do 17 098, a 69,5 % wśród nich to byli Polacy i tendencja wzrostowa utrzymywała się tak, że po dziesięciu latach ludność Leszna liczyła ponad 19 tysięcy, natomiast prawie 94 % tej wielkości stanowili Polacy. Osiedlali się tu Polacy powracający z różnych części Niemiec, ludzie przybywający i z innych stron polskiego państwa, głównie z Małopolski, którzy kupowali firmy od dotychczasowych właścicieli opuszczających Leszno – teraz znów miasto polskie. Polacy podejmowali w starych i nowo powstałych firmach pracę, tworzyli tutaj swe gospodarstwa domowe, a ich dzieci rozpoczynały naukę w siedmioklasowych polskich szkołach powszechnych, które wkrótce uruchomiono; pozostała w Lesznie ludność niemiecka miała bowiem swoje szkoły. Jeszcze w pamiętnym dniu 17 stycznia roku 1920 sławne Gimnazjum męskie imienia Komeniusza objął polski dyrektor – Piotr Moczyński. Od kwietnia przyjmowało polskie uczennice Żeńskie Liceum Polskie, późniejsze Miejskie Gimnazjum Żeńskie im. Marii Konopnickiej. W czerwcu rozpoczęli naukę uczniowie Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, po nim inaugurowało pracę Seminarium Żeńskie. Uczniów zaczęła przyjmować szkoła rolnicza Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Odtąd leszczyńskie szkoły różnych typów zajmowały ważne miejsce w życiu miasta, także kulturalnym, w całym dwudziestoleciu międzywojennym. Działały chóry szkolne, młodzież pod opieką uzdolnionych i angażujących się w życie społeczne nauczycieli i profesorów występowała także dla mieszkańców, urządzone były uroczystości o wymowie patriotycznej i artystyczne przedstawienia teatralne. Uczniowie mogli korzystać ze zbiorów książkowych bibliotek szkolnych, mogli też wypożyczać książki z biblioteki Towarzystwa Czytelní Ludowych.

W pierwszych dniach niepodległości, już 20 stycznia 1920 roku, ukazał się dwujęzyczny „Orędownik Powiatowy”, w styczniu też wyszedł pierwszy numer „Głosu Leszczyńskiego”, jednego z kilku tytułów prasy ukazującej się w międzywojennym Lesznie.

W nieskrępowany sposób w roku 1920 świętowali leszczyńianie dotarcie nad Bałtyk polskich wojsk przejmujących polskie ziemie i „Zaślubiny Polski z morzem”, co miało miejsce 10 lutego, manifestowali w święto 3 Maja, podążali wokół ratusza podczas procesji Bożego Ciała, obchodzili 90 rocznicę powstania listopadowego, największego zrywu czasu niewoli. Chór

„Demiński” 9 maja urządził w mieście dzień pieśni polskiej, w którym wziął też udział zaproszony chór „Chopin” z poznańskiej Wildy³⁵.

Pierwsze posiedzenie tymczasowej Rady Miejskiej (szesnastu Polaków i ośmiu Niemców), jeszcze nie z wyboru, odbyło się 13 lipca 1920 roku, wcześniej działał w mieście komisaryczny Magistrat (siedmiu Polaków i siedmiu Niemców). W sierpniu przewodniczącym Rady został wybrany Marcin Raszewski, kupiec, działacz społeczny i niepodległościowy.

Ksiądz Tadeusz Kopczyński pisał: „ W ten oto sposób przywdziewało Leszno polską szatę, a z nim powiat cały”³⁶. Ale pamiętać trzeba, że i niektórzy leszczynianie nadal pozostawali jeszcze z dala od swych rodzin, walczyli na wschodzie na wojnie polsko-bolszewickiej, która miała się zakończyć dopiero jesienią 1920 roku.

W ten patriotyczny, ale i rzeczowy nurt odbudowywania polskiego życia we własnym państwie wpisało się w mieście utworzenie Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich im. Tadeusza Kościuszki.. Jak aktywne to było środowisko tworzone zarówno przez mieszkańców miasta jak i przyjeżdżających do pracy z okolicznych miejscowości powiatu ludzi różnych zawodów, świadczy również nieco późniejsze zawiązanie w roku 1922 orkiestry kolejowej, której pierwszym kapelmistrzem został Edmund Grafka i która następnie przez wiele lat, podobnie jak orkiestry stacjonujących w Lesznie ułanów i piechoty, towarzyszyła ważnym w mieście wydarzeniom z kolejnymi kapelmistrzami – Antonim Kudlińskim, Władysławem Gintrowskim i Leonem Kempą.

Reaktywował też swą działalność, skromniejszą przecież podczas Wielkiej Wojny, zasłużony chór „Demiński”, najstarszy z istniejących w tym czasie w Lesznie świeckich zespołów śpiewaczych. W kościele farnym zawiązywał się chór kościelny³⁷.

Było tak, jak pisał ksiądz Tadeusz Kopczyński: „Oręż polski przed rokiem polskie zbudował Leszno. Ale nie samym orężem budują się miasta i sioła”³⁸.

³⁵ „Śpiewak” 1920, nr 2, s. 9.

³⁶ T. Kopczyński, *W pierwszą rocznicę...*, s. 27.

³⁷ Wypada także wspomnieć, że w mieście prawdopodobnie został już wcześniej założony chór „Moniuszko”, który liczył 40 osób a jakoby działał od 17 czerwca 1920 roku do roku 1922. Istniał więc krótko, pozostał jego nikły ślad tylko w nielicznych zachowanych dokumentach. Jako prezes tego chóru został zapisany Kuczur, sekretarzem był Suwaliński, skarbnikiem Stanek. O chórze „ Moniuszko” w Lesznie nie znajdujemy informacji oprócz zamieszczonej w Aktach Starostwa Powiatowego Leszczyńskiego. APL, Spis towarzystw, s. 17. Za : Z. Smoluchowski, *Kronika ruchu amatorskiego w Leszczyńskim 1900-1970*, cz. III, s.222.

³⁸ T. Kopczyński, op. cit, s. 28.

KOŁO ŚPIEWU KOLEJARZY POLSKICH „CHOPIN”

Od prawie pół roku Leszno znajdowało się w granicach odrodzonego państwa polskiego, gdy kilku kolejarzy zapragnęło poświęcić swój czas i energię wspólnemu śpiewaniu i popularyzacji pieśni chóralnej. Miasto leżało na kresach zachodnich Polski, bo do granicy z państwem niemieckim wystarczyło pokonać zaledwie kilkanaście kilometrów. Życie jego stałych i napływających mieszkańców normowało się, cieszyli się niepodległością i znajdowali warunki do życia w nowych okolicznościach wolnego państwa polskiego, chociaż nie było ono łatwe. Na fali patriotycznego entuzjazmu znalazło się również utworzenie i zapoczątkowanie działalności do dziś istniejącego chóru „Chopin”, który w swej długiej historii kilka razy przechodził zmiany nazwy. O przesłankach powstania tego zespołu śpiewaczego pisano później:

Grono starszych śpiewaków kolejarzy wróciwszy na łono oswobodzonej ojczyzny i znając potęgę pieśni polskiej, która im dodawała otuchy w lepszy byt i chcąc dalej prowadzić swą pracę na niwie śpiewaczej i zużytkować w wolnej ojczyźnie nabyte na obczyźnie doświadczenia pod tym względem, postanowili stworzyć w Lesznie zespół śpiewaczy. Z ich inicjatywy powstała wśród kolejarzy placówka śpiewacza z początkowym celem propagowania pieśni pomiędzy pracownikami kolejowymi. Przypadki jednak popchnęły placówkę tą do rozszerzenia zakresu swego działania i stworzyły z niej chór[...]³⁹.

Początek chóru „Chopin” związany jest zatem ściśle z grupą przybyłych do Leszna wraz z niepodległością miasta miłośników pieśni, świadomych jej społecznej roli. Łączyło ich pewne doświadczenie śpiewacze nabyte na emigracji i woła propagowania polskiej pieśni, która następnie zaowocowała konkretnymi rezultatami – utworzeniem koła, a w jego ramach – zespołu śpiewaczego. Doprowadziła do nich grupa inicjatorów, którzy w połowie owego pamiętnego roku podjęli niezbędne działania organizacyjne, a wkrótce także artystyczne. Można więc uznać, że ostatecznie zamiar utworzenia zespołu śpiewackiego był dobrze przemyślany i wynikał z ugruntowanej tradycji śpiewactwa wśród Polaków na ziemiach rodzimych i na wychodźstwie. Warto dodać, że najstarszy chór kolejarzy polskich powstał już w roku 1900⁴⁰.

³⁹ MOL, Teczka...*Historia Koła śpiewaczego Kolejowców Polskich w Lesznie Wlkp.*, k. 120. Zachowana pisownia dokumentu.

⁴⁰ Chór „Harmonia-Sygnal” we Wrocławiu istniejący do czasów współczesnych. W dwudziestoleciu międzywojennym powstawało wiele chórów kolejarzy, z których dziewięć dotrwało do końca lat osiemdziesiątych

Jedną z najważniejszych w stuletniej historii chóru „Chopin” jest pamiętna, zapisana w kronice data – 3 lipca 1920 roku⁴¹. Wtedy odbyło się uznawane za założycielskie zebranie kolejnego w mieście świeckiego pozaszkolnego chóru mieszanego nazwanego Kołem Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Kościuszek”. Wybór tego patrona wiązał się być może z niedawną setną rocznicą śmierci naczelnika insurekcji z roku 1794, przypadającą w roku 1917 i obchodzoną uroczystością na ziemiach polskich, jeszcze pod zaborami, w czasie trwającej Wielkiej Wojny, także w Lesznie, kiedy wykład o czynach i bohaterstwie sławnego Naczelnika wygłosił tu mecenas Adam Ruszczyński, wtedy prezes „Dembińskiego”. A na pewno Tadeusz Kościuszek był jedną z tych postaci, które w latach niewoli jednoczyły Polaków wokół idei odzyskania niepodległego państwa.

Zebranie kolejarzy z leszczyńskiej stacji kolejowej odbywało się przy ulicy Wolności, w mieszkaniu pracownika kolei – Władysława Dudziaka, a przewodniczył mu Wojciech Godurowski (pomocnik przetokowego), który „rzucił inicjatywę utworzenia Koła śpiewaczego”, co, jak pisał kronikarz, spotkało się z „wielkim zadowoleniem” zebranych. W kronice zostało też zapisane, że grupka kolejarzy spotykała się wcześniej już, w czerwcu, aby wspólnie śpiewać. Na lipcowym spotkaniu wybrana została komisja organizacyjna, której powierzone zostało zadanie zwołania i przygotowania zebrania konstytucyjnego. W skład tej komisji, nazwanej „tymczasowym Zarządem Organizacyjnym” weszli: Wojciech Godurowski, Józef Galon, Ignacy Marchewka. Oni uznawani są za inicjatorów - założycieli Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Kościuszek”, którym przyświecała myśl popularyzacji i pielęgnowania pieśni, przede wszystkim polskiej. W zebraniu założycielskim brało udział kilkunastu mężczyzn, oprócz Wojciecha Godurowskiego i pozostałych osób wchodzących w skład wspomnianej wcześniej komisji organizacyjnej byli to: Jan Chmielewski, Jan Kaczor, Stanisław Duszyński, Mikołaj Nowaczyk, Franciszek Idziak, Adam Pawłowski, Józef Polak, Wojciech Pierszot, Jan Smorowiński, Franciszek Skrzypczak, Wojciech Jędrzejewski, Marcin Mielczarek, Antoni Jędrzejewski, Władysław Dudziak⁴². W sumie siedemnastu mężczyzn⁴³. Wszyscy byli kolejarzami, zatrudnionymi w Lesznie, w głównej mierze robotnikami, a wkrótce utworzone koło śpiewaków przez wiele lat skupiało kolejarzy właśnie i członków ich rodzin.

XX wieku. Działo w tym okresie 25 kolejarzskich orkiestr dętych. Za: M. Budrowicz-Nowicka, *Pamiętniki kolejarzy*, Warszawa 1991, s. 9-10.

⁴¹ Data dzienna może budzić wątpliwości, na sztandarze wyhaftowana jest bowiem inna data – 6. 7. 1921.

⁴² Kronika..., tom 1. Często w zapisach kronikarskich i zachowanych dokumentach brak imion obok zapisywanych nazwisk. Trudno je ustalić wobec występowania takich samych nazwisk różnych jednak osób.

⁴³ Wanda Matejkowa w swej pracy zatytułowanej *Oświata pozaszkolna w Lesznie* i opublikowanej w roku 1929 (s. 58) pisze o piętnastu osobach, które zadeklarowały przystąpienie do koła, ona też cytuje, nie podając niestety źródła, nazwę „koło śpiewu kolejarzy polskich – „Kościuszek”, a nie „kolejowców”, które to określenie występuje w kronice i jest powtarzane w wielu późniejszych tekstach dotyczących „Chopina”.

Udział w lekcjach śpiewu i próbach, których ilość zależała też od planowanych występów własnych lub udziału w innych imprezach, wymagał nieraz wyrzeczeń od czynnych zawodowo chórzystów, aby po dniu pracy zdobyć się na kolejny, choć przyjemny, ale jednak – wysiłek, szczególnie, jeśli pracowaliby w turnusach. Nie dziwi wobec tego fakt, że w ciągu dwudziestolecia międzywojennego różnie bywało z obecnością na lekcjach i często na listach członków koła znajdujemy różne, zmieniające się, nazwiska, co więcej na „Wykazie członków koła śpiewu kolej. „Chopin”, na którym określone zostało ich zatrudnienie bądź zawód, sporządzonym w roku 1926, znajduje się tylko kilka nazwisk założycieli⁴⁴.

Pierwsze rzeczywiście już organizacyjne walne zebranie zwołane zostało na 5 sierpnia 1920 roku a obecnych było na nim 30 osób – członków koła, którzy wybrali pierwszy zarząd w składzie: Ignacy Chmielewski – prezes, Ignacy Marchewka – sekretarz, Józef Galon – skarbnik oraz radni – Andrzejewski, Adam Pawłowski (robotnik torowy), [Jan] Mielcarek (magazynier), [Jan] Stanek (konduktor) i [Michał] Pawlak (starszy ślusarz). Po latach, w opracowanej w 1936 roku krótkiej *Historii Koła Śpiewaczego Kolejowców Polskich „Chopin” w Lesznie*, podpisanej przez prezesa Grzegorzewskiego i sekretarza Machowiaka znalazło się stwierdzenie: „Powyższe dwa Zarządy były założycielami Koła”⁴⁵.

Drugie walne zebranie koła odbyło się po upływie pięciu miesięcy, 7 stycznia 1921 roku, i zgromadziło 56 osób, nie tylko z Leszna, które wybrały następny zarząd. Prezesem został Michał Pawlak, zastępcą Jan Kaczor, sekretarzem Woźniak, zastępcą sekretarza Krawczykówna, a skarbnikiem Józef Galon. Funkcja bibliotekarza powierzona została Wojciechowi Pierszotowi.

Obowiązki pierwszego w historii „Chopina” dyrygenta a tym samym obowiązki dbałości o poziom artystyczny chóru i dobór repertuaru podjął już wcześniej organista z kościoła parafialnego rzymskokatolickiego, niedawno do Leszna przybyły Walenty Żurowski, który równoległe pełnił funkcję dyrygenta Koła Śpiewu im. św. Cecylii w Świąciechowie i leszczyńskiego chóru kościelnego rzymskokatolickiej parafii pod wezwaniem św. Mikołaja⁴⁶. Dobór i zaangażowanie dyrygenta było zawsze przedmiotem troski kolejnych zarządów koła,

⁴⁴MOL, Teczka „Koło śpiewu „Chopin” w Lesznie. Okres międzywojenny (1925-1938), *Wykaz członków koła śpiewu kolej. „Chopin” Leszno*, karta 437.

⁴⁵ MOL, Teczka...*Historia Koła Śpiewaczego Kolejowców Polskich w Lesznie Wlkp*, k. 120.

⁴⁶ Walenty Żurowski (ojciec) - organista w Lesznie w latach 1920-1924, pedagog. Od roku 1924 organista i dyrygent chóru „Halka” w Mogilnie (do 1936), a potem chórów pracowników poczty i „Sokoła”. Aresztowany przez Niemców 4 V 1940 za prowadzenie śpiewu pieśni polskich w kościele i więziony w obozie w Mauthausen-Gusen, zginął tam zamordowany 3 X 1940 roku. Ojciec Waleriana Żurowskiego, w latach 1950-1982 organisty w leszczyńskiej farze.

a nieraz i usilnych ich zabiegów, podobnie jak starania o zapewnienie lokalu do prób, instrumentu, materiału nutowego i pieniędzy niezbędnych dla działania, między innymi na zakupy strojów i pokrywanie kosztów wyjazdów na imprezy śpiewacze.

Kolejne zarządy koła do roku 1939 wybierane były odtąd na corocznych walnych zebraniach wszystkich członków, które to zebrania były najwyższą władzą koła. Zarząd wybierany był na okres jednego roku, a poszczególni jego członkowie mogli powtarzać kadencje, których liczba nie była określona. Wybierany był prezes i jego zastępca, sekretarz, skarbnik i bibliotekarz, który miał pieczę nad nutami należącymi do koła, oraz członkowie zarządu (nazywani radnymi, a czasem ławnikami). Bywało, że wybierani byli zastępcy na poszczególne funkcje. Wybierana była komisja rewizyjna. Dyrygent również wchodził w skład zarządu. Do kompetencji zarządów należały wszystkie sprawy artystyczne i organizacyjne. Oprócz wymienionych wcześniej były to wszelkie kontakty zewnętrzne w mieście, z zarządem okręgu związku śpiewaczego i władzami kolejowymi, z innymi organizacjami, także kołami śpiewaczymi w ramach własnego okręgu i spoza niego. Równie ważne były kontakty wewnętrzne, a więc z dyrygentem i członkami koła, ich przyjmowanie, dyscyplinowanie i ewentualne usuwanie, organizowanie zebrań i lekcji, wyjazdów i udziałów w imprezach. Od sprawności zarządu zależała systematyczna działalność i osiąganie efektów artystycznych przez zespoły śpiewacze. Zarząd składał co rok sprawozdania z działalności koła do Zarządu najpierw krótko XIII, a następnie XII Okręgu Śpiewaczego.

Nie wiadomo, ile osób zapisało się do koła, ale w tym pierwszym roku podawano liczbę przeciętnie piętnastu osób biorących udział w lekcjach⁴⁷. Spotkać można też informację, że liczba członków w momencie założenia wynosiła 25 osób⁴⁸. „Praca na niwie śpiewaczej nie mogła rozwijać się początkowo tak, jak pragnęli założyciele, lecz powoli szerzyć się zaczęło wśród pracowników kolejowych zrozumienie, czym jest pieśń ojczysta, wzrastał zapał, co objawiło się w regularnym uczęszczaniu na lekcje i chętnym ćwiczeniu”⁴⁹. Lekcje odbywały się zasadniczo dwa razy w tygodniu i poświęcone były kształceniu głosu i słuchu, wyrabianiu muzykalności i poczucia piękna, przygotowywaniu utworów prezentowanych podczas występów. Ambicję chórzystów i zapał do ćwiczeń wzmagały planowane koncerty własne, występy podczas imprez innych organizatorów, ubieganie się o nagrody podczas konkursów i kolejnych zjazdów.

⁴⁷ Dane za pierwsze osiem lat działalności koła pochodzą też z opracowania Wandy Matejkowej zatytułowanej *Oświata pozaszkolna w Lesznie*, Poznań 1929, s. 58-61.

⁴⁸ T. Błażejczyk, *Rzut oka na rozwój polskiego śpiewactwa chórowego okr. XII Wlkp. Zw. Śpiewaczego*, s. 94.

⁴⁹ W. Matejkowa, op. cit., s. 59.

Nowo powstałe koło miało charakter muzyczno-teatralny, podobnie jak inne takie zespoły przygotowywało oprócz występów wokalnych cieszące się zainteresowaniem publiczności amatorskie przedstawienia, które miały też przynosić pewien dochód. Urządzało wieczornice w rocznice swego powstania, podczas których oprócz popisów chóralnych wystawiano sztuki teatralne, a na zakończenie zazwyczaj organizowane były zabawy taneczne, niekiedy przeciągające się do wczesnych godzin porannych.

Chór od początku był chórem czterogłosowym, mieszanym, zespołem głosów wyższych śpiewanych przez kobiety – soprany i alty oraz głosów niższych męskich – tenory i basy. Podczas zjazdów i innych występów „Chopin” tworzył ze swego składu, podobnie jak inne zespoły śpiewacze, trzy chóry: mieszany, męski i żeński. Każdy z nich ubiegał się o jak najwyższą kwalifikację swych umiejętności.

Pierwsze lekcje, dwa razy w tygodniu, odbywały się nie tylko w mieszkaniu Władysława Dudziaka przy ulicy Wolności, ale także w sali Hotelu Polskiego przy ówczesnej ulicy Komeniusza (obecnie Bolesława Chrobrego). Co miesiąc organizowane były zebrania wszystkich członków koła, czynnych, a więc śpiewających, i nieczynnych, czyli wspierających, poświęcone sprawom organizacyjnym oraz szkoleniu, wysłuchaniu referatów związanych z kulturą i historią muzyki. Z referatami występowali najczęściej profesorowie miejscowych szkół, angażujący się w również w pozaszkolne życie kulturalne miasta. W dzieje „Chopina” wpisali się w ten sposób między innymi Nicefor Perzyński, Julian Szpunar, Sylwester Machnikowski. Chętni do członkostwa w kole wnosili wpisowe, które początkowo wynosiło 2 marki (mk), oraz opłacali składki miesięczne, które zostały zróżnicowane ze względu na płeć: panowie płacili 1 mk, panie 50 fenigów.

Na zebraniu plenarnym odbywającym się 10 lutego 1921 roku uchwalony został statut koła opracowany przez prezesa Michała Pawlaka, o czym znajdujemy informację w kronice; nie zachował się tekst tego pierwszego statutu. Z pewnością, tak jak w innych chórach, był zgodny ze statutem Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych, który określał obowiązki i prawa kół. Podjęta też została wtedy uchwała o zmianie dotychczasowej nazwy na Koło Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Chopin”. W przyszłości spotyka się kilka wersji nazwy, na przykład: Koło Śpiewu „Chopin” Leszno⁵⁰, Koło Śpiewacze Kolejowców Polskich „Chopin”⁵¹, Koło Śpiewu

⁵⁰ Druk „firmowy” z 1926 roku.

⁵¹ Taką nazwą posłużyli się autorzy historii koła z roku 1936, używana też była w pismach oficjalnych zarządu, np. w roku 1937.

Kolejarzy Polskich „Chopin” w Lesznie⁵², „Kolejowe Koło Śpiewu „Chopin”⁵³ czy Koło Śpiewu Kolejowców im. „Chopin”⁵⁴. Najczęściej posługiwano się nazwą „Chopin”, co było zgodne z występującą w całym związku tendencją skracania długiej nazwy i sprowadzania jej do tylko nazwiska patrona. Również Koło Śpiewu im. B. Dembińskiego było nazywane po prostu „Dembińskim”.

Koło należało – wówczas, gdy wstępowało – do XIII Okręgu Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych. Do koła mógł przystąpić każdy, kto chciał śpiewać i miał odpowiednie do tego warunki głosowe oraz podporządkowywał się obowiązującemu w kole regulaminowi, a jak później zapisane zostało w kolejnym statucie Związku: „każde koło związkowe winne zgodnym, trwałym wysiłkiem śpiew chórally doskonalić, każdym występem budzić zrozumienie i szacunek dla kultury i pracy śpiewaczej i nowych dla niej jednać zwolenników”⁵⁵

Zapału i aktywności nowo powstałego koła śpiewu dowodzi nie tylko sprawność organizacyjna, ale i to, że w pierwszym roku istnienia – jeszcze pod patronatem Tadeusza Kościuszki – koło urządziło 12 grudnia dla leszczyńskiej publiczności wieczornicę (nie znamy jednak jej tematyki ani programu), a pierwszy popis śpiewaczy połączony z zabawą taneczną po nim zorganizowany został już po kilku zaledwie miesiącach od utworzenia, na Boże Narodzenie 1920 roku. W kwietniu roku 1922 chór zaprezentował się publicznie podczas urządzonego przez siebie koncertu, w którego programie znalazły się: *Polonez* Piotra Maszyńskiego na chór mieszany z towarzyszeniem fortepianu, *Polonez towarzyski* Edwarda Ponieckiego na chór mieszany a cappella, *Pożegnanie lasu* Feliksa Mendelssohna Bartholdy’ego na chór męski oraz *Sielanki* na chór mieszany Mieczysława Sołtysa⁵⁶. Wkrótce też koło otrzymało sztandar, poświęcony na specjalnej uroczystości, w czasie której wykonane zostało jedno z pierwszych zdjęć „Chopina” obrazujące jego imponujący stan liczebny. Była to jedna „z najbardziej podniosłych i pamiętnych chwil w dziejach [...] Koła”⁵⁷. Uroczystość odbyła się 25 maja 1922 roku w Strzelnicy z udziałem bratnich kół śpiewaczych, między innymi przybyło wówczas z Poznania kolejowe Koło Śpiewu „Moniuszko”, z którym „Chopin” utrzymywał bliskie kontakty przez wszystkie lata do wybuchu wojny, a także później, do czasów współczesnych. Były obecne zespoły śpiewaków z Nowejwsi, Zaborowa, Świeciechowy. Ponadto „Do podniesienia

⁵² Tak na sztandarze z roku 1922.

⁵³ APL, Starostwo Powiatowe, Wielkopolski Związek Śpiewaczy, sygn. 160, s. 16.; MOL, Teczka, k. 530.

⁵⁴ T. Błażejczyk, *Rzut oka*, s. 94.

⁵⁵ *Statut Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego*, Poznań 1933, s. 20.

⁵⁶ Podają za: M. Wojciech, *Chór im. „Chopin” w Lesznie*, s. 18.

⁵⁷ MOL, Teczka...*Historia Koła śpiewaczego Kolejowców Polskich w Lesznie Wlkp*, k. 120.

uroczystości przyczynił się nie mało udział wszystkich wyższych urzędników Kolei Państwowych z Leszna”⁵⁸.

Sztandar o wymiarach 93 cm x 110 cm został wykonany z tkaniny haftowanej fabrycznie. Na głównej stronie, która jest niebieskiego koloru, znajduje się w środku wyszyte czarną nicią popiersie patrona, Fryderyka Chopina, którego twarz jest zwrócona w lewą stronę. Wokół został wyszyty srebrnymi nićmi napis: KOŁO ŚPIEWU KOLEJARZY „CHOPIN” W LESZNIE ZAŁ. 6. 7. 1920. Zwraca uwagę data umieszczona na sztandarze, która jest inna od przyjmowanej w historii koła. W narożnikach wyszyte są kwiaty. Na stronie odwrotnej, na tkaninie w kolorze białym znajduje się postać świętej Cecylii z lirą i prawą dłonią uniesioną jakby w geście pozdrowienia. Nad jej głową wyhaftowany jest srebrną nicią napis – hasło „CZEŚĆ PIEŚNI”. W każdym rogu tkaniny znajduje się taki sam motyw kwiatowy – kwiaty są wyhaftowane nicią w kolorze różowym, a ich środki w żółtym, gałązki w kolorze brązowym, liście – zielonym. Sztandar mocowany jest do drzewca przy pomocy przyszytych do tkaniny metalowych kółek. Drzewce wykończone jest ozdobnie głowicą metalową w kształcie ażurowego płomienia z lirą. Trzy boki sztandaru obszyte są złotymi frędzlami⁵⁹. Sztandar chóru „Chopin” z drzewcem przechowywany jest w Muzeum Okręgowym w Lesznie.

Hasło wyszyte na sztandarze – „Cześć pieśni!” – jest zawołaniem przyjętym jeszcze podczas zaborów, na Walnym Zjeździe Śpiewaczym w roku 1896 w Bydgoszczy, dla wszystkich amatorskich kół śpiewaczych polskich, gdziekolwiek działały. Wypowiadane jest do dziś na powitanie i pożegnanie podczas spotkań, zjazdów, koncertów, umieszczane na dokumentach, drukach okolicznościowych i symbolach takich jak sztandary czy odznaki. Wspólne hasło symbolizuje jedność celów i łączność pomiędzy kołami. Rysunek liry natomiast jest znakiem używanym na pieczęciach, odznakach oraz na pismach kół i związków śpiewaczych.

W mieście koło „Chopin” już w pierwszym okresie istnienia zaznaczało swą obecność, organizując również zabawy taneczne i amatorskie przedstawienia teatralne, co w wykonaniu członków kół śpiewaczych, jak zaznaczono wcześniej, było w dwudziestoleciu międzywojennym szczególnie popularne. Ten zwyczaj był charakterystyczny dla całego międzywojnia, bowiem zachowała się informacja o tym, że i w latach trzydziestych istniała w kole sekcja sceniczna pod kierunkiem J. Wojciechowskiego i Zygmunta Maćkowiaka, a

⁵⁸ Notatka w czasopiśmie „Śpiewak” 1922, nr 6, s. 6.

⁵⁹ Zachowały się też, każde oddzielnie, wykonane z mosiądzu: grot od sztandaru i zwrócony w prawo orzeł w koronie wieńczący grot. Nie wiadomo, czy są to elementy innego ozdobnego zakończenia tego drzewca. W zbiorach MOL.

reżyserowaniem zajmowali się między innymi J. Gęda i Aleksander Pacewicz⁶⁰. Wiadomo ponadto, że koło, które „... urządzało koncerty, wieczornice – udzielało się też społecznie, biorąc czynny udział w imprezach, z których dochód przeznaczony był nie tylko na wewnętrzne potrzeby ale i na cele dobroczynne”⁶¹.

W dziejach koła śpiewaczego „Chopin” tylko kilka pierwszych miesięcy poświęconych było tylko sprawom organizacyjnym, bowiem wkrótce po zawiązaniu się i wybraniu zarządu, który powierzył Walentemu Żurowskiemu obowiązki szkoleniowego i artystycznego prowadzenia chóru, zaczął on występować w mieście – uczestnicząc w imprezach różnych organizatorów, w tym szczególnie okręgu wielkopolskiego związku śpiewaczego – oraz proponował publiczności imprezy własne. Już w roku 1921, a więc w pierwszym pełnym roku działalności, po wybraniu zarządu i przyjęciu statutu, koło od początku skupiające zarówno kobiety jak i mężczyzn, teraz pod patronatem Fryderyka Chopina, urządziło cztery wieczornice: w kwietniu, w lipcu w rocznicę założenia, w październiku połączoną z przedstawieniem pod tytułem *Kościuszkę w Petersburgu* Adama Staszczyka oraz 20 listopada zaprosiło na „Obchód listopadowy”. Według zachowanych przekazów w marcu została założona kronika koła, która jednak nie zachowała się do współczesności, nie wiadomo więc, jaką miała postać. Pierwszy tom kroniki obejmujący najdawniejsze wydarzenia, jeden z trzech, które obecnie chór przechowuje, został założony staraniem ówczesnego zarządu pod koniec lat pięćdziesiątych a wypełnił go pierwszymi wpisami na podstawie zachowanych dokumentów Sylwester Tylewicz, kronikarz chóru na początku lat sześćdziesiątych XX wieku.

Koło zapoczątkowało swą działalność artystyczną od przygotowywania składanych programów obejmujących pieśni kompozytorów polskich i obcych, przedstawienia, recytacje a nawet tańce⁶². Z zachowanych materiałów wynika, że w 1921 roku koło zaproponowało publiczności aż sześć przedstawień, a były to oprócz już wyżej wymienionego: tragedia romantyczna Józefa Korzeniowskiego *Dymitr i Monia (Dymitr i Maria)*, Stefanii Tuchołkowej *Stryjek Fonsio*: farsa operetkowa w dwóch aktach dla drużyn śpiewackich i amatorów, E. Miaskowskiej dramat w czterech aktach zatytułowany *Obrona Trembowli*, obrazek ludowy

⁶⁰ H. Ciesielski, *Amatorski ruch chóralny Leszna w latach 1945-1980: uwarunkowania i problemy artystyczne*, mszp.

⁶¹ W. Matejkowa, op. cit. s. 59.

⁶² Píše o tym między innymi Hilary Ciesielski w swej opartej na badaniach źródłowych pracy pod tytułem *Amatorski ruch chóralny Leszna w latach 1945-1980. Uwarunkowania i problemy artystyczne*. Mszp w zbiorach rodziny autora. Tekst jest częścią większej całości, która pod tym tytułem była przygotowywana jako dysertacja doktorska autora.

Znaleziona oraz Kazimierza Brodzińskiego (z muzyką Krystyna Józefata Ostrowskiego) sielanka *Wiesław czyli wesele krakowskie*⁶³.

Warto prześledzić szczegółowe informacje zawarte w sprawozdaniach składanych do okręgu przez kolejne zarządy, mimo że nie są kompletne. Pozwalają one jednak między innymi na poznanie ich składów, ocenę aktywności zarządów i zaangażowania członków, głównie śpiewających, dają możliwość porównania liczebności koła w kolejnych latach, zorientowania się w występach dla publiczności. Takie dane znajdujemy również w nielicznych publikowanych materiałach.

W 1921 roku odbyło się w sumie szesnaście zebrań koła, w czasie jednego z nich, 5 sierpnia, członek chóru Cz. Lira wygłosił wykład pod tytułem *O znaczeniu pieśni polskiej*. Zanotowanych było 41 osób przeciętnie obecnych na lekcjach. Dyrygent i chórzyscy musieli pracować intensywnie, ponieważ już 3 lipca koło „Chopin” uczestniczyło po raz pierwszy w zjeździe leszczyńskiego XIII okręgu śpiewackiego. Występowały podczas niego cztery chóry męskie, sześć żeńskich i dziesięć mieszanych. Koło „Chopin” wystawiło chór żeński i mieszany i otrzymało czwartą nagrodę ufundowaną przez Koło w Bojanowie, a chór żeński otrzymał nagrodę od druhen z „Demińskiego” po wykonaniu pieśni *Manifest Ludu* (słowa Artur Oppman, muzyka Kazimierz Klein) i *Złapana myszka* (słowa Władysław Bełza, muzyka Feliks Nowowiejski)⁶⁴. W tym zjeździe, połączonym z obchodami 10-lecia koła „Demiński” odbywającym się w Strzelnicy jako święto pieśni, brało udział kilkuset druhen i druhów⁶⁵. Jury tworzyli: profesor dr Henryk Opieński, Roman Lubierski i K. T. Barwicki.

Po tygodniu, 10 lipca, a więc tuż po pierwszej swej rocznicy, chór mieszany Koła „Chopin” wziął udział, podobnie jak „Demiński” w zjeździe VII Okręgu w Rawiczu, gdzie zajął ostatnie miejsce⁶⁶. Występowało tam dziewięć chórów mieszanych.

Odtąd przez wiele następnych lat chóry Koła Śpiewaczego imienia Fryderyka Chopina, w skrócie nazywanego „Chopinem”, brały udział w zjazdach i świętach pieśni organizowanych przez leszczyński okręg, należący do wielkopolskiego związku, który, jak wspomniano wyżej, od roku 1924 nosił nazwę Wielkopolski Związek Kół Śpiewaczy, a od roku 1933 – Wielkopolski Związek Śpiewaczy. W jury oceniającym zespoły zasiadali każdorazowo dyrektor artystyczny lub zastępujący go członek rady artystycznej Zarządu Głównego Związku, dyrygent okręgowy z innego okręgu i dyrygent okręgowy miejscowy.

⁶³ Z. Smoluchowski, *Kronika ruchu artystycznego w Leszczyńskim 1900-1970*, t. III, s.261.

⁶⁴ Zjazd Okręgu XIII w Lesznie, „Śpiewak” 1921 nr, s. 5-6.

⁶⁵ M. Wojciech, *Chór im. „Chopin” w Lesznie*, Bydgoszcz 1981, s. 19. Praca została napisana w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy pod kierunkiem doc. dr. Eugeniusza Rogalskiego.

⁶⁶ *Zjazd Okręgu VII w Rawiczu*, „Śpiewak” 1921 nr 3, s. 5.

Przypomnieć wypada, że celem Związku Śpiewaczego było upowszechnianie kultury muzycznej, czemu służyło organizowanie nowych kół i zespołów śpiewaczych, a w dalszym ciągu koordynowanie ich pracy, następnie udzielanie im merytorycznej i organizacyjnej pomocy dla uzyskiwania przez nie coraz wyższego poziomu artystycznego, temu też celowi służyło szkolenie dyrygentów, a w rezultacie również chórzystów. Z kolei należące do związku zespoły miały prawo prowadzić własną działalność artystyczną, uczestniczyć w wydarzeniach artystycznych i szkoleniach organizowanych przez związek, korzystać z pomocy instruktorskiej, z wydawnictw oraz biblioteki związku. Obowiązkiem członków związku natomiast było stałe podnoszenie poziomu wykonawczego, realizowanie decyzji, postanowień i uchwał władz związkowych oraz opłacanie regularnie składek członkowskich. Wszystkie te zasady obowiązywały także śpiewaków „Chopina”.

W roku 1921 miały miejsce dwa fakty, które wpłynęły na życie muzyczne, również śpiewacze, międzywojennego Leszna, a więc i „Chopina”. Jesienią przybyły do miasta dwa pułki. Był to I Pułk Strzelców Wielkopolskich pod dowództwem pułkownika Gustawa Paszkiewicza, który zmienił nazwę na 55 Poznański Pułk Piechoty w Lesznie, i pułk ułanów, który przybrał nazwę 17 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. Króla Bolesława Chrobrego. Oba pułki miały orkiestry, które aż do 1939 roku zaznaczały swą obecność w mieście, dając koncerty i uczestnicząc w różnych imprezach organizowanych przez szkoły i towarzystwa, w tym śpiewacze, występując też na Rynku. Założycielem i kapelmistrzem orkiestry 55 pułku piechoty był do 1938 roku porucznik Aleksander Olszewski. Orkiestrę tę charakteryzował duży skład dochodzący nawet do 60 osób oraz znakomici muzycy zawodowi, którzy musieli umieć grać przynajmniej na dwóch instrumentach, bo orkiestra wykonywała też trudny repertuar symfoniczny. Już w roku 1922 wyłoniła się z pełnego jej składu tak zwana orkiestra salonowa, występująca na zabawach i balach, ale również na wolnym powietrzu. Orkiestra 17 pułku ułanów powstała w 1920 roku z inicjatywy rotmistrza Edwarda Grabskiego i porucznika Mariana Dzikka, wieloletniego jej kapelmistrza, liczyła przeciętnie 35 osób. Również muzycy tej orkiestry umieli grać na dwóch instrumentach ze względu na często wykonywany repertuar symfoniczny, bywało że z orkiestrą 55 pp. Także ze składu tej orkiestry wyodrębniła się orkiestra salonowa, licząca zazwyczaj około 12 osób. Po śmierci bardzo popularnego w mieście M. Dzikka kapelmistrzem był sierżant Jan Piątkowski⁶⁷.

Orkiestry wojskowe występowały niekiedy razem, na przykład w roku 1930 w koncercie poświęconym twórczości Mieczysława Karłowicza, wykonując wraz z solistą skrzypkiem,

⁶⁷ O obu orkiestrach materiały zebrał z. Smoluchowski i zamieścił w swej pracy *Kronika ruchu amatorskiego w Leszczyńskim...*, t. III, s. 285-301.

profesorem Stanisławem Pawlakiem z Poznania, *Koncert skrzypcowy A-dur* op. 8. Podczas urządnego w 1936 roku Festiwalu Muzyki Polskiej połączone orkiestry, którymi dyrygował Feliks Nowowiejski, zagrały uwerturę i *Sobótki* z opery tego kompozytora pod tytułem *Legenda Bałtyku*. Występowały też z chórami leszczyńskimi, z „Chopinem” i Dembińskim”, brały udział w zjazdach okręgowych i świętach pieśni.

Za osiągnięcie młodego koła imienia Fryderyka Chopina należy uznać jego gotowość i drugi już udział, w dniu 9 lipca 1922 roku w Święciechowie, w zjeździe i zarazem „Święcie Pieśni” XIII okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, który pod kierownictwem Walentego Biechowiaka działał w Lesznie i oceniany był wysoko przez zarząd w Poznaniu. „Chopin” pod dyрекcją Walentego Żurowskiego wypadł wtedy dobrze wśród ogółem dziewięciu kół konkurujących ze sobą na tym zjeździe – zarówno jako chór mieszany i żeński zajął drugie miejsca za „Dembińskim”, natomiast chór męski – trzecie miejsce za „Dembińskim” i chórem z Przemętu. W ogólnej ocenie „Dembiński” zdobył nagrodę związkową, a „Chopin” – nagrodę okręgową. Chóry mieszane wykonywały pieśni: *Lechity* Bolesława Dembińskiego i *Okrężne* Zygmunta Noskowskiego

W 1922 roku kilka razy „Chopin” zaznaczył swą obecność w życiu kulturalnym miasta. Na wspomnianym wcześniej koncercie, który odbył się 17 kwietnia chór mieszany z akompaniamentem fortepianu wykonał trzy pieśni, a chór męski zaśpiewał *Pożegnanie lasu* F. Mendelssohna Bartholdy’ego⁶⁸. Przypomnieć wypada wieczornicę, podczas której dokonane zostało poświęcenie sztandaru, co miało miejsce 25 maja, a „Chopin” dał dla publiczności „Koncert śpiewaczy”. Zebrań odbyło się w 1922 roku łącznie piętnaście, a koło wykazywało 133 członków (72 czynnych). W tym roku wpisowe opiewało już na 10 marek, natomiast składka miesięczna najpierw wynosiła po 5 mk od kobiet i mężczyzn jednakowo, pod koniec roku było to już odpowiednio 25 mk i 50 mk, by w roku 1923 osiągnąć wysokość 150 mk, dla pań i panów. Wpisowe poszybowało na 100 mk, szalejąca w kraju od kilku lat inflacja objęła też „Chopina”.

W roku 1923 „Chopin” uczestniczył w zjeździe okręgowym w Osiecznej, uzyskując w konkurencji chórów męskich, mieszanych i żeńskich tak samo jako w roku poprzednim drugie miejsca za doświadczonym „Dembińskim”. Podczas wspólnych występów połączonymi chórami dyrygował Roman Lubierski. Warto zaznaczyć, że koncerty chórów podczas zjazdów cieszyły się dużym zainteresowaniem nie tylko miejscowej publiczności, dla chętnych

⁶⁸ M. Wojciech, *Chór...*s. 18.

organizowane były bowiem przejazdy z Leszna i innych miejscowości furmankami, które udostępniali okoliczni ziemianie, jak czytamy w notatkach prasowych z tamtego czasu.

Do roku 1923 chóry same wybierały pieśni wykonywane na zawodach podczas zjazdów okręgów, a od roku 1924 zestaw tytułów dla wszystkich trzech kategorii, dla umożliwienia porównania umiejętności zespołów, narzucał Zarząd Główny Wielkopolskiego Związku. W tym też roku oprócz zjazdów okręgowych odbywał się w Poznaniu na terenie targów XI Wielkopolski i zarazem II Wszechpolski Zjazd Kół Śpiewaczych, a podczas wszystkich tych zjazdów występujące na nich chóry były zobowiązane już wykonywać ten sam repertuar ludowy w opracowaniach artystycznych znanych kompozytorów oraz repertuar patriotyczny. Były to: H. Opieńskiego *U naszego młynarza i Szła Kasieńka*, S. Kwaśnika *Tam w ogródeczku*, W. Raczkowskiego *Pasła pastereczka*, Ł. Kamieńskiego *Hej, żeglarze*, S. Wiechowicza, *Inom cie widział* oraz W. Lahmana *Hej, te nasze góry*. Chóry musiały też przygotować pieśń *Po burzliwym życia biegu* na uroczystości pogrzebowe. Na zjazd poznański natomiast dodatkowo musiały opanować jak najstaranniej pieśni: *Boże, coś Polskę*, traktowaną wówczas jeszcze jako hymn narodowy, następnie *Bogurodnicę* w oryginalnym układzie, *Hymn Rzeczypospolitej* F. Nowowiejskiego, *Pieśń wojenną* S. Moniuszki oraz E. Ponieckiego *Nasz sztandar*. W Zjazdach poznańskich uczestniczyły oba świeckie koła z Leszna, zarówno „Demiński”, jak i „Chopin”, który wystawił sklasyfikowane tym razem na odległych miejscach chóry – mieszany i żeński. W kolejnym natomiast konkursie kół śpiewaczych i orkiestr kolejowych w Poznaniu „Chopin” uplasował się wysoko, bowiem chór mieszany zajął I miejsce, a chóry męski i żeński dostały każdy drugą nagrodę w swej konkurencji, o czym informowała leszczyńska prasa.

Rok 1924 zapisał się w dziejach „Chopina” ważnym faktem, bo oto kilka lat po założeniu koła zmienił się dyrygent, ponieważ organista Walenty Żurowski w roku 1924 wyprowadził się z Leszna do Mogilna i tym samym zakończył pełnienie funkcji dyrygenta w chórze. Podjął ją Roman Lubierski, nauczyciel muzyki w leszczyńskich szkołach, postać niezwykle zasłużona dla kultury muzycznej w mieście, współzałożyciel najstarszego w Lesznie chóru „Demiński”⁶⁹. „Od czasu objęcia dyrygentury przez śp. Romana Lubierskiego, Koło podniosło się na takie wyżyny, że zawodniczyć mogło na równi z doskonałymi Kołami Śpiewaczymi z Poznania” – tak po latach oceniali pracę dyrygenta członkowie zarządu⁷⁰.

⁶⁹ Roman Lubierski (zm. 1932) w latach 1912-1914 i od 1922 do 1932 był dyrygentem XIII/ XII leszczyńskiego okręgu śpiewaczego, uczestniczył w pracach zarządu Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych.

⁷⁰ MOL, Teczka..., *Historia Koła Śpiewaczego Kolejowców Polskich „Chopin” w Lesznie Wlkp*, k. 120

W przyszłości dyrygentami „Chopina” zostawali organiści kościelni, nauczyciele z leszczyńskich szkół, wykształceni muzycy, uprawiający zawód dyrygenta.

W tym też 1924 roku wprowadzona została w Polsce reforma pieniądza, złoty zastąpił dotychczasowe marki; nie znajdujemy jednak informacji o wysokości składek w tym okresie obowiązujących członków koła. Ale wiadomo, że w tym roku było dwanaście zebrań i jeden koncert z udziałem gości – artystów z Poznania. Podczas zebrania 9 września, profesor Roman Lubierski, dyrygent, miał wykład zatytułowany *O Chopinie*.

Głośne były latem 1925 roku w mieście, a nawet w powiecie, obchody pierwszego jubileuszu – 5-lecia istnienia Koła Śpiewaczego „Chopin”. Zarząd koła pod kierownictwem prezesa Michała Pawlaka zaprosił szerokie grono szacownych obywateli miasta i powiatu do komitetu honorowego obchodów, między innymi prezesa Sądu Okręgowego Stanisława Piwońskiego, kupca Jana Metelskiego, księdza Pawła Steinmetza dziekana z Osiecznej, także właścicieli majątków – Stefana Ponikiewskiego z Drobnina, Edwarda Potworowskiego z Goli, Macieja Mielżyńskiego z Pawłowic. Większość zaproszonych odpowiedziała pozytywnie. W niedzielę 5 lipca 1925 roku, niemal dokładnie w piątą rocznicę powstania chóru, odbył się zjazd kół śpiewaczych i orkiestr kolejowych. Do Leszna przyjechały koła śpiewacze kolejowe z Poznania – „Moniuszko”, „Hasło” (chór urzędników Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych) i chór uczniów warsztatów kolejowych w Poznaniu, „Halka” z Gniezna oraz orkiestry kolejowe z Gniezna i Poznania. Udział w tym wydarzeniu brała orkiestra kolejowa z Leszna, wystąpił leszczyński „Dembiński”, który wykonał *Poloneza* na chór męski. W konkursie występowały chóry męskie, mieszane, żeńskie. „Chopin” zaprezentował się jako chór męski, który zaśpiewał *Pieśń wojenną* S. Moniuszki w opracowaniu Jana Galla, chór mieszany, który wykonał *Krakowiaka* Moniuszki-Bazina i jako chór żeński, który zaśpiewał *Sobótkę* Feliksa Nowowiejskiego.

Przez uczestniczące w jubileuszowym święcie chóry połączone męskie wykonany natomiast został *Polonez* Karola Kurpińskiego z towarzyszeniem orkiestry, a przez połączone mieszane – utwór Feliksa Nowowiejskiego *O polski kraju święty*. Połączonymi chórami dyrygował profesor gimnazjalny Roman Lubierski⁷¹. Pierwszą nagrodę zdobył chór „Hasło”, a następne przypadły jubilatowi – „Chopinowi”.

Wcześniej, 21 czerwca, odbywał się w „historycznym parku w Rydzynie”, jak zapisano w dokumentach, zjazd okręgu XII z udziałem chórów spoza tego okręgu, podczas którego

⁷¹ Muzeum Okręgowe Leszno (dalej MOL), *Teczka „Koło Śpiewu „Chopin” w Lesznie. Okres międzywojenny (1925-1938)*, Program konkursu, s. 503.

połączone chóry męskie wykonały pieśń *Hej, śpiewacy* D. Czyżewskiego, chóry mieszane *Szła Kasieńka* Henryka Opieńskiego i *W dzikim boru* współautorstwa H. Opieńskiego i Stanisława Wiechowicza, chór zbiorowy żeński natomiast *Tam w ogródecku* Stanisława Kwaśnika. Połączone chóry z towarzyszeniem orkiestry zaśpiewały na początku utwór *O święta pieśni gminna* Feliksa Nowowiejskiego na jeden głos, chór zbiorowy na zakończenie popisów wykonał z orkiestrą mazura *Zalecanka* Feliksa Nowowiejskiego⁷². Zespoły „Chopina” prezentowały: chór męski – *Pieśń wojenną* S. Moniuszki, mieszany *Krakowiaka* tegoż kompozytora, a żeński – *Sobótki* F. Nowowiejskiego.

W grudniu „Głos Leszczyński” informował, że w Lesznie odbył się „Zjazd orkiestr i chórów kolejowych” dyrekcji poznańskiej z udziałem chóru „Chopin”, występującego pod dyrekcją Romana Lubierskiego.

W tym też roku członkowie „Chopina” mieli możliwość wysłuchania dwóch wykładów: księdza prefekta Pawła Winnickiego zatytułowanego *Mowa jest siłą i potęgą* oraz w październiku – prefekta w Gimnazjum im. Komeniusza, księdza Stanisława Kostki Ćwiejkowskiego *O Bolesławie Chrobrym*. W sylwestra tego roku zespół wystawił podczas wieczornicy jednoaktówkę – komedię zatytułowaną *Bilecik miłosny* Michała Bałuckiego

Koło utrzymywało kontakty z innymi kołami okręgu XII, a także z kołami z różnych miejscowości spoza powiatu leszczyńskiego, o czym świadczy zachowana korespondencja.

Sprawozdanie za rok 1926 wykazuje na koniec tego roku ogólną liczbę 58 członków, wśród nich 47 członków czynnych: szesnastu mężczyzn i 31 kobiet. Lekcje odbywały się dwa razy w tygodniu w Strzelnicy, w sumie odnotowane zostały 82 lekcje w ciągu całego roku. Ćwiczone były utwory klasyczne i ludowe⁷³.

W tym roku koło uczestniczyło w kolejnym czerwcowym zjeździe okręgowym, zdobywając pierwszą nagrodę za chór męski i dwie drugie nagrody – za chór żeński i mieszany. Chór „Chopin” wziął też udział w zjeździe okręgu rawickiego i zdobył pierwszą nagrodę za chór żeński. Jak można przeczytać w sprawozdaniu zorganizowany został jeden koncert własny, jedna wieczornica i dwa inne występy dla publiczności oraz odbyło się jedenaste zebranie zarządu, dziesięć plenarnych i dwa walne zebrania. Koło wyjechało na wycieczkę do Osiecznej w maju i do Bukówca Górnego w czerwcu. Zachowane archiwalia świadczą o tym, że chór koła śpiewackiego występował na uroczystościach rodzinnych swych członków⁷⁴. Dyrygent

⁷² *Program Zjazdu Kół Śpiewackich*; także *Kronika chóru*.

⁷³ MOL, *Teczka „Kolo Śpiewu „Chopin” w Lesznie. Okres międzywojenny (1925-1938), Sprawozdanie za rok 1926*, k. 436.

⁷⁴ *Ibidem*, k. 437; także: *passim*.

profesor Roman Lubierski miał dla członków koła wykład *O nauce śpiewu*. Otrzymywał on wynagrodzenie w wysokości 25 złotych miesięcznie.

W dokumentach zachował się list pierwszego dyrygenta, Walentego Żurowskiego, wtedy organisty z Mogilna, z zaproszeniem na „Święto Pieśni”, które miało się odbyć 1 sierpnia 1926 roku w tym mieście. Nie wiadomo jednak, czy śpiewacy z „Chopina” do Mogilna pojechali. List skierowany był do prezesa Michała Pawlaka. Wiceprezesem wówczas był Roman Otto, sekretarzem Jan Kaniewski, skarbnikiem Stanisław Duszyński, oni bowiem podpisali się na wykazie członków koła w roku 1926⁷⁵.

Prezesem na rok 1927 został wybrany Stanisław Szal. Wiceprezesem był Roman Otto, sekretarzem Helena Kuśnierková, radnymi Stanisław Duszyński, Ignacy Antoszkiewicz, Borówna. Funkcję bibliotekarza pełnił Bronisław Chudziński. Kalendarz tego roku był wypełniony ważnymi wydarzeniami. Zaczął go koncert wokalnie-instrumentalny, który 16 stycznia dał chór z udziałem orkiestry 17 pułku ułanów. Występowały wtedy tradycyjnie trzy „chopinowskie” chóry – męski, mieszany i żeński, a w części pierwszej orkiestra. W trzeciej części wystąpił też jako solista druh Sikorski a całość zakończył marsz z fanfarami pod tytułem *Powrót do Ojczyzny* w wykonaniu orkiestry⁷⁶. 12 czerwca tego roku koło brało udział w zjeździe okręgowym odbywającym się najpierw w sali Hotelu Polskiego, następnie po południu w ogrodzie Strzelnicy, gdzie koncertowała też orkiestra 17 pułku ułanów i popisywały się chętne chóry. W zawodach uczestniczyło trzynaście kół z okręgu XII i trzy spoza okręgu leszczyńskiego, a były to „Arion” i „Lutnia” z Kościana oraz „Harmonia” z Krobi⁷⁷. Na zakończenie odbyła się tradycyjnie zabawa taneczna. 23 października natomiast chór żeński Koła „Chopin” wziął udział w wieczornicy organizowanej przez nowo powołany leszczyński oddział Narodowego Uniwersytetu Robotniczego, któremu prezesował dyrektor gimnazjum męskiego Nicefor Perzyński. Uroczystość w Hotelu Polskim miała tytuł „Polska pieśń ludowa”. Z Poznania przyjechał chór kolejarzy „Hasło” pod dykcją Stanisława Kwaśnika, występowała też orkiestra 17 pułku ułanów pod batutą porucznika M. Dzidka. „Chopin” zaśpiewał *Nie wyganiaj, pastereczko* Władysława Raczkowskiego i *O sojek kolorowych oczach* Stanisława Wiechowicza. Zaprezentowane zostały *Kolędziołki beskidzkie* Emila Zegadłowicza. Prezes Perzyński, zaangażowany w amatorski ruch śpiewaczy, wystąpił z wykładem pod tytułem *Pieśń ludowa jako czynnik wychowawczy*. Wieczornica miała więc bogaty program artystyczny, jej przebieg był bardzo uroczysty, była to bowiem inauguracja NUR, a ponadto

⁷⁵ MOL, Teczka..., k. 437.

⁷⁶ MOL, Program koncertu, k. 498.

⁷⁷ MOL, Program zjazdu kół śpiewackich okręgu XII w Lesznie, Teczka..., k. 482.

uczestniczył w tym wydarzeniu poseł na sejm Marcin Milczyński, który wygłosił słowo wstępne⁷⁸. Zaproszenie chóru może świadczyć o uznaniu, jakim cieszył się w mieście.

W roku 1928 liczba członków śpiewających znacznie wzrosła do 74 osób. Funkcję prezesa pełnił Stanisław Szal. Chór wziął udział w zjeździe okręgowym tym razem zorganizowanym w Święciechowie, a występując w najtrudniejszej I kategorii, zdobył aż trzy pierwsze nagrody – za występy chóru męskiego, żeńskiego i mieszanego – pokonując „Demińskiego”, co uznać należy za szczególnie sukces. Chóry męskie obowiązkowo śpiewały *Psalm* Bolesława Wallka-Walewskiego, żeńskie *Czeloty* Stanisława Wiechowicza, a chóry mieszane wykonywały tegoż kompozytora *Farsacaglie*.

Koło uczestniczyło też 26 czerwca w zjeździe VI okręgu w Kościanie, podczas którego chór mieszany „Chopina” zaśpiewał *Wesele sieradzkie* Karola M. Prosnaka. W wyjeździe do Kościana brało udział około 50 członków.

Sprawozdanie za rok 1929 sporządzone tak jak każdego roku dla Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego wykazuje 114 członków. W tej liczbie było 45 czynnych mężczyzn i 49 czynnych kobiet, co daje dużą liczbę śpiewaków – 94 osób. Ponadto do koła należało 20 członków nieczynnych. Lekcje odbywały się w powszechnej szkole męskiej przy placu Jana Metziga, a za korzystanie z auli koło wносиło stosowną opłatę. Lekcje odbywały się często, bo w tym roku było ich 138. Ich liczba wiązała się zapewne z przygotowaniem się chórów do udziału w zjeździe okręgowym w Lesznie i Wszechsłowiańskim Zjeździe Śpiewaczym, zorganizowanym w Poznaniu w dniach 18-21 maja, podczas Powszechnej Wystawy Krajowej. Koło przeżyło wtedy „Jedną z najbardziej świetlanych chwil [...] występując w liczbie 128 śpiewaków, zdobywając jedno z pierwszych miejsc w punktacji ogólnej”, jak pisano po latach⁷⁹. Na zjazd pojechało również 30 członków nieśpiewających.

Natomiast na miejscu w Lesznie koło urządziło jeden koncert, wystawiło jedno przedstawienie oraz zanotowało sześć innych występów. Chór miał w swym repertuarze głównie utwory o charakterze świeckim, a dyrygentem był nadal Roman Lubierski.

Dbłość o relacje towarzyskie członków koła i ich rodzin potwierdza urządzenie dwóch wycieczek – do Osiecznej i Grotnik.

⁷⁸ W. Matejkowa, op. cit., s. 53. Marcin Milczyński został posłem wybranym z okręgu poznańskiego w roku 1922, reelekcja – 1928. Związany z Narodowym Stronnictwem Robotniczym i Narodową Partią Robotniczą.

⁷⁹ MOL, Teczka..., *Historia Koła Śpiewaczego...*, k. 120.

Sprawozdanie za rok 1929 podpisał prezes Stanisław Alwin oraz wiceprezes Markwitz. Zaznaczyli, że w kole brak „kwalifikowanych sił śpiewaczych” oraz że istnieje zapotrzebowanie na jednogłosowe śpiewniki wydawane przez związek⁸⁰.

Rok 1930 zapisał się między innymi udziałem koła w styczniowych miejskich uroczystościach zorganizowanych z okazji 10-lecia odzyskania przez Leszno niepodległości oraz uroczystymi obchodami 10-lecia własnego koła śpiewackiego urządzonymi 7 września w Strzelnicy, podczas których Roman Lubierski otrzymał godność członka honorowego koła. Jak zapisane zostało w kronice, przygotowane zostały dyplomy dla założycieli koła, a otrzymali je dr Franciszek Barczyński, Stanisław Duszyński i Michał Sieradzki. Kilkanaście osób otrzymało dyplomy zasługi., byli to: Roman Otto, Tomasz Weroniczak, Jan Karmoliński, Jan Borowiak, Karol Kubaszewski, Maria Heińcówna, Pelagia Kaniewska, Maria Mielcarkówna, Maria Andrzejewska, Pelagia Borowiakówna.

Przybyły liczne delegacje kół śpiewaczych z życzeniami i upominkami, nadeszły także telegramy spoza Leszna, między innymi od Chóru Kościelnego w Mogilnie, którego dyrygentem był Walenty Żurowski, pierwszy dyrygent „Chopina”⁸¹. Ówczesna prasa, przypominając historię „Chopina” podkreślała, że koło stworzyli tylko pracownicy kolejowi. Funkcję prezesa sprawował w tym czasie Roman Lubierski, zarazem dyrygent chóru. Program obchodów tej rocznicy obejmował mszę świętą odprawianą na początku wydarzenia, a następnie uroczyste zebranie pod przewodnictwem prezesa XII Okręgu – profesora Nicefora Perzyńskiego. Przemawiali zaproszeni goście, wśród nich reprezentant Związku Wielkopolskiego, profesor Miętus, a „Przemówienia utrzymane były w tonie bardzo poważnym a równocześnie serdecznym, wszyscy mówcy zdawali sobie bowiem sprawę, jak ważną rolę w życiu kulturalno-społecznym Leszna i okolicy odgrywał i odgrywa nadal chór im. Chopina”. Obszerne sprawozdanie przedstawione przez sekretarza Jana Karmolińskiego obejmowało całe dziesięciolecie. Po nim wręczane były dość liczne nagrody, które otrzymali najpilniejsi druhny i druhowie. Uroczystości trwały do wieczora, bowiem po południu odbywały się popisy przybyłych na uroczystość kół. Nagroda pierwsza przypadła jubilatowi – chórowi „Chopin”, który z niej zrezygnował na rzecz kolejowego chóru im. Moniuszki z Poznania. Drugie miejsce zdobył więc chór „Halka” ze Skalmierzyc, a trzecie „Lutnia” z Jarocina. Obchody dziesięciolecia zakończyły się wspólną zabawą⁸².

⁸⁰ MOL, *Sprawozdanie za rok 1929*, Teczka, karta 410.

⁸¹ Kronika koła.

⁸² *Zawody i zjazdy. 10-lecie „Chopina” w Lesznie*, „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 9/10, s. 14.

Uroczystości jubileuszowe nie były jedynym wydarzeniem w tym roku, koło wzięło udział w dwóch akademiach w Lesznie, uczestniczyło w zjeździe okręgowym w Lesznie, o którym w notatce w „Przeglądzie Muzycznym” podkreślony został wysoki poziom „Chopina”, górującego nawet nad „Dembińskim”, do czego, jak uznawał autor notatki, przyczynił się fakt, że ma on stałego od kilku lat dyrygenta, Romana Lubierskiego. W artykule znalazła się ocena obu kół leszczyńskich. Chór żeński „Chopina” górował „soczystym” wykonaniem *Mojej pieśni wieczornej*, chóry męskie wprawdzie uzyskały równą punktację, ale „...dyrygent „Chopina” wykonał *Mazura* z racjonalnie urozmaiconą rytmiką i dynamiką”, gdy zaś chodzi o chóry mieszane to „...zespół „Chopin” stoi dziś grubo wyżej”⁸³.

Latem koło wybrało się na wycieczkę do Osiecznej, a w ciągu roku jego członkowie brali udział w jubileuszach dziesięciolecia kół w Jarocinie, Skalmierzycach, Gnieźnie i Rydzynie. W całej Wielkopolsce, a więc i w Lesznie, 25 maja obchodzona była pierwsza rocznica zasadzenia w Poznaniu „lipy słowiańskiej”.

Na funkcję prezesa na rok 1930 został wybrany Stanisław Alwin, ale na zaproszeniu na jubileusz koła jako prezes i zarazem dyrygent występuje Roman Lubierski, jako sekretarz Jan Karmoliński. Skarbnikiem był Roman Otto.

W sprawozdaniu za ten jubileuszowy rok zarząd wykazywał 115 członków, 92 czynnych (44 mężczyzn i 48 kobiet), trzynastu nieczynnych (dwunastu mężczyzn i jedna kobieta) oraz dziesięć osób z godnością członka honorowego. Lekcje odbywał chór w sali Strzelnicy, a było ich 104, czyli dwie tygodniowo. Ćwiczone zarówno utwory świeckie jak i religijne. Koło borykało się z niedogodnościami wynikającymi z braku odpowiedniego lokalu i instrumentu niezbędnego do ćwiczeń. Lekcje odbywały się również w salach hotelowych, na przykład w hotelu „Zacisze” przy ulicy Józefa Piłsudskiego (obecnie Słowiańska). Na dość często zwoływanych zebraniach wygłaszane były przez profesorów szkół średnich – Sylwestra Machnikowskiego, Bolesława Iglowicza i Jana Olejnika – referaty poświęcone dziejom i kulturze Polski.

W 1930 roku pojawiły się bliżej nie określone konflikty pomiędzy chórzystami i zarządem, co skutkowało wykluczeniem z grona członków działających na szkodę koła kilku osób i w konsekwencji składanymi przez nich pisemnymi odwołaniami kierowanymi do zarządu.

Na następny rok prezesem został wybrany dyrygent, profesor gimnazjalny Roman Lubierski, zatem pełnił on przez pewien czas aż dwie odpowiedzialne funkcje. Wiceprezesem został

⁸³ Cytaty z „Przeglądu Muzycznego” 1930 nr 6 za: M. Wojciech, op. cit. s. 20-21.

Władysław Adfeldt, sekretarzem Jan Ciesiółka, skarbnikiem Ludwik Grzegorzewski, a bibliotekarzem zgodził się być Bonifacy Czarnecki. Radnymi wybrani zostali Roman Otto, Jan Karmoliński i Karol Kubaszewski.

W roku 1931 Koło Śpiewacze „Chopin” miało razem z dziesięcioma honorowymi 120 członków, w tym czynnych było 80 osób. Lektje miały miejsce dwa razy w tygodniu w Strzelnicy, ćwiczone na nich świeckie utwory. Koło uczestniczyło w jubileuszu 10-lecia koła „Nowowiejski” w Zaborowie i 25-lecia „Cecylii” w Osiecznej⁸⁴.

Tradycyjnie „Chopin” brał udział w zawodach kół śpiewaczych XII okręgu, które odbywały się w tym roku późno, bo dopiero 20 września 1931 roku w sali Strzelnicy przy ulicy Gabriela Narutowicza. Oprócz zawodów urządzony został dla szerszej publiczności koncert orkiestry 17 pułku ułanów oraz chórów kół śpiewaczych okręgu rozpoczęty i zakończony występem chórów połączonych, które pod dyrekcją Romana Lubierskiego wykonały *Gaude Mater Polonia* (muzyka i słowa Wincenty z Kielczy) *Bogurodnicę* oraz hymn Polskiej. Chóry mieszany i męski koła „Chopin” wystąpiły w II kategorii, uzyskując najlepszą lokatę. Chór męski wykonał *Mazura* Maklakiewicza i *Naszą gosposię* Galla, chór żeński *Moją pieśń wieczorną* Sobieskiego i *Krakowiaka* Krudowskiego, chór mieszany – *Nie chcę Cię, Kasiuniu* Stanisława Wiechowicza oraz *Wojaka* F. Chopina i S. Kwaśnika. Dyrygował Roman Lubierski⁸⁵.

W tym roku miało miejsce niezwykle ważne wydarzenie – po staraniach zarządu o wsparcie finansowe, kilku pismach kierowanych do wielu potencjalnych sponsorów w Lesznie, w powiecie i do dyrekcji kolei w Poznaniu wreszcie – koło nabyło na raty fortepian wartości 800 zł. Gromadzenie pieniędzy na instrument spowodowało jednak zaległości w zobowiązaniach pieniężnych wobec Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Poznaniu. Świadczą o tym między innymi ponaglenia i informacje o tym zamieszczone w prasie fachowej.

W 1932 roku zarząd koła tworzyli: Władysław Adfeldt – prezes, Wincenty Kaczmarek – wiceprezes, Jan Ciesiółka – sekretarz, Ludwik Grzegorzewski – skarbnik. Bonifacy Czarnecki nadal pełnił funkcje bibliotekarza, a radnymi byli: Antoni Jagodziński, Benon Kubaszewski i Marian Olszewski. Dyrygentem był w dalszym ciągu Roman Lubierski, aż do swej śmierci w grudniu tego roku⁸⁶. Pod jego jeszcze batutą 12 czerwca koło wystąpiło na zjeździe okręgowym tym razem w Lesznie. Członkowie koła brali udział w pogrzebie swego wieloletniego dyrygenta w dniu 15 grudnia. Kondukt szedł przez miasto z domu przy ulicy Gabriela Narutowicza 60, gdzie zmarły mieszkał.

⁸⁴ MOL, sprawozdanie za rok 1931, k. 318.

⁸⁵ MOL, program zawodów i koncertu, k. 285.

⁸⁶ MOL, sprawozdanie za rok 1931, k. 318.

Na koniec roku 1932 koło liczyło 135 członków w tym 81 czynnych. Na swe lekcje śpiewu koło zbierało się już w Powszechnej Szkole Męskiej przy placu Jana Metziga, o co zarząd koła starał się w poprzednim roku u władz oświatowych w mieście. Odbyło się tam w ciągu roku 56 lekcji, a więc przeważnie mniej niż dwa razy w tygodniu. Jesienią zarząd starł się o przywrócenie I kategorii, tłumacząc się z niewykonania na zjeździe okręgowym przewidzianej liczby pieśni. Zarząd leszczyńskiego okręgu popierał starania koła, które otrzymało tę kategorię na powrót.

Rok 1933 rozpoczął się żałobą po zmarłym dyrygencie, którego obowiązki przejął Antoni Rymarczyk, organista z fary. Prezesem został wybrany na dorocznym walnym zebraniu inżynier Wiesław Suligowski, wiceprezesem był Władysław Adfeldt, sekretarzem Leon Sobecki (pracownik Gazowni), skarbnikiem Ludwik Grzegorzewski, bibliotekarzem kolejny rok – Bonifacy Czarnecki. Funkcje radnych sprawowali Henryk Ratajski i Marian Olszewski⁸⁷. Zarząd w różny sposób zapraszał w szeregi koła szczególnie potencjalnych śpiewaków podkreślając, że zostało ono przed laty założone celem szerzenia zamiłowania do śpiewu wśród pracowników kolejowych i ich rodzin. W sprawozdaniu za ten rok podana została liczba 98 członków koła. Wśród nich było 35 czynnych, z których część należała też do chóru kościelnego, co być może wiązało się z osobą dyrygenta, który był organistą w kościele parafialnym pod wezwaniem świętego Mikołaja. Lekcji odbyło się tylko 50, niestety większość chórzystów była niezdyscyplinowana, zdarzało się bowiem, że na lekcje przychodziło zaledwie kilka osób. Ćwiczone były pieśni świeckie. Październikowe walne zebranie koła zostało zwołane w związku z niesubordynacją czynnych członków nieuczęszczających na lekcje, jak zapisał kronikarz – rozważana nawet była możliwość rozwiązania koła. To niebezpieczeństwo udało się jednak zarządowi zażegnać, chociaż koło ustąpiło pierwszego miejsca „Dembińskiemu”.

W ciągu tego roku koło zaprosiło publiczność na jedno przedstawienie teatralne przygotowane przez profesora Wilhelma Ballarina i na sześć różnych innych występów; w lipcu koło było na jubileuszu 10-lecia koła śpiewaczego w Lasocicach, potem było organizatorem zabawy tanecznej w Strzelnicy, która jednak nie przyniosła oczekiwanych zysków. Koło uczestniczyło, ze swym sztandarem, w okręgowym Świącie Pieśni tym razem odbywającym się 18 czerwca w Bukówcu Górnym, gdzie miejscowy chór „Cecylia” obchodził swoje 25-lecie. Chór mieszany koła „Chopin” zaśpiewał wtedy dwie pieśni: *Paweł i Gawel* i *Burza morska* Bolesława Wallka-Walewskiego, natomiast chór męski pieśni: *Dziad i baba* Moniuszki oraz

⁸⁷ MOL, Teczka..., Sprawozdanie za rok 1932, k. 266; APL, Starostwo Powiatowe w Lesznie, Wielkopolski Związek Śpiewaczy, sygn. 160, s. 29.

Bąk i róża". Również w czerwcu duża grupa członków koła, licząca około 40 osób, wybrała się na jubileusz Towarzystwa Śpiewu „Halka” do Bydgoszczy. Występ pod dyrekcją Antoniego Rymarczyka przyniósł tam „Chopinowi” XI miejsce w konkursie⁸⁸. Kronikarz odnotował też wyjazd delegacji na obchody 700-lecia Torunia.

W roku 1934 zarząd pracował pod przewodnictwem Ludwika Grzegorzewskiego⁸⁹. W końcu roku było 79 członków czynnych, a nieczynnych 31 (sami mężczyźni). Na zebraniach ogólnych wygłaszane były nadal pogadanki o kompozytorach i muzyce. Nadal też istniały problemy związane z szkodzącym kołu zachowaniem niektórych członków i w efekcie wykluczeniem ich z koła, ale bliższych informacji, na czym to szkodliwe zachowanie polegało, dostępne obecnie dokumenty nie zawierają. Udało się jednak zarządowi mimo tej trudnej sytuacji na pewien czas przywrócić wysoką pozycję koła w okręgu i podejmowało ono swą dotychczasową działalność dla publiczności w mieście. Koło bowiem urządziło jedno przedstawienie teatralne i w czerwcu brało udział w zjeździe okręgowym w Lesznie. Chórzyści wystąpili też z „Demińskim” we wspólnym „Koncercie z okazji święta morza”. W lipcu chóry reprezentujące koło wzięły udział w zjeździe śpiewaczym w Poniecu. Chóry mieszane śpiewały: *Zaszumił las* Mierzejewskiego, *Ej, ej, ślą zydówka* H. Opieńskiego i *Jak Jaś konie poił* w opracowaniu Czapskiego. Chóry męskie wykonywały: *Bolesława Wallka-Walewskiego Bajeczkę o myszce* oraz *Stanisława Wiechowicza Leciały gęsi i Jakech konie poił*, chóry żeńskie pieśni: *Stefana Bolesława Paradowskiego Rusalka, Kiedy będzie słońce i pogoda* S. Wiechowicza oraz *Krakowiaka* i *Kotka* S. Moniuszki. Chóry kategorii II i III były zobowiązane zaśpiewać pieśni: *Wiosna* F. Chopina, *Błyszczą krople rosy*, *Pieśń wieczorna*, *Kozak* Moniuszki i *Tam na błoni* Dyrygentem „Chopina” był Antoni Rymarczyk, który w ciągu tego roku przeprowadził 72 lekcje, podczas których w dalszym ciągu ćwiczone były świeckie pieśni.

W 1935 roku prezesem był nadal Ludwik, a dyrygentem do początku grudnia Antoni Rymarczyk. Po nim 4 grudnia 1935 funkcję dyrygenta objął Władysław Wojciechowski, który jednak po kilku zaledwie miesiącach, 6 kwietnia 1936 roku ustąpił. Lekcje odbywały się w dalszym ciągu w auli szkoły powszechnej męskiej, a ćwiczone były między innymi pieśni: *Witamy*, *Polonez A-dur* Chopina, *Dwie dole* i *Sine lasy* Mierzejewskiego oraz *Niech nas jedność* Piotra Maszyńskiego.

Koło brało udział w uroczystej akademii, którą 19 marca z okazji imienin marszałka Józefa Piłsudskiego w poczekalni dworcowej zorganizowało ognisko Kolejowego Przysposobienia Wojskowego. Odśpiewana została pieśń *Gaude Mater*, były deklamacje dzieci, występy

⁸⁸ MOL, Teczka, k. 211.

⁸⁹ APL, Starostwo Powiatowe w Lesznie, Wielkopolski Związek Śpiewaczy, s. 33.

zespołu śpiewaczego i orkiestry KPW. 18 czerwca koło uczestniczyło w zjeździe kół śpiewaczych XII okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, natomiast 15 września w sali Strzelnicy obchodzony był własny jubileusz – 15-lecia Koła Śpiewackiego „Chopin” połączony z występami chórowymi. Rok kończyła zabawa sylwestrowa zorganizowana tamże⁹⁰.

W roku 1936 prezesem wybrany został Ludwik Grzegorzewski. Chorążym był w tym roku S. Nowaczyk, który podczas uroczystości występował w asyście dwóch pań: Grzelczakówny i Kaczmarkówny⁹¹. Funkcję dyrygenta, po ustąpieniu Władysława Wojciechowskiego, przyjął w kwietniu tego roku znów Antoni Rymarczyk, ale 20 października tego samego 1936 roku podjął obowiązki dyrygenta Zygmunt Maćkowiak, nauczyciel w seminarium oraz dyrygent w kole śpiewackim „Nowowiejski” w pobliskim Zaborowie. Przeprowadził reorganizację chórów, a jak sam napisał: „Nowi członkowie aczkolwiek materiał świeży, niewyrobiony, bardzo chętny, pilny. Rokuje na przyszłość stać się dobrym chórem, który podtrzyma tradycje z czasów minionych”.

Rok obfitował w różne, ważne i ciekawe wydarzenia, w którym uczestniczyły chóry koła. Z okazji pierwszej rocznicy śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego, podobnie jak rok wcześniej w poczekalni dworcowej, odbywała się 13 maja uroczystość, podczas której wystąpił też chór „Chopin”. Uroczystość z bogatym programem artystycznym zorganizowaną przez ognisko Kolejowego Przynsposobienia Wojskowego zakończyło wspólne odśpiewanie pieśni *Boże coś Polskę*. Gdy 3 czerwca w Lesznie odbywał się capstrzyk z okazji 10-lecia prezydentury Ignacego Mościckiego (1926-1939), członkowie koła również brali udział w zorganizowanym przemarszu z pochodniami przez miasto. Jeszcze w czerwcu też koło uczestniczyło w jubileuszu 25-lecia Koła Śpiewu „Dembiński”, wystawiając *Gole panny*⁹².

Na doroczny czerwcowy zjazd okręgowy ćwiczony był repertuar konkursowy: *A kiedy mi przyjdzie* Władysława Raczkowskiego, *Zaszumiał las*, *Sine lasy we mgłach drzemią* i *Dwie dole* M. Mierzejewskiego, *A chtëź tam puka* Karola Szymanowskiego oraz *Polonez A-dur* Fryderyka Chopina wykonywany z orkiestrą⁹³.

W czerwcu, w dniach 28-30, odbywał się w Warszawie Wszechpolski Zjazd Śpiewaczy, do udziału w którym koło zgłosiło 61 osób, nie wiadomo jednak, dlaczego wyjazd „Chopina” nie doszedł do skutku⁹⁴.

⁹⁰ MOL, Teczka..., k. 164, 179.

⁹¹ APL, Starostwo Powiatowe w Lesznie, *Wielkopolski Związek Śpiewaczy*, sygn. 160, s. 40.

⁹² MOL, Teczka..., k.143. Uroczystość odbyła się 21 czerwca.

⁹³ MOL, Teczka...Sprawozdanie za okres od półrocza 1935 do półrocza 1936, k. b. nr.

⁹⁴ MOL, Teczka..., k. 138.

W grudniu 1936 roku staraniem orkiestry 55 pułku piechoty odbywał się w Lesznie festiwal muzyki polskiej. Było to wydarzenie kulturalne uważane za jedno z ważniejszych w dwudziestoleciu międzywojennym w Lesznie, także ze względu na udział znanego kompozytora Feliksa Nowowiejskiego. Zespół symfoniczny wyłoniony z orkiestry wykonał utwory również Nowowiejskiego pod jego batutą⁹⁵.

W tym roku koło urządziło kilka zabaw tanecznych. Pierwsza miała miejsce 24 lutego w sali „Sokoła”, a przed nią w sali Strzelnicy koło dało przedstawienie amatorskie – wodewil pod tytułem *Gole panny czyli karnawał warszawski* Cyryła Danielewskiego. Następną zabawą urządzoną została w sali Strzelnicy 13 kwietnia, kolejna 7 listopada. Rok zakończyła zabawa sylwestrowa również zorganizowana przez koło. Może to świadczyć o staraniach zarządu o zdobycie środków finansowych na działalność chóru, na opłatę dyrygenta, wynajmu sali, zakup literatury, czyli nut przeznaczonych na poszczególne głosy. Tych środków koło nigdy nie miało w nadmiarze. Z zachowanych materiałów związanych z „Chopinem” wynika, że w latach 1936-1939 istniejąca przy zespole sekcja sceniczna pod kierunkiem J. Wojciechowskiego i Z. Maćkowiaka dała dla zdobycia funduszy sześć przedstawień, reżyserowanych przez J. Gędę i A. Pacewicza.

Rok 1937 koło rozpoczęło tradycyjnym spotkaniem opłatkowym w Strzelnicy, na które zaproszony został ksiądz proboszcz Stefan Abt. Funkcję prezesa nadal pełnił Ludwik Grzegorzewski, dyrygentem był Zygmunt Maćkowiak, ale nie wiadomo, kto pełnił funkcję dyrygenta „Chopina” po ustąpieniu Zygmunta Maćkowiaka, być może był to Stanisław Frąckowiak, którego nazwisko związane jest z krótkotrwałym istnieniem w połowie lat trzydziestych Towarzystwa Chóru Kościelnego pod wezwaniem świętego Kazimierza w Lesznie. W grudniu natomiast zaistniał bliżej nieokreślony konflikt z następnym dyrygentem Sarnowskim, o którym, oprócz nazwiska, nie ma bliższych informacji w zachowanych dokumentach koła⁹⁶.

Koło dysponowało 152 utworami na chór mieszany, 65 na męski i 33 utwory na chór żeński. Ponadto miało dwie skompletowane operetki, dziewięć sztuk teatralnych, a także sześć tomów poezji Juliusza Słowackiego. Dysponowało własną szafą do akt, w której przechowywana była okrągła pieczęć „firmowa”. Do stanu posiadania zaliczany był sztandar i portret świętej Cecylii. Dyplomy i nagrody przechowywane były w udostępnionym kołu pomieszczeniu w Strzelnicy. Przez wszystkie lata międzywojnia „Chopin” nie miał swojego lokalu, w którym mógłby się

⁹⁵ A. Walczak, „Kronika”, „Ziemia Leszczyńska” 1937, z. 1, s. 79.

⁹⁶ MOL Teczek ..., k. 60.

spotykać zarząd i gromadzić dokumenty, a także prezenty otrzymywane z okazji jubileuszy, co było tradycją kultywowaną w zespołach śpiewaczych.

W ciągu roku 1937 odbyło się wyjątkowo dużo, bo aż 119 lekcji, w których uczestniczyło przeciętnie 60 osób. Wśród śpiewaków dużo było młodzieży pozaszkolnej, którą zapraszano do chóru wobec pewnego spadku zainteresowania osób starszych członkostwem czynnym, czyli chóralnym śpiewem. W kole nadal trwały konflikty pomiędzy śpiewakami a zarządem wynikające głównie z niezdyscyplinowania. Obecność na lekcjach była przedmiotem troski poszczególnych kolejnych zarządów, czemu dawały wyraz w swych pismach kierowanych do niezbyt subordynowanych śpiewaków. W tym roku były takie zabiegi były szczególnie oczywiste, bowiem koło przygotowywało poważny występ, który nastąpił wieczorem 6 kwietnia 1937 roku w sali Hotelu Polskiego. Było nim wykonanie oratorium pod tytułem *Syn marnotrawny* Henryka Opieńskiego, kompozytora wówczas mieszkającego w Szwajcarii, z którym wcześniej zarząd koła korespondował w sprawie pozyskania kompletnego materiału nutowego. Oratorium wystawiane było pod protektoratem księdza proboszcza doktora Stefana Abta, na plakacie umieszczona została istotna uwaga: „Cały czysty zysk przeznaczają się na cele budowy nowego kościoła w Lesznie!” Chór śpiewał z towarzyszeniem orkiestry symfonicznej pułku piechoty, jako soliści wystąpili Stanisława Lisiecka-Smakulska, Wawrzyniakówna i Albin Fechner z Poznania, a akompaniował im na fortepianie użyczonym przez firmę T. Bettinga pianista Baszyński. Dekoracje zaprojektował profesor gimnazjum Wilhelm Ballarin. Bezprecedensowe to przedsięwzięcie, bogaty i ambitny program wieczoru wymagał wielu prób i rzetelnej pracy wszystkich zaangażowanych w jego przebieg pod względem artystycznym i organizacyjnym. Koncert był podzielony na dwie części. W pierwszej chór zaśpiewał z towarzyszeniem orkiestry *Ave Verum* W. A. Mozarta, a soliści arie z oratorium pod tytułem *Juda Mahabeusz* G. F. Händla: *Śmiało zabroń* i *Wzniescie z nami ten chwalebny chór* oraz z oratorium *Eliasz* F. Mendelssohna–Bartholdy’ego arię zatytułowaną *Dość życia, dość*. W części drugiej wieczoru oratorium H. Opieńskiego wykonał chór z udziałem solistów i z towarzyszeniem orkiestry pułkowej. Dyrygentem był Zygmunt Maćkowiak. W przygotowanie występu zaangażowany był też młody nauczyciel Stanisław Poprawski, o czym świadczy wystosowane do niego pisemne podziękowanie „za trudy i prace”. Kronikarz chóru odnotował jednak, że poważne to przedsięwzięcie, niestety, nie spotkało się z oczekiwanym zainteresowaniem leszczyńskiej publiczności. Zauważone natomiast zostało przez dziennikarza, że: „W ostatnim okresie ożywiło swa działalność koło śpiewu „Chopin” pod dyr. P. Maćkowiaka. Nie hamując wcale zapału chórzystów stwierdzić należy, że z wystawieniem (6. 4.) oratorium H. Opieńskiego „Syn marnotrawny” należało poczekać nieco dłużej, co

niewątpliwie przy dobrym materiale głosowym „Chopina” wyszłoby na korzyść kompozycji. Uwagę tę dyktuje nam troska o pomyślny rozwój chóru”⁹⁷. Jest to jena z nielicznych recenzji występu „Chopina”.

Wcześniej, 30 marca, odbył się też w sali Hotelu Polskiego wielki wieczór muzyczny, z którego dochód przeznaczony był na taki sam cel – budowę kościoła pod wezwaniem św. Antoniego, powstającego u zbiegu ulicy Karola Kurpińskiego z ulicą Stanisława Poniatowskiego. Po wyczerpujących więc wczesnowiosennych wydarzeniach, w maju koło wybrało się wozami na tradycyjną już wycieczkę do niedalekiego Błotkowa, gdzie czynna była restauracja należąca do Ławniczaka.

Jeszcze jedno wydarzenie tego roku angażowało członków koła – 20 czerwca w mieście obchodzone było uroczyste 25-lecie leszczyńskiego okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego. W jego przygotowanie włączyło się koło „Chopin”, urządzając po głównej uroczystości zabawę taneczną w Strzelnicy, jednak nie uczestniczyło w dorocznych zawodach śpiewaczych, występując poza konkursem.

Później, w dniach 8-15 sierpnia, odbywała się w Lesznie Regionalna Wystawa Rzemieślniczo-Przemysłowa, na której zaistniało też koło w ramach ekspozycji XII Okręgu Śpiewaczego urządzonej w Szkole Powszechnej Męskiej przy placu Jana Metziga. Wystawione zostały cenne eksponaty związane z działalnością okręgu leszczyńskiego, a koło „Chopin” otrzymało dyplom uznania za udostępnione materiały. W druku towarzyszącym wystawie, w tekście instruktora oświaty pozaszkolnej Ignacego Pawła Walczaka, znalazła się opinia o leszczyńskich chórach: „Duże zasługi na polu rozwoju chórów i pieśni rodzimej położył Okr. Wlkp. Związku Kół Śpiewaczych z czołowymi zespołami „Dembiński” i „Chopin” w Lesznie”⁹⁸. Była to pierwsza w dziejach chóru wystawa obrazująca jego dokonania.

Na zakończenie roku koło, zawsze starając się zdobywać środki pieniężne na swą działalność, urządziło tradycyjną zabawę sylwestrową w Strzelnicy. Wcześniej wystąpiło kolejny raz pisemnie o wsparcie finansowe działalności do Wielkopolskiej Dyrekcji Kolei w Poznaniu, prosząc o stosowną subwencję, która byłaby przeznaczona między innymi na opłacenie lokalu i dyrygenta oraz zakup nut, uzasadniając wniosek następująco: „W obecnych trudnych warunkach materialnych Zarząd Koła bez odpowiedniej pomocy materialnej nie może utrzymać placówki kulturalnej stworzonej przez Kolejowców Polskich pierwszym odruchem

⁹⁷ *Kronika pod redakcją mgr. A. W. Walczaka, „Ziemia Leszczyńska” 1937, nr 2, s. 146.*

⁹⁸ *Walczak, Ignacy Paweł, Oświata pozaszkolna na terenie pow. leszczyńskiego, [w:] Regionalna Wystawa Rzemieślniczo-Przemysłowa w Lesznie od 8-15 sierpnia 1937, s. 39-40.*

odzyskania Niepodległości”⁹⁹. W grudniu natomiast zarząd wystosował wniosek o zapomogę do Zarządu Towarzystwa Kolejarzy, w którym napisał między innymi, że zwraca się do tego towarzystwa „...jako pewnej gałęzi organizacji, z której nasza kulturalna placówka powstała”¹⁰⁰. Zauważyć wypada, że z pisma do DOKP wynika, jakoby reorganizacja na kolei, która spowodowała zlikwidowanie w Lesznie warsztatów, uszczupliła tym samym szeregi najlepszych śpiewaków.

Zachowana korespondencja z tego roku pozwala stwierdzić, że chór koła śpiewackiego „Chopin” występował w dalszym ciągu na uroczystościach rodzinnych, na przykład na ślubach, weselach, pogrzebach. Proboszcz parafii pod wezwaniem św. Mikołaja, ksiądz Stefan Abt, był niechętny tym występom, szczególnie gdy chodzi o uroczystości żałobne, pogrzeby bowiem miały różne kategorie w zależności od wysokości opłaty uiszczonej przez rodzinę. Występy chóru tę kategorię obrzędów jakoby podnosiły bez opłaty wniesionej na rzecz parafii¹⁰¹. Był to poważny problem, z którym mierzył się zarząd koła, nie tylko w tym roku.

Kolejny nowy zarząd koła został wybrany na zebraniu w dniu 10 lutego 1938 roku w składzie: Ludwik Grzegorzewski – prezes, Stanisław Nowaczyk – I wiceprezes, profesor gimnazjalny, artysta malarz Wilhelm Ballarin – II wiceprezes, Stanisław Bestrzyński – skarbnik, Paweł Kluskowiak – sekretarz. Skład zarządu pozwala na wniosek, że koło związane z kolejarzami organizacyjnie nie zamykało się jednak w tym tylko kręgu zawodowym. Dyrygentem był – Zygmunt Maćkowiak (nauczyciel), który początkowo miał tę funkcję pełnić zastępczo do lutego¹⁰². W sprawozdaniu za rok 1937 znajduje się ważne stwierdzenie, że „Z powodu kilkakrotnej zmiany dyrygenta praca w wolniejszym tempie postępuje i utrzymuje chór na przeciętnym poziomie”. Maćkowiak poprowadził jednak chór podczas marcowego „Koncertu szkolnego”, odbywającego się z udziałem orkiestry 55 pułku piechoty i poprzedzonego referatem profesora Juliana Szpunara, o czym donosiła miejscowa prasa. W sierpniu zarząd, kończąc na jego prośbę umowę z dyrygentem, podziękował mu „widząc intensywną pracę Pana Maćkowiaka wokoło rozwoju koła tak pod względem technicznym jak i liczebnym”¹⁰³.

Zarząd musiał rozwiązywać w tym roku sprawy nie tylko wcześniej wymienione, a wśród innych te związane ze zmianami dyrygenta, nadal bowiem poważnym problemem były

⁹⁹ MOL, ibidem, k. 65. Pismo do DOKP z dnia 30 listopada 1937 roku.

¹⁰⁰ MOL, Teczka..., k. 60.

¹⁰¹ MOL, Teczka..., sygn. 160, passim.

¹⁰² APL, Starostwo Powiatowe, Wielkopolski Związek Śpiewaczy, sygn. 160 s. 142; MOL, Teczka..., Sprawozdanie za rok 1937, k. 60.

¹⁰³ MOL, Teczka..., pismo z dn. 8. 08. 1938 r., k. 20.

niesnaski w kole, a przede wszystkim nieregularny udział w lekcjach niezdyscyplinowanych członków czynnych, co było przedmiotem troski prezesa i pozostałych członków zarządu. Na początku maja skierowane zostało do „Wszystkich członków czynnych Koła Śpiew. Chopin” pismo, które dotarło do nich jako kurenda. Prezes Grzegorzewski i sekretarz Kluskowiak pisali: „Zarząd Koła postanawia tedy zaapelować do członków dobrej woli, którym sprawa śpiewacza leży naprawdę na sercu, aby zadeklarowali, czy od następnej lekcji będą punktualnie i licznie na lekcje śpiewu uczęszczali, nie zważając przede wszystkim na intrygi i szykany tej grupy, która zamierza jedynie szkodzić sprawie wzniosłej, pożytecznej, a nade wszystko Polskiej”¹⁰⁴. Można wnioskować, że nabrzmiałe problemy udało się zarządowi opanować, bo kiedy w dniu 3 lipca odbywał się zjazd śpiewaczy w Sokolni, koło „Chopin” wzięło w nim jak zwykle udział, nadal z dyrygentem Maćkowiakiem. W tym też miesiącu miała miejsce rekreacyjna wspólna wyprawa wozami do niedaleko leżącego i lubianego Błotkowa, w której tradycyjnie brały też udział rodziny śpiewaków.

Podtrzymywana była wieloletnia tradycja wspólnego obchodzenia jubileuszy nie tylko pobliskich chórów. W 1938 roku koło brało udział we wrześniu w jubileuszowych uroczystościach 10-lecia koła „Hejnał” w Wijewie i „Melodia” w Potrzebowie, a także w uroczystości koła „Cecylia” w Bukówcu Górnym.

10 września był dniem wyjątkowym, odbyło się wtedy w Strzelnicy uroczyste zebranie koła z okazji nadania jego członkom odznak śpiewaczych. Prowadził je prezes Ludwik Grzegorzewski. W uroczystości uczestniczył też prezes XII okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego dr Tomasz Błażejczyk. Po zebraniu odbyła się zabawa taneczna.

W grudniu mieszkańcy miasta zostali zaproszeni na przedstawienie amatorskie do Strzelnicy, bo w dzień świętej Barbary koło wystawiało *Trójkę hultajską*. Było to widowisko na podstawie komedii Jana Nestroya pod tytułem *Galganach czyli trójka hultajska*. Rok 1938 członkowie koła kończyli hucznie. W sali Strzelnicy urządzili tradycyjną zabawę całonocną – sylwestrową, jak się okazało na wiele lat ostatnią taką wobec wojny, która wybuchła we wrześniu roku następnego.

Do koła należało 180 osób. Niełatwo było zostać członkiem „Chopina”, trzeba było spełnić konkretne warunki członkostwa, jednak zarząd zabiegał o nowych śpiewaków i w ogóle członków koła, podając, że przyjęcia odbywają się dwa razy w tygodniu podczas lekcji śpiewu trwających w godzinach 20⁰⁰ – 22⁰⁰. W sierpniu tego roku sekretarz koła, Paweł Kluskowiak, przygotował obszerny artykuł, który wysłał do „Głosu Leszczyńskiego”, „Gazety

¹⁰⁴ MOL, Teczka..., pismo odręczne datowane na 7. 05. 1938 r., k. 31.

Leszczyńskiej” i „Kuriera Zachodniego” z prośbą o jego dwukrotne zamieszczenie na łamach tych gazet. Pisał w nim, uderzając w wysoki ton, między innymi, że:”...przecież tyle mamy placówek kulturalno-oświatowych, między innymi koła śpiewacze, które mimo że cieszą się bogatą i piękną tradycją świecą pustkami. Z pieśnią na ustach szli do boju nasi przodkowie, polska pieśń ludowa w wiekowej niewoli politycznej podtrzymywała i podnosiła patriotyzm i język macierzysty. Śpiew umoralnia, serca spoli, uszlachetnia duszę i umysł rozwesela [...] Obecnie, szczególnie tu na zachodzie, wobec ostatnio bardzo częstych prowokacyjnych wystąpień mniejszości narodowej, zachodzi konieczność podniesienia polską pieśnią ludową wysoko sztandaru narodowości i wiary”¹⁰⁵. Czy i jaki skutek odniósł ten płomienny apel o wstępowanie do „Chopina”, nie wiadomo.

W początkach roku 1939 walne zebranie zostało zwołane na 2 lutego. Wybrany wówczas został zarząd w składzie: Ludwik Grzegorzewski – prezes, Stanisław Nowaczyk – wiceprezes, Stanisław Bestrzyński – skarbnik, Edmund Meissnerowski – sekretarz, Jerzy Weigt – dyrygent¹⁰⁶. Był to ostatni zarząd w dwudziestoleciu międzywojennym.

Ludwik Grzegorzewski pełnił funkcję prezesa przez sześć kolejnych kadencji. Był związany z amatorskim ruchem śpiewaczym od czasu wyjazdu do Nadrenii i Westfalii, gdzie jako 18-latek zapoznał się „z ruchem zakładania towarzystw, jak sokolich i śpiewaczych ówczesnej „Polonii” na obczyźnie”, której to pracy oddał się, jak napisał w życiorysie „z całym zamiłowaniem, szczególnie w tow. sokolich i śpiewaczych, które były ostoją ducha narodowego w tamtejszej Polonii”. Założył tam trzy gniazda sokole i trzy koła śpiewacze, był członkiem zarządu jednego z nich. „Wracając do swego kraju”, po osiedleniu się w Lesznie w roku 1920, wstąpił do koła „Chopin”, był jego działaczem, podobnie jak w zarządzie okręgu XII¹⁰⁷. W 1933 roku otrzymał odznakę honorową III stopnia za zasługi w krzewieniu pieśni polskiej. Również pozostali członkowie tego ostatniego wybranego przed II wojną światową zarządu byli z kołem przez wiele lat związani i pełnili odpowiedzialne funkcje. Gdy po wojnie „Chopin” podejmował działalność przerwana w latach wojny i okupacji, wspierali ją wypróbowani „chopiniści”. Podejmowali się ważnych zadań i funkcji, także we władzach XII Okręgu.

W końcowych miesiącach istnienia koła przed wybuchem II wojny światowej i kilkuletnią po nim okupacją śpiewacy, jak każdego roku, uczęszczali na lekcje i przygotowywali się do występów. 18 czerwca 1939 roku miał miejsce kolejny zjazd chórów XII okręgu

¹⁰⁵ MOL, Teczka..., sygn. 160, k. 16.

¹⁰⁶ APL, ibidem, s. 43.

¹⁰⁷ MOL, Teczka..., życiorys Ludwika Grzegorzewskiego, k. 114.

Wielkopolskiego Związku. „Chopin” uczestniczył też w 25-leciu chóru w Przemęcie. To były ostatnie wydarzenia tego okresu, które znajdujemy w zachowanych dokumentach i które zamykają publiczną obecność „Chopina” w międzywojniu w życiu kulturalnym nie tylko miasta, bo i powiatu, i szerzej – Wielkopolski. Obecność docenianą przez słuchaczy i przez władze, dzięki dbałości o repertuar i poziom jego wykonania.

W repertuarze „Chopina” znajdowały się w ciągu dwudziestolecia dobierane przez dyrygentów, w porozumieniu z zarządami, podobnie jak w innych zespołach śpiewaczych w tym okresie, polskie piosenki ludowe w opracowaniu artystycznym profesjonalnych kompozytorów, pieśni patriotyczne oraz podniosłe pieśni religijne często łączące się z dziejami Polski, jak na przykład *Bogurodzica*, czy *Gaude Mater Polonia*. Mimo zmieniających się zespołów śpiewaczych tworzących chóry – mieszany, męski i żeński – dyrygenci podejmowali i ćwiczyli utwory, które obowiązkowo były wykonywane podczas zjazdów okręgowych, podejmowali się też trudnych realizacji, jak oratorium Henryka Opieńskiego pod tytułem *Syn marnotrawny*. Trzeba przy tym pamiętać, że chórzyci śpiewali ze słuchu, nie znali bowiem, najczęściej, nut. Występowali a cappella, potrafili śpiewać z orkiestrą. Liczba osób należących do koła zmieniała się prawie każdego roku, a przynajmniej zmieniały się liczby zawarte w zachowanych sprawozdaniach sporządzanych dla okręgu. Na ich podstawie można by się pokusić o stwierdzenie, że najwięcej osób należało do koła w latach 1923 i 1924, kiedy liczba członków wynosiła 193, a następnie w roku 1938, bo w zachowanych dokumentach znajdujemy liczbę w sumie 180 członków, czynnych i nieczynnych w tym roku. Największa liczba 119 śpiewających osób zapisana została w roku 1936 (łącznie 176). Ciągłe starania o utrzymanie, dyscyplinowanie i pozyskanie członków do „Chopina” odnosiły skutki – na przykład w kolejnych latach 1930-1933 liczba śpiewaków była wyjątkowo duża i wynosiła: 92, 80, 81 i 79 osób. Trzeba jednak pamiętać o wahanii się liczb opisujących stan osobowy koła i chóru. Z pewnością taka sytuacja musiała mieć wpływ na rezultaty lekcji i wymagała od kolejnych dyrygentów wielkiego zaangażowania. Koło śpiewacze pracowało z kilkoma dyrygentami, a większość z nich oceniana była wysoko przez zarządy. Rezultaty osiągnięte podczas większości zjazdów okręgowych i miejsca uzyskiwane przez chóry koła „Chopin” pozwalają wysnuć wnioski o trafnym doborze dyrygentów. Warte podkreślenia jest to, że szczególnie za czasów Romana Lubierskiego, który sprawował funkcję ponad 8 lat, chór był oceniany wysoko. Trudny okres, przede wszystkim pod względem organizacyjnym, miał miejsce po jego śmierci, gdy następowały dość częste zmiany dyrygentów – do czasu objęcia funkcji przez Jerzego Weigta pod koniec roku 1938 było ich aż pięciu. O jednym z nich, krótko występującym pod

koniec roku 1938, nie znajdujemy w dostępnych dokumentach archiwalnych właściwie nic oprócz nazwiska¹⁰⁸.

Występy „Chopina” były jednak starannie przygotowywane na lekcjach i przyjmowane życzliwie, jak można wnioskować z krótkich notek w ówczesnej prasie, głównie informacyjnych, ponieważ do rzadkości należały fachowe krytyczne recenzje, które pozwoliłyby się zorientować w rzeczywistym poziomie wykonania wybranych utworów. Takie oceny znajdujemy podczas zjazdów okręgowych, a zdobywane przez Koło Śpiewu „Chopin” lokaty i kategorie pozwalają to koło ocenić wysoko.

W czasie okupacji niemieckiej „Chopin”, tak jak wszystkie polskie zespoły artystyczne, musiał zamilknąć. Zabronione były przez okupanta wszelkie działania o charakterze nie tylko patriotycznym, ale wszystko to, co w jakikolwiek sposób wiązało się z polskością, w tym szeroko rozumiana sztuka, śpiew i muzyka polska, literatura. Posiadanie polskich książek, emblematów narodowych, edukacja, organizowanie wydarzeń artystycznych o polskim charakterze a nawet posiadanie instrumentów muzycznych groziło szykanami ze strony okupanta łącznie z narażeniem zdrowia i życia. Okazało się jednak, że Polacy w konspiracji potrafili zachować najdroższe dla nich przedmioty, pamiątki, urządzać w swych mieszkaniach na małą skalę i w zaufanych gronach koncerty, przedstawienia, śpiewać i uczyć się historii Polski, poznawać literaturę, organizować edukację z egzaminami maturalnymi włącznie. Przykłady takiego zachowania można znaleźć również w Lesznie, dokąd Niemcy weszli już 4 września 1939 roku, opanowując wszystkie dziedziny życia, drastycznie ograniczając wolność, swobodę praktyk religijnych i wprowadzając terror, mordując i przetrzymując Polaków w więzieniach, zsyłając na roboty do Rzeszy i do obozów pracy i zagłady¹⁰⁹. Udało się mimo to przechować w domach śpiewaków również niektóre materiały do dziejów Koła Śpiewaczego „Chopin” i drogie pamiątki, między innymi sztandar. Co najważniejsze – nie udało się okupantowi zamordować ducha polskości.

¹⁰⁸ MOL, Teczka „Koło śpiewu „Chopin” w Lesznie. Okres międzywojenny (1925-1938, k. 60.

¹⁰⁹ O swym życiu w okupacyjnym Lesznie obszernie napisały, biorąc udział w konkursie ogłoszonym przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne, siostry Wanda Seidel i Kazimiera Deskur. Praca ich, zatytułowana *Nasz okupacyjny dzień powszedni*, została opublikowana w „Roczniku Leszczyńskim” 1978, t. 2, s. 233-286.

CHÓR ZWIĄZKU ZAWODOWEGO KOLEJARZY „CHOPIN”

Gdy w Lesznie zakończyła się w styczniu 1945 roku okupacja niemiecka, Ludwik Grzegorzewski, do roku 1939 czynny prezes przez kilka kadencji koła śpiewaczego „Chopin”, wspierany przez przedwojennych członków tegoż, doprowadził do wznowienia jego działalności. Już 25 lutego 1945 w mieszkaniu Grzegorzewskiego przy ulicy Jana Matejki zebrało się kilku śpiewaków i działaczy „Chopina”. Oprócz gospodarza byli to: Bonifacy Czarnecki, Tomasz Kacprzak, Wincenty Kaczmarek, Albin Machowiak, Stanisław Nowaczyk, Jan Nędza, Brunon Papież. W rezultacie tego spotkania, po upływie niecałego miesiąca, bo już 19 marca, odbyło się zebranie konstytucyjne i wybrany został pierwszy powojenny zarząd, a tym samym zakończyła się poprzednia kadencja przerwana czasem okupacji. Na jego czele kolejny raz stanął doświadczony w pracy organizacyjnej Ludwik Grzegorzewski, zastępcą prezesa wybrany został Stanisław Nowaczyk, sekretarzem Albin Machowiak, a skarbnikiem Stanisław Bestrzyński. Bibliotekarzem wybrano – przez wiele lat (od roku 1931) pełniącego tę funkcję przed wojną – Bonifacego Czarneckiego. Byli oni przez następne lata nadal ściśle z „Chopinem” związani, pełnili różne funkcje, również niektórzy z nich w okręgu. Obowiązkiem dyrygenta podjął się nauczyciel Alfred Wróbel i pełnił je do 4 sierpnia 1946 roku. Członków koła było początkowo niewielu, bo wojna i okupacja spowodowała ich rozproszenie, nie wszyscy też wrócili do Leszna. Powoli jednak życie miasta się stabilizowało; trwały jeszcze działania II wojny światowej, gdy już działała administracja miasta i powiatu, od lutego w mieście był burmistrz, funkcję tę krótko pełnił Wiktor Pachorski, a na starostę został powołany Kazimierz Roszkiewicz. Kiedy w roku 1948 miasto zostało wyodrębnione administracyjnie z powiatu, pojawił się pierwszy w historii Leszna prezydent, a był nim Józef Ziarkowski.

Dla życia kulturalnego miasta i powiatu było ważne to, że już marcu 1945 roku utworzony został w starostwie Referat Kultury i Sztuki, którego kierownikiem był Józef Skoracki, później ceniony poznański grafik. Pracownicy tego wydziału prowadzili jeszcze przed końcem wojny działania zabezpieczające przed rozproszeniem lub zniszczeniem między innymi książki i obiekty zabytkowe, inicjowali wydarzenia i inne działania kulturalne, na przykład szybko zorganizowali kilkudziesięcioosobową orkiestrę, do której należeli muzycy wcześniej związani z przedwojennymi orkiestrami; istniała ona jednak tylko półtora roku. Oprócz

administracyjnej organizowała się społeczna działalność kulturalna, a zespoły przedwojenne, pragnące, tak jak „Chopin” czy „Dembiński”, kontynuować swą działalność, lub nowo zawiązywane, musiały uzyskać pozwolenie wydawane przez administrację, co nie nastęrczało trudności. W pierwszych latach po zakończeniu okupacji niemieckiej amatorski ruch artystyczny charakteryzuje się powtarzaniem w dużej mierze repertuaru z okresu międzywojnia.

Bardzo czynni byli leszczyńscy plastycy amatorzy, przygotowujący wystawy malarskie, z których pierwsza udostępniona została we wrześniu 1945 roku. Powstało aktywne, ale krótko działające, Towarzystwo Miłośników Kultury i Sztuki imienia Karola Kurpińskiego z prezesem Zdzisławem Rajewskim z Instytutu Zachodniego na czele. Dzięki staraniom członków TMKiS ukazało się, jako kontynuacja czasopisma dziewiętnastowiecznego, kilka numerów „Przyjaciela Ludu”, wydanego w postaci dodatku do „Biuletynu Powiatowego”.

Wydarzenia polityczne roku 1945 miały wielkie znaczenie dla kultury. Artystyczny ruch amatorski, szczególnie w końcu lat czterdziestych aż do ponad połowy lat pięćdziesiątych, podlegał ścisłej kontroli różnych organów ludowego państwa, co wyrażało się ingerencją w programy działalności, jej formy i treść. W odróżnieniu od dwudziestolecia międzywojennego działało jednak w Lesznie w latach pięćdziesiątych i późniejszych więcej amatorskich zespołów, które często uzyskiwały pomoc finansową od zakładów pracy. W latach 1948-1955 w sumie działało przy nich dwanaście różnych zespołów chóralnych, oprócz tanecznych i teatralnych. Powstały też instytucje kultury, chociaż do dzisiejszych czasów nie ma w mieście, oprócz szkoły muzycznej, zawodowej instytucji muzycznej, w tym więc zakresie duża rola przypadała amatorskiemu ruchowi artystycznemu oraz instytucjom upowszechniania kultury, państwowym i samorządowym, do których należały biblioteki, domy kultury, kluby, również zakładowe, a także – szczególnie od lat sześćdziesiątych XX wieku – organizacjom społecznym.

W 1945 podjęła najpierw przerwana przez okupację niemiecką pracę biblioteka Towarzystwa Czytelní Ludowych, mająca bogatą tradycję sięgającą czasów zaborów i międzywojnia, a wkrótce powstały kolejne – powiatowa a po niej w 1949 roku otwarta została dla publiczności Miejska Biblioteka Publiczna; były to instytucje samorządowe, a następnie państwowe. W 1950 roku otwarta została przy Rynku księgarnia Państwowego Przedsiębiorstwa „Dom Książki”, prowadzona przez Melanię Chmarę, żonę przedwojennego właściciela księgarni.

Już wkrótce po zakończeniu wojny w powiecie odbywały się przedstawienia dawnego Teatru Marionetek, organizowane były imprezy, podczas których występowali artyści zawodowi scen poznańskich – pianiści, skrzypaczki, tancerze, śpiewacy. Liczne znów środowisko kolejarzy leszczyńskiej stacji Polskich Kolei Państwowych zaistniało jeszcze w inny sposób, nie tylko reaktywując chór. We wrześniu roku 1946 muzycy z dawnych leszczyńskich orkiestr wojskowych i kolejowej utworzyli orkiestrę kolejową, a inicjatorami tego faktu byli Stefan Przybyłka i Józef Wojciechowski. Pierwszym kapelmistrzem orkiestry został Franciszek Budzyński, pracownik PKP, przed wojną muzyk w orkiestrze 55 pułku piechoty, i był nim przez wiele lat.

Było też w Lesznie od 1947 roku Studium Muzyczne z nauką gry na kilku instrumentach stworzone przez Władysława Guzińskiego, który również zainicjował w 1948 roku orkiestrę dętą skupiającą młodych robotników oraz kameralny zespół wyłoniony z jej składu, które występowały do 1953 roku. Studium natomiast działało aż do połowy lat sześćdziesiątych. Lekcje muzyki udzielało w mieście kilkoro prywatnych nauczycieli, między innymi działających w ramach poznańskiej Spółdzielni Muzyków Pedagogów, później było to Wielkopolskie Studium Muzyczne i następnie Wielkopolskie Spółdzielcze Ogniska Muzyczne – Spółdzielnia Pracy¹¹⁰. W roku 1972 z inicjatywy Stanisława Jerzego Mizgalskiego powstało Społeczne Ognisko Muzyczne przy Domu Kultury, działającym od roku 1954. Sekcja muzyczna istniała w Domu Kultury Dzieci i Młodzieży przekształconym z Domu Harcerza w roku 1956. Szkoła muzyczna najpierw I stopnia, a po kilku latach również II stopnia, została utworzona w roku 1978, już w czasie, gdy Leszno było miastem wojewódzkim.

XII Okręg Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, któremu przewodniczył Teofil Jórگا, podjął swą działalność w roku 1946. Przyświecały mu takie same cele, jak w okresie przedwojennym. Był więc okręg koordynatorem działań chórów na swym terenie, organizatorem zjazdów połączonych z konkursami, co dawało zachętę do wzmożonej pracy nad poziomem artystycznym i repertuarem poszczególnych zespołów, urządzał szkolenia i wydawał potrzebne materiały szkoleniowe i repertuarowe. Związek utrzymywał łączność z poszczególnymi kołami również poprzez swych społecznie pracujących instruktorów, wspierających koła i organizacyjnie, i pod względem artystycznym. Zjazdy okręgu odbywały się w różnych miejscowościach, tam, gdzie działały chóry należące do XII okręgu. W roku 1948 było ich dziewięć, oprócz „Chopina” – z Leszna „Dembiński”, który reaktywował się w

¹¹⁰ O życiu muzycznym w Lesznie od okresu powojennego do roku 1970 pisze L. Benyskiewicz w swej pracy pod tytułem *Ośrodki działalności muzycznej w Lesznie w XXV-leciu powojennym (1945-1970)*, Poznań 1979.

roku 1945, „Kurpiński” z Bukówca Górnego, „Harmonia” z Krzycka Wielkiego, „Lutnia” z Osiecznej, „Halka” z Rydzyny, „Cecylia” ze Świąciechowy, „Nowowiejski” z Zaborowa oraz koło śpiewu ze Strzyżewic. Liczba ta ulegała przez lata zmianom, zmniejszając się lub zwiększając, na przykład na początku lat siedemdziesiątych oprócz „Chopina” aktywne były jedynie: męski chór imienia Karola Kurpińskiego we Włoszakowicach, „Cecylia” w Świąciechowie i Międzyszkolny Chór Chłopięcy, później – Dziecięcy, istniejący przez kilka lat, od roku 1966 do 1971, przy leszczyńskim Domu Kultury (prowadząca: instruktorka Domu Kultury – Halina Wiernowska). W 1948 roku wznowił działalność chór nauczycieli, który do Związku nie należał aż do lat sześćdziesiątych, a wkrótce po wstąpieniu do niego uległ rozwiązaniu.

To jednak sytuacja późniejsza.

W roku 1947 wznowiło w Polsce działalność Zjednoczenie Polskich Związków Śpiewaczych, które po trzech latach zmieniło nazwę na Zjednoczenie Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych, ponieważ w rezultacie odgórnej decyzji ministerialnej Zjednoczenie objęło organizacyjnie również amatorski ruch instrumentalny. Pod tą nazwą działało do roku 1973, wtedy bowiem przyjęło nazwę Polski Związek Chórów i Orkiestr. Pierwszy statut uchwalony został w 1947 roku, zmieniany był następnie w latach 1961, 1966, 1978. Do tej organizacji należał XII okręg leszczyński, pod taką nazwą formalnie istniejący do roku 1976.

W opisanych krótko wyżej okolicznościach powojennego amatorskiego ruchu artystycznego rozpoczęła się działalność „Chopina”, którego członkowie w kilku pierwszych miesiącach spotykali się już na próbach, ale chór nie występował jeszcze publicznie. W kronice zapisane zostało, jakoby w roku 1945 zrodził się w mieście pomysł, nieokreślonego autora, aby chóry „Chopin” i „Demiński” połączyć, co do skutku nigdy nie doszło, wskazywać jednak może na trudności, które ludzie związani z tymi zespołami napotykali i próbowali rozwiązywać. Były to przede wszystkim trudności lokalowe, kłopoty z pozyskaniem dyrygenta, a następnie – finansowe. Te trudności dotyczyły różnych chórów, nie tylko w tym okresie.

Koło Śpiewu „Chopin” założone zostało przez kolejarzy i przez nich reaktywowany był chór po wojnie, z kolejną też przez wszystkie dotychczasowe lata aktywności od założenia był on związany, było więc oczywiste, że ta relacja zostanie zachowana. W latach 1946-1975 działalność zespołu kolejarskiego wspierał Związek Zawodowy Kolejarzy, później był on szczegółowo przypisany do Domu Kultury Kolejarzy, który kontynuował działalność byłej świetlicy Związku Zawodowego Kolejarzy. Świetlica ta, utworzona w roku 1935, po przerwie

okupacyjnej wznowiła działalność w 1946 roku. Prowadzili ją kolejno: Helmut Bretsznajder, Irena Maćkowiak i Edmund Czapiński, blisko związany z chórem „Chopin”, Ewa Kokocińska i Krzysztof Łuczyński¹¹¹. Chór odbywał w świetlicy swe lekcje i zebrania. W 1968 roku placówka zmieniła nazwę na Klub Związku Zawodowego Kolejarzy i uzyskała kategorię II jako świetlica. W 1972 roku została przekształcona w Dom Kultury Kolejjarza i rozpoczęła działanie w nowo wybudowanym obiekcie, znajdującym się też przy ulicy Dworcowej. Po jego rozbudowie w roku 1982 Dom Kultury Kolejjarza dysponował salą widowiskową na 400 miejsc ze sceną i jej zapleczem, salą lustrzaną do prowadzenia zajęć z rytmiki oraz harcówką i pracowniami: plastyczną i fotograficzno-filmową. Mieściła się w nim biblioteka z czytelnią, utworzona w roku 1947 jako Biblioteka Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych. Z jej zbiorów korzystali przede wszystkim kolejjarze i ich rodziny, ale też mieszkańcy Leszna niezwiązani bezpośrednio w kolejnictwem; w roku 1985 ta biblioteka liczyła około dwunastu tysięcy tomów. Swoje miejsce miał przez wiele lat w tym obiekcie również „Chopin.

Pod koniec roku 1945 do chóru „Chopin” należały już 104 osoby śpiewające i wspierające, czyli czynni i nieczynni członkowie. „Chopin” mógł działać pod swym sztandarem, przechowywanym przez lata okupacji przez Wincentego Kaczmarka¹¹², który przekazał go 18 kwietnia 1945 roku prezesowi Grzegorzewskiemu. W kronice zapisane zostało, że w pierwszym powojennym roku chór zaprezentował się tylko dwa razy na akademiach, ponieważ nie był przygotowany do częstszych występów. Działał pod nazwą Koło Śpiewu „Chopin” Związku Zawodowego Kolejarzy i podobnie jak przed wojną należał do Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, a później, gdy związek zmienił nazwę, aż do roku 2009 do Polskiego Związku Chórów i Orkiestr.

Rok 1946, kiedy funkcję prezesa sprawował Stanisław Nowaczyk, był już rokiem bogatszym pod względem publicznych występów, a przede wszystkim w sierpniu obchodzony był podczas zjazdu okręgowego srebrny jubileusz chóru. Wprawdzie 25-lecie koła przypadało w lipcu roku 1945, ale chór wówczas dopiero zbierał się do działalności muzycznej po okresie przymusowego okupacyjnego milczenia. Rocznicą obchodzona była tym bardziej uroczyście, że nie świętowano jubileuszu dwudziestolecia, które minęło w czasie wojny, w roku 1940.

¹¹¹ J. Głowinkowski, *Instytucje upowszechniania kultury w 40-leciu PRL*, [w:] *Życie kulturalne Leszna 1945-1985*, s. 10. Mszp.

¹¹² W niektórych opracowaniach podawane było nazwisko Józefa Dolaty jako przechowującego sztandar w czasie okupacji.. Na zebraniu zarządu odbytym 19 II 1961 roku wprowadzona została poprawka – sztandar przechowywał Wincenty Kaczmarek. APL, *Chór ZZK „Chopin” w Lesznie*, sygn. 58.

Obchody 25-lecia koła śpiewaczego kolejarzy leszczyńskich odbyły się już z nowym dyrygentem, Czesławem Orsztynowiczem, który prowadził chór z dłuższą przerwą aż do roku 1959, a nawet 1 września 1946 roku został członkiem koła. W roku 1948 dyrygentem i również członkiem koła był nauczyciel Stanisław Poprawski, a w latach 1950-1956 funkcję dyrygenta sprawował Władysław Gościniak, pracownik PKP i członek kolejowej orkiestry, od 1950 roku również należący do „Chopina”¹¹³.

Srebrny jubileusz chóru odbył się w czasie pierwszego po wojnie okręgowego zjazdu śpiewaczego w sierpniu 1946 roku. Zjazd ten był zorganizowany jeszcze tak, jak zwykle przed wojną w Lesznie – obejmował przemarsz ulicami miasta, udział w mszy świętej w kościele pod wezwaniem św. Mikołaja oraz występy w Strzelnicy. Zarząd Okręgu wybrał do wykonania podczas przemarszu piękne i podniosłe utwory: *Pieśń wolności* (słowa Stanisław Studziński, muzyka Józef Pawłowski), *Marsz ochotnika polskiego* (słowa Jan Kasprowicz, muzyka Feliks Nowowiejski) i *Pamiętne dawne Lechity* (słowa Kazimierz Brodziński?, ze *Śpiewnika powstańczego*). Podczas liturgii chóry wykonywały jedną lub dwie zwrotki starannie dobranych pieśni: *Bogurodzica*, *Pod Twą obronę*, *Królowej Anielskiej śpiewajmy*, *Z tej biednej ziemi*, *Twoja cześć, chwała*, *My chcemy Boga* i *Boże, coś Polskę*. Natomiast na rozpoczęcie programu zjazdu w Strzelnicy zabrzmiały utwory: *Gaude Mater Polonia* w wykonaniu chórów męskich i *Ufajcie* F. Nowowiejskiego w wykonaniu chórów mieszanych, także na cztery głosy *Polonez towarzyski* (słowa Anna Fischerówna, muzyka Stanisław Ignacy Rączka). W tym wielkim święcie pieśni w Lesznie zabrakło „Demińskiego”, ale brały udział między innymi zespoły śpiewacze: „Arion” z Rawicza, „Lutnia” z Osiecznej, „Nowowiejski” z Zaborowa, które też już wznowiły swą działalność. „Lutnia”, jeden z najstarszych chórów w powiecie leszczyńskim, obchodziła w 1946 roku swe 40-lecie, a zaborowski „Nowowiejski” – 25-lecie. W obu uroczystościach zaprzyjaźnionych chórów „Chopin” uczestniczył, w Zaborowie zajął nawet I miejsce. Warto wspomnieć, że uroczystość w Zaborowie, z udziałem sześciu chórów z XII okręgu i dwóch spoza niego, miała szczególny charakter. W jej programie znalazło się bowiem poświęcenie kościoła poewangelickiego, który przejęła parafia rzymskokatolicka, a następnie w tej świątyni została odprawiona msza święta z udziałem chórów, dopiero po południu

¹¹³ Władysław Gościniak (1907-1974) – jako młody człowiek uczył się w Konserwatorium Muzycznym w Poznaniu. Do wybuchu II wojny światowej zawodowo grał w orkiestrze 55 pułku piechoty. W czasie okupacji początkowo grał w lokalu gastronomicznym, a następnie został zesłany na roboty do Niemiec (1941-1945). Po wojnie podjął pracę na stacji Leszno Polskich Kolei Państwowych. Grał w orkiestrze kolejowej, którą dyrygował Franciszek Budzyński. Był też z dyrygentem chóru „Nowowiejski” w Zaborowie i chóru utworzonego z pracowników służby penitencjarnej w Lesznie.

występujących „w parku dworskim”, jak zapisane zostało w programie. „Chopin” pod dyрекcją Alfreda Wróbla wykonał wówczas cztery pieśni: *Pragną oczki, pragną* Henryka Opieńskiego, *A nie ta ptaszyna* Jana Gawlasa, *Hej, śpiewacy* Ottona Mieczysława Żukowskiego oraz, co warte szczególnego odnotowania – *Domek rodzinny* kompozycji doktora medycyny Tomasza Błażejczyka, przed wojną prezesa XII okręgu śpiewaczego.

Następny w tamtym roku występ „Chopina” poza Leszmem jest odzwierciedleniem ówczesnej polityki państwa polegającej między innymi na upolitycznieniu ruchu amatorskiego – był to w połowie grudnia koncert we Wschowie, którego cel został określony w kronice jako „rozpowszechnianie pieśni polskiej na Ziemiach Zachodnich”. W roku 1952 „Chopin” w niedalekiej śląskiej Górze na tych ziemiach prezentował składany program zatytułowany „Wieczór artystyczny”. Dwukrotnie śpiewał w produkcyjnej wsi Pomykowo, w tym raz w ramach akcji żniwnej (1950) i w tymże roku wystąpił podczas koncertu dla przodowników pracy zorganizowanego przez Związek Zawodowy Kolejarzy; śpiewał też podczas żniw w niedalekim Lipnie. Charakterystyczny dla tamtego okresu jest ton artykułu, którego autor relacjonował przebieg zjazdu śpiewaczego w Osiecznej, odbywającego się 9 lipca 1950 roku z udziałem sześciu zespołów XII Okręgu. Rozpoczynając zjazd, ówczesny prezes okręgu, S. Nowaczyk, nazwał pieśń orężem pokoju, a pracę śpiewaków i ich współzawodnictwo najlepszą odpowiedzią przeciw podżegaczom nowej wojny. Połączone chóry wykonały pod dyрекcją Władysława Gościńskiego trzy pieśni masowe: *Naprzód, ludu roboczy* (muzyka Mieczysław Drobner, słowa Leon Pasternak), *Pieśń przodowników pracy* (muzyka Alfred Gradstein, słowa Leopold Lewin) oraz *Marsz robotników* (muzyka Jan Gawlas, słowa Robert Stieler)¹¹⁴. Na tym zjeździe chór męski „Chopin” zajął pierwsze miejsce, występując w III kategorii.

Podobnie dobrze oceniane były jego występy w poprzednich zjazdach. W okręgowym zjeździe śpiewaczym w roku 1946 obchodzący jubileusz „Chopin” uplasował się najwyżej w zawodach, zajął bowiem pierwsze miejsce. Równie dobrze wypadł w następnym Zjeździe Kół Śpiewaczych XII Okręgu w lipcu 1947 roku, którego był gospodarzem. Zdobył pierwsze miejsce wśród zespołów klasyfikowanych w II kategorii. Wcześniej, w maju, chórzyści pojechali do Poznania na zjazd delegatów kół śpiewaczych. W roku 1948 praktycznie potwierdzili swą pozycję artystyczną, zdobywając pierwsze miejsce w I kategorii chórów biorących wówczas udział w święcie w Lesznie. W tym samym roku „Chopin” występował w

¹¹⁴ K. Roszak, *Zjazd Śpiewaczy Okręgu Leszczyńskiego*. Wycinek z prasy w zbiorach H. Ciesielskiego.

Warszawie na Ogólnopolskim Zjeździe Chórów Związku Zawodowego Kolejarzy i zajął czwarte miejsce.

Wspomnieć wypada, że przyjęty przez władze związku regulamin zjazdów okręgowych nadal przewidywał podział chórów na trzy kategorie, których przyznanie zależało od repertuaru prezentowanego na zjeździe i liczby uzyskanych punktów. Chóry wszystkich kategorii były zobowiązane wykonać na zawodach jeden utwór wskazany, obowiązkowe pieśni masowe, jednogłosowe utwory dowolne. Zespoły kategorii trzeciej na zawody okręgu musiały zgłosić przynajmniej trzy pieśni wielogłosowe, zespoły wyższych kategorii natomiast pięć pieśni wielogłosowych. Wszystkie chóry musiały przygotować trzy masowe pieśni jednogłosowe. Członkowie jury wybierali spośród zgłoszonych jeden lub dwa utwory wielogłosowe i jedną pieśń masową¹¹⁵.

Aktywność „Chopina” jest potwierdzeniem tezy, że życie chóralne w Polsce w tym czasie intensyfikowało się, odbywały się imprezy śpiewacze o różnym zasięgu, podczas których zespoły konkurowały ze sobą, porównywały umiejętności wykonawcze i dobór repertuaru, a przede wszystkim, przygotowując się do występów, podnosiły swój poziom, wzbogacały repertuar. Udział w występach publicznych innych organizatorów, także własne imprezy artystyczne, w każdym okresie wpływają na umocnienie zespołów chóralnych, na ich poziom artystyczny i rozszerzenie repertuaru. Do ważnych należą występy podczas jubileuszy zaprzyjaźnionych zespołów i dodać należy, że „Chopin” w całej swej historii brał w nich udział, albo występując ze śpiewem, albo wysyłając kilkusobową tylko delegację.

Nadal podtrzymywana była w Lesznie tradycja jeszcze z początków zorganizowanego amatorskiego ruchu chóralnego przygotowywania przedstawień teatralnych. Chór „Chopin” w marcu 1947 roku, za prezesury Stanisława Nowaczyka, z powodzeniem wystawił obraz ludowy *Dziewczę z chaty za wsią* (według J. I. Kraszewskiego, słowa: Jan Kazimierz Galasiewicz i Zofia Mellerowa, muzyka Zygmunt Noskowski), a w kwietniu odegrał tę sztukę powtórnie, tym razem dla uczniów leszczyńskich szkół. W następnym roku (1948) „Chopin” zaprezentował się w sześćoaktowym dramacie religijnym autorstwa księdza Stanisława Hopka pod tytułem *Nazarejczyk: sześć obrazów scenicznych na czas wielkopostny*. Wyreżyserował sztukę współpracujący z „Chopinem” jeszcze przed II wojną Aleksander Pacewicz; dyrygentem był wówczas Stanisław Poprawski. W połowie lat pięćdziesiątych zarząd chóru

¹¹⁵ A. Choniawko, *Wpływ idei realizmu socjalistycznego na ruch śpiewaczy (1949-1956)*, [w:] *Amatorski zorganizowany ruch śpiewaczy Wielkopolski w latach 1892-1992*, Poznań 1992, s. 281-282.

podejmował próby urządzania przedstawień, poszukując możliwości uzyskania dochodów na działalność, ale do żadnej realizacji nie doszło.

Rok 1947 był szczególnym okresem w Lesznie, od jego początku trwały bowiem przygotowania do obchodów 400 rocznicy uzyskania praw miejskich, nad którymi patronat honorowy objęli między innymi ówczesni prezydent i premier Polski. Program przygotowany był z rozmachem, urządzona została Regionalna Wystawa Przemysłowo-Rolnicza, eksponowany był w specjalnym pawilonie wielki obraz Karola Stobieckiego i Leona Rozpendowskiego – panorama bitwy na Psim Polu, a podczas uroczystego koncertu w niedzielę, 24 sierpnia, wystąpił też chór „Chopin”.

W pierwszych powojennych latach w Lesznie miało miejsce kilka ważnych wydarzeń muzycznych – do nich należy zaliczyć na pewno wspólny koncert chórów „Demiński” i „Chopin” oraz orkiestry kolejowej w dniu 12 marca 1948 roku. Wystąpili wówczas również soliści: Weronika Ilska-Krzyżanowska (sopran), M. Gajowski (tenor) i W. Stawiecki (skrzypce). W programie były utwory Stanisława Moniuszki, Bedřicha Smetany, Stanisława Niewiadomskiego, Feliksa Nowowiejskiego i Henryka Wieniawskiego, a dyrygowali połączonymi zespołami Jan Samelczak i Franciszek Budzyński.

Chór „Chopin” był po wojnie, tak samo jak przez cały czas od swego powstania do roku 1939, chórem mieszanym. Przed wojną wyłaniane były z jego składu na zawody śpiewacze również chóry męski i żeński. W roku 1948 natomiast utworzony został i występował odrębnie do roku 1957, oprócz mieszanego, lub gdy ten milczał, chór męski. Ten właśnie chór już w marcu 1948 roku, występując na Zjeździe Chórów Związku Zawodowego Kolejarzy w Poznaniu, został sklasyfikowany na drugim miejscu w I kategorii, a w lipcu, po występie na Ogólnopolskim Zjeździe Chórów ZZK w Warszawie, również pod dyrekcją Stanisława Poprawskiego, uzyskał tam czwarte miejsce. Chór mieszanym zapisał się równie dobrze podczas kolejnego zjazdu chórów okręgu XII, zajmując pierwsze miejsce po zaśpiewaniu pieśni *A któż tam puka* Karola Szymanowskiego i otrzymując specjalne gratulacje przewodniczącego sądu konkursowego. Dyscyplina chórzystów pozostawiała jednak już wówczas wiele do życzenia i między innymi dlatego Stanisław Poprawski w roku 1949 zrezygnował z obowiązków dyrygenta. Podjął je i pełnił w latach 1949-1953 i formalnie również później Władysław Gościński. Działalność chórów na krótko ożywiła się, chór mieszanym zajął na zjeździe okręgowym we wrześniu 1949 roku pierwsze miejsce i w dniu 3 listopada miał występ transmitowany w Polskim Radiu w Poznaniu. Występował publicznie w mieście i powiecie, uczestnicząc także w akcji „Miasto – wsi”; chór męski odnotował sukces w Poznaniu –

wystąpił na zjeździe jubileuszowym zorganizowanym na 60-lecie Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego i zajął drugie miejsce.

„Chopin” był w tym czasie dość liczny zespół – w księdze składek w roku 1951 wpisanych jest dwieście osób: 151 mężczyzn, 49 kobiet, trzech członkowie honorowi: Ludwik Grzegorzewski, Antoni Jezierski i Michał Sieracki. Wśród wpisanych do książki członków było kilkoro z bardzo długim i długim stażem członkowskim, na przykład Aleksander Kuberkiewicz i Jan Borowiak wstąpili do koła w roku 1921, Jan Karmoliński w 1922, Stanisław Bestrzyński w 1924, a Małgorzata Kaczyńska w 1933 roku. Najmniej członków zarejestrowanych w tej księdze było w latach 1955 i 1956, kiedy w spisie występowało odpowiednio 49 i 55 osób¹¹⁶.

Przełom lat czterdziestych i pięćdziesiątych był korzystny dla obu zespołów „Chopina”, co wyrażało się ilością występów i odnoszonymi sukcesami, na przykład we wrześniu 1951 roku „Chopin” urządził koncert w ramach odbywającego się w Wielkopolsce Festiwalu Muzyki Polskiej, w którym to wydarzeniu wzięła udział liczna publiczność, a dochód został przeznaczony na odbudowę Warszawy. Z towarzyszeniem 26-osobowej orkiestry smyczkowej chór w liczbie 70 osób wykonał pieśni: *Pochód przyjaźni* (słowa Edward Fiszer, muzyka Tadeusz Sygietyński), *Pieśń o braterstwie* (słowa Mirosław Łebkowski, muzyka Alfred Gradstein), *Służba Polsce* i walczyk nadwiślański *Na prawo most* (słowa Helena Kołaczkowska, muzyka Alfred Gradstein). Tym działaniem „Chopin” wpisywał się w ogólnokrajową akcję pod nazwą „Cały Naród Buduje Swoją Stolicę”.

Kolejne jednak lata to okres bardzo nieciekawych w długich jego dziejach. Spadła teraz drastycznie dyscyplina chórzystów, można nawet pokusić się o stwierdzenie, że chór mieszany po nielicznych w roku 1951 występach, nagrodzie za upowszechnianie pieśni 1-majowych Zarządu Oddziału Zjednoczenia polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych w roku 1952, w latach 1953-1956 praktycznie zawiesił działalność, nie odbywały się lekcje mimo wysiłków dyrygenta, ale jednocześnie, co podkreślano na zebraniach zarządu, wobec braku wsparcia ze strony Związku Zawodowego Kolejarzy, który chórowi formalnie patronował. W protokole walnego zebrania z 1955 roku zanotowane natomiast zostały słowa o pracy ówczesnego zarządu jednego z najbardziej związanych z chórem członków „Chopina”, Aleksego Kuberkiewicza: „To rzecz niesłychana i w całej historii zespołu śpiewaczego „Chopin” była nienotowana [...]. Tak opuszczonej drużyny śpiewaczej jeszcze historia

¹¹⁶ *Koło Śpiewu „Chopin” ZZK w Lesznie. Książka składek*. Dokument zachowany w zbiorach Hilarego Ciesielskiego obejmuje lata 1951-1964.

„Chopina” nie notowała”¹¹⁷. W konsekwencji w roku 1955 ustępujący zarząd nie otrzymał absolutorium, między innymi z powodu bałaganu w bibliotece. Nowy zarząd, już z przewodniczącym Bonifacym Czarneckim wybranym w roku 1955, podejmował konsekwentnie próby zmiany sytuacji między innymi poprzez powołanie mężów zaufania do zbierania składek członkowskich w poszczególnych głośach, rozpatrywał sprawy frekwencji na lekcjach i zebraniach teraz częściej organizowanych, zalecał noszenie odznaki śpiewaczej, kilka razy podejmował też temat kroniki pozostającej w nieładzie od lat i w rzeczywistości nieistniejącej.

Kiedy chór mieszany praktycznie wegetował, na przełomie lat 1955 i 1956 pewną aktywnością mógł się wykazać chór męski liczący 36 uczestników, utworzony przez W. Gościńskiego dla podtrzymania tradycji „Chopina”, który występował w mieście, na przykład 19 września 1955 roku z koncertem w leszczyńskiej wagonowni z okazji pomyślnego zakończenia planu 6-letniego, dawał koncerty w powiecie, a także występował poza nim (Środa Wielkopolska).

Dopiero decyzja Czesława Orsztynowicza o podjęciu po latach na powrót obowiązków dyrygenta, mimo problemów organizacyjnych wynikających z jego zajęć poza Leszmem, spowodowała uaktywnienie chóru, który działał głównie znów jako mieszany. Lekcje odbywały się raz na dwa tygodnie, ale jednak były systematyczne. Związanie się Orsztynowicza z Opolem, gdzie po studiach wyższych prowadził orkiestrę symfoniczną, paradoksalnie podziało też korzystnie na konsolidację zespołu – powstała bowiem szansa zaistnienia nie tylko w mieście i powiecie, podczas zjazdów okręgowych czy innych wydarzeń w Wielkopolsce. Reaktywowany chór mieszany po kilkuletniej przerwie wystąpił na Dzień Kolejarza we wrześniu 1956 roku. Chór w niewielkim składzie wystąpił pod koniec roku w Rawiczu na rzecz pomocy dla Węgrów po ich krwawej rewolucji (23 X–10 XI 1956) oraz na rocznicę powstania wielkopolskiego.

Zapisanym w pamięci chórzystów i w kronice wielkim wydarzeniem społeczno-artystycznym stał się dla śpiewaków „Chopina” udział w obchodach 1000-lecia Opolą w roku 1957. Wtedy to, w dniu 16 lutego, chór „Chopin” wraz z chórem z Żędowic i opolską Państwową Orkiestrą Symfoniczną pod dyktando Orsztynowicza uczestniczył w wykonaniu między innymi utworu skomponowanego przez tego muzyka pod tytułem *Opolski dumny grodzie*, jak zanotował kronikarz „Chopina”. Tytuł tego hejnału bardzo przypomina utwór powstały w roku 1947 jako hymn *Do Leszna*, którego twórcami są Roman Petelenz-

¹¹⁷ APL, Chór ZZK „Chopin” w Lesznie, sygn. 58. Protokół z walnego zebrania z 17 II 1955.

Łukasiewicz (słowa) i Czesław Orsztynowicz (muzyka), którą to pieśń ma obecnie w swoim repertuarze „Chopin”¹¹⁸. Leszczyński chór wystąpił jeszcze w tym samym roku w czerwcu podczas „Dni Opola” i kolejny raz pojechał do tego miasta w roku następnym, biorąc udział 1 czerwca 1958 roku w akademii rozpoczynającej „Dni”. Wystąpił wtedy obok Opolskiej Orkiestry Symfonicznej, opolskiego chóru, zespołu tanecznego z Cieszyna i solisty Czesława Kozaka. Już w 1957 roku chór został wyróżniony „Medalem Dni Opola”.

Rzetelna praca pod kierownictwem Czesława Orsztynowicza przyniosła efekty artystyczne, bowiem w roku 1957 po występie podczas zjazdu XII okręgu w Krzycku Wielkim „Chopin” odzyskał I kategorię. Wykonał wówczas *Wesele sieradzkie* K. M. Prosnaka i *Wiencarki* E. Maćkowiaka. Zaczął się znów dobry okres dla chóru, który występował często w swoim środowisku lokalnym, a także poza powiatem leszczyńskim. Na zjeździe okręgowym w 1958 roku zaśpiewał *Kołysankę* i *Dwa wiatry* J. Maklakiewicza i zdobył pierwsze miejsce wśród chórów mieszanych. W końcu sierpnia tego też roku uczestniczył w Ogólnopolskim Zjeździe Kolejowych Zespołów Chóralnych w Ostrowie Wielkopolskim i zajął tam wśród kilkunastu występujących zespołów trzecie miejsce, wykonawszy pod batutą Orsztynowicza utwory: *Cześć Ci, Polsko* K. Kurpińskiego, *Postój, piękna gołąbeczko* S. Moniuszki i *Wesele sieradzkie* K. M. Prosnaka. Również w następnych zjazdach „kolejowych” w Lesznie, Zbąszyniu, Poznaniu, Kaliszu i Ostrowie zajmował czołowe miejsca.

Wybrany w 1957 roku zarząd z prezesem Bonifacym Czarneckim postarał się o fundusze na nowe stroje dla kobiet, urządzając zabawę taneczną i loterię fantową, na co musiał uzyskać specjalną zgodę i co było wydarzeniem w mieście. Panie otrzymały aksamitne spódnice i białe bluzki. Warto podkreślić, że kwestia strojów dla chórzystów należała do trudniejszych, które podejmowały kolejne zarządy, zawsze wiązała się bowiem z dużymi wydatkami, ale nowe stroje w pewien sposób zdawały się odświeżać zespół, dlatego co kilka lat drużny i druhowie pojawiali się na estradach inaczej ubrani. Fundusze w 1957 roku zebrano też dzięki koncertowi, z którym chór wystąpił 2 czerwca w Powiatowym Domu Kultury w Lesznie, wykonując dziesięć pieśni. Fakt wart odnotowania również dlatego, że potwierdza powracającą po kilku latach marazmu aktywność chóru mieszanego. Zarząd Koła ocenił pod koniec roku 1957 jego działalność „jako bardzo żywotną, stojącą już na pewnym poziomie artystycznym”, jak zapisał później kronikarz. Być może dlatego ostatecznie zdecydowano zająć się kroniką chóru – podjęta została uchwała, że powinna ona mieć efektowną formę, ponieważ dotychczasowa była

¹¹⁸ Na rękopisie przechowywanym w Muzeum Okręgowym w Lesznie M.H.2317 czytamy: *Do Leszna. Marsz na orkiestrę dętą ze śpiewem ad libitum.*

w rzeczywistości, jak określono na zebraniu zarządu, protokolarzem. Ustalono, że okres do reaktywowania chóru zostanie w nowej kronice o sztywnych kartach i intrologatorskiej okładce potraktowany jako prolog, który będzie streszczeniem protokolarzy, do dalszej części wykorzystane zostanie opracowanie druha Meissnerowskiego przygotowane na 25-lecie oraz materiały znajdujące się również w świetlicy ZZK, zostanie też ogłoszony apel do członków koła o udostępnienie posiadanych przez nich materiałów. Skądinąd wiadomo, że kronika została założona i zaczęto ją zapisywać na początku lat sześćdziesiątych¹¹⁹.

Rok 1958 zaczął się bardzo atrakcyjnie, ponieważ 22 lutego chór z zespołem tanecznym Związku Zawodowego Kolejarzy i zespołem rytmicznym z Rawicza wyjechał do Zakopanego, aby uczestniczyć w tak ważnym wydarzeniu, jakim były Narciarskie Mistrzowskie Zawody Europy Federacji Kolejowych. Wszystkie zespoły dały też tam bardzo dobrze przyjęte występy w sanatorium dla nauczycieli i w prewentorium. Równie znaczące było zakończenie tego roku, ogłoszonego w kraju Rokiem Moniuszkowskim. „Chopin” był inicjatorem Wielkiego Koncertu Moniuszkowskiego, który odbył się w Lesznie 8 grudnia w kinie „Panorama”. Wówczas „Chopin” wykonał wraz z poznańską Symfoniczną Orkiestrą Objazdową pod batutą swego dyrygenta moniuszkowskie pieśni: *Postój, piękna gołąbeczko*, *Pieśń wieczorną*, chór niedzielny z opery *Halka* i *Mazura ze Straszego dworu* oraz modlitwę z kantaty mitologicznej *Milda*. Wystąpił też solista Opery Poznańskiej Józef Prząda, a prelekcję wygłosił Jerzy Młodziejowski zasłużony w Wielkopolsce popularyzator muzyki. W tym okresie chór „Chopin”, oprócz wymienionych pieśni, miał w swym repertuarze również: *Z tamtej strony rzeki* S. Wiechowicza, *Barkarolę* K. M. Prosnaka, *Wieczorny dzwon* A. Świersznikowa oraz kompozycję swego dyrygenta – *Piosenkę kolejarzy* i stał się na tyle widoczny, że Czesław Orsztynowicz został w roku 1958, podczas koncertu moniuszkowskiego, wyróżniony za dyrygencką pracę nagrodą artystyczną miasta Leszna. Podkreśliwszy, że w tym roku chór liczył 82 członków czynnych, wystąpił szesnaście razy, między innymi we wrześniu podczas jubileuszu 20-lecia Leszczyńskiego Klubu Motorowego „Unia”, kronikarz, napisał: „Rok ten można zaliczyć do najpiękniejszego [...] w naszej artystycznej pracy po wojnie”.

Tak wspaniale po kłopotach organizacyjnych rozwijająca się historia „Chopina” uległa jednak wkrótce zmianie, bo Czesław Orsztynowicz, związawszy się ściśle z Opolem i Częstochową, gdzie zamieszkał, po okresie niezbyt systematycznych lekcji i utrudnionej

¹¹⁹ Protokół z zebrania zarządu z dnia 23 X 1957 roku, APL, Chór ZZK „Chopin” w Lesznie, sygn. 60. Wnioski zgłosili Bolesław Fornalczyk i Cecylia Orsztynowiczowa, która zwracała uwagę szczególnie na postać fizyczną kroniki.

obecności w Lesznie, 26 września roku 1959 ostatecznie zrezygnował z prowadzenia odnotowującego znów sukcesy chóru. Ten jednak występował nadal, od czasu do czasu wspierany batutą Stanisława Frackowiaka. Latem chór występował w liczbie 39 osób.

Szczęśliwie dla chóru zgodził się od 1 października 1959 roku poprowadzić go Wiktor Buchwald z Poznania, dyrygent z dużym dorobkiem także kompozycyjnym, swobodnie poruszający się wśród wydarzeń i instytucji centrum Wielkopolski¹²⁰. Chór znowu pracował systematycznie, wzrosła dyscyplina wyrażająca się obecnością na lekcjach, ćwiczono emisję głosu i interpretację, co wkrótce znów owocowało ciekawymi i wartościowymi dokonaniem zespołu śpiewaczego, mimo że zdarzały się sytuacje, kiedy dyrygent nie mógł przyjechać na którąś z imprez z udziałem „Chopina”. Za czasów dyrygentury W. Buchwalda chór rozpoczął cykl koncertów w miejscowościach wypoczynkowych i odwiedził ich kilkanaście w różnych rejonach kraju. Wybrany nowy zarząd, nadal z prezesem Bonifacym Czarneckim, zabiegał energicznie o nowych członków i w efekcie w styczniu roku 1960 było ich osiemdziesięcioro siedmiu, chociaż podczas jubileuszowego koncertu stanęło na scenie 81 śpiewaków.

A rok 1960 był bogaty w wydarzenia, odbywały się już w całym kraju i także w Wielkopolsce różne imprezy, w tym artystyczne, mieszczące się w programie kilkuletnich obchodów 1000-lecia polskiej państwowości. Do nich należał Festiwal Pieśni i Tańca i również „Chopin” został do niego włączony, występując w operze poznańskiej, obok dobrze sobie znanych poznańskich chórów „Moniuszko” i „Hasło”. Wcześniej zaprezentował się na Festiwalu Muzyki Karola Kurpińskiego we Włoszakowicach, zaistniawszy w tamtejszym Domu Ludowym obok poznańskiego chóru męskiego „Arion” oraz kilku innych poznańskich i miejscowych zespołów artystycznych. Impreza inaugurowała obchody Tysiąclecia Państwa w powiecie leszczyńskim.

Zdecydowanie jednak największym wydarzeniem tego roku były dla „Chopina” obchody 40-lecia istnienia, które swą kulminację miały podczas wielkiego koncertu jubileuszowego urządnego w sali kina „Panorama”. Oprócz chóru-jubilata wystąpiły dwa inne chóry również Związku Zawodowego Kolejarzy – były to chóry „Hasło” i „Moniuszko” z Poznania. Występowała Symfoniczna Orkiestra Objazdowa z Poznania oraz solista operowy, tenor

¹²⁰ Wiktor Buchwald (1905-1988), dyrygent, kierownik artystyczny teatru, od 1929 był korepetytorem Teatru Wielkiego w Poznaniu, równocześnie studiował w Konserwatorium Muzycznym, kierownik artystyczny i dyrygent Komedii Muzycznej (1932-33), dyrygent w Teatrze Wielkim (1933). Po II wojnie objeżdżał Wielkopolskę i Ziemię Zachodnią z własnym zespołem wokalnym. W latach 1946-47 dyrygent Komedii Muzycznej, od 1947 dyrygent, a w latach 1967-70 kierownik chórów Opery im. Moniuszki w Poznaniu. Równocześnie przez wiele lat dyrygował orkiestrami i chórami amatorskimi w Wielkopolsce. Przejoi: <https://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=1116111>, dostęp 3 o3. 2020.

Henryk Kustosik. „Chopin” zaprezentował się w pieśniach Stanisława Moniuszki, Feliksa Nowowiejskiego, Jana Maklakiewicza, Aleksandra Borodina, Giacomo Pucciniego. Koncert, nad którego całością czuwał Wiktor Buchwald, poprzedziła akademie w leszczyńskim Domu Kultury – w czasie jej trwania wszyscy ówcześni członkowie chóru otrzymali dyplomy „Za zasługi na niwie śpiewaczej”, a szczególnie zasłużeni chórzyci odebrali też odznaki i upominki. Urządzona była wystawa obejmująca dokumenty i pamiątki chóru jubilata, a także ułożone tableau ukazujące wszystkich śpiewaków i zarząd Koła Śpiewu ZZK „Chopin” Leszno – fotografie na nim zamieszczone znalazły się potem w kronice. Szerokiemu komitetowi honorowemu jubileuszowych obchodów przewodził ówczesny Minister Komunikacji, a w jego składzie był między innymi przewodniczący Zarządu Głównego Związku Zawodowego Kolejarzy, co może świadczyć o wadze przywiązywanej do tej uroczystości i randze „Chopina” wśród chórów kolejarzy. Oprócz licznych słów uznania i gratulacji chór otrzymał nagrody pieniężne ufundowane przez Ministerstwo Komunikacji, Zarząd Główny Związku Zawodowego Kolejarzy, dyrekcję Okręgową Kolei Państwowych w Poznaniu oraz władze Leszna. Na walnym zebraniu po uroczystości jubileuszowej wybrani zostali członkowie honorowi: Ignacy Marchewka, Józef Galon, Adam Pawłowski – współzałożyciele koła śpiewaczego oraz Aleksy Kuberkiewicz, Franciszek Handke, Stanisław Bestrzyński, Bonifacy Czarnecki, Jan Borowiak. Po latach tym tytułem uhonorowano Henryka Ratajczaka.

Po chwilowym po jubileuszu spadku intensywności pracy chór, liczący 65 osób (28 członków wspierających), w 1961 był jednak w pełni gotów do prestiżowych występów oraz do rywalizacji okręgowej. Podczas konkursu okręgowego w Lesznie „Chopin” zajął pierwsze miejsce ex aequo z Chórem Nauczycielskim (dyrygent Ludwik Benyskiewicz), kwalifikując się do eliminacji wojewódzkich, w których następnie znalazł się na siódmym miejscu. Kolejne lata były równie pracowite. W roku 1962 chór miał aż trzy występy festiwalowe – najpierw w Kościanie na Małym Festiwalu Rejonowym i wreszcie 7 lipca na światowym Festiwalu Chórów Polskich w Poznaniu, podczas którego koncertował w Auli Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z kilkunastoma zespołami z całego kraju. W festiwalu brały udział polonijne chóry: „Fiołek” z Recklinghausen i „Polonia” z Düsseldorfu w Nadrenii Północnej–Westfalii, z Zagłębia Ruhry w Niemczech, oraz Zbiorowy Chór Związku Polaków „Zgoda” w Niemczech. W programie Festiwalu znalazły się w wykonaniu „Chopina”: *A chtëź tam puka* K. Szymanowskiego, *Morze Prosnaka*, *Pod okapem śniegu* T. Szeligowskiego. Jeszcze w tym samym roku odbył się w Lesznie zjazd chórów z trzech wielkopolskich okręgów śpiewaczych (Rawicz, Wolsztyn i Leszno), a „Chopin” zajął najwyższą lokatę. W roku 1963 w dalszym

ciągu miały miejsce wydarzenia włączane do kilkuletniego programu obchodów Tysiąclecia Państwa oraz XX-lecia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej – do nich zaliczyć należy imprezę zatytułowaną „Amatorskie zespoły Związku Zawodowego Kolejarzy witają 1000-lecie Państwa Polskiego”, w której „Chopin” wziął też udział. Odnotować wypada, że w tym roku wyodrębniony został z zespołu śpiewaków rozrywkowy tercet żeński (Jadwiga Janiszewska, Klara Rospenda, Izabela Kosowicz) i założony z inicjatywy Rady Zakładowej ZZK Stacji Leszno zespół instrumentalny towarzyszący występującym paniom. Ale dopiero rok 1965 obfitował w wydarzenia z udziałem „Chopina” – a były to akademie z okazji rocznic wyzwolenia najpierw Leszna, potem Wolsztyna, eliminacje rejonowe w Rawiczu „ O Złoty Laur XX-lecia” i tam zdobycie pierwszego miejsca; w sumie jedenaście razy występował „Chopin”, prezentując swoje umiejętności wykonawcze. We wrześniu roku 1965 – wyodrębniony z całości chór męski wystąpił najpierw w Poznaniu, a w październiku – w Warszawie podczas Światowego Kongresu Związków Zawodowych. Oba zespoły śpiewacze – chór mieszany i chór męski – otrzymały nagrody pieniężne Zarządu Głównego Związku Zawodowego Kolejarzy.

W następnych latach kronikarz zanotował kilka znaczących wydarzeń artystycznych z udziałem chóru mieszanego „Chopin”. Były to: Festiwal Kulturalny w Kaliszu (V miejsce), Święta Pieśni w Bełęcinie Nowym i w Lesznie oraz kilka występów podczas obchodów w Wielkopolsce 50 rocznicy Rewolucji Październikowej (1967), koncerty w jednostce wojskowej w Lesznie oraz udział w Rejonowym Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Rawiczu (1968), koncert w Gostyniu z okazji 50-lecia Powstania Wielkopolskiego, koncerty w Poznaniu z okazji zajęcia przez Dyрекcję Okręgową Kolei Państwowych pierwszego miejsca w ogólnopolskim współzawodnictwie i w centralnej akademii z okazji Dnia Kolejarza zorganizowanej w Lublinie przez Zarząd Główny Związku Zawodowego Kolejarzy (1969), gdzie „Chopin” występował z lubelską Orkiestrą Symfoniczną wraz z poznańskim „Hasłem” i solistami z opery. W tym też roku dał uroczysty koncert podczas nadania imienia Marii Skłodowskiej-Curie szkole podstawowej w Lesznie przy placu Jana Metziga połączonego z odsłonięciem pamiątkowej tablicy na budynku szkolnym.

W chórze śpiewało w 1969 roku 49 osób, członków wspierających było 14 i 2 honorowych, prowadzona była biblioteka, a w niej zgromadzono 560 wydawnictw, przede wszystkim nutowych. W tym roku wykazywane były w sprawozdaniu jako formy pracy: zespół wokalny, tercet żeński, instrumentalny, recytatorski i solistka. Niestety, nie znajdujemy w kronice

bliższych wiadomości o poszczególnych formach charakterystycznych dla aktywności „Chopina” innych niż śpiew chóralny.

Gdy w roku 1970 „Chopin” uroczysto obchodził złoty jubileusz, liczył 55 członków śpiewających (32 kobiety i 23 mężczyzn) oraz dziesięć osób – członków wspierających i dwoje honorowych, funkcję prezesa pełnił Edmund Czapiński. Z okazji tak ważnej rocznicy chór zaprezentował się publiczności podczas uroczystego koncertu w sali Domu Kultury przy ul. Bolesława Chrobrego, do udziału w którym zaproszeni zostali również: zaprzyjaźniony z „Chopinem” niemal od początku jego istnienia Chór ZZK „Moniuszko” z Poznania, Wielkopolska Orkiestra Symfoniczna im. Karola Kurpińskiego oraz soliści Bożena Boch i Lech Koperny, którzy kilka już razy wcześniej występowali z „Chopinem”. Jubilat zaśpiewał między innymi: *Warszawiankę* Karola Kurpińskiego, *Dziewczyno moja* i *Pod okapem śniegu* Tadeusza Szeligowskiego, *W gaju* Stanisława Wiechowicza, *Westerplatte* Tadeusza Tylewskiego (słowa K. I. Gałczyński) oraz *Suitę kolejową* kompozycji swego dyrygenta, Wiktora Buchwalda. Jako solistki chóru wystąpiły: Jadwiga Janiszewska, Klara Rospenda i Izabela Sobkowiak. Chór-jubilat otrzymał znaczące wyróżnienia: Honorową Odznakę Związku Zawodowego Kolejarzy i Honorową Odznakę I stopnia Zjednoczenia Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych. Podobnie jak na jubileusz 40-lecia wydany został folder zawierający program koncertu i rys historyczny chóru od jego założenia. Uroczystość odbywała się pod patronatem przewodniczącego Zarządu Głównego Związku Zawodowego Kolejarzy, a wśród członków komitetu honorowego znajduje się nazwisko jednego ze współzałożycieli chóru – Adama Pawłowskiego. Natomiast w składzie komitetu organizacyjnego można znaleźć nazwisko do dziś czynnego chórzysty i aktywnego organizatora Jerzego Andersza. Można uznać, że jest to potwierdzenie tezy o częstych wieloletnich związkach śpiewaków i działaczy, a często rodzin, z kołem i chórem „Chopin”.

Wcześniej, 7 czerwca 1970 roku, „Chopin” wystąpił podczas „Dnia Pieśni i Muzyki” w Osiecznej. Miasteczko obchodziło swoje 600-lecie, trwał też kolejny, IV Wielkopolski Festiwal Kulturalny. W koncercie na plaży osieckiej nad jeziorem Łoniewskim wystąpiły oprócz „Chopina” chóry ze Świąciechowy, Włoszakowic i „Lutnia” z Wolsztyna z dyrygentem Hilarym Ciesielskim oraz Międzyszkolny Chór Chłopięcy z Leszna. Podczas przemarszu chóry wspólnie śpiewały *Hasło Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego* (muzyka F. Nowowiejski) i *Ukochany kraj* (słowa Konstanty Ildefons Gałczyński, muzyka Tadeusz Sygietyński) Grały orkiestry Ochotniczej Straży Pożarnej z Osiecznej (dyrygent Edmund Fabiańczyk) i Związku Zawodowego Kolejarzy z Leszna (F. Budzyński). Mała liczba zespołów uczestniczących w tak

ważnej imprezie organizowanej przez zarząd XII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego potwierdza obserwację o zmniejszaniu się liczby członków tego związku i przede wszystkim – o zamilknięciu wielu wielkopolskich chórów. Szczególnie uwagę zwraca nieobecność na tej imprezie najwcześniejszego powstałego na terenie powiatu leszczyńskiego – bo już w roku 1906 – chóru „Lutnia” z Osiecznej, który na pewien czas zawiesił wtedy działalność.

Kronika obejmująca kolejne lata pełna jest zapisów wydarzeń o różnej randze, w których swą obecność zaznaczył chór „Chopin”. Do nich należą: udział w wojewódzkim przeglądzie chórów w ramach Festiwalu Kulturalnego w Poznaniu, występ podczas otwarcia przebudowanego dworca PKP w Lesznie, koncert z okazji wykonania czynów na VI Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1971), „Wieczór kołysanek”, udział w koncercie z okazji nadania Liceum Ekonomicznemu w Lesznie imienia Jana Amosa Komeńskiego i w akademii na otwarcie Domu Kultury Kolejarza oraz w uroczystości 50-lecia Orkiestry Kolejowej w Lesznie (1972). W tym też 1972 roku „Chopin” gościł Chór Męski z Wanne-Eickel z Nadrenii Północnej-Westfalii w Niemieckiej Republice Federalnej – M.G.V. „Lokomotive” pod dyrykcją Heinza Breklinhausa i wystąpił wspólnie z nim na koncercie dla mieszkańców Leszna. Zespół M.G.V. „Lokomotive” przebywał w Wielkopolsce na zaproszenie Zarządu Okręgowego Związku Zawodowego Kolejarzy w Poznaniu a wraz z tym chórem przybyli do Leszna delegaci polonijnych chórów z Francji i Związku Radzieckiego.

Rok 1974 obchodzony był w kraju jako rok XXX-lecia Polski Ludowej i w związku z tym w kwietniu „Chopin” wystąpił w Pałacu Kultury w Poznaniu (dziś: Centrum Kultury „Zamek”) w koncercie z cyklu „Wielkopolskie chóry w XXX-lecie PRL”. Zaprezentował obszerny program, na który złożyły się: *Ratusz poznański* (muz. F. Nowowiejski), *Dziewczyno moja, Pod okapem śniegu* (T. Szeligowski); wiązanka żołnierska – *Czerwone maki* (słowa Feliks Konarski, muzyka Alfred Schütz), *Asturia* (słowa Zofia Schleyen, melodia ludowa), *Tam na błoni* (słowa Franciszek Kowalski, muzyka w opr. Jerzego Młodziejewskiego), *Bywaj dziewczę zdrowe* (autorzy nieznani), *Jędrusiowa dola* (autorzy nieznani), następnie *Piosenka o Poznaniu* (słowa Stanisław Krokowski, muzyka Adam Jastrzębski). Potem chór zaśpiewał wiązankę melodii ludowych (*Niedaleko być ode wsi, Jest to ten, Barbara umarła, Już na mojej roli, Żebyście wy wiedzieli*). Występ zakończył utworem pod tytułem *Piosenka o XXX-leciu*. „Chopin” wypadł na tyle dobrze, że w grudniu nagrał w rozgłośni Polskiego Radia w Poznaniu dwudziestominutową audycję wyemitowaną w styczniu 1975 roku na antenie ogólnopolskiej Polskiego Radia pod tytułem „Chopin” śpiewa.

Jako „...drugi po okresie wojennym, wielki sukces naszego chóru” zapisał kronikarz zdobycie trzeciego miejsca w kategorii chórów mieszanych na Festiwalu Chórów Związku Zawodowego Kolejarzy organizowanym w maju 1975 roku w Raciborzu dla upamiętnienia 30-lecia powrotu Ziem Zachodnich do Macierzy. Było to cenne trofeum, bo podczas festiwalu konkurowało ze sobą aż dwadzieścia jeden chórów mieszanych przybyłych z całej Polski, a „Chopin” liczył wówczas tylko 34 śpiewaków.

Warto zaznaczyć, że był to ostatni występ „Chopina” przed powstaniem województwa leszczyńskiego z dniem 1 czerwca tamtego roku, czego kronikarz nie odnotował. Chór działał w świecie kolejarskim, więc w tym kontekście zapewne nie miała znaczenia przynależność administracyjna Leszna. Ważniejszy był przypadający w 1975 roku jubileusz 55-lecia „Chopina”, co zarząd postanowił przypomnieć „Koncertem jubileuszowym” urządzonym w Domu Kultury Kolejacza, w którym oprócz jubilata wystąpił związkowy chór z Lübbenau-Vetschau oraz soliści z Opery Poznańskiej.

W roku 1976 został utworzony Oddział Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Lesznie i w skład jego zarządu weszli też członkowie „Chopina”: Bonifacy Czarnecki, Włodzimierz Janiszewski, Helena Nowicka. Prezesem został Stefan Kubacki. Rok obfitował w imprezy własne „Chopina” i uczestniczenie w imprezach innych organizatorów oraz zapisał się udanymi koncertami, które chór dał w Lübbenau, gdzie przebywał na zaproszenie związkowców tamtejszej elektrowni z okazji obchodzonego przez nich Dnia Energetyka. Był to rezultat współpracy pomiędzy radami zakładowymi związków zawodowych Stacji Leszno i Kraftwerke Lübbenau-Vetschau. Jako dyrygent wystąpił – po raz pierwszy publicznie z „Chopinem” – Hilary Ciesielski w zastępstwie za Wiktora Buchwalda. Hilary Ciesielski, zatrudniony przez Radę Zakładową ZZK, pełnił funkcję dyrygenta Koła Śpiewaczego ZZK „Chopin” od roku 1976¹²¹. Do jego obowiązków zapisanych w umowie należało kierowanie pracą artystyczną i ideowo-wychowawczą w zespole, opracowywanie programów i planów zajęć według wskazań kierownictwa placówki i nadrzędnej instancji związkowej, wybór i opracowywanie repertuaru oraz współdziałanie w tym względzie z samorządem zespołu. Wśród zadań znajdowało się prowadzenie raz w tygodniu, w

¹²¹ Hilary Waldemar Ciesielski (1939-2000), absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Poznaniu, nauczyciel o drugim stopniu specjalizacji zawodowej, kierownik artystyczny Oddziału PZChiO w Lesznie, kilku chórów szkolnych i pozaszkolnych nauczyciel wychowania muzycznego i wizytator metodyk w zakresie wychowania muzycznego w leszczyńskim Kuratorium Oświaty i Wychowania, autor obszernej pracy przygotowywanej jako rozprawa doktorska na tej uczelni pod kierunkiem prof. dr. hab. J. Stęszewskiego, zatytułowanej *Amatorski ruch chóralny Leszna w latach 1945-1980* (maszynopis wraz z materiałami pomocniczymi w zbiorach rodzinnych Anny Ciesielskiej). Biogram: T. Paprocki, *Ciesielski Hilary (1939-2000)*, [w:] *Słownik biograficzny Leszna* pod red. A. Koniora i B. Głowinkowskiej, Leszno 2011, t. I, s. 110-111.

poniedziałek, zajęć w Domu Kultury Kolejarza, w ciągu miesiąca powinno to być w sumie łącznie do 20 godzin, czyli lekcja trwała średnio 4-5 godzin. Dyrygent prowadził dziennik zajęć i okresowo sporządzał ze swej pracy i działalności zespołu sprawozdanie przedkładane przełożonym, ponadto uczestniczył w szkoleniach i innych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego.

Jesienią 1976 roku, w dniach 19-21 października, z inicjatywy ówczesnej dyrektor wojewódzkiego Wydziału Kultury i Sztuki, wspieranej w projekcie przez Jerzego Młodziejowskiego, odbywały się w Lesznie po raz pierwszy Październikowe Dni Karola Kurpińskiego, nazywane później Dniami Karola Kurpińskiego albo Dniami Muzyki Karola Kurpińskiego. Jako organizator występowało Towarzystwo Muzyczne imienia Karola Kurpińskiego, którego prezesem był Karol Muszkieta, zasłużony popularyzator muzyki ze Wschowy. „Dni” były propozycją dla mieszkańców Leszna, imprezą „symetryczną” dla koncertów organizowanych wiosną we Włoszakowicach podczas konkursów młodych instrumentalistów, na które przybywali studenci instrumentów dętych drewnianych z muzycznych uczelni z całej Polski¹²². Podczas pierwszej imprezy z tego cyklu chór „Chopin” wystąpił w drugim dniu zatytułowanym „Koncert pieśni i poezji”. Odtąd zawsze był wśród wykonawców październikowych koncertów. Odbywały się one do roku 1990.

Rok 1977 został zapamiętany w Lesznie na długo jako rok odbywających się tutaj Centralnych Dożynek. Główna impreza z udziałem leszczyńskich zespołów artystycznych odbywała się 11 września na zmodernizowanym i znacznie specjalnie powiększonym stadionie imienia Alfreda Smoczyka, ale w kilku miejscach w odświętnym mieście zorganizowane zostały towarzyszące jej artystyczne wydarzenia. „Chopin” wraz z kilkoma innymi zespołami wystąpił podczas koncertu na estradzie zbudowanej na placu Jana Metziga. Natomiast kiedy na początku października odbywała się zorganizowana przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne międzynarodowa sesja naukowa poświęcona królowi Stanisławowi Leszczyńskiemu, wydarzenie wielkiej rangi połączone z odsłonięciem umieszczonej na ratuszu tablicy pamiątkowej temu władcy poświęconej, chór „Chopin” został zaproszony do wykonania kilku pieśni przed główną budowlą miasta.

¹²² Konkursy odbywały się we Włoszakowicach od roku 1968. Inicjatorami ich byli: dr Jerzy Młodziejowski z Poznania oraz prof. Ludwik Kurkiewicz, kierownik Katedry Instrumentów Dętych Państwowej Szkoły Muzycznej w Warszawie.

Zapisy tego roku kończy kronikarz informacją: „ W 1977 r. oprócz imprez, w których uczestniczyliśmy, mieliśmy 60 lekcji przy udziale 52 czynnych członków. Rok 1977 należy zaliczyć do bardzo a k t y w n y c h w naszej działalności”.

Przekładając jednak karty każdego z trzech tomów kroniki chóru, znajdujemy wiele takich lat, w których „Chopin” wykazał się żywotnością i bogatym, a przede wszystkim zrealizowanym z nakładem dużej pracy chórzystów i dyrygentów, kalendarzem imprez. Zazwyczaj poszczególne lata zaczynają się spotkaniami opłatkowymi, zabawami karnawałowymi, spotkaniami z okazji Dnia Kobiet, wiele jest zapisów z wycieczek połączonych z występami i tylko rekreacyjnych, a także ze świąt pieśni połączonych z konkursami w obrębie poszczególnych kategorii. W 1978 roku na przykład po powrocie z Festiwalu Chórów Kolejowych w Raciborzu, „Chopin” zdobył I miejsce na Wojewódzkim Świącie Pieśni i Muzyki w Górze. Zaśpiewał często przez siebie wykonywany *Pociąg* H. Villa-Lobosa oraz *Grę fal* Stanisława Kazury i *Balladę o rosyjskich chłopkach* A. Nowikowa. W tym też roku znajdujemy zapis o pierwszym w historii chóru występie podczas inauguracji w Lesznie roku akademickiego. Było to rozpoczęcie roku 1978/1979 w leszczyńskim Wydziale Zaocznym Akademii Rolniczej w Poznaniu; chór wykonał między innymi pieśń *Gaude Mater Polonia*, co następnie stało się tradycją podobnych występów, a tych było wiele, we wszystkich uczelniach Leszna, łącznie z Uniwersytetem Trzeciego Wieku.

Uwagę przyciąga data 21 kwietnia 1979, pod którą znajduje się pierwszy zapis o zorganizowaniu dla „Chopina” wyjazdu szkoleniowego połączonego z wypoczynkiem. Był to wyjazd z dyrygentem Hilarym Ciesielskim na kilkudniowy obóz szkoleniowo-wypoczynkowy do Jarosławca nad Bałtykiem, a uczestniczyło w nim 47 osób. Codziennie odbywały się dwie lekcje, najpierw oddzielnie kobiet, które prowadził druh Frąckowiak i oddzielnie mężczyzn z dyrygentem Ciesielskim, a następnie lekcje wspólne, kiedy cały zespół ćwiczył jako chór mieszany.

W roku 1979 obchodzone było 35-lecie PRL – Chór „Chopin” otrzymał z tej okazji dyplom podpisany przez wojewodę Leszczyńskiego Stanisława Radosza i Pierwszego sekretarza Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej Stanisława Kuleszę „Za wybitny wkład pracy w osiągnięcia województwa leszczyńskiego i aktywne uczestnictwo w jego rozwoju”.

Rok 1980 także obfitował w wydarzenia z udziałem „Chopina”. Były to między innymi: koncert dla młodzieży w rocznicę powrotu Leszna do Macierzy po okresie zaborów, występ na leszczyńskim rynku z okazji Dni Leszna, V Wojewódzkie Świąto Pieśni i Muzyki i wreszcie

25 października – koncert jubileuszowy. W 1980 roku przypadła 60. rocznica założenia Koła Śpiewackiego Kolejarzy Polskich im. Tadeusza Kościuszki i urządzona została kolejna uroczystość jubileuszowa, połączona z inauguracją V Październikowych Dni Muzyki Karola Kurpińskiego. Odbędzie się 25 października w zamku SIMP w Rydzynie, gromadząc liczną publiczność. Oklaskiwane były występy chóru-jubilata, solistki Teatru Wielkiego z Poznania, Barbary Mądrej, Kaliskiej Orkiestry Symfonicznej oraz zespołu baletowego Wojewódzkiego Domu Kultury z Leszna. Jako dyrygenci wystąpili Andrzej Bujakiewicz z Kalisza i Hilary Ciesielski, a słowo wiążące głosił Tadeusz Szantruczek, wówczas kierownik artystyczny poznańskiego Teatru Wielkiego i zarazem wicedyrektor Opery Wrocławskiej, a przede wszystkim popularyzator muzyki. W roli akompaniatora wystąpił Brunon Mielniński z Leszna. W bogatym i różnorodnym programie znalazły się utwory Wacława z Szamotuł, Karola Kurpińskiego, Fryderyka Chopina, Ludomira Różyckiego, Stanisława Kazury, Giuseppe Verdiego, Johanna Straussa, Heitora Villi-Lobosa, Benedykta Konowalskiego. Część pierwszą otwierało wykonanie pieśni Karola Kurpińskiego *Cześć Ci, Polsko*, część drugą – *Gaude Mater Polonia* w opracowaniu Teofila Klonowskiego. Z okazji jubileuszu Chór „Chopin” ZZK otrzymał odznakę „Za zasługi dla województwa leszczyńskiego”. Na zakończenie uroczystego dnia chórzycy, tradycyjnie, bawili się do rana. Prezesem zarządu chóru, liczącego 58 osób, był w tym roku Włodzimierz Janiszewski, a jego zastępcą – Edmund Czapiński.

Wydarzenia polityczne w mieście a nawet w kraju, niekiedy dramatyczne, wątlým tylko echem odbijały się na kartach kronik „Chopina”. Oto na przykład na którejś z kolejnych kart kroniki znajdujemy wpis: „W związku z obowiązującym od 13 grudnia 1981 r. stanem wojennym działalność chóru w roku 1982 jest ograniczona”. Mimo to odbył się we Włoszakowicach Wojewódzki Zjazd Chórów i Orkiestr z udziałem „Chopina”, a także inne wydarzenia, w których chór wziął udział. Podobnie jest w roku 1983, rozpoczętym koncertem w kinie „Panorama” z udziałem Reprezentacyjnej Orkiestry Wojsk Lotniczych z Poznania.

W 1984 trwał od 13 do 16 października obóz szkoleniowo-wypoczynkowy w Boszkowie zorganizowany specjalnie ze względu na IX Wojewódzkie Święto Pieśni i Muzyki oraz eliminacje IX Festiwalu Pieśni Chóralnej w Katowicach. Cel szkolenia został osiągnięty, bo podczas Święta Pieśni i Muzyki i Festiwalu o Puchar 40-lecia PRL „Chopin” zajął w kategorii chórów mieszanych pierwsze miejsce i zdobył puchar; został równocześnie zakwalifikowany do rejonowych eliminacji katowickiego Festiwalu.

A już w następnym roku, kiedy prezesem chóru była Izabela Sobkowiak (a pełniła tę funkcję do roku 1998), nadszedł czas na świętowanie własnego jubileuszu, 65-lecia. Koncert

jubileuszowy w auli Studium Nauczycielskiego przy placu Tadeusza Kościuszki w Lesznie był połączony z inauguracją X Dni Muzyki Karola Kurpińskiego i zgromadził liczną publiczność owacyjnie przyjmującą wykonanie poszczególnych utworów. Program obejmował: w I części – *Gaude Mater Polonia* w opracowaniu T. Klonowskiego, *Marzenie* F. Chopina, *Kujawiaka op. 18* F. Nowowiejskiego, *Cavalinę* i poloneza *Cześć Ci, Polsko* K. Kurpińskiego, natomiast w części drugiej znalazły się: pieśń z kantaty mitologicznej *Milda* S. Moniuszki, chór z opery *Nabucco* G. Verdiego i Ludwiga van Beethovena *Fantazja c-moll op. 80*. Jako dyrygenci wystąpili: Czesław Orsztynowicz, Hilary Ciesielski i Andrzej Bujakiewicz, bowiem wśród wykonawców była Kaliska Orkiestra Symfoniczna. Ponadto wystąpili soliści: pianista Jacek Polański i trębacz Mieczysław Leśniczak. Chór w liczbie czterdziestu czterech osób śpiewał z akompaniamentem Brunona Mielnińskiego, który wspólnie z H. Ciesielskim przygotował zespół do występu, lub z kaliską orkiestrą.

Następny jubileusz, już 70-lecia, również był połączony z Dniami Muzyki Karola Kurpińskiego a ponadto z 30-leciem pracy dyrygenckiej w ogóle oraz 15-leciem pracy w „Chopinie” Hilarego Ciesielskiego. Kolejny już raz jako prowadzący imprezę z udziałem „Chopina” wystąpił leszczyński animator kultury Zenon Baliński, a akompaniował chórowi, występującemu w liczbie trzydziestu dziewięciu osób, Stanisław Jerzy Mizgalski. Wśród wykonawców koncertu jubileuszowego w kinie „Panorama” była Wielkopolska Orkiestra Symfoniczna imienia Karola Kurpińskiego pod dyrekcją Lesława Sałackiego oraz soliści: Jacek Polański – fortepian, Paweł Muszkieta – flet oraz Adam Solski grający na puzonie. Jako dyrygenci występowali również Hilary Ciesielski i Czesław Orsztynowicz. Program obejmował kilkanaście utworów, między innymi *Hasło* Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego kompozycji F. Nowowiejskiego i *Włoszakowickie słowiki* Jerzego Młodziejowskiego, kompozytora, muzyka i popularyzatora muzyki przez wiele lat związanego z ziemią leszczyńską. Jak się po kilku latach okazało, była to ostatnia uroczystość jubileuszowa zorganizowana „pod skrzydłami kolejarzy”. Dyrektor Domu Kultury Kolejarza, Krzysztof Łuczyński, udzielając wywiadu prasowego, powiedział wówczas o chórzystach „Chopina”: „To są wspaniali, wrażliwi ludzie”¹²³.

Rok 1991 to znów szczególnie czas w życiu miasta i chóru. Spośród wielu wydarzeń tamtego roku szczególnie wyraziście zapisał się udział „Chopina” w uroczystości otwarcia w Muzeum Okręgowym w Lesznie wystawy zatytułowanej „Życie muzyczne Leszna II Rzeczypospolitej” (kurator Wanda Żylińska), przygotowanej w związku z przypadającą w

¹²³ „Chopin” ma 70 lat. Wycinek prasowy bez opisu umieszczony w kronice chóru, tom 1.

następnym roku 100 rocznicą utworzenia Związku Kół Śpiewackich Polskich na Wielkie Księstwo Poznańskie, którego tradycje kontynuował Polski Związek Chórów i Orkiestr. W dużej części historia Związku w Lesznie to historia „Chopina”, a w czasie udostępniania zwiedzającym tej ekspozycji – jedyne istniejącego w Lesznie pozaszkolnego chóru świeckiego. Potem chór wystąpił podczas obchodów 200-lecia Konstytucji 3-Maja i zaśpiewał wspólnie z dwoma innymi zespołami śpiewaczymi pieśń *Witaj, majowa jutrzeńko*, a następnie *Poloneza polskiego Fryderyka Chopina*.

Przy przedstawianiu działalności „Chopina”, klasyfikowanego w I lub II kategorii chórów skupionych w Wielkopolskim Związku Śpiewaczym, zwraca uwagę rzeczywista jego obecność w kulturze Leszna i powiatu, ale także Wielkopolski, bowiem wiele razy poza Leszнем wzbogacał on swymi występami różnorodne programy i zajmował podczas konkursowych występów wysokie lokaty. Często występował podczas rocznicowych i okolicznościowych akademii miejskich i innych uroczystości, uczestniczył w zjazdach okręgowych i wielkopolskich, w uroczystościach Związku Zawodowego Kolejarzy i Dnia Kolejarza. Organizował własne imprezy, głównie z okazji kolejnych swych jubileuszy – przygotowywanych bardzo starannie, z udziałem zaproszonych zespołów i solistów – oraz specjalne dla rodzin kolejarskich ze stacji leszczyńskiej, dla dzieci i seniorów kolejarskiej profesji. Występy chóru mieściły się w częściach artystycznych zakładowych akademii, w montażach słowno-muzycznych układanych z okazji powszechnie obchodzonych świąt pierwszomajowych i państwowych, rocznic historycznych, a także podczas wewnętrznych uroczystości i znaczniejszych narad zakładowych. Popularne były wtedy specjalnie przygotowywane na poszczególne imprezy składanki, dzięki którym prezentowały się różne zespoły funkcjonujące w Domu Kultury Kolejarza i w mieście.

Wśród wyjazdów „Chopina” rozróżnić wypada szkoleniowe, artystyczne i wreszcie – rekreacyjne. „Chopin” co roku podtrzymywał tradycję wycieczek, bliższych i dalszych, podczas niektórych również dawał występy, na przykład w roku 1969 był w Gostyniu, Pilchowicach, Krzeszowie i Wleniu w Jeleniogórskim. Zespół był w wielu miejscowościach wczasowych i uzdrowiskowych, występował wtedy dla wczasowiczów i kuracjuszy, między innymi w Ustce, Szklarskiej Porębie, Świeradowie. Zwiedził Warszawę, Kraków i Wieliczkę. Wyjazdy odbywały się pociągami, często w wagonach stojących na bocznicach kolejowych ich uczestnicy nocowali. To były zalety związków z koleją... Były wyprawy wyłącznie rekreacyjne, a ich tradycja sięga dwudziestolecia międzywojennego. Wspólne wyjazdy, rowerowe majówki, udział w uroczystościach rodzinnych chórzystów i ich rodzin, do których

należały śluby, imprezy dla dzieci, między innymi „Choinki noworoczne”, na równi z występami umacniały więzi łączące śpiewaków i pozostałych członków „Chopina”.

Do niezwykle udanych należały zabawy taneczne i bale karnawałowe, o których kronikarz napisał: „Kto raz znajdzie się na balu „Chopina”, ten tęskni za nim każdego roku w karnawale”. Tradycją podtrzymywaną do dziś stało się rozpoczynanie każdego nowego roku spotkaniami kolędowymi i opłatkowo-kolędowymi publicznymi i w domach chórzystów, także śpiew podczas obrzędów religijnych w leszczyńskich kościołach, świętowanie we własnym gronie z okazji Dnia Kobiet i Dnia Chłopaka i występy dla seniorów.

Szczególnym, ważnym zwyczajem było – przez wszystkie lata – odprowadzanie zmarłych drухen i drухów na miejsca ich wiecznego spoczynku, ostatni dla nich wspólny śpiew, ofiarowanie w ich intencji mszy świętych.

Kilkakrotnie chór wraz ze swym kierownikiem artystycznym, Hilarym Waldemarem Ciesielskim oraz akompaniatorem – pianistą Stanisławem Jerzym Mizgalskim, wyjeżdżał na występy zagraniczne do Niemieckiej Republiki Demokratycznej i Czechosłowacji (ČSRS), prezentując się podczas koncertów w kilkunastu, a nawet niekiedy ponad dwudziestu pieśniach. W lipcu roku 1976 występował w Lübbenau w NRD, z którą to miejscowością w Spreewaldzie – na Łużycach – nawiązało współpracę Leszno i przedstawił swe możliwości artystyczne w utworach polskich kompozytorów oraz wykonując fragment z *Damy pikowej* Piotra Czajkowskiego, *Hymn do nocy* Ludwiga van Beethovena i *Am Brunen vor dem Tore* Franza Schuberta. Tercet żeński zaśpiewał gruzińską pieśń pod tytułem *Tbiliso*. W sumie program obejmował dwanaście utworów. Również w czerwcu 1978 „Chopin” wyjechał na występy do Lübenu-Vetschau, zaproszony przez Kraftwerke. Koncertował podczas uroczystości Dnia Energetyka, a później na festiwalu kulturalnym i w jednostce wojskowej. Kolejny raz przebywali chórzyści „Chopina” w Lübenu – Vetschau w czerwcu roku 1980, do koncertu włączając utwory niemieckie, między innymi Hansa Leo Hasslera *Tanzen und Spiengen*. Oddzielnie wystąpił tercet żeński, śpiewając L. Barcelaty piosenkę *Maria Elena*. W 1986 roku chór znów brał udział w obchodach Dnia Energetyka organizowanych przez VEB Kraftwerke Lübenu-Vetschau, a w 1987 i 1989 uczestniczył tam w Dniach Niemieckiej Republiki Demokratycznej. W lipcu 1993 roku wyjechał na zaproszenie parafii katolickiej do Alsfeld w powiecie Vogelsberg w Hesji. W kronice znajduje się zapis podsumowujący te występy: „Szczególną satysfakcję sprawiły nam koncerty w Niemczech, zarówno te o charakterze religijnym jak i świeckim. Cieszyły się one frekwencją publiczności, której burzliwą i serdeczną reakcją trudno opisać”.

Wiosną roku 1987 zespół przez trzy dni przebywał w Uherskim Brodnie (Czechosłowacja), dając koncerty w kilku miejscach, podczas których wykonywał ponad dwadzieścia utworów, a wśród innych – również kilka czeskich. Nawiązał tam kontakty z chórami „Dvořák” i dziewczęcym „Comenius”, który przyjechał z występami do Leszna i Osiecznej. Po wizycie jesienią 1988 roku w Lesznie chóru z Prachatic, w kwietniu 1989 roku „Chopin” występował w Teatrze Miejskim w Prachaticach w Czechosłowacji, dając prawie półtoragodzinny koncert utworów polskich i obcych kompozytorów, melodii ludowych oraz utworów czeskich. Były to między innymi: czeska melodia ludowa w opracowaniu J. Krcka pod tytułem *Sly panenky*, ludowa piosenka *Ja mam malovanou vestu* i H. V. Lobosa *Vlasek* (Pociąg). W Prachaticach, gdzie odbywają się coroczne „Uroczystości Solnej Żłotej Drogi” na pamiątkę średniowiecznego handlu między Prachaticami a Bawarią, „Chopin” nawiązał kontakt z ludowym zespołem „Libin”. Zaprzyjaźniony chór z Prachatic przybył kolejny raz do Leszna w grudniu roku 1991, aby wystąpić wspólnie z „Chopinem” dla leszczyńskiej publiczności, „Chopin” w następnym roku wiosną gościł w Prachaticach. Ten wyjazd spowodował, że do swego repertuaru obejmującego utwory klasyczne polskie i obce oraz polskie piosenki ludowe chór włączył wykonywaną już wcześniej ludową piosenkę czeską pod tytułem *Ja mam malovanou vestu* i H. V. Lobosa *Pociąg* (Vlasek). Podczas godzinnych koncertów w Czechach chórowi akompaniował Stanisław Jerzy Mizgalski, a występy prowadziła Ewa Tschich, występująca kilka razy jako recytatorka.

W roku 1990 chór odbył podróż do Częstochowy, żeby wziąć udział w I Ogólnopolskim Spotkaniu Chórów i Orkiestr na Jasnej Górze oraz zobaczyć się z dawnym swym dyrygentem, Czesławem Orsztynowiczem. W chórze nadal śpiewali ci, którzy pamiętali jego związki z „Chopinem” i teraz „Długoletni chórzyści z rozrzewnieniem wspominali lata pod batutą p. Orsztynowicza” czytamy w kronice.

Chór „Chopin” przez wszystkie lata działania jako zespół Związku Zawodowego Kolejarzy brał udział w przeglądach i konkursach śpiewaczych w swym obejmującym powiat leszczyński okręgu¹²⁴, a następnie, gdy w latach 1975-1998 istniało województwo leszczyńskie – w Wojewódzkich Świątach Pieśni i Muzyki. Wyjeżdżał też na różne imprezy w kraju, uczestniczył w wydarzeniach „kolejowych” – w Ogólnopolskim Festiwalu Chórów Kolejowych w Raciborzu w roku 1975 i 1978 gdzie zajął trzecie i drugie miejsce w kategorii chórów mieszanych. Zdobywszy drugie miejsce – „Srebrną paterę” – uzyskał nagrodę

¹²⁴ W latach do XII Okręgu należały chóry „Halka” z Przemętu i „Lutnia” z Wolsztyna, a w roku – z Głogowa.

pieniężną (25 tysięcy zł). W roku 1977 występował w Raciborzu w Festiwalu Pieśni Zaangażowanej „Czerwona Lutnia”. W latach 1986 oraz 1988 wystąpił z powodzeniem w kolejnych Ogólnopolskich Przeglądach Chórów Kolejowych w Bydgoszczy. Ważnym wydarzeniem organizacyjnym i artystycznym był udział w Ogólnopolskim Festiwalu Polskiej Pieśni Chóralnej w Katowicach w roku 1984.

Hilary Ciesielski, wieloletni kierownik artystyczny i dyrygent chóru „Chopin”, w połowie lat osiemdziesiątych zestawił tytuły utworów składających się na jego repertuar. Na liście znalazło się kilkadziesiąt tytułów – pieśni i piosenek różnych kompozytorów oraz ludowych, a także wiele kolęd. „Chopin” najczęściej występował a capella lub z towarzyszeniem fortepianu, ale kronikarz odnotował też występy z dużymi zespołami instrumentalnymi, między innymi z orkiestrami symfonicznymi z Poznania i Kalisza.

W latach 1945-1960 chór otrzymywał pomoc od Związku Zawodowego Kolejarzy polegającą na opłacaniu dyrygentów i udostępnianiu lokalu, inne potrzebne środki finansowe starał się wypracować, między innymi przygotowując przedstawienia. W roku 1960 opiekę nad chórem objęła Rada Zakładowa Związku. Opłacała więc nie tylko dyrygenta, ale także ewentualnie występujących z chórem solistów, prelegentów, ponosiła koszty wyjazdów, zakupu niezbędnego sprzętu, nut a także strojów, w których chór występował. Od roku 1981 chór „Chopin” przydzielony był do Domu Kultury Kolejacza, który finansował jego działalność. Koszty związane z istnieniem, aktywnością artystyczną i organizacyjną chóru wiązały się z zapewnieniem sali do prób, wynagrodzenia dla dyrygenta, organizowania wyjazdów, finansowania zakupu nut i strojenia instrumentów również spotkań towarzyskich, ewentualnych nagród oraz strojów dla chórzystów.

Chór Miejski „Chopin”

Kiedy w kraju już po roku 1980 zaczęły zachodzić duże zmiany gospodarcze i społeczne, poważne kłopoty dotknęły kolejową placówkę kulturalną w Lesznie, nie mogła ona bowiem tak jak dotychczas otrzymywać dotacji ze związków zawodowych i początkowo była utrzymywana z funduszy socjalnych przedsiębiorstwa. Kolejny przełom lat 1989/1990 przyniósł następne zmiany i pogorszył sytuację finansową Domu Kultury Kolejacza, który od 1 grudnia 1992 roku był finansowany przez Związki Zawodowe, a nie, jak ostatnio, przez służby socjalne węzła PKP w Lesznie. Wszystko to ostatecznie doprowadziło do tego, że po kilku latach Dom Kultury Kolejacza przestał istnieć. Zniknęła bogata biblioteka, zespoły artystyczne straciły oparcie organizacyjne i finansowe. Wśród nich był „Chopin” i w rezultacie w roku

1993, dzięki zabiegom prezesa Izabeli Sobkowiak i całego zarządu chóru, starającego się u władz miasta o wsparcie prowadzące do utrzymania jego działalności, chór znalazł się wśród zespołów Miejskiego Ośrodka Kultury, przybierając nazwę Chór Miejski „Chopin”. Została też tym samym zakończona wieloletnia tradycja „kolejarskiego” charakteru chóru, w którym już rzeczywiście od wielu lat kolejjarze stanowili mniej niż połowę stanu osobowego zespołu śpiewaczego. Silne jednak nadal było motywowane tradycją poczucie przynależności do tego środowiska. Dyrygentem chóru do roku 1998 pozostał Hilary Waldemar Ciesielski, wcześniej zatrudniany przez Dom Kultury Kolejjarza. Po nim tę funkcję objął Krzysztof Kubiak¹²⁵.

Miejski Ośrodek Kultury nie tylko formalnie zaczął patronować „Chopinowi” i wspierać finansowo jego programy działania na mocy porozumienia zawartego 11 sierpnia 1993 roku pomiędzy zarządem chóru a dyrektorem MOK-u¹²⁶. Zapewnił też w swym klubie „Obok” miejsce na próby oraz na archiwalne i aktualne dokumenty, których pewna ilość, mimo przekazywania ich do Muzeum Okręgowego i do Archiwum Państwowego w Lesznie, pozostała w dyspozycji chóru.. Przez wszystkie lata MOK organizuje imprezy, do których włącza chór, umożliwia też kontakty międzynarodowe, na przykład w czerwcu roku 1995 „Chopin” przebywał w Deurne w Holandii, miejscowości, z którą przez kilkanaście lat współpracowało województwo leszczyńskie, a następnie miasto. Wyjazd doszedł do skutku dzięki wsparciu finansowemu MOK i Urzędu Miasta oraz udziałowi w kosztach wyjeżdżających śpiewaków. Koncert, w którym tam zespół uczestniczył, nosił tytuł „Musica sacra”, a chór zaśpiewał jedenaście pieśni, zaczynając od *Gaude Mater Polonia* i kończąc *Alleluja* z oratorium *Mesjasz* G.F. Händla. Kronikarz zapisał: „...koncertowaliśmy w miejscowym kościele, w sali widowiskowej wraz z zespołem „Animato” na zorganizowanej loterii, a także w tutejszym Ratuszu”. Ponadto „Chopin” śpiewał dla seniorów w Domu Rencisty, dla członków Towarzystwa Deurne – Leszno, a na początku swego pobytu w

¹²⁵Krzysztof Kubiak jest absolwentem Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, Podyplomowego Studium Chórmistrzowskiego w Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, w roku 2004 ukończył podyplomowe studia w zakresie emisji głosu na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. W latach 1998-2009 był wiceprezesem i dyrektorem artystycznym do spraw chórów w Oddziale Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Lesznie.

¹²⁶ APL, Chór ZZK „Chopin” w Lesznie, sygn. 48-49. Dokumenty zachowane w tym zespole akt pozwalają prześledzić sytuację, która zaistniała w połowie roku 1992, gdy Dom Kultury Kolejjarza przestał opłacać dyrygenta chóru. Trudna sytuacja i niepewność trwały kilka miesięcy. W sprawozdaniu komisji rewizyjnej przedstawionym na zebraniu chóru w dniu 29 IV 1993 czytamy: „Z przykrością stwierdza się, że nasz chór, który od samego jego powstania był chórem kolejowym – ostatnio przynależnym do Domu Kultury Kolejjarza, obecnie traktowany jest jakby nikomu nie potrzebny”. Zachowały się pisma zawierające starania zarządu o przejęcie chóru przez miasto, odnotowujące spór pomiędzy zarządem chóru a Związkiem Zawodowym Kolejjarzy o utrzymanie w nazwie nazwiska patrona „Chopin” a także treść szczegółowego porozumienia zarządu z dyrektorem MOK-u, z którego między innymi wynika, że porozumienie zawarte w sierpniu obowiązywać miało od 1 lutego tego 1993 roku.

Holandii spotkał się z miejscowym chórem odbywającym cotygodniową próbę. Dodatkowym przeżyciem było to, że w rezultacie starannego przygotowania do wyjazdu chór „Chopin” śpiewał także po niemiecku i holendersku, prezentując repertuar zarówno polskich, jak i obcych kompozytorów.

Pierwszy raz pod patronatem Miejskiego Ośrodka Kultury świętował „Chopin” swój kolejny, jubileusz – 75-lecie działalności w Lesznie. Starannie przygotowany występ szacownego jubilata zapoczątkowało wykonanie XIV-wiecznej pieśni *Gaude Mater Polonia* w czterogłosowym opracowaniu Teofila Klonowskiego, którą to pieśnią, jedną z najstarszych polskich, chór rozpoczyna zazwyczaj ważniejsze swe występy, często śpiewając ją, jak już wspomiano, podczas kolejnych inauguracyj roku akademickiego na leszczyńskich uczelniach. W dalszym ciągu w programie były między innymi utwory Feliksa Nowowiejskiego, Fryderyka Chopina, Ludwiga van Beethovena, Johanna Straussa oraz *Polonez jubileuszowy* Ottona Mieczysława Żukowskiego. Chórowi towarzyszyła Orkiestra Kameralna z Zielonej Góry, występował też zespół BZN, działający przy Studium Nauczycielskim.

Na 75-lecie Zarząd Główny Polskiego Związku Chórów i Orkiestr za działalność organizacyjną i artystyczną w społecznym ruchu muzycznym nadał Chórowi „Chopin” Odznakę Honorową Złotą z Laurem. Chór „Chopin” zaliczany był do tych zespołów, które szczególnie dbały o poszerzenie repertuaru i warsztat muzyczny¹²⁷.

Wśród występów dla szerszej publiczności odnotować należy udział chóru „Chopin” w estradowych popisach podczas Dni Leszna, imprezy odbywającej się najczęściej w czerwcu lub w maju ze zmiennymi programami od lat siedemdziesiątych XX wieku. W roku 1996 na przykład chór zaprezentował się w programie obejmującym kilka pieśni, poczynając od *Hymnu do Leszna* Czesława Orsztynowicza i Romana Petelena-Łukasiewicza, a kończąc na *Piosence o Lesznie* Wiktora Buchwalda. Podczas takich występów kierownik artystyczny chóru często włączał do programu także melodie operetkowe. Innego rodzaju przeżyciem był występ w tymże czerwcu z Maryjnym repertuarem w czasie mszy świętej ku czci Matki Boskiej Fatimskiej odprawianej na rynku. Szczególnie ciekawy, niepowtarzalny był udział w koncercie na Rynku, zatytułowanym „Światło i dźwięk” – pierwszym takim wydarzeniu w mieście wyreżyserowanym przez Zdzisława Smoluchowskiego. W wykonaniu chóru „Chopin” zabrzmiał *Hymn do Leszna* Romana Petelena-Łukasiewicza i Czesława Orsztynowicza.

¹²⁷ J. Reucka, *Działalność Oddziału Leszczyńskiego PZChiO w latach 1976-1995*, „Przyjaciel Ludu” 1996, z. 1-2, s. 19.

Kiedy natomiast w roku 1997 miasto Leszno uroczyście obchodziło 450-lecie nadanie mu praw miejskich, chór występował podczas inauguracji obchodów, powtarzając tym samym sytuację sprzed 50 lat, kiedy miasto świętowało swe 400-lecie, a „Chopin” śpiewał w czasie uroczystości rozpoczynającej cykl imprez jubileuszowych. W bogatym programie całorocznych obchodów jubileuszu znalazło się prawykonanie *Oratorium Leszczyńskiego*, a miało to miejsce 7 grudnia w kościele farnym. Autorem tekstu tego monumentalnego utworu na chór mieszany i orkiestrę jest leszczyński poeta Ryszard Biberstajn, a muzyki – poznański kompozytor Zbigniew Kozub. Utwór, składający się z dziewięciu części, wymaga dużego aparatu wykonawczego, wystąpiły więc, oprócz „Chopina” pod dyrekcją Hilarego Ciesielskiego : Wokalny Zespół Kameralny Miejskiego Ośrodka Kultury (dyrygent Marzanna Skrzypczak-Mizgalska), chór Kolegium Nauczycielskiego „Cantilena” (dyr. Alina Pietrzak) oraz chór „Halka” Rydzyskiego Ośrodka Kultury (dyr. Alina Pietrzak). Chóry zaistniały w siedmiu częściach kompozycji: w części drugiej zatytułowanej *Panno Niebieska*, trzeciej – *A kiedy późna jesień*, czwartej – *Magnificat*, szóstej – *Leszczyńska starówka*, siódmej – *Godzinki*, ósmej – *To miasto stare* i w części dziewiątej, zatytułowanej *Panno Leszczyńska*. Dyrygentem prawykonania był Marcin Sompoliński z Poznania.

Wcześniej, 24 października 1997 roku, w hali sportowo-widowiskowej „Trapez”, odbyła się już po raz drugi w tamtym roku wielka gala piosenki biesiadnej zorganizowana przez leszczyński tygodnik „ABC”. Była to forma znaczących liczebnie spotkań bardzo w tym czasie popularna, a rozpowszechnił ją w Wielkopolsce Zbigniew Górny z Poznania, który prowadził imprezy w Lesznie. Wśród kilkuset gości i kilku wykonawców znalazł się i „Chopin”. Zaśpiewał kilkanaście utworów, między innymi: *Piękna nasza Polska cała*, *Nie lękaj się, dziewczyno*, *Nocka szumiała*, *Pij tylko stare wino*, *Szukajmy przyjaciół*, wiązanek melodii ludowych (*Stoi u wody*, *Okienko w komorze*, *Szła Anulka*) a także operetkowych (Carla Zeller *Róże z Tyrolu* z operetki *Ptasznik z Tyrolu*, Franza Lehara *Marsz kobiet z Wesolej wdówki*). W miejscowym dzienniku „ABC” ukazał się po październikowej imprezie artykuł, a w nim następująca opinia o występie „Chopina”: „ W przerwie pomiędzy pierwszą i drugą częścią koncertu wystąpił leszczyński chór „Chopin”. Zadanie miał niełatwe przed nimi bowiem prezentowały się renomowane firmy [...] Tym bardziej więc leszczyńskim artystom należą się słowa uznania, bowiem doskonale wkomponowali się w biesiadny nastrój, tak dobierając repertuar, by temperatura na sali nie opadła. Gromkie brawa dla „Chopina” były tego najlepszym dowodem”¹²⁸. Chór sprawdził się więc w nowej dla siebie sytuacji wykonawczej –

¹²⁸ *Gorączka piątkowego wieczoru*, „ABC” 1997, nr 85 z dnia 28-30 X 1997, s.1-4.

rozrywkowej, biesiadnej. Cały ten rok był znów pracowity, bowiem wymagały tego liczne występy, między innymi na rynku śmigiełskim z okazji 200-lecia Mazurka Dąbrowskiego, czy w Pawłowicach podczas Krajowego Zjazdu Polskich Chórów i Orkiestr, a także podczas Święta Pieśni w Pępowie w powiecie gostyńskim.

Podobnie było w następnym roku. Już w marcu 1998 odbył się w sali Miejskiego Ośrodka Kultury w Lesznie „Koncert muzyki chóralnej”; w jego części drugiej wykonane zostało pod dyrekcją Hilarego Ciesielskiego *Oratorium Leszczyńskie*. Następnie w maju odbyły się IX Wielkopolskie Konfrontacje Chórów w Kole, w czerwcu – Święto Pieśni w Przemęcie. Tam chór wykonywał *Kołysankę ludową* Ludomira Różyckiego, *Pokochałem ciebie* J. Świdra, *Pod okapem śniegu* T. Szeligowskiego. W październiku natomiast zespół gościł w Lesznie przez trzy dni przybyłych z Czech chórzystów z Prachatic; z czeskim chórem wspólnie wystąpił w koncercie pieśni chóralnej, zorganizowanym w jednej z piękniejszych sal widowiskowych w mieście – w auli Szkoły Podstawowej nr 1 przy Alejach Zygmunta Krasińskiego. Rewizyta „Chopina” odbyła się po kilku miesiącach. Jednym z ostatnich wydarzeń roku 1998 było rozstanie z dotychczasowym i pierwsze spotkanie z nowym dyrygentem – Krzysztofem Kubiakiem. Pierwszy natomiast występ pod jego batutą miał miejsce w styczniu następnego roku, kiedy chór śpiewał w Rawiczu kolędy. Styczniowe występy kolędowe w tym mieście stały się w dziejach chóru „Chopin” kolejną wieloletnią tradycją zapoczątkowaną jeszcze w roku 1997. Po kilku latach, w roku 2006, w Rawiczu po raz pierwszy wystąpił wyodrębniony z całego składu „Chopina” zespół kameralny składający się z jedenastu osób. Zespół ten zaprezentował się później jeszcze kilka razy.

Z nowym dyrygentem chór rozpoczął też swą historię w Lesznie na powrót powiatowym, bowiem z końcem roku 1998 przestało istnieć po przeszło 23 latach województwo leszczyńskie. Kronikarz Chóru Miejskiego „Chopin” nie odnotował tego faktu, podobnie jak nie odnotował zaistnienia województwa leszczyńskiego. Między zapisami kroniki natomiast znaleźć można już od 1991 inne fakty – pojawiają się w nich nowe, dotychczas niefietowane święta – znikają koncerty pierwszomajowe i te z okazji kolejnych rocznic Rewolucji Październikowej, a ostatni dzień stycznia nie jest już wspominany jako dzień wyzwolenia Leszna w 1945 roku. Teraz obchodzone są w mieście z udziałem „Chopina” rocznice odzyskania przez Polskę niepodległości w roku 1918, powrotu Leszna w roku 1920 w granice odrodzonej, niepodległej ojczyzny, święto wojska przypada obecnie w sierpniu, w rocznicę Bitwy Warszawskiej w czasie wojny bolszewickiej. Pozostają obchodzone co roku, od początku dziejów koła śpiewu „Chopin”, święta pieśni i muzyki, czy koncerty noworoczne.

Chór w różnych świątyniach, nie tylko Leszna, występuje podczas uroczystości religijnych, a te bywają teraz połączone ze świątami państwowymi i uroczystościami miejskimi. Chór Miejski podkreśla swymi występami rangę wydarzeń stricte religijnych, na przykład, kiedy w grudniu 2000 roku odbyła się w leszczyńskiej parafii pod wezwaniem świętego Mikołaja uroczystość wyniesienia fary do miana kolegiaty, wtedy podczas liturgii wystąpił chór „Chopin”. Po kilku latach „Chopin” śpiewał, gdy kolegiata leszczyńska zyskała miano bazyliki mniejszej.

Kroniki chóru pełne są zapisów i z biegiem lat coraz liczniejszych fotografii dokumentujących wydarzenia z udziałem, czy też inicjowanych i w całości realizowanych przez chór „Chopin”.

W roku 2000 przypadała już osiemdziesiąta rocznica jego początków i chórzyci obchodzili ją równie uroczysto jak wszystkie poprzednie. Przed uroczystością jubileuszową odbyli, również dzięki wsparciu Miejskiego Ośrodka Kultury, długą podróż do Włoch, trwającą od 15 do 21 września – a był to wyjazd szkoleniowy połączony z programem turystycznym, obejmującym zwiedzanie Wenecji, Florencji i Rzymu z Watykanem, a tam – z udziałem w uroczystościach religijnych, przede wszystkim w mszy świętej odprawianej przez papieża Jana Pawła II. Wieczorami odbywały się lekcje i próby prowadzone przez dyrygenta Krzysztofa Kubiaka. Było do czego się przygotowywać, czas po powrocie był równie wypełniony występami, jak pierwsza połowa roku, niestety, zakończona śmiercią w czerwcu i pogrzebem z udziałem chóru wieloletniego dyrygenta „Chopina”, Hilarego Waldemara Ciesielskiego.

Po powrocie z podróży i występach na uroczystościach inauguracyjnych leszczyńskich uczelni i z okazji Narodowego Święta Niepodległości odbył się koncert jubileuszowy 80-lecia, zorganizowany w auli Kolegium Nauczycielskiego tradycyjnie rozpoczynany, tym razem przez 39 chórzystów, pieśnią *Gaude Mater Polonia*. Akompaniował występom Stanisław Jerzy Mizgalski, a utwory patrona chóru wykonywał pianista Marek Paluszkiwicz z Poznania. Kilkunastu druhom i druhom wręczone zostały odznaki Polskiego Związku Chórów i Orkiestr – złote z laurem, złote, srebrne i brązowe, natomiast chór jako całość otrzymał dyplom uznania „Za wybitną pracę społeczną w amatorskim ruchu muzycznym”. Również podczas Święta Niepodległości chór został uhonorowany specjalnym podziękowaniami. Na uroczystość jubileuszową została przez chórzystów przygotowana składanka przedstawiająca krótko dzieje chóru i postaci z nim związane, którą otrzymali goście koncertu. Znalazło się w tym druku zdanie: „ Od 1993 r. zespołowi patronuje Miejski Ośrodek Kultury w Lesznie i właśnie dzięki

niemu zespół może propagować i umacniać kulturę śpiewaczą oraz ukazywać piękno polskiej pieśni oraz folkloru leszczyńskiego”.

Nie mogło więc zabraknąć chóru „Chopin”, gdy w lutym 2001 roku swój jubileusz obchodził Miejski Ośrodek Kultury, wystąpił on wraz z innymi zespołami w koncercie zatytułowanym „Dwadzieścia lat minęło”. Wśród różnych wydarzeń tego roku wypada wymienić obóz szkoleniowy, który w październiku odbył się w Kletnie, wypoczynkowej miejscowości w Sudetach. Jak zwykle wyjazd miał program przede wszystkim szkoleniowy, ale też rekreacyjny i turystyczny. Pracowite dni na obozie procentowały dobrą kondycją chóru, poziomem artystycznym i dobrym wykonawstwem a to – zawsze ważne – szczególnie potrzebne było wobec prestiżowej propozycji, jaką chór otrzymał – został zaproszony do występu podczas noworocznego spotkania samorządowców wielkopolskich w Auli Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Miało ono miejsce 5 stycznia 2002 roku. Chór „Chopin” wraz z Chórem Mieszanym „Halka” z Wyrzyska zaśpiewał *Mazura* z opery *Halka* Stanisława Moniuszki z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Poznańskiej pod dyrekcją Jose Marii Florencio Jr. List skierowany po tym koncercie do dyrygenta Krzysztofa Kubiaka, podpisany przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego Stefana Mikołajczaka, zawiera fragment: „Państwa występ w niepowtarzalnej atmosferze Auli Uniwersyteckiej udowodnił, że możliwe jest połączenie profesjonalizmu zawodowej orkiestry naszej Filharmonii z umiłowaniem śpiewu Chóru <Chopin> Miasta Leszna”. Następne wydarzenia roku 2002 nie miały wprawdzie rangi spotkania w Poznaniu, ale też były ważne, udane i przynosiły satysfakcję chórzystom, dyrygentowi i uczestnikom. Były to między innymi: w styczniu udział w spotkaniu z cyklu „Rodzinne wieczory” w Miejskiej Bibliotece Publicznej imienia Stanisława Grochowiaka, w czerwcu w Borku Święto Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski, we wrześniu występ podczas uroczystego otwarcia w Lesznie w udziałem arcybiskupa metropolity poznańskiego Stanisława Gądeckiego nowego obiektu Szkoły Podstawowej nr 11 noszącej imię Jana Pawła II, a w grudniu w Mórkowie w gminie Lipno msza święta z udziałem „Chopina” w Nowicjacie Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej.

W okresie od początku roku 2000 do połowy roku 2020, w którym przypada stulecie jego działalności, „Chopin” zorganizował czternaście imprez własnych dla publiczności, wystąpił w 59 imprezach śpiewaczych, wśród których były festiwale, konkursy i różnej rangi i tematyki przeglądy, śpiewał podczas 69 innych imprez o różnym charakterze, także w pięciu Ratuszowych Wieczorach zorganizowanych przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne. Ponadto brał udział w 38 różnych uroczystościach religijnych, wzbogacił swym śpiewem

kilkanaście uroczystości zaślubin i rocznic małżeńskich i był obecny na kilkunastu jubileuszach zaprzyjaźnionych chórów. Chórzyści integrowali się między sobą i z członkami innych chórów na 52 spotkaniach towarzyskich, urządzanych w okresie kolędowym także w kilku prywatnych domach swych śpiewaczek. W tym okresie szkolili się podczas siedemnastu wyjazdowych warsztatów szkoleniowych. Wyjazdy szkoleniowe odbywały się niemal co rok, a organizowane były w takich miejscowościach, aby mogły jednocześnie być czasem odpoczynku i poznawania nowych, wartych zwiedzenia miejscowości i okolic – wymieniane już wcześniej Kletno, Kazimierz nad Wisłą, Świeradów, Pogorzeliца, Wśród nich najbardziej atrakcyjny był wspomniany wcześniej wyjazd szkoleniowo-wypoczynkowy do Włoch, ale każdy następny również zapisany został i w kronice, i we wspomnieniach, i umiejętnościach chórzystów.

Wśród wydarzeń szczególnych ostatniego dwudziestolecia znajduje się podróż do Moskwy w maju 2002 i pięciodniowy pobyt w tym mieście. „Chopin” został bowiem zaproszony do udziału w II Międzynarodowym Festiwalu „Moskwa – miasto świata” i wystąpił tam trzykrotnie. Ówczesny prezes chóru, Witold Woźniak, tak opisał tę artystyczną wyprawę na wschód: *W trakcie pobytu daliśmy trzy koncerty. 16. 05. wystąpiliśmy na koncercie inauguracyjnym w Centralnym Muzeum Państwowym WOW przy ul. Braci Fomczenko (Góra Pokłonna). 18. 05. wzięliśmy udział we mszy św. w kościele pod wezw. Niepokalanego poczęcia Najśw. Marii Panny, po której daliśmy koncert pieśni religijnych i patriotycznych. Na mszy i koncercie byli obecni przedstawiciele polskiego konsulatu w Moskwie. Następnie uczestniczyliśmy w spotkaniu z przedstawicielami działającej przy parafii organizacji Polonii moskiewskiej „Dom Polski”. Przy tej organizacji działa żeński zespół wokalny i pewnie dlatego w trakcie spotkania doszło do improwizowanego, spontanicznego mini koncertu pieśni i piosenek polskich, śpiewanych na przemian przez przedstawicieli Polonii i przez nasz chór. 19. 05. wystąpiliśmy na koncercie galowym na zakończenie festiwalu w moskiewskim Międzynarodowym Domu Muzyki przy Nabrzeżu Komsomolskim. Na koncercie inauguracyjnym chór zaśpiewał *Gaude Mater Polonia*, *Cześć polskiej ziemi*, *cześć* oraz rosyjską pieśń P. Czesnokowa *Gospodi, spasi*. Dodać trzeba, że podczas koncertu galowego Chór Miejski „Chopin” występował z solistami moskiewskiego Teatru Wielkiego Opery i Baletu. W festiwalu brało udział kilkanaście zespołów chóralnych między innymi z Armenii, Białorusi, Niemiec, Rosji, Ukrainy; z Polski przyjechał tylko „Chopin”.*

Nie zabrakło chóru podczas wielkiego koncertu na leszczyńskim rynku w maju roku 2004 z rozmachem zorganizowanego z okazji wejścia Polski do Unii Europejskiej, kiedy kilka

różnych zespołów, od dziecięcych po chór „Chopin”, wykonywały między innymi *Odę do radości* Ludwiga van Beethovena ze słowami Fryderyka Schillera (polski tekst Konstanty Ildefons Gałczyński) uznawaną za hymn Unii i piosenki poświęcone Lesznu – wiązanekę z wodewilu *Kiedy w Lesznie znów zakwitną jaśminy* i *Piosenkę o Lesznie* z refrenem zaczynającym się słowami *Leszno, nasze Leszno* (słowa obu Stanisław Skrzypczak, muzyka obu Stanisław Jerzy Mizgalski) oraz fragment *Oratorium Leszczyńskiego* (muzyka Zbigniew Kozub, słowa Ryszard Biberstajn). Motywem przewodnim koncertu był utwór *Europo, witaj nam* ze słowami Jacka Cygana do melodii *Do Elizy* L. van Beethovena.

Chór „Chopin” był w Rawiczu, gdzie w styczniu 2005 roku podczas zorganizowanego (z udziałem zespołów z Niemiec i Rosji) przez leszczyński Oddział Polskiego Związku Chórów i Orkiestr – już po raz piętnasty – Wielkopolskiego Przeglądu „Śpiewamy kolędy i pastorałki” pobity został rekord Guinnessa należący do Amerykanów dotyczący długości czasu śpiewu i liczby wykonawców kolęd. Przez ponad godzinę 1260 osób na rynku miasta śpiewało kolędy i pastorałki. Byli to członkowie 28 zespołów dziecięcych, młodzieżowych i ludzi dorosłych, wśród których byli chórzyci „Chopina”.

Natomiast Zarząd Główny Polskiego Związku Chórów i Orkiestr był organizatorem Ogólnopolskiego Zlotu Chórów i Orkiestr w Sanktuarium w Licheniu, który pod hasłem „Janowi Pawłowi II w dowód wdzięczności” odbył się w maju 2005 roku. Miał na celu upamiętnienie 85 rocznicy urodzin papieża Polaka i zarazem jego dzieła, a był największym pod względem liczby uczestników tego typu wydarzeniem w historii PZChiO, zgromadził bowiem w jednym dniu 87 chórów i 38 orkiestr przybyłych z całej Polski. Koncert przed bazyliką w dniu 21 maja 2005 roku rozpoczął się hymnem państwowym Polski. Po nim zabrzmiał hymn Watykanu (Muzyka Charles Gounod, słowa Antonio Allegra/Antonio Lavagna) i najstarsza znana polska pieśń – patrium carmen – *Bogurodzica*, a potem również *Gaude Mater Polonia*. W programie wspólnego śpiewu tak wielu wykonawców znalazła się i ulubiona pieśń Jana Pawła II – *Barka*.

Rok 2005 zapisał się w kronice chóru jeszcze jednym niepowtarzalnym wydarzeniem – w październiku „Chopin” został zaproszony przez organizatorów – Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne i Miejską Bibliotekę Publiczną imienia Stanisław Grochowiaka – do udziału w konferencji poświęconej Johannowi Heermannowi (1585-1647), duszpasterzowi ewangelickiemu i poecie, od roku 1638 do swej śmierci mieszkającemu w Lesznie i tu pochowanemu (w kościele niegdyś ewangelickim Krzyża, obecnie rzymskokatolickim pod wezwaniem św. Krzyża). Chór zaśpiewał w leszczyńskim ratuszu, gdzie odbywała się

konferencja, specjalnie na tę okoliczność wyćwiczone dwa krótkie *Chorały* (z Kantaty BWV163 i z Kantaty BWV) ze słowami J. Heermanna i muzyką Jana Sebastiana Bacha.

Zabrzmiały one jeszcze raz w tym roku w wykonaniu chóru podczas listopadowego koncertu z okazji jego 85-lecia, którego program obejmował osiemnaście utworów. Na estradzie w Kolegium Nauczycielskim stanęło 49 śpiewaków z dyrygentem Krzysztofem Kubiakiem, ich występ został zarejestrowany na płycie DVD, która została wręczona prezydentowi miasta. Zasłużeni stażem i aktywnością chórzyci otrzymali odznaki honorowe Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Wśród licznie zebranych gości koncertu, przedstawiciele władz miasta i powiatu oraz przyjaciół chórzystów, znajdowali się też członkowie chóru „Pratelstvi” z czeskich Prachatic. Obchody jubileuszowe zostały starannie zaprojektowane i przeprowadzone. Oprócz koncertu czynna była w „Galerii za Regałami” w Miejskiej Bibliotece Publicznej przygotowana przez chórzystów i bibliotekarzy wystawa pod tytułem „Chór <Chopin> – 85 lat” (komisarz Maria Halina Ławniczak) z towarzyszącym jej drukiem, obejmująca imponującą ilość dokumentów i fotografii. W Galerii Recto–Verso MBP czynna była w tym samym czasie ekspozycja plakatów „chopinowskich” z poznańskiej galerii „Ikonosfera” Jacka Jaroszyka. Prezesem chóru był wówczas Witold Woźniak. To był dobry rok dla „Chopina”, ponieważ w czerwcu zdobył I miejsce w kategorii chórów mieszanych na XXX Święcie Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski w Gostyniu. Sukces powtórzył w roku następnym, również zdobywając w tej samej kategorii pierwsze miejsce na święcie w Czempiniu.

W 2006 roku „Chopin” po raz pierwszy brał udział we wschowskiej imprezie śpiewaczej – otwartym przeglądzie piosenki religijnej scholii, chórów i innych zespołów parafialnych organizowanym przez Akcję Katolicką działającą przy parafii pod wezwaniem świętego Stanisława Biskupa i Dom Kultury we Wschowie. Przeglądy nazywane od imienia patronki. muzyki kościelnej „Cecyliadami” odtąd znajdują się kilkanaście razy w corocznych zapisach kronikarskich „Chopina” jako wydarzenia, w których chór brał udział. Trzy lata później właśnie na „Cecyliadzie” chór po raz pierwszy wystąpił z nowym dyrygentem, którym w październiku 2009 został Bartosz Żołędziejewski z Poznania¹²⁹. Objął zespół po Krzysztofie Kubiaku, kierowniku artystycznym i dyrygencie w latach 1998-2009. Skład chóru został poddany

¹²⁹B. Żołędziejewski ukończył studia magisterskie na Wydziale Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Muzyki Kościelnej Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu oraz tamże studia podyplomowe na kierunku Menadżer kultury w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych (2009). Założyciel i dyrygent Chóru Miasta Grodzisk „Ottimo” . Jest laureatem nagrody Prezydenta Miasta Leszna za działalność w sferze kultury (2012).

weryfikacji, w celu doprowadzenia do równowagi głosów, jak zapisał kronikarz, w rezultacie czego znacznie się zmniejszył jego stan – liczył jesienią 28 osób. Nigdy wcześniej tak mała liczba osób nie tworzyła chóru. Podobne działanie podjął dyrygent w roku 2015, po występie na koncercie jubileuszowym z okazji 95-lecia. Z chórem rozstało się wówczas kilkanaście osób.

Od grudnia 2008 przez trzy lata organizowane były na leszczyńskim rynku jarmarki adwentowe, a w ich programach przewidziane były występy artystyczne na estradzie i również „Chopin” prezentował się tam, śpiewając kolędy i pastorałki. Zapis wykonania pastorałki *Północ już była* znalazł się w Internecie, na You Tube. Również w następnych latach chór występował podczas przedświątecznych koncertów na rynku.

Rok 2010 przyniósł w lutym nagranie w sali Miejskiego Ośrodka Kultury żydowskiej pieśni *Shalom Aleichem* i występem z nią podczas majowego widowiska słowno-muzycznego poświęconego Janowi Pawłowi II, zorganizowanego w 90 rocznicę jego urodzin przez Miejski Ośrodek Kultury. Wydarzenie artystyczne zatytułowane przez twórczynię widowiska Marzannę Skrzypczak-Mizgalską *Jan Paweł II *Tajemnica światła*Tajemnica miłosierdzia*Tajemnica miłości* zgromadziło na leszczyńskim rynku ogromną publiczność. Koncert zastał w październiku powtórzony w hali widowiskowo-sportowej „Trapez” dla upamiętnienia rocznicy wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża. W tym wielkim widowisku występowało niemal 300 wykonawców z szesnastu zespołów muzycznych, śpiewaczy i tanecznych.

Niecały miesiąc po tym wydarzeniu „Chopin” zaprosił publiczność do sali Miejskiego Ośrodka Kultury na swoje 90-lecie, starannie przygotowane przez prezeskę Elżbietę Dudę i pozostałych członków zarządu oraz chórzystów, obchodzone pod patronatem Prezydenta Leszna. Przypadło ono w Roku Chopinowskim, ogłoszonym z okazji 200 rocznicy urodzin kompozytora, patrona chóru, co zostało podkreślone w wydanej specjalnie na tę okoliczność broszurze zatytułowanej *Chór Miejski „Chopin” Leszno*. Zawiera ona skrótowo zapisaną historię chóru, fotografie z różnych wydarzeń, listę członków zespołu w ciągu 90 lat jego istnienia, nazwiska dyrygentów i prezesów w tym długim czasie. Znalazło się w tej publikacji miejsce na wspomnienie zmarłej rok wcześniej Wandy Stroińskiej, funkcję prezesa pełniącej w latach 2006-2009. Warto wspomnieć w tym miejscu, że jubileusz obchodzony był w kontekście wydarzeń w świecie kultury Leszna mających znaczenie i związek z „Chopinem”, bo oto 1 maja zmarł dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury, Stanisław Skrzypczak, który podpisywał z prezes Izabelą Sobkowiak porozumienie o przejściu chóru do MOK, w lipcu odszedł na zawsze wielokrotny niegdyś akompaniator „Chopina”, Stanisław Jerzy Mizgalski, a wkrótce nowym dyrektorem

MOK-u został Maciej Mizgalski, prawnuk pierwszego dyrygenta Koła Śpiewu Kolejarzy w Lesznie, Walentego Żurowskiego.

Na program jubileuszowej uroczystości 90-lecia, oprócz części oficjalnej, złożyły się: występ chóru-jubilata oraz *Opowieść o Chopinie* zaprezentowana przez muzyka i showmana Waldemara Malickiego. Chór włączył na listę wykonanych przez siebie kilkunastu utworów *Shalom Aleichem* oraz song Zulu *Siyahamba* i *It's me, o Lord*. W artykule zamieszczonym w miejscowej prasie można było znaleźć taką krótką charakterystykę chóru: „Chórzystów jest obecnie trzydzieścioro. Psycholog, nauczyciel, ekonomista, bizneswoman, architekt, student, kolejarz, malarz – na cotygodniowych próbach spotykają się ludzie różnych zawodów. Większość osób to muzycyści amatorzy. Rozpiętość wiekowa również jest spora: najmłodszy chórzysta ma 19 lat, a najstarszy – 71” pisała dziennikarka¹³⁰.

Chór odebrał wiele słów uznania, między innymi od prezesa Zarządu Oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Lesznie, Tadeusza Paprockiego, który składał „najserdeczniejsze wyrazy podziękowania za długoletnią ofiarną i pożyteczną działalność w służbie polskiej pieśni”.

Z okazji jubileuszu powstała żartobliwa piosenka, którą autorka słów, chórzystka Hanna Jęsień, zaśpiewała wraz z Aldoną Gołębiowską do znanej i popularnej melodii *Raz, dwa trzy* podczas noworocznego spotkania w styczniu następnego roku w klubie „Obok” – siedzibie chóru.

Równie uroczysty był wspomniany wcześniej jubileusz 95-lecia chóru, przygotowany już w poczuciu zbliżającego się 100-lecia. Obchodom patronował Marszałek Województwa Wielkopolskiego oraz Prezydent Miasta i Starosta Leszczyński, a towarzyszyła ekspozycja „Z dziejów chóru”, tradycyjnie urządzona w Miejskiej Bibliotece Publicznej, w Galerii „Lochy”. Uroczysty koncert rozpoczął chór hymnem *Do Leszna*, a następnie zebrani goście obejrzeni pokaz multimedialny ukazujący ostatnie przed jubileuszem wydarzenia z udziałem chóru, przygotowany przez Agnieszkę Cizsak, Radka Stachowiaka, Juliannę Woźniak i Hannę Jęsień. Oprócz chóru podczas koncertu w sali Miejskiego Ośrodka Kultury wystąpił w repertuarze klasycznym przybyły z Wiednia zespół instrumentalny pod nazwą „Trio Immersio”. Tworzą go Vira Zhuk (skrzypce), Miriam Vardzelashvili (fortepian) i Anna Maria Niemiec (wiolonczela). Szczególnie ważnym akcentem jubileuszu było ukazanie się pierwszej w dziejach „Chopina” płyty zatytułowanej *Muzyka polska* z nagraniem utworów dokonanych

¹³⁰ A. Maćkowiak, *Chopin brzmi czasem frywolnie*, „Panorama Leszczyńska” z dnia 10 XI 2010, s. [30].

przez chór w kościele pod wezwaniem świętego Kazimierza w Lesznie. Wśród wpisów w kronice gości obecnych na jubileuszowej uroczystości znajduje się podpisany przez prezydenta miasta, Łukasza Borowiaka: „Przez te wszystkie lata „Chopin” wrósł w nasze miasto i w świadomość jego mieszkańców, dając setki, jeśli nie tysiące, koncertów. Dziękując wszystkim jego członkom, którzy swym talentem i pasją wzbogacili życie kulturalne Leszna, a jego mieszkańcom sprawili przyjemność, życzę, by kolejne lata upływały im śpiewająco i aby Chór był dla nich źródłem radości i satysfakcji”.

Pomiędzy jubileuszami miało miejsce wiele wydarzeń odnotowanych w obszernej kronice. Wśród nich wyróżnia się udział chóru w wiedeńskim World Choral Festival of Adults and Seniors (Światowym Festiwalu Chórów Osób Dorosłych i Seniorów) . Festiwal ten odbywał się w październiku 2011 roku pod hasłem „Muzyka jest naszym życiem”. Uczestniczyło w nim czternaście zespołów z Austrii, Chin, Stanów Zjednoczonych i Polski, były to chóry mieszane i o głosach jednorodnych. „Chopin” pilnie się przygotowywał przez dłuższy czas do tego festiwalu. W Wiedniu odbył próbę w Vienna Austria Center, a potem występował w kościele Otto-Wagner Kirche am Steinhof oraz w Golden Hall of the Musikverein. Podczas koncertu inauguracyjnego chór zaśpiewał trzy utwory: *Przylecieli sokołowie* (słowa Jan Czeczot, muzyka Stanisław Moniuszko), *Slużyłem ja tobie* (opracowanie Włodzimierz Sołtysiak) i *Kurdesz* (piosenka szlachecka z XVIII wieku). W kościele występowało z repertuarem sakralnym sześć zespołów, chór „Chopin” zaśpiewał: *Gaude Mater Polonia* (opracowanie T. Klonowski), Psalm XXIX – „*Nieście chwałę, mocarze, Panu mocniejszemu*” (słowa w tłumaczeniu Jana Kochanowskiego, muzyka Mikołaj Gomółka), *Modlitwa o pokój* (słowa Mirosława Hanusiewicz, muzyka Norbert Blacha), *O Matko miłościwa* (opracowanie Jacek Sykulski), *Po górach, dolinach* (opracowanie Aleksander Szeligowski), *Już się zmierzcha* (*Modlitwa gdy dziatki spać idą*; słowa Andrzej Trzeciecki, muzyka Waclaw z Szamotuł). Koncert galowy odbył się w słynnej Złotej Sali Wiedeńskiego Towarzystwa Muzycznego z udziałem czternastu zespołów, z których każdy wykonał dwa utwory własne. „Chopin” zaprezentował się w *Krakowiaku* (opracowanie Stanisława Kazury) i *Już się zmierzcha*. Wszystkie zespoły razem wykonały dwa utwory pod batutą Waltera Zeha – *Audite silete* w opracowaniu Michaela Praetoriusa i *Am Brunnen vor dem Tore* czyli *Lindenbaum* z muzyką Franza Schuberta. Chór „Chopin” wrócił z festiwalu ze srebrnym pucharem za zdobycie drugiego miejsca oraz Certyfikatem doskonałości. Sukces odniósł też dyrygent Bartosz Żołędziejewski, który znalazł się wśród czterech najwyżej ocenionych

dyrektorów artystycznych biorących udział w festiwalu i również został wyróżniony podobnym certyfikatem.

Ważną była poprzedzająca to szczególne wydarzenie inicjatywa zarządu chóru zrealizowana w czerwcu 2011 roku w Jeziorkach w gminie Osieczna – pierwsze integracyjne spotkanie chórów powiatu leszczyńskiego: „Lutni” z Osiecznej, „Krzemienia” z Krzemienia, „Rapsodii” z Lipna i „Chopina”, które odbyło się pod auspicjami Miejskiego Ośrodka Kultury. Na zaproszeniu do wspólnego śpiewania znalazły się słowa: „To nie jest konkurs, lecz możliwość wymiany doświadczeń, zaprezentowania swojego dorobku”.

W czerwcu tego roku na You Tube zamieszczone zostały po raz pierwszy w dziejach chóru wykonane przez ten zespół utwory: *Shalom aleichem*, *Siyahamba*, *Północ już była*, *Już się zmierzcha*, *It's me, o Lord*.

Wiele emocji dostarczył styczniowy wyjazd w roku 2012 do Chełmna i udział w tym mieście w VII Ogólnopolskim Konkursie Kolęd i Pastorałek odbywającym się pod patronatem biskupa toruńskiego. Nie był to nowy temat rywalizacji dla chóru, doświadczonego w rawickich dorocznych przeglądach kolęd i pastorałek. Latem tego samego roku – kolejny festiwal, tym razem IV Regionalny Festiwal Pieśni Żołnierskiej i Patriotycznej w Luboszykach na Dolnym Śląsku zorganizowany przez Stowarzyszenie „Klub Seniora” „Chopin”, występując jako jeden z trzynastu zespołów i prezentując wykonanie utworów: *Marsz, Polonia* (opracowanie J. Kołaczkowski), *Warszawianka* (słowa Karol Sienkiewicz, muzyka Karol Kurpiński) i *Przylecieli sokołowie* (słowa Jan Czeczot, muzyka Stanisław Moniuszko), zdobył pierwsze miejsce. Raz jeszcze w 2012 roku chór z powodzeniem uczestniczył w kolejnym festiwalu – w Pradze odbywał się XXII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Adwentowej i Bożonarodzeniowej z udziałem ponad 30 zespołów śpiewaczych z Europy i Azji. Wśród nich znalazł się i „Chopin”, który zdobył tam trzecie miejsce, i tym samym Brązowe Pasma, po zaśpiewaniu *Nad Betlejem w ciemną noc* (pastorałka), *W żłobie leży*, *Wśród nocnej ciszy* (opracowanie Feliks Nowowiejski) oraz *Magnum nomen Domini* (muzyka Bartłomiej Pękiel) i *Modlitwy o pokój* (słowa Mirosława Hanusiewicz, muzyka Norbert Blacha). Miał też możliwość zaśpiewania na rynku praskiego Starego Miasta i w pobliskim kościele pod wezwaniem świętego Mikołaja.

Na uwagę zasługuje udział chóru w III Przeglądzie Pieśni Pasyjnej i Pokutnej im. Księdza Karola Antoniewicza SJ w Klasztorze w Obrze niedaleko Wolsztyna w roku 2013. W przeglądzie wzięło udział dwanaście zespołów. „Chopin” zaśpiewał *Miserere* (Psalm LI, muzyka Antonio Lotti) oraz *Zdrowaś, Królowno Wyborna* (A. Koszewski).

W kwietniu 2013 roku chór został zaproszony do udziału w uroczystości odsłonięcia przy kościele pod wezwaniem świętego Kazimierza w Lesznie pomnika Matki Sybiraczki. Proboszcz tej parafii, ksiądz Grzegorz Robaczyk, jest duszpasterzem sybiraków.

W październiku 2014 roku miało miejsce szeroko w powiecie zakrojone wydarzenie artystyczne pod tytułem „Viva la musica”. Był to szósty już Powiatowy Przegląd Zespołów Śpiewaczych zorganizowany pod tym tytułem w sali wiejskiej w Święciechowie przez tamtejszy Samorządowy Ośrodek Kultury a przyjechało i wystąpiło podczas przeglądu aż dwadzieścia zespołów, w dużej mierze wiejskich, ale był też zespół z Rydzyny i z Leszna, oprócz „Chopina” chór „Ex Gaudio Cordis”, także istniejący pod auspicjami leszczyńskiego Miejskiego Ośrodka Kultury.

Wcześniej w kwietniu 2014 roku po raz pierwszy „Chopin” brał udział w festiwalu organizowanym w Lesznie przez Stowarzyszenie „Z muzyką do ludzi”. Był to Festiwal Muzyki Kameralnej i Poetów Leszczyńskich „Musica Charitativa”, który odbywał się wówczas pod hasłem „Polska muzyka religijna”. W koncercie w Bazylice Mniejszej w Lesznie podczas koncertu zatytułowanego „Polska muzyka religijna okresu Renesansu” chór zaśpiewał pięć pieśni ze swego często wykonywanego repertuaru: *Magnum nomen Domini*, Psalm XXIX, *Służyłem ja tobie*, *Zdrowaś, Królowno Wyborna*, *Już się zmierzcha*. Podczas następnego festiwalu tego stowarzyszeni, który miał miejsce w roku 2018, a odbywał się pod tytułem *Musica charitativa. Maciejewski i współcześni*, „Chopin” reprezentowany był przez siedem chórzystek zasilających specjalnie utworzony festiwalowy chór żeński. W kościele pod wezwaniem świętego Jana Chrzciciela w Lesznie w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia wykonana została *Msza Pastorska* Romana Maciejewskiego, kompozytora rodzinnie związanego z Lesznom. Nad całością wykonania czuwał Marcin Herman, pierwszy skrzypek Orkiestry Filharmonii Poznańskiej, mieszkaniec Leszna. Festiwal „Musica Charitativa” był wydarzeniem o dużym wydźwięku artystycznym zarówno w 2018, jak i wcześniej – w 2014, kiedy „Chopin” zaprezentował się w jego ramach po raz pierwszy.

„Chopin” często występował w repertuarze religijnym podczas mszy świętych, uroczystości zaślubin chórzystów lub ich dzieci i innych wydarzeń w kościołach i podczas festiwali tego rodzaju muzyce poświęconych. Wcześniej wymieniliśmy ich kilka, ale i w zapisach poprzednich i następnych lat również znajdujemy wiadomości o udziale „Chopina” w podobnych wydarzeniach – na przykład w maju roku 2016 chór wziął udział w IX Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów Amatorskich – I Edycji Pieśni Maryjnych „Mater Misericordiae” zorganizowanym przez Gminny Ośrodek Kultury, Bibliotek i Sportu w

Łagiewnikach i Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru „Canzona” w Olesznej i odbywającym się w kościele pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Olesznej koło Łagiewnik. Wystąpił z pieśniami: *Zdrowaś Królowno Wyborna* (oprac. Andrzej Koszewski), *Alleluja. Ave Maria Gratia Plena* (G. G. Gorczycki) i *O Matko miłościwa* (oprac. Jacek Sykulski).

Natomiast w roku 2019 chór jesienią występował w Częstochowie-Koziegłowach, biorąc udział w X Międzynarodowym Chóralnym Festiwalu Pieśni Maryjnej, którego regulamin przewidywał wykonanie dwóch pieśni religijnych z dowolnych epok oraz dwóch maryjnych. Jury festiwalowe oceniało dobór repertuaru oraz dramaturgię piętnastominutowego programu każdego chóru, interpretację (stylowość wykonania), intonację (barwę, harmonię, emisję głosu), retorykę (artykulację słowną i muzyczną), ekspresję muzyczną (frazowanie). Ponadto każdy chór występował w wyznaczonym kościele, prezentując się w utworach wykonywanych podczas liturgii mszy świętej.

W listopadzie 2017 roku chór uczestniczył w Świąciechowie w odbywającym się tam już po raz trzeci Przeglądzie Chórów i Zespołów Śpiewaczych pod tytułem „Pieśń Patriotyczna”. Była to impreza z udziałem zarówno zespołów szkolnych, jak i pozaszkolnych. W grudniu natomiast został zaproszony do udziału w organizowanym przez Urząd Miasta Leszna koncercie kolędowym adresowanym do członków tych organizacji pozarządowych działających w mieście, które obchodziły swe okrągłe jubileusze. Koncert odbył się w Auli Comeniana Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego. Wyróżnione zostało również Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. F. Chopina, obchodzące swe pięciolecie.

Wśród wydarzeń roku 2018 zwraca uwagę udział chóru w uroczystości nazwanej Zgromadzeniem Samorządów Ziemi Leszczyńskiej z okazji 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, przypadającej w listopadzie. Zgromadzenie zwołane zostało na 16 czerwca tego roku z inicjatywy ówczesnego przewodniczącego Rady Miejskiej Leszna. Odbyło się w Audytorium Maximum Wyższej Szkoły Humanistycznej w Lesznie a przybyli na nie przedstawiciele samorządów z powiatu leszczyńskiego. Chór wystąpił po części oficjalnej z poważnym repertuarem, dobranym do rangi uroczystości.

W tym roku chór, zabiegając o nowych śpiewaków, zorganizował otwartą próbę dla chętnych mieszkańców Leszna. Ciekawa ta inicjatywa cieszyła się jednak bardzo umiarkowanym zainteresowaniem.

Na kartach trzeciego tomu kroniki rok 2019 zaznaczył się kilkoma wydarzeniami tradycyjnymi i wspomnianym wcześniej udziałem w Festiwalu Pieśni Maryjnej.

Ostatnie lata przed 100-leciem były dla Chóru Miejskiego „Chopin” nie tylko czasem wielu wydarzeń artystycznych, społecznych, religijnych, towarzyskich wreszcie. Zespół został uhonorowany w szczególny sposób – w ostatnich dniach grudnia roku 2015 Rada Miejska podjęła bowiem uchwałę o wyróżnieniu „Chopina” tytułem „Zasłużony dla Miasta Leszna”. Przynależna temu tytułowi odznaka wraz z dyplomem została wręczona ówczesnej prezes Elżbiecie Dudzie podczas uroczystości odbywającej się 17 stycznia 2016 roku dla upamiętnienia słynnej daty z roku 1920, kiedy to Leszno oficjalnie znalazło się po latach niemieckiej niewoli w granicach niepodległej Polski.

W tym też 2016 roku chór „Chopin” zaprosił mieszkańców Leszna na koncert z kolejnej okazji szczególnej – został bowiem wyróżniony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. W programie oprócz zasłużonego chóru znalazły się występy Orkiestry Miejskiej pod batutą Zbigniewa Śliwy oraz warszawskiej aktorki Olgi Bończyk.

Oba te znaczące wyróżnienia mogą być potwierdzeniem opinii, że głównymi motywami działania kolejnych zespołów śpiewaczych „Chopina” było propagowanie piękna pieśni i muzyki, szerzenie kultury muzycznej oraz ukazywanie walorów wspólnego muzykowania i śpiewania, przede wszystkim wśród mieszkańców Leszna.

Reprezentanci Zasłużonego dla Miasta Leszna chóru „Chopin” i Leszczyńskiego Stowarzyszenia Muzycznego im. Fryderyka Chopina wzięli udział w uroczystej sesji Rady Miejskiej z okazji 100-lecia niepodległości miasta przeprowadzonej 17 stycznia 2020 roku w auli Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Amosa Komeńskiego. Cały natomiast chór pod dykcją Bartosza Żołędziejewskiego wystąpił tego samego dnia wieczorem podczas uroczystego koncertu w hali „Trapez”. Śpiewał z towarzyszeniem Orkiestry Miasta Leszna pod dykcją Zbigniewa Śliwy na rozpoczęcie wieczoru zatytułowanego „Lata 20-te, lata 30-te... tak to wszystko się zaczęło”. W koncercie wystąpili wykonawcy z Leszna i przybyli z zewnątrz soliści a widownię wypełniła liczna publiczność świętująca 100-lecie powrotu Leszna w granice państwa polskiego.

Pandemia, która wkrótce ogarnęła cały świat, sprawiła, że był to jeden z czterech styczniowych tylko publicznych występów Chóru Miejskiego „Chopin” w roku jego 100-lecia.

Nie zabrakło jednak innego rodzaju wrażeń niż te związane z występami. Niebawem okazało się, że Chór Miejski „Chopin” został dwójako uhonorowany w roku swego stulecia, bowiem 30 stycznia 2020 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadał **chórpwi** Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, a kilka miesięcy później nadeszła do Leszna wiadomość, że 30 kwietnia Marszałek Województwa Wielkopolskiego nadał chórowi odznakę honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”.

Można uznać to wysokie, chociaż nie pierwsze w dziejach chóru, teraz podwójne uhonorowanie, za zwieńczenie całej stuletniej działalności „Chopina”, który znajdował się zawsze wśród zespołów zabiegających o wysoki poziom i nawet wówczas, gdy zdarzył się okres słaby chóru mieszanego w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych, zastąpił go w pewien sposób chór męski i „Chopin” trwał. Zarządy bez mała zawsze dbały o stwarzanie dobrych warunków dla śpiewaków a sekundowali im w tym dziele członkowie wspierający, których okresami bywało po kilkadziesiąt, a nawet ponad sto, osób. Udział w licznych imprezach śpiewaczych, zamieszczonych w kalendarium, wysokie lokaty, uzyskiwanie na zjazdach okręgowych i branżowych – kolejarskich, wówczas, gdy chór działał po II wojnie światowej przez niemal pół wieku „pod skrzydłami kolejarzy”, a więc Związków Zawodowych, Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Poznaniu, Stacji i dyrekcji w Lesznie, Klubu a potem Domu Kultury Kolejacza – uprawniają do wysokiej oceny łącznej „Chopina”. Świadczą o dobrej pracy dyrygentów i chórzystów, wkładających wiele wysiłku podczas cotygodniowych lekcji, aby do wysokich lokat doprowadzić, aby uzyskać I kategorię, odzyskać ją i utrzymywać, zajmować liczące się pierwsze miejsca.

Z pewnością służyła chórowi „stabilizacja dyrygencka” od czasu, gdy pałeczkę przejął po raz wtóry Czesław Orsztynowicz, podnosząc poziom chóru po okresie stagnacji, a jego następcy mogli przez długi okres pracować z zespołem, zakładając tym samym dłuższe działania w pracy nad wszystkimi elementami stanowiącymi o jakości chóru: nad emisją głosu, dykcją, frazowaniem, intonacją, ogólnym brzmieniem zespołu. Wiktor Buchwald pełnił funkcję dyrygenta 17 lat, wprowadził nowy styl polegający na występach chóru z zespołami instrumentalnymi z rogramem rozrywkowym, często chór wyjeżdżał do miejscowości uzdrowiskowych, dając koncerty dla kuracjuszy. Jego następcą – Hilary Ciesielski – pełnił odpowiedzialnie swą funkcję przez 22 lata, po nim Krzysztof Kubiak przejął pałeczkę na więcej niż 10 lat. Ponad 10 lat pracuje z chórem obecny dyrygent, Bartosz Żołędziejewski, który również, w porozumieniu z zarządem, przez tak długi okres może realizować przemyślaną politykę szkoleniową i repertuarową.

Dobry wpływ na kondycję chóru miały wyjazdowe warsztaty szkoleniowe, których tylko za czasów chóru jako sekcji Miejskiego Ośrodka Kultury i tylko w latach 2000-2019, chór odbył siedemnaście. Ćwiczenia łączone były z programem relaksowo-poznawczym, a także z występami, jak to miało miejsce na przykład w roku 2010, kiedy wracając z warsztatów w Pogorzeliczy, chór zaśpiewał w konkatedrze pod wezwaniem świętego Jana w Kamieniu Pomorskim, czy w roku 2013, gdy po warsztatach w Gołuchowie wystąpił na kruzgankach tamtejszego pałacu. W kronice chóru znalazł się później zapis zredagowany przez jedną z chórzystek, Marię Halinę Ławniczakową: „Główny cel warsztatów został osiągnięty. W przedostatni, czwartkowy wieczór dziedziniec pałacu Czartoryskich zgromadził gości na koncercie Chóru Miejskiego „Chopin”. Dyrygent zaproponował piętnaście utworów[...]Były oklaski, były emocje”. Wyjazdy szkoleniowe, w tym ten szczególnie do Włoch, spotkanie z papieżem Janem Pawłem II podczas liturgii w Watykanie, wszystkie służą integracji zespołów śpiewaczych, podobnie jak doroczne spotkanie opłatkowe, karnawałowe, inne okolicznościowe, o których organizowanie dbają zarządy, szczególnie po roku 1993 – na przykład w latach 2000-2019 było ich ponad pięćdziesiąt. Nie tylko współcześnie tak działają zarządy. Również wcześniej śpiewacy spotykali się towarzysko, organizowali jednoczące ich zabawy, także i te, które miały podreperować budżet. Konsolidacja zespołu ma ogromne znaczenie dla stabilizacji składów osobowych, co wpływa w oczywisty sposób na poziom artystyczny chóru.

Tradycją zainaugurowaną jeszcze w okresie międzywojennymi trwającą przez cały czas działania „Chopina” jest udział zespołów w uroczystościach rodzinnych – religijnych śpiewaków i członków ich rodzin i występy podczas ślubów i pogrzebów. To zresztą tradycja całego amatorskiego ruchu śpiewaczego w Polsce.

Z nowszych zwyczajów, które obserwujemy, poznając dzieje chóru „Chopin”, uwagę zwraca częste jego występowanie podczas wydarzeń religijnych o różnym charakterze, szczególnie w okresie kolędowym. Ten szczególnie czas chórzyci zawsze, w gronach nieformalnych najpierw, szczególnie obchodzili. Po raz pierwszy od lat czterdziestych ubiegłego wieku, chór wystąpił z koncertem kolęd w świątyni w roku 1989; wówczas odbyło się to w kościele pod wezwaniem św. Krzyża w Lesznie,. W ostatnich latach takie występy mają miejsce w okresie kolędowym w kilku leszczyńskich kościołach i nie tylko w nich. W sumie w latach 2000-2020 ponad czterdzieści razy Chór Miejski „Chopin” wziął udział w różnych uroczystościach religijnych w świątyniach i poza nimi, w mszach świętych, odpustach,

konkursach i festiwalach o religijnym charakterze, nie licząc wspomnianych wcześniej rodzinnych wydarzeń, a tych było kilkanaście.

Inną tradycją zwracającą uwagę są występy podczas inauguracji roku akademickiego, najczęściej w Wyższej Szkole Humanistycznej w Lesznie. Tradycja to niezbyt długa, ponieważ samodzielne wyższe uczelnie pojawiły się w Lesznie w połowie lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Pamiętać jednak wypada, że przedtem w mieście działały punkty konsultacyjne i wydział zaoczny wyższych poznańskich uczelni, a „Chopin” śpiewał na inauguracji roku akademickiego 1978/79 Wydziału Zaocznego poznańskiej Akademii Rolniczej.

Chór chętnie uczestniczy w wydarzeniach z okazji rocznic państwowych, świąt narodowych, uroczystości miejskich, dając koncerty własne i wpisując się w programy obejmujące kilka wykonawców. Występuje na leszczyńskim Rynku, uczestniczy w imprezach skupiających leszczyńskie organizacje pozarządowe.

Może śpiewać a cappella i z orkiestrą, również pod batutą obcego dyrygenta, co świadczy o umiejętnościach śpiewaków i całego zespołu. Wykonuje repertuar zarówno ciekawy, różnorodny, jak i zarazem ambitny. Tak było niemal przez cały czas istnienia „Chopina”.

Ruchliwość organizacyjna i artystyczna wpływa na dostrzeganą obecność Chóru Miejskiego „Chopin” w życiu kulturalnym miasta.

Stalność w zmienności

Zakończenie

Istnienie chóru „Chopin” jest przykładem tego, co nazywa się trwałością w zmienności. Od stu lat niezmiennie trwa on bowiem w zmieniającym się pejzażu życia społecznego miasta, sam też się zmieniając – coraz to inni śpiewacy stają przed publicznością, z innym co kilka czy kilkanaście lat dyrygentem. Zmienia się repertuar – od kilku pieśni przygotowanych na pierwsze występy do prawie setki, które „Chopin” może zaśpiewać obecnie. Ale ciągle jest to „Chopin”. Jego historia zaczynała się w kręgu jednej grupy społecznej – leszczyńskich kolejarzy, którzy w odrodzonej ojczyźnie zapragnęli się spotykać, aby wspólnie śpiewać wówczas przede wszystkim polskie pieśni. Zmieniały się w niewielkim stopniu używane nazwy zespołu, ale zawsze był to po prostu „Chopin”. Dziś jest to Chór Miejski „Chopin” gromadzący już od kilkudziesięciu lat miłośników śpiewu różnych zawodów. Pozostaje chórem mieszanym, czterogłosowym, chociaż z jego łona wyodrębniane były chóry żeńskie, męskie, a nawet tercet.

Niezmiennie „Chopin” zazwyczaj znajduje się – występując w I lub II kategorii – wśród najwyżej klasyfikowanych na zawodach śpiewaczych zespołów, mimo tych kilku lat, gdy praktycznie zamilkł chór mieszany i występował tylko chór męski. Przetrwał ten krótki okres, poradził sobie z problemami członkostwa, pojawiającymi się zarówno w dwudziestoleciu międzywojennym, jak i po II wojnie światowej i okupacji. Przetrwał i tamten czas wojennej pozozi i natychmiast, gdy powstały warunki, wznowił w 1945 roku działalność pod swym ocalałym sztandarem, niewiele młodszym od chóru. Zmieniały się okoliczności społeczne i polityczne, zmieniały się warunki życia, następowały dramatyczne czasy powojennych, również krwawych wydarzeń w kraju, chórowi udało się przetrwać dzięki woli skupionych w nim i wokół niego osób, często związanym z nim przez kilkadziesiąt nawet lat..

Swoje miejsce w kulturze Leszna „Chopin” zawdzięczał i obecnie zawdzięcza nie tylko licznym występom podczas własnych koncertów i imprez innych organizatorów, których zdecydowanie większa, ale tylko część, znalazła się w zamieszczonym w tej publikacji kalendarium, sporządzonym tak jak całość opracowania na podstawie kroniki, zachowanych dokumentów oraz wiadomości w prasie, przede wszystkim fachowej. To miejsce zajmuje też dzięki roli, jaką chór tym samym spełniał, budząc i podtrzymując, szczególnie w pierwszych latach istnienia, uczucia przywiązania do ojczyzny, wywołując wzruszenie wynikające z obcowaniem ze sztuką, propagując kulturę muzyczną, piękno języka polskiego, pieśni i wspólnego śpiewania, dając także rozrywkę i relaks we własnym środowisku, w Lesznie czy w powiecie, a także w różnych miejscowościach w kraju i w kilku poza granicami Polski.

Uwagę zwraca różnorodność wydarzeń adresowanych do dorosłych, młodszych słuchaczy, całych rodzin, różnorodność programów i stała troska dyrygentów o staranność wykonania a cappella lub z towarzyszeniem instrumentu czy orkiestry wszystkich utworów zaplanowanych na poszczególne występy. Służyły temu celowi lekcje i kilkudniowe warsztaty, służyły również, niechętnie wprowadzane przez śpiewaków, dokonane parokrotnie w nowszych czasach przez dyrygentów reorganizacje chóru, prowadzące między innymi do równowagi głosów, do zmian artystycznych i organizacyjnych.

Relacje z innymi zespołami śpiewaczymi, udział w spotkaniach artystycznych – festiwalach, koncertach, zawodach śpiewaczych, uczestniczenie w jubileuszach – w towarzyskich wreszcie kontaktach całych zespołów, które w ostatnich latach przybrały formę zorganizowaną jako zakończenie sezonów artystycznych, umacniają związki wewnątrz chóru i miejsce w szerokiej rodzinie śpiewaczej. Przez kilkadziesiąt lat służyło poczuciu przynależności do bractwa związanego zawołaniem „Cześć Pieśni” członkostwo w Wielkopolskim Związku Śpiewaczym a w końcu – w Polskim Związku Chórów i Orkiestr. Obecnie działalność i kondycję chóru wspiera Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne, któremu również patronuje Fryderyk Chopin. Przesłanki te pozwalają oczekiwać dalszego trwania leszczyńskiego „Chopina” w ruchu śpiewaczym i w szerokim pejzażu kulturalnym miasta.

Kalendarium
1920 – 2020

Kalendarium
Najważniejsze wydarzenia w dziejach chóru

1920

3 VII – zebranie założycielskie koła śpiewu kolejarzy polskich w Lesznie.

5 VIII – walne zebranie organizacyjne. Wybór pierwszego w dziejach koła zarządu z Ignacym Chmielewskim jako prezesem.

31 X – udział w zebraniu organizacyjnym XIII Okręgu Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych w Lesznie.

12 XII – wieczornica dla mieszkańców Leszna.

1921

7 I – walne zebranie i wybór kolejnego zarządu z prezesem Michałem Pawlakiem.

10 II – uchwalenie statutu koła śpiewaczego; zmiana nazwy na Koło Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Chopin”.

IV – wieczornica dla publiczności.

24 IV – udział trzech przedstawicieli „Chopina” w XXIV walnym zebraniu delegatów Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych w Poznaniu.

3 VII – udział w zjeździe XIII leszczyńskiego okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego połączonym z 10-leciem chóru „Dembiński”; wieczornica w I rocznicę założenia koła. Zjazd XIII Okręgu.

10 VII – udział chóru mieszanego w zjeździe VII Okręgu w Rawiczu (dziewiąte miejsce na dziewięć chórów).

X – wieczornica połączona z wystawieniem sztuki *Kościuszko w Petersburgu* Adama Staszczyka.

20 XI – „Obchód listopadowy” zorganizowany przez koło.

*

- Ponadto przedstawienia: *Dymitr i Monia*; *Stryjek Fonsio: farsa operetkowa w dwóch aktach*; E. Miaskowskiej dramat w czterech aktach zatytułowany *Obrona Trembowli*; obrazek ludowy *Znaleziona*; Kazimierza Brodzińskiego *Wiesław czyli wesele krakowskie*

1922

17 IV – udział w koncercie dla publiczności Leszna.

25 V – uroczystość poświęcenia sztandaru Koła „Chopin” i koncert tegoż dla publiczności.

9 VII – udział w zjeździe XIII okręgu w Świeciechowie połączonym ze Świętem Pieśni. Zdobyte nagrody okręgowej.

1923

21 V – koło urządziło Święto Pieśni.

1 VII – Udział w zjeździe okręgowym w Osiecznej. „Chopin” zdobywa obok „Dembińskiego” I miejsce.

1924

VI – udział w zjeździe okręgowym w Lesznie

8-9 VI – Udział w XI Wielkopolskim i II Wszechpolskim Zjeździe Śpiewaczym w Poznaniu.

Udział w konkursie chórów i orkiestr kolejowych w Poznaniu.

Koncert z udziałem artystów z Poznania.

1925

21 VI – udział w zjeździe XII okręgu w Rydzynie.

5 VII – obchody 5-lecia chóru. Zjazd kół śpiewaczych i orkiestr kolejowych w Lesznie.

31 XII – wieczornica i przedstawienia *Bilecik miłosny* Michała Bałuckiego. Zabawa taneczna.

XII – udział w zjeździe orkiestr i chórów kolejowych poznańskiej dyrekcji w Lesznie.

1926

4 VII – udział w zjeździe okręgowym w Lesznie połączonym z 15-leciem chóru „Dembiński”.

1 VIII – udział delegacji w Świącie Pieśni w Mogilnie.

6 XI – wieczornica „Chopina”.

*

Udział w zjeździe w Rawiczu.

1927

16 I – koncert wokalny- instrumentalny „Chopina” z udziałem orkiestry 17 pułku ułanów i solisty.

12 VI – udział w zjeździe okręgowym w Lesznie.

26 VI – udział chóru mieszanego w zjeździe XI Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Kościanie

23 X – udział w wieczornicy urządzonej w Hotelu Polskim na inaugurację w Lesznie Narodowego Uniwersytetu Robotniczego. Koncert był zatytułowany „Wieczór polskiej pieśni ludowej”.

1928

17 VI – Udział w zjeździe okręgowym w Świeciechowie. Trzy pierwsze nagrody (chór mieszany, męski i żeński) w I kategorii.

23 VI – udział w Świącie Pieśni w Lesznie

1929

18-21 V – udział w Wszechsłowiańskim Zjeździe Śpiewaczym w Poznaniu.

21-29 V – udział w Festiwalu Muzyki Polskiej w Poznaniu.

15 VI – udział w Zjeździe Okręgowym w Lesznie.

30 XII – obchody 20-lecia Koła Śpiewackiego „Cecylia” w Bukówcu Górnym.

*

Koncert, przedstawienie

1930

17 I – udział w koncercie z okazji uroczystości 10-lecia odzyskania niepodległości przez miasto Leszno.

15 VI – udział w Zjeździe Okręgowym w Lesznie. I miejsce w II kategorii. **17 V**

10 VIII – udział w Świącie Pieśni – jubileuszowej uroczystości i konkursie w Rydzynie z okazji 10-lecia tamtejszego chóru „Halka”. „Chopin” zajął III miejsce.

7 IX – koncert w sali Strzelnicy z okazji jubileuszu 10-lecia koła połączony z popisami przybyłych gościnnie chórów.

1931

20 IX – udział w zjeździe chórów XII okręgu odbywającym się w Strzelnicy w Lesznie. I miejsce wśród chórów II kategorii.

1932

12 VI – udział w Zjeździe XII Okręgu.

1933

18 VI – udział chóru mieszanego i męskiego w Świącie Pieśni w Bukówcu Górnym z okazji 25-lecia tamtejszego koła śpiewu „Cecylia”.

VI – udział w Zjeździe Okręgowym w Lesznie. I miejsce w I kategorii.

VI – udział w konkursie w Bydgoszczy z okazji jubileuszu tamtejszego Towarzystwa Śpiewu „Halka”.

2 VII – udział w uroczystości Koła Śpiewu „Moniuszko” w Lasocicach.

17 IX – udział w zjeździe chórów w Poznaniu z okazji 40-lecia Związku Śpiewaczego. Koncerty w hali reprezentacyjnej Targów Poznańskich, Auli Uniwersyteckiej i w Parku Wilsona przy ulicy Głogowskiej.

*

Wystawienie sztuki teatralnej w reżyserii Wilhelma Ballarina.

1934

10 VI – udział w zjeździe okręgowym w Lesznie połączonym z akademią poświęconą pamięci Bolesława Dembińskiego. I miejsce „Chopina”.

VI – w Lesznie koncert wraz z „Dembińskim” z okazji Święta Morza.

VII – udział w zjeździe śpiewaczym okręgu gostyńskiego w Poniecu.

*

Przedstawienie teatralne.

1935

19 III – udział w uroczystej akademii w holu dworca PKP z okazji imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego zorganizowanej przez ognisko Kolejowego Przystosobienia Wojskowego.

18 VI – udział w kolejnym zjeździe okręgowym.

15 IX – uroczyste obchody 15-lecia Koła Śpiewackiego „Chopin”.

10 XI – udział w koncercie z okazji Święta Niepodległości organizowane przez Ognisko Kolejowe Przystosowania Wojskowego.

26 XI – udział w „koncercie – akademii” zorganizowanej przez Towarzystwo Gimnastyczne Sokół ku czci Ignacego Jana Paderewskiego z okazji 75 rocznicy jego urodzin.

1936

24 II – przedstawienie *Gole panny czyli karnawał warszawski* Cyryła Danielewskiego. Reżyser Wilhelm Ballarin, dyrygent W. Wojciechowski.

13 V – udział w holu dworcowym w uroczystości z okazji I rocznicy śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego.

3 VI – udział w capstrzyku i przemarszu przez miasto z okazji 10 rocznicy prezydentury Ignacego Mościckiego.

20 VI – Zjazd Okręgowy w Lesznie.

21 VI – udział w 25-leciu „Dembińskiego” i wystawienie przedstawienia pod tytułem *Gole panny*.

23 VIII – udział w 10-leciu chóru w Jezierzycach Kościelnych.

*

- Udział w 15-leciu koła śpiewu „Lutnia” w Zaborówcu.
- Udział delegacji w Dniu Pieśni w Zaborowie z okazji 15-lecia koła śpiewu „Nowowiejski”.

1937

5 I – Spotkanie opłatkowe w Strzelnicy z udziałem księdza Stefana Abta proboszcza parafii pw. św. Mikołaja.

30 III – udział w koncercie pod tytułem „Wielki wieczór muzyczny”, z którego dochód przeznaczony był na budowę kościoła pod wezwaniem św. Antoniego.

6 IV – wystawienie oratorium pod tytułem *Syn marnotrawny* Henryka Opieńskiego.

20 VI – udział koła w przygotowaniu zjazdu okręgowego w Lesznie i jednocześnie uroczystości 25-lecia leszczyńskiego XII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego.

8-15 VIII – udział chóru w ekspozycji XII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego podczas Regionalnej Wystawy Rolniczo-Przemysłowej w Lesznie.

*

Udział wraz z „Dembińskim” i „Nowowiejskim” z Zaborowa w „Święcie Pieśni” chórów szkolnych.

1938

III – występ podczas „Koncertu szkolnego” z udziałem orkiestry 55 pułku piechoty.

3 VII – udział w zjeździe śpiewaczym XII Okręgu w Sokolni w Lesznie

10 IX – uroczyste zebranie koła z okazji nadania chórzystom „Chopina” odznak śpiewaczych.

4 XII – przedstawienie pod tytułem *Galganach czyli trójka hultajska* Jana Nestroya.

Udział w 25-leciu chóru „Halka” w Przemęcie

1939

2 II – ostatnie walne zebranie koła przed wybuchem we wrześniu wojny.

18 VI – udział w zjeździe chórów XII okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Strzelnicy w Lesznie. Uczestniczyło dziewięć zespołów śpiewaczych. Chór męski „Chopina” zajął za „Dembińskim” drugie miejsce w kategorii II (dyrygent J. Weigt), chór mieszany – miejsce trzecie (dyrygent J. Weigt).

1945

25 II – pierwsze powojenne zebranie członków koła „Chopin”.

19 III – zebranie konstytucyjne i wybór pierwszego po wojnie Zarządu z prezesem Ludwikiem Grzegorzewskim.

1946

27 III – udział w zebraniu reaktywującym działalność XII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego.

4 VIII – obchody 25-lecia chóru „Chopin” podczas zjazdu chórów Okręgu XII Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego. I miejsce.

„Wielka impreza muzyczna” – udział w niej wraz z innymi chórami.

1947

III – wystawienie obrazu ludowego *Dziewczę z chaty za wsią* (według J. I. Kraszewskiego, słowa: Jan Kazimierz Galasiewicz i Zofia Mellerowa, muzyka Zygmunt Noskowski). Reżyser A. Siekierska.

IV – przedstawienie *Dziewczęcia z chaty za wsią* dla uczniów leszczyńskich szkół.

V – udział w Zjeździe delegatów kół śpiewaczych w Poznaniu.

24 VIII – występ podczas inauguracji obchodów 400-lecia uzyskania praw miejskich przez Leszno.

1948

2 III – udział w „Koncercie wokalnoinstrumentalnym” wraz z „Dembińskim”, orkiestrą kolejową i solistami. Dyrygenci Franciszek Budzyński i Józef Samelczak.

4 VII – udział w Lesznie w Zjeździe Okręgu XII leszczyńskiego i uzyskanie pierwszego miejsca w I kategorii.

22 VII – Udział w Ogólnopolskim Zjeździe Chórów Kolejowych w Warszawie i zajęcie IV miejsca.

10 X – koncert muzyki i pieśni Stanisława Moniuszki. Połączone chóry „Chopin” i „Dembiński”.

Wystawienie sztuki księdza Stanisława Hopka pod tytułem *Nazarejczyk: sześć obrazów scenicznych na czas wielkopostny*. Reżyser Aleksander Pacewicz, dyrygent Stanisław Poprawski.

1949

12 III - „Koncert muzyczno-wokalny” wspólny z orkiestrą dętą ZZK z Leszna i chórem ZZK z Poznania.

18 IX – Udział w zjeździe okręgowym w Poznaniu i zdobycie I miejsca w I kategorii.

3 XI – występ w Polskim Radiu w Poznaniu.

1950

9 VII – udział w Zjeździe Śpiewaczym XII Okręgu w Osiecznej. I miejsce w kategorii III zdobył chór męski.

3 VII – Udział w Zjeździe Jubileuszowym Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Poznaniu i zajęcie II miejsca.

13 VIII – występ w Świeradowie Zdroju.

Impreza muzyczno-wokalna dla przodowników pracy ZZK.

1951

24 IV – koncert w ramach Festiwalu Muzyki Pieśni i Tańca w sali kinowej „Polonia” urządzony przez chór ZZK „Chopin” z udziałem orkiestry smyczkowej ZZK i zespołu tanecznego Powiatowego Związku Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Lesznie.

30 IX – „Chopin” wystąpił podczas Zjazdu Chórów Kolejowych w Krotoszynie.

1952

16 III – „Wieczór artystyczny” w Górze; występ z orkiestrą ZZK i zespołem tanecznym.

21-24 III – wycieczka do Zakopanego połączona z występami.

21 VI – występy chóru, orkiestry ZZK i zespołu tanecznego w Dusznikach i Kudowie Zdroju.

13 VII – Zjazd kół śpiewaczych XII Okręgu w Lesznie.

1953

7 IX – występ w czasie koncertu w Domu Żywego Słowa obok połączonych orkiestr Związku Zawodowego Kolejarzy, Leszczyńskich Zakładów Gastronomicznych, Spółdzielni Remontowo-Budowlanej, zespołu baletowego ZZK i chóru Revellersów oraz solistów na rzecz odbudowy Warszawy. Organizator – Miejski komitet Odbudowy Warszawy.

Udział w zjeździe okręgowym w Świąciechowie. I miejsce w I kategorii.

1955

Udział w zjeździe okręgowym i Powiatowym Festiwalu Muzyki Polskiej w Lesznie.

1956

11 XI – występ poza konkursem w zjeździe okręgowym w Lesznie odbywającym się z udziałem trzech chórów Osieczna, Zaborowo, Krzycko Wielkie)..

1957

3 II – udział w zjeździe czterech chórów XII Okręgu w Krzycku Wielkim połączonym z obchodami 35-lecia tamtejszego Koła Śpiewu „Harmonia” i odzyskanie I kategorii przez chór mieszany (I miejsce).

16 II – udział w Opolu w uroczystym koncercie z okazji 1000-lecia tego miasta.

2 VI – koncert i loteria Fantowa w Powiatowym Domu Kultury z udziałem solistki z Opery Wrocławskiej, Magdaleny Dahl.

16-23 VI – występ podczas Dni Opola.

30 VI – udział w zjeździe śpiewaczym w Krzycku Wielkim.

7 IX – uroczystość Dnia Kolejarza; chór otrzymał Medal Dni Opola.

22 IX – udział w uroczystości z okazji 100 rocznicy śmierci Karola Kurpińskiego

29 IX – wyjazd do Poznania na uroczystość 65-lecia Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego połączony Festiwalem chórów polonijnych (26-29 IX).

6 X – występ, obok orkiestry symfonicznej z Opola, podczas koncertu w amfiteatrze na zakończenie winobrania w Zielonej Górze.

Udział chórów XII Okręgu w Zjeździe Chórów Wielkopolskich w Poznaniu.

1958

26 I – występ noworoczny dla dzieci kolejarzy z wykonaniem kilku kolęd.

22 II – wyjazd do Zakopanego; występy w sanatoriach.

1 VI – występ w czasie akademii inaugurującej Dni Opola.

17 VI – występ w leszczyńskich koszarach z okazji obchodzonego wówczas 15-lecia Wojska Polskiego. W koncercie brała udział orkiestra ZZK i zespół taneczny tegoż związku, sopranistka Elżbieta Dąbrowska oraz Ewa Tschich, mówiąca wiersze i monologi.

6 VII – udział w koncercie w Bukówcu Górnym z okazji 50-lecia tamtejszego chóru.

31 VIII – zdobycie III miejsca na Ogólnopolskim Zjeździe Kolejowych Zespołów Chóralnych w Ostrowie Wlkp.

20 IX – występ na uroczystości jubileuszowej 20-lecia Klubu Sportowego „Unia” Leszno.

4 X – udział w 65-leciu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Poznaniu.

16 XI – zjazd okręgowy w Lesznie. Zdobyte I miejsca wśród^d chórów mieszanych.

8 XII – chór urzęda w kinie „Panorama” Wielki Koncert Moniuszkowski z udziałem Symfonicznej Orkiestry Objazdowej z Poznania.

1959

1 I – występ podczas akademii z okazji 40 rocznicy Powstania Wielkopolskiego.

5 VII – podczas zjazdu okręgowego w Lesznie chór wystąpił w koncercie, nie biorąc udziału w zawodach.

15 VII – udział w Świącie Pieśni w Świąciechowie urządzonym przez tamtejszy chór „Cecylia”.

12 IX – występ w Zielonej Górze na centralnej akademii z okazji Dnia Kolejarza.

21 XI – udział w uroczystości 40-lecia działalności chóru męskiego ZZK „Moniuszko” w Poznaniu.

1960

6 III – Występ Domu Ludowym w we Włoszakowicach podczas Festiwalu Muzyki Karola Kurpińskiego z okazji 175 rocznicy urodzin kompozytora.

14 IV – występ w Operze Poznańskiej podczas Festiwalu Muzyki, Pieśni i Tańca z okazji 1000-lecia państwa polskiego.

30 IV – udział w akademii 1-majowej połączonej z uroczystością zdobycia przez Oddział Przewozów w Lesznie 1 miejsca w kraju we współzawodnictwie służby peronów.

11 IX – występy w Zbąszynku na zjeździe śpiewaczym z okazji Dnia Kolejarza i 15-lecia tamtejszego chóru ZZK „Echo”.

14 VIII – Udział w Świącie Pieśni w Zaborowie połączonym z obchodami 35-lecia koła „Nowowiejski” w Zaborowie.

15 X – akademie i koncert z okazji uroczystości 40-lecia chóru z udziałem Symfonicznej Orkiestry Objazdowej, chórów „Hasło” i „Moniuszko” oraz solisty Henryka Kustosika z Poznania. Wystawa jubileuszowa.

1961

30 IV – zdobycie I miejsca wraz z Chórem Nauczycielskim z Leszna podczas eliminacji powiatowych Festiwalu Pieśni i Muzyki Polskiej – zjazd chórów Okręgu XII.

18 VI – udział w 40-leciu chóru „Nowowiejski” w Zaborowie wraz z pozostałymi chórami XII Okręgu i chórem ZZK „Moniuszko” w Poznaniu. Jubileusz połączony był z Festiwalem Pieśni i Muzyki Polskiej.

6 VIII – koncerty w prewitorium w Miłowodzie i Ośrodku Wczasów Wagonowych Sierakowie.

1 X – udział w eliminacjach wojewódzkich Festiwalu w Poznaniu i zajęcie VII miejsca.

15 X – udział w zawodach śpiewaczych XII Okręgu Związku w Osiecznej ; obok „Chopina” (I miejsce) uczestniczyły „Lutnia” z Osiecznej i „Nowowiejski” z Zaborowa..

1962

3 VI – udział w zjeździe w Lesznie trzech okręgów – Rawicz, Wolsztyn, Leszno; wysoka punktacja w skali województwa i I miejsce w I kategorii „Chopina”. Najwyższa lokata w województwie.

5-8 VII – udział w światowym II Festiwalu Chórów Polskich w Poznaniu.

15 X – koncert w Lesznie z okazji V Kongresu Związków Zawodowych.

1963

22 IX – koncert w Ośrodku Wczasów Wagonowych w Zakopanem.

13 XI – udział w zjeździe okręgowym w Świąciechowie, który był zarazem Świętem Pieśni. Zdobycie I miejsca wśród chórów mieszanych.

24 XI – koncert dla dzieci przebywających w prewitorium w Miłowicach.

18 XII – koncert dla rodzin pracowników PKP w Lesznie.

Udział w imprezie pod tytułem „Amatorskie zespoły ZZK piosenką witają 1000-lecie Państwa Polskiego”

1964

10 VI – udział w Świącie Pieśni w Bukówcu Górnym.

21 VI – udział w zjeździe okręgowym w Lesznie połączonym z imprezami II Wielkopolskiego Festiwalu Kulturalnego.

20 i 21 VII – udział w akademiach w mieście i na kolei z okazji Święta Odrodzenia Polski.

24 X – występ w sali widowiskowej Domu Zdrojowego w Kudowie Zdroju.

25 X – występ w sali widowiskowej Domu Zdrojowego w Dusznikach Zdroju dla kuracjuszy sanatorium kolejowego.

1965

30 I – część artystyczna akademii z okazji rocznicy wyzwolenia miasta spod okupacji niemieckiej.

14 II – koncert dla kolejarzy stacji Wolsztyn z okazji rocznicy wyzwolenia miasta po II wojnie światowej.

16 V – w Rawiczu udział w eliminacjach okręgowych Ogólnopolskiego Festiwalu Chórów Amatorskich o Laur XX-lecia PRL; zdobycie I miejsca w kategorii chórów świetlicowych.

13 VI – występ podczas uroczystości jubileuszowej chóru męskiego „Arion” w Rawiczu.

19-21 IX – udział chóru męskiego w zgrupowaniu w Poznaniu przed występem w koncercie podczas Światowego Kongresu Związków Zawodowych.

8 X – pobyt chóru męskiego w Warszawie i występ tegoż podczas koncertu inauguracyjnego VI Światowy Kongres Związków Zawodowych w Warszawie.

Udział w zjeździe okręgowym w Święciechowie, w którym uczestniczyły cztery chóry.

1966

27 II – występy w Ciechocinku w sanatorium wojskowym i sanatorium kolejowym z udziałem solistów z opery poznańskiej.

VI – udział w Święcie Pieśni w Lesznie i Włoszakowicach.

10 IX – występ podczas akademii na Dzień Kolejarza.

25 IX – udział okręgowym przeglądzie zespołów Związku Zawodowego Kolejarzy; zakwalifikowanie do przeglądu wojewódzkiego.

30 X – udział w wojewódzkim przeglądzie zespołów ZZK w Kaliszu odbywającego się w ramach Festiwalu Kulturalnego; V miejsce w kategorii chórów mieszanych.

Udział w zjeździe chórów na uroczystości 60-lecia „Lutni” z Osiecznej.

1967

11 VI – udział w Święcie Pieśni i Muzyki w Belęcinie Nowym (gmina Krzemieniewo).

11 IX – występ podczas koncertu z okazji Dnia Kolejarza połączonego z uroczystością wręczenia sztandaru Szczepowi Harcerskiemu imienia majora Hubala istniejącemu przy leszczyńskim węźle PKP..

2 XI – Udział w koncercie w hali targowej w Poznaniu z okazji 50-tej rocznicy Rewolucji Październikowej.

3 XII – występ podczas Święta Pieśni w Domu Kultury w Lesznie.

1968

21 IV – udział w Rejonowym Przeglądzie Chórów w Rawiczu – Festiwal Piosenki Żołnierskiej.

23 VI – udział w Świącie Pieśni w Krobi w powiecie gostyńskim.

7 IX – występ podczas okręgowej akademii z okazji Dnia Kolejarza w Poznaniu.

27 X – udział w koncercie z okazji 50-lecia chóru „Lutnia” w Wolsztynie.

2 XI – występ w koncercie w Poznaniu podczas imprezy zorganizowanej przez Komitet Wojewódzki PZPR i Wojewódzką Radę Związków Zawodowych dla przodowników czynu zjazdowego.

2 XII – koncert dla uczestników walk o niepodległość z okazji 50 rocznicy Powstania Wielkopolskiego.

1969

2 II – występ w Gostyniu podczas koncertu z okazji 50-lecia Powstania Wielkopolskiego.

24 IV – występ w Poznaniu podczas akademii zorganizowanej przez Dyрекcję Okręgową Kolei Państwowych z okazji zajęcia przez nią I miejsca we współzawodnictwie krajowym. .

22 VI – Udział w Świącie Pieśni w Świąciechowie.

26 VI – występ w Poznaniu podczas uroczystości 50-lecia chóru ZNTK „Moniuszko”.

13 IX – występ podczas Centralnej Akademii Dnia Kolejarza w Lublinie.

1 X – koncert podczas uroczystości nadania szkole podstawowej przy placu Jana Metziga w Lesznie imienia Marii Skłodowskiej-Curie.

1970

7 VI – udział w Świącie Pieśni i Muzyki zorganizowanym przez zarząd XII Okręgu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Osiecznej z okazji 600-lecia miasta.

VI – udział w jubileuszu chóru „Cecylia” w Świąciechowie.

26 IX – obchody 50-lecia chóru – koncert jubileuszowy z udziałem chóru ZZK „Moniuszko” i Wielkopolskiej Orkiestry Symfonicznej z Poznania..

1971

16 i 17 II – występy w Szczyrku i Bielsku-Białej dla wczasowiczów.

21 III – udział w okręgowym przeglądzie chórów w Ostrowie Wielkopolskim.

23 V – udział w wojewódzkim przeglądzie chórów w Poznaniu

– Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych.

2 X – udział w koncercie jubileuszowym w Poznaniu z okazji jubileuszu 45-lecia pracy artystycznej dyrygenta Wiktora Buchwalda.

30 X – koncert rozrywkowy z okazji oddania do użytku przebudowanego budynku dworca PKP w Lesznie.

10 XII – koncerty zespołów artystycznych DKK z okazji wykonania zobowiązań podjętych w związku z VI Zjazdem PZPR.

1972

4 I – występ chóru w montażu słowno-muzycznym z okazji 30-lecia powstania Polskiej Partii Robotniczej.

13 III – występ podczas akademii dla kobiet – pracownic węzła PKP Lesznie.

16 IV – występ podczas uroczystości nadania imienia Jana Amosa Komeńskiego Liceum Ekonomicznemu w Lesznie.

29 IV – występ podczas akademii 1-Majowej i uroczystości otwarcia Domu Kultury Kolejjarza.

19 VI – udział w koncercie w Domu Kultury w Lesznie w ramach Wielkopolskich Dni Pieśni i Muzyki w 100 rocznicę śmierci Stanisława Moniuszki.

7 X – udział w koncercie z okazji 50-lecia Orkiestry Kolejowej w Lesznie.

11 X – koncert z okazji Dni Wojska Polskiego w Jednostce Wojskowej wraz z zespołem „Regenci”.

24 X – koncert dla mieszkańców Leszna wspólnie z goszczącym w mieście chórem MGW „Lokomotive” z Wanne Eickel w NRF

1973

27 V – udział w Świącie Pieśni i Muzyki w Sarnowie w gminie Rawicz połączonym z jubileuszem 50-lecia tamtejszego Koła Śpiewu „Harmonia”.

8 VII – koncert w Krobi podczas Świąta Pieśni z okazji Roku Kopernikowskiego i 65-lecia krobkiego Towarzystwa Śpiewu „Harmonia”.

4-8 X – pobyt na Ziemi Kłodzkiej, koncert w Dusznikach i w Kolejowym Domu Kultury w Kłodzku dla rodzin kolejarzy.

9 X – koncert z okazji Świąta Ludowego Wojska Polskiego.

10 XI – występ w Krobi w koncercie podczas uroczystości 65-lecia chóru „Harmonia”.

1974

4 II – koncert dla członków Koła Kolejowego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Lesznie.

26 IV – występ podczas koncertu w Pałacu Kultury w Poznaniu z okazji XXX-lecia PRL.

19 V – rowerowa majówka chórzystów.

21 VII – koncerty: w Bolechowie dla dzieci przebywających na obozie letnim i w Biedrusku dla żołnierzy.

11 XII – nagranie koncertu w rozgłośni Polskiego Radia w Poznaniu.

1975

4 IV – audycja pod tytułem „Chopin śpiewa” w programie ogólnopolskim Polskiego Radia.

6 IV – udział w Lesznie w imprezie organizowanej w ramach Wielkopolskiego Festiwalu Muzyki Rosyjskiej i Radzieckiej Chórów i Orkiestr.

9-10 V – udział w Ogólnopolskim Festiwalu Chórów Związku Zawodowego Kolejarzy w Raciborzu zorganizowanym z okazji 30-lecia powrotu ziem zachodnich do Macierzy; zdobycie III miejsca.

8 VI – udział w Świącie Pieśni i Muzyki w Krobi zorganizowanym z okazji Dnia Działacza Kultury.

13 X – koncert z okazji Dnia Kolejjarza.

25 X – koncert jubileuszowy na 55-lecie istnienia chóru „Chopin” z udziałem chóru z NRD oraz solistów Opery Poznańskiej..

18 XI – koncert okolicznościowy w Domu Kultury Kolejjarza w Lesznie.

28 XII – występ dla Klubu Seniora PKPS pod tytułem „Kolędy i pastorałki”.

1976

9 V – koncert na wschowskim rynku podczas Dni Wschowy.

3-5 VI – występy podczas dziesięciu koncertów w Lűbbenau-Vetschau w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Po raz pierwszy z dyrygentem Hilarym Ciesielskim.

9 IX – koncert w Ośrodku Wczasowym PKP w Boszkowie.

11 X – występ podczas akademii z okazji Dnia Wojska Polskiego

19 X – występ w sali Wojewódzkiego Domu Kultury podczas I Dni Muzyki Karola Kurpińskiego.

24 X – udział delegatów „Chopina” w zjeździe założycielskim Okręgu Wojewódzkiego w Lesznie Wielkopolskiego Związku Chórów i Orkiestr. Prezesem został Stefan Kubacki z Kościana. Członkowie „Chopina” – Włodzimierz Janiszewski, Jan Kasprzak i Helena Nowicka (skarbnik) – weszli w skład Zarządu Okręgu Wojewódzkiego, Bonifacy Czarnecki został członkiem Komisji Rewizyjnej.

20 XI – występ podczas centralnej inauguracji X Dni Książki „Człowiek – Świat – Polityka” w Lesznie.

1 XII – koncert podczas zjazdu w Lesznie przedstawicieli związków zawodowych z województwa leszczyńskiego.

1977

12 I - udział w uroczystym koncercie z okazji 85-lecia Wielkopolskiego Związku Chórów i Orkiestr.

15 III – koncert zorganizowany przez Polski Związek Chórów i Orkiestr na rzecz powstającego pod Warszawą Pomnika Centrum Zdrowia Dziecka. .

30 IV – akademie węzła leszczyńskiego PKP z okazji 1 Maja.

8-9 V – wspólne z chórem z Lűbbenau-Vetschau koncerty z okazji Dnia Działacza Kultury w Lesznie.

20 V – udział w II Festiwalu Chórów Kolejowych w Raciborzu.

22 V – udział w Świątce Pieśni i Muzyki województwa leszczyńskiego w Gostyniu; I miejsce za wykonanie pieśni ludowych.

17-19 VI – koncerty w Lűbbenau-Vetschau.

11 IX – udział w koncercie na estradzie przy placu Jana Metziga podczas Centralnych Dożynek w Lesznie.

2 X – występ na rynku podczas odsłonięcia na ratuszu tablicy poświęconej Stanisławowi Leszczyńskiemu w ostatnim dniu trzydniowej sesji naukowej LTK i PAN poświęconej królowi.

8 X – udział w koncercie Październikowych Dni Muzyki Karola Kurpińskiego w sali WDK w Lesznie.

18 XI – koncert dla chórzystów-jubilatów, zorganizowany przez PZChiO.

28 XI – udział w Festiwalu Pieśni Zaangażowanej „Czerwona Lutnia” w Raciborzu.

1 XII – koncert z okazji 85-lecia

6 XII – koncert dla pracowników PKP i ich rodzin pod tytułem „Ludziom dobrej roboty”.

1978

9 II – koncert w Żaganiu dla załogi tamtejszego węzła PKP.

15 IV – koncert z okazji Dnia Włókniarza w Zakładach Przemysłu Jedwabniczego „Nowar” w Pilawie Górnej koło Dzierżoniowa.

8-9 V – udział w III Ogólnopolskim Festiwalu Chórów Kolejowych w Raciborzu; II miejsce i Srebrna Patera dla „Chopina”.

28 V – Wojewódzkie Święto Pieśni i Muzyki w Górze; I miejsce „Chopina”.

30 V – udział w dniach Leszna.

16-18 VI – koncerty w Lűbbenau-Vetschau z okazji Dnia Energetyka.

9 IX –okręgowa akademia na Dzień Kolejarza w Lesznie.

17 X – udział w koncercie Dni Karola Kurpińskiego w Lesznie.

28 X –koncert we Wschowie z okazji 60 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

29 XI – koncert w ramach „Dnia Seniora” dla byłych pracowników PKP i ich rodzin w Domu Kultury Kolejarza.

1979

10 I – w Lesznie uroczysta akademia z okazji 60 rocznicy Powstania Wielkopolskiego, występ z pieśniami żołnierskimi.

21- 27 IV – pobyt w Jarosławcu koło Słupska na obozie szkoleniowo-wypoczynkowym.

28 V – udział w IV Wojewódzkim Święcie Pieśni i Muzyki we Wschowie.

31 V – występ podczas Dnia Regionalnych Towarzystw Kultury zorganizowanego w Lesznie przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne.

4 VI – występ podczas inauguracji Dni Leszna.

23 IX – występ w II Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów „Przyjaźń w pieśni” w Poznaniu (21-25 IX).

15 XI – wspólny koncert z chórem z Budapesztu.

1980

17 I – udział z Wielkopolską Orkiestrą Symfoniczną z Poznania w koncercie dla młodzieży szkolnej Leszna (mazur ze *Strasznego dworu* S. Moniuszki).

25 I – wojewódzka akademia w Kościanie z okazji 35 rocznicy wyzwolenia ziemi leszczyńskiej spod okupacji niemieckiej.

25 V – V Wojewódzkie Święto Pieśni i Muzyki w Lesznie.

- 13-14 VI** – koncerty w Niemieckiej Republice Demokratycznej – Dzień Energetyka.
- 25 X** – jubileuszowy koncert 60-lecia chóru „Chopin” w Rydzynie połączony z inauguracją V Dni Muzyki Karola Kurpińskiego.
- 15 XI** – udział w uroczystym koncercie w sali MOK inaugurującym obrady Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Delegatów Oddziałów Polskiego Związku Chórów i Orkiestr oraz Ogólnopolskiego Spotkania Dyrektorów Artystycznych Oddziałów odbywającego się w dniach 15-16 XI w Rydzynie.
- 28 XI** – nagranie w Poznaniu utworów kompozytorów polskich i obcych dla Polskiego Radia.
- 9 XII** – udział w koncercie „Dla Pracowników Dobrej Roboty” PKP w Lesznie.

1981

- 5 I** – wieczór kolęd chóru.
- 27 IV** – udział w zorganizowanym przez Urząd Wojewódzki w Lesznie koncercie z okazji 1 Maja dedykowanym „Ludziom dobrej roboty”.
- 30 IV** – miejska akademie z okazji 1 Maja, udział w koncercie.
- 18 X** – występ podczas VI Wojewódzkiego Święta Pieśni i Muzyki w Rawiczu połączonego z VI Październikowymi Dniami Muzyki Karola Kurpińskiego (17-28 X); wyróżnienie dla chóru.

1982

- 1 II** – wieczór kolęd z tradycyjnym „opłatkiem” dla członków chóru.
- 23 II** – koncert w Jednostce Wojskowej w Lesznie.
- 5 III** – obchody Dnia Kobiet.
- 12 V** – udział w uroczystości Dnia Działacza Kultury.
- 24 V** – Święto Pieśni i Muzyki we Włoszakowicach.
- 18 VII** – akademie z okazji Święta Odrodzenia Polski.
- 7 X** – Dni Karola Kurpińskiego.
- 10 XII** – koncert dla Klubu Seniora PKP.

1983

- 12 I** – występ podczas koncertu noworocznego dla społeczeństwa Leszna z udziałem reprezentacyjnej orkiestry Wojsk Lotniczych w Poznaniu.
- 24 I** – wieczór kolęd w Jednostce Wojskowej w Lesznie.
- 28 IV** – Akademia z okazji 1 Maja.
- 29 V** – występ na rynku podczas Dni Leszna.
- 12 VI** – Wojewódzkie Święto Pieśni i Muzyki w Krobi.

1984

- 5 III** – koncert dla kuracjuszy w sanatorium w Wonieściu.
- 30 IV** – akademia Węzła PKP z okazji 1 Maja.
- 11-15 V** – wyjazd do Krakowa połączony z koncertem dla zespołu Pogodna Jesień.
- 2 VI** – występ na leszczyńskim Rynku z okazji Dni Leszna.
- 24 VI** – koncert z okazji 105-lecia Związku Pszczelarzy w Lesznie.
- 13-16 X** – pobyt na obozie szkoleniowo-wypoczynkowym w Bierutowicach koło Karpacza.
- 21 X** – udział w Lesznie w IX Wojewódzkim Świątku Pieśni i Muzyki o Puchar 40-lecia PRL; I miejsce w kategorii chórów mieszanych.
- 28 X** – udział w eliminacjach rejonowych tego festiwalu w Poznaniu i zdobycie wyróżnienia.
- 9 XII** – udział w koncercie chórów leszczyńskiego Oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr będącym finałem Festiwalu o Puchar 40-lecia. Chór mieszany „Chopin” został zdobywcą Pucharu.

1985

- 6 III** – koncert na Dzień Kobiet w Domu Kultury Kolejarza.
- 29 IV** – akademia węzła PKP z okazji 1 Maja.
- 2 VI** – Wojewódzkie Świątko Pieśni i Muzyki w Górze.
- 26 X** – koncert z okazji 65-lecia chóru.

1986

- 13-15 IV** – obóz szkoleniowo-wypoczynkowy w Zakopanem.
- 18 V** – udział w wojewódzkim finale X Ogólnopolskiego Festiwalu Pieśni Chóralnej w Rydzynie.
- 25 V** – udział w części artystycznej spotkania absolwentów byłego Liceum Handlowego w Lesznie.
- 8 VI** – udział w XI Wojewódzkim Świątku Pieśni i Muzyki w Kościanie.
- 13-14 VI** – udział w obchodach Dnia Energetyka w Zakładach VEB KRAFTWERKE Lübbenau-Vetschau.
- 28-29 VI** – udział w Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów Kolejowych w Bydgoszczy; III miejsce w kategorii chórów mieszanych.
- 1 X** – udział w otwarciu wystawy filatelistycznej urządzonej z okazji 130-lecia wjazdu pierwszej kolei do Leszna.

1987

- 11 I** – koncert kolęd i muzyki dawnej.

24-26 – pobyt zespołu w Czechosłowacji na Morawach połączony z koncertem z okazji rocznicy wyzwolenia Uherskiego Brodu.

3 V – udział w uroczystościach z okazji rocznicy chwalenia Konstytucji 3 Maja.

18 V – koncert uświetniający zjazd absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego.

30-31 V – udział w Dniach Leszna; udział w koncercie wspólnie z dziewczęcym chórem „Comenius” z Uherskiego Brodu.

21 VI – udział w XII Wojewódzkim Świątku Pieśni i Muzyki w Gostyniu; II miejsce w kategorii chórów mieszanych.

5 – 6 X – koncert w Lübbenau w NRD z okazji Dni tego państwa.

1988

18 I – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna wspólnie z chórem ZNTK „Moniuszko” z Poznania..

28 I – udział w koncercie noworocznym dla pracowników Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego w Poznaniu.

5 VI – XIII Wojewódzkie Świątko Pieśni i Muzyki w Rawiczu; I miejsce w kategorii chórów mieszanych.

17– 18 IX – udział w VI Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów Kolejowych w Bydgoszczy; III miejsce.

8 X – występy chóru z Prachatic z Czechosłowacji w Domu Kultury Kolejarza.

11-13 X – koncerty w NRD.

1989

17 I – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna.

21 I – koncert kolęd w kościele św. Krzyża w Leszna.

21-23 IV – wyjazd i koncerty w Husincu i w Teatrze Miejskim w Prachaticach w Czechosłowacji.

4 VI – udział w Wojewódzkim Świątku Pieśni i Muzyki w Lesznie; I miejsce w kategorii chórów mieszanych.

10 IX – występ podczas festynu z okazji dnia Kolejarza na boisku kolejjarza.

30 IX – występ podczas koncertu dla przebywających w Lesznie gości z Holandii.

6 X – pobyt i koncerty w Lübbenau-Vetschau.

1990

6 I – 2 II – koncerty kolęd we wszystkich kościołach Leszna.

- 9 I** – koncert w Domu Kultury Kolejarza połączony z recytacjami słuchaczek Studium Nauczycielskiego w Lesznie.
- 3 V** – uroczystości rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja.
- 18-19 V** – udział w I Ogólnopolskim Spotkaniu Chórów i Orkiestr na Jasnej Górze, udział w śpiewach podczas liturgii oraz w na placu miejskim.
- 10 VI** – Święto Pieśni i Muzyki we Wschowie; I miejsce wśród chórów mieszanych..
- 13 VI** – udział chóru w liturgii podczas poświęcenia kościoła pod wezwaniem św. Antoniego w Lesznie.
- 20 X** – koncert jubileuszowy w kinie „Panorama” z okazji 70-lecia chóru z udziałem orkiestry i solistów.
- 22 X** – Dni Karola Kurpińskiego.
- 23 XI** – koncert dla seniorów miasta.

1991

- 10 I** – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna w Domu Kultury Kolejarza z udziałem kapeli zamku w Rydzynie i recytatorek.
- 6 I- 2 II** – koncerty kolędowe w parafiach leszczyńskich.
- 6 III** – koncert w muzeum w Lesznie przy okazji otwarcia wystawy pod tytułem „Życie muzyczne Leszna II Rzeczypospolitej”.
- 1 V** – koncert z Orkiestra Kolejową w DKK dla pracowników PKP i ich rodzin.
- 2 V** – występ na leszczyńskim Rynku podczas montażu słowno-muzycznego przygotowanego z okazji 200-lecia Konstytucji 3 Maja.
- 23 V** – koncert dla publiczności w Muzeum Okręgowym w Lesznie.
- 16 VI** – Wojewódzkie Święto Pieśni i Muzyki w Wąsoszu.
- 23 XI** – wieczornica w kościele pod wezwaniem św. Antoniego z okazji święta patronki chórzystów św. Cecylii.
- 6 XII** – wspólny z chórem i orkiestrą z czeskich Prachatic koncert dla społeczeństwa Leszna w sali MOK.

1992

- 7 I** – koncert – wspólny z chórem dziecięcym z klubu „Na Piętrze” – dla mieszkańców osiedla „Przylesie” w Lesznie.
- 13 I** – koncert kolęd w bursie międzyszkolnej przy ulicy S. Poniatowskiego w Lesznie.
- 10 I** – koncert kolęd w kościele św. Antoniego w Lesznie.

- 23 I** – koncert noworoczny w Domu Kultury Kolejarza (pieśni różnych kompozytorów i kolędy).
- 19-22 III** – wyjazd do Czechosłowacji (Prachatice).
- 21 VI** – Święto Pieśni i Muzyki w Kościanie.
- 17 VII** – pismo z Oddziału Socjalnego PKP w Lesznie do zarządu chóru w sprawie projektowanego przejścia DKK i opieki nad chórem przez Związek Zawodowy Kolejarzy Węzła leszczyńskiego.
- 7 XI** – koncert pieśni patriotycznych w kościele pw. św. Antoniego z okazji Narodowego Święta Niepodległości.
- 21 XI** – koncert w kościele pw. św. Krzyża ku czci św. Cecylii, patronki śpiewu.
- 22 XI** – koncert w kościele pw. św. Mikołaja z okazji inauguracji Dni Kultury Chrześcijańskiej.
- 28 XII** – koncert kolęd na rynku leszczyńskim.

1993

- 17 I** – przegląd „Śpiewamy Kolędy i Pastorałki” w Rydzynie z udziałem osiemnastu zespołów.
- 29 V** – koncert Pieśni Maryjnej w kościele św. Krzyża w ramach Dni Leszna.
- 13 VI** – Święto Pieśni i Muzyki w Śmiglu.
- 18 VII** – koncert dla mieszkańców Leszna w Parku Tysiąclecia.
- 24-25 VII** – wyjazd z koncertami do Alsfeld w Niemczech.
- 11 VIII** – zawarcie porozumienia pomiędzy zarządem chóru a dyrektorem Miejskiego Ośrodka Kultury w Lesznie, na mocy którego chór stał się jednym z zespołów MOK-u. Porozumienie obowiązywało od lutego tego roku.
- 16 IX** – walne zebranie członków chóru w związku z przejściem go przez Miejski Ośrodek Kultury w Lesznie i utrzymaniem w nazwie dotychczasowego patrona – „CHOPIN”.
- 10 XI** – koncert z okazji Święta Niepodległości.
- 13 XI** – występ podczas inauguracji roku akademickiego w Wyższej Szkole Marketingu i Zarządzania w Lesznie.

1994

- 2 I** – koncert kolęd w czasie mszy św. w kościele pod wezwaniem św. Jana.
- 16 I** – przegląd „Śpiewamy kolędy i pastorałki” w Rydzynie.
- 31 I** – koncert na rocznicę wyzwolenia Leszna spod okupacji niemieckiej.
- 27 III** – występ podczas spotkania młodzieży leszczyńskiej w farze.
- 2 V** – koncert w parku w Wolsztynie podczas Dni Ziemi Wolsztyńskiej.
- 12 VI** – Święto Pieśni i Muzyki w Wijewie.

9 X – „Śpiewamy piosenki z dawnych lat” – biesiada śpiewacza we Włoszakowicach z tamtejszym chórem.

17 X – udział w koncercie jubileuszowym 20-lecia zespołu „Kombatant” działającego przy MOK.

27 XI – koncert pieśni religijnych w kościele św. Krzyża na rozpoczęcie Dni Kultury Chrześcijańskiej w Lesznie.

1995

12 I – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna w sali MOK z udziałem chóru męskiego im. Karola Kurpińskiego z Włoszakowic oraz zespołem BZN.

16 I – tradycyjne spotkanie opłatkowe chórzystów „Chopina” w klubie „Obok”.

22 I – udział w dorocznym wojewódzkim przeglądzie „Śpiewamy kolędy i pastorałki” w kościele pw. św. Krzyża w Lesznie.

29 I – udział w koncercie pamięci księdza Zdzisława Bernata we Włoszakowicach.

10 VI – Święto Pieśni i Muzyki.

15-20 VI – pobyt chóru w Deurne w Holandii połączony z występami.

25 VI – koncert dla mieszkańców Leszna w parku Tysiąclecia.

21 X – koncert jubileuszowy 75-lecia chóru „Chopin”.

27 XI – koncert podczas Dni Kultury Chrześcijańskiej.

1996

3 I – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna w sali MOK.

14 I – V Wojewódzki Przegląd „Śpiewamy Kolędy i Pastorałki” w Rawiczu.

17 I – występ podczas akademii z okazji rocznicy odzyskania przez Leszno niepodległości.

2 VI – koncert z uwzględnieniem piosenek biesiadnych na leszczyńskim rynku podczas „Dni Leszna”.

9 VI – udział w procesji na rynku w Lesznie – nawiedzenie parafii przez figurę Matki Boskiej Fatimskiej.

16 VI – udział w Wojewódzkim Świącie Pieśni i Muzyki w Lesznie.

1 IX – występy na leszczyńskim rynku

22 IX – koncert w zamku w Głogowie z okazji 50-lecia zgromadzenia redemptorystów.

1997

12 I – Rawicz. Występ podczas przeglądu „Śpiewamy kolędy i pastorałki”.

17 I – koncert noworoczny dla mieszkańców Leszna wspólny z Orkiestra Dętą Miasta Leszna w sali Szkoły Podstawowej nr 1.

29 I – występ z kolędami dla mieszkańców Domu Opieki Społecznej w Chumiętkach (gmina Krobia).

5 II – koncert w obecności wojewody Zbigniewa Haupta w sali Urzędu Wojewódzkiego (pałac Sułkowskich) dla seniorów.

9 IV – występ w Śmiglu podczas sesji zorganizowanej przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne z okazji 200-lecia Mazurka Dąbrowskiego.

29 IV – wieczorny występ na rynku w Lesznie podczas widowiska „Światło i dźwięk” prezentowanego z okazji 450-lecia uzyskania praw miejskich.

3 V – koncert w Pawłowicach dla uczestników krajowego zjazdu Polskiego Związku Chórów i Orkiestr.

15 VI – udział w Wojewódzkim Świącie Pieśni i Muzyki w Pępowie.

19 IX – wycieczka do Pragi w Czechach.

24 X – występ podczas „Gali piosenki biesiadnej” w hali „Trapez” w Lesznie.

7 XII – udział w prawykonaniu *Oratorium Leszczyńskiego* – leszczyńska fara.

1998

19 I – udział w kolejnym spotkaniu chórów podczas przeglądu kolęd i pastorałek w Rawiczu.

1 III – występ podczas koncertu muzyki chóralnej w sali MOK, dyrygent Hilary Ciesielski.

16 V – udział w IX Wielkopolskich Konfrontacjach Chórów w Kole.

21 VI – występ podczas XXIII Wojewódzkiego Świąta Pieśni i Muzyki w Przemyśle.

24 X – wspólny koncert pieśni chóralnej z chórem z Prachatic z Czechosłowacji w auli Szkoły Podstawowej nr 1.

1999

17 I – występ podczas przeglądu „Śpiewamy kolędy i pastorałki” w Rawiczu.

29 V – występ na leszczyńskim Rynku podczas „Dni Leszna”.

4 VI – udział w koncercie w czeskich Prachaticach.

13 VI – Wojewódzkie Świąto Pieśni i Muzyki w Chojnie.

20 VI – koncert pieśni i muzyki w pałacu w Pawłowicach z chórem „Krzemień” i zespołem instrumentalnym.

1 X – Koncert w Domu Kultury z okazji 60 rocznicy Armii Krajowej.

10 XI – udział w koncercie muzyki polskiej i patriotycznej z okazji Świąta Niepodległości w sali MOK w Lesznie.

2000

16 I – udział w Wielkopolskim Przeglądzie Kolęd i Pastorałek w Rawiczu.

15 -21 IX – wyjazd szkoleniowy do Włoch (m.in. Wenecja, Rzym, Watykan, Florencja) z okazji jubileuszu 80-lecia działalności chóru.

18 VI – udział XXV jubileuszowym Świącie Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski w Jutrosinie.

9 XI – udział w koncercie w ramach kilkudniowych obchodów Narodowego Świąta Niepodległości; wspólny występ z Orkiestra Dętą Miasta Leszna i solistami.

17 XI –uroczysty koncert z okazji 80-lecia chóru w auli Kolegium Nauczycielskiego. Wystawa, wyróżnienia odznakami Polskiego Związku Chórów i Orkiestr; zabawa taneczna w Domu Kultury Kolejarza.

6 XII– udział w uroczystości wyniesienia kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja do godności kolegiaty.

2001

21 I – występ podczas XI Okręgowego Przeglądu Chórów i Orkiestr w Rawiczu pod hasłem „Śpiewamy kolędy i pastorałki” z udziałem 29 zespołów śpiewaczych.

9 II– udział w koncercie „Dwadzieścia lat minęło...” z okazji 20-lecia działalności Miejskiego Ośrodka Kultury w Lesznie.

10 VI–okręgowe Święto Pieśni w Miejskiej Górcie; puchar i dyplom.

4 X – występ podczas inauguracji roku akademickiego w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Króla Stanisława Leszczyńskiego

13-15 X– warsztaty szkolno-wypoczynkowe w Kletnie pow. Kłodzko

2002

5 I – udział w koncercie w auli uniwersyteckiej w Poznaniu będącym częścią „Noworocznego Spotkania Samorządowców”. Wspólne wykonanie wraz z chórem z Wyrzyska mazura z opery *Straszny dwór* Stanisława Moniuszki z towarzyszeniem orkiestry Filharmonii Poznańskiej; dyrygował Jose Maria Florence jr.

13 I – w Rawiczu „Śpiewamy kolędy i pastorałki” z udziałem zespołów z Wielkopolski

21 I – występ podczas spotkania dla dzieci i dorosłych z cyklu „Rodzinne Wieczory” w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Stanisława Grochowiaka.

16 VI – udział w XXVII Święcie Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski w Borku Wielkopolskim.

2003

10 I – „Tradycyjny Koncert Noworoczny” w sali MOK; w programie polskie kolędy i pastorałki oraz akcenty obchodów Bożego Narodzenia przez wyznawców prawosławia. Wystąpili też: Młodzieżowy Zespół Wokalny MOK oraz zespół „Niespodzianka” z Kirowa w Rosji.

12 I – udział w Wielkopolskim Przeglądzie „Śpiewamy kolędy i pastorałki” w Rawiczu.

14-21 V – pobyt w Moskwie, w dniach 15-19 V udział w II Międzynarodowym Festiwalu Etnicznych Chórów Amatorskich „Moskwa miasto pokoju”.

13 VI –28 Wielkopolskie Święto Pieśni i Muzyki w Sarnowie pod Rawiczem z udziałem dwudziestu chórów, sześciu orkiestr i 4 zespołów ludowych; II miejsce w kategorii chórów mieszanych.

28 X– udział chóru z koncertem podczas uroczystości nadania Gimnazjum nr 7 w Lesznie imienia Jana Pawła II; w uroczystości uczestniczył metropolita poznański, arcybiskup Stanisław Gądecki.

4 XI – Występ podczas wieczornicy z okazji Święta Niepodległości w Gminnym Ośrodku Kultury w Lipnie

2004

11 I – XIV Wielkopolski Przegląd „Śpiewamy kolędy i pastorałki”.

18 IV – występ na zaproszenie parafii podczas koncertu pieśni sakralnej w kościele pod wezwaniem Świętego Krzyża z okazji jubileuszu 20-lecia działalności tamtejszego chóru kościelnego.

1 V – udział w wielkim koncercie na leszczyńskim rynku z okazji wejścia Polski do Unii Europejskiej.

7-9 VI – wyjazd szkoleniowo-wypoczynkowy do Liberca w Czechach.

20 VI– Lipno, udział w XXIX Święcie Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski.

24-27 VI – udział w koncertach w ramach międzynarodowego festiwalu „Slavnosti solne zlate stezky” w Prachaticach w Czechach.

20-21 XI – udział w „Cecyliadzie” – III Otwartym Przeglądzie Piosenki Religijnej, Scholi, Chórów, Zespołów Parafialnych we Wschowie.

2005

9 I 2005 – udział w biciu na rynku w Rawiczu rekordu Guinnessa w liczbie uczestników wspólnego śpiewania kolęd i pastorałek. Organizatorzy: Dom Kultury w Rawiczu i Polski Związek Chórów i Orkiestr Oddział w Lesznie. 1260 uczestników, 1 godzina, 26 utworów.

12 I – Koncert kolęd i pastorałek zorganizowany przez chór w sali Miejskiego Ośrodka Kultury

21 V– udział w Licheniu w zlocie chórów i orkiestr w nowym XXI wieku z okazji 85 urodzin ojca świętego Jana Pawła II „Janowi Pawłowi II w dowód wdzięczności”.

19 VI – XXX Święto Pieśni i Muzyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski w Gostyniu; zdobycie I miejsca w kategorii chórów mieszanych.

11 X – udział w konferencji pt. *Johann Heermann (1585-1647) – życie i twórczość* zorganizowana przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Stanisława Grochowiaka. Chór wykonał Jana Sebastiana Bacha dwa chorały; z Kantaty BWV 163 i Kantaty BWV 194 ze słowami J. Heermanna.

19 XI – koncert jubileuszowy z okazji 85-lecia chóru w auli Kolegium Nauczycielskiego przy placu Tadeusza Kościuszki.

25 XI– występ, obok piosenkarzy Młodzieżowego Studia Piosenki MOK pod dyr. Arkadiusza Gołaszewskiego, podczas obchodów 100-lecia Związku Nauczycielstwa Polskiego z udziałem przewodniczącego Zarządu Głównego Sławomira Broniarza w auli Szkoły Podstawowej nr 13.

25 XII– udział w jasełkach wystawionych na leszczyńskim rynku (scenariusz i reżyseria Sławomir Animucki, dyrektor CKiS).

2006

8 I – XVI Wielkopolski Przegląd „Śpiewamy kolędy i pastorałki” w Rawiczu udziałem 28 zespołów, również z niemieckiego Cottbus oraz z Klina w obwodzie moskiewskim w Rosji (zespół artystyczno-baletowy). Chór zaśpiewał trzy kolędy .

2 IV– występ na leszczyńskim rynku podczas koncertu zatytułowanego „Mocni wiarą, miłością, nadzieją” z okazji I rocznicy śmierci papieża Jana Pawła II.

8 IV – śpiewaczy udział w mszy św. odprawionej przez biskupa Grzegorza Balcerka w intencji szybkiej beatyfikacji Jana Pawła II w kościele pw. św. Antoniego w Lesznie.

18 VI – w Czempiniu XXXI Wielkopolskie Święto Muzyki; chór zdobył Złote Pasma w kategorii chórów mieszanych. Organizator – Oddział Leszczyński Polskiego Związku Chórów i Orkiestr obchodzący swoje 30-lecie.

20 VIII – uświetnienie uroczystości odpustowych w Górcie Duchownej.

8 X – występ w galowym koncercie w Domu Kultury we Wschowie z okazji jubileuszu 25-lecia posługi kapłańskiej księdza prałata Zygmunta Zająca.

26 XI – V Otwarty Przegląd Piosenki Religijnej, Scholi, Chórów, Zespołów Parafialnych pod nazwą „Cecyliada” we Wschowie. Organizatorzy: Akcja Katolicka przy parafii św. Stanisława Biskupa i wschowski Dom Kultury .

2007

7 I – Rawicz. Udział Zespołu Kameralnego w XVII Wielkopolskim Przeglądzie „Śpiewamy kolędy i pastorałki”.

16 III – w sali MOK wspólny koncert z chórem mieszanym „Budaörsi Pro Musica Korus” przybyłym z Budaör z Węgier (dyrygent S. Ferenc), a następnie spotkanie towarzyskie w sali Metalplastu.

27 V– występ podczas mszy św. w leszczyńskiej kolegiacie w intencji zmarłych dyrygentów i członków chóru „Chopin”, również zmarłych rodziców chórzystów.

25 XI – kolejny raz udział w „Cecyliadzie” we Wschowie.

2008

6 I – udział w XVIII Wielkopolskim Przeglądzie „Śpiewamy kolędy i pastorałki”.

11 V – wspólny festyn z chórem „Rapsodia” z Lipna (dyrygent Damian Ziegler) w Błotkowie na zaproszenie lipieńskiego Gminnego Ośrodka Kultury.

8 VI – Wielkopolskie Święto Muzyki we Włoszakowicach, podczas którego wystąpił zarówno chór, jak i zespół kameralny; zdobycie Srebrnego Pasma.

8-9 X warsztaty chóralne w Kazimierzu nad Wisłą.

16 X– udział w koncercie w kolegiacie leszczyńskiej w 30. rocznicę wyboru Karola Wojtyły na papieża – Jana Pawła II. Wystąpiły też chóry: „Vox Joanni”- chór męski parafii pw. św. Jana w Lesznie (dyr. Krzysztof Kubiak), „Ex gaudio cordis” – chór MOK (dyr. Anna Śróda) i chór Państwowej Wyzszej Szkoły Zawodowej im. J. A. Komeńskiego pod dyr. Aliny Pietrzak. Koncert został zapisany na płycie CD.

7 XII – występy na leszczyńskim rynku podczas jarmarku adwentowego trwającego tu od 6 do 22 grudnia.

2009

11 I – XIX Wielkopolski Przegląd „Śpiewamy kolędy i pastorałki”.

24 III – zmarła prezes chóru Wanda Stroińska.

3 V – „Koncert Majowy” . Występowały: Chór Miejski „Chopin”, Vox Joanni”, „Ex Gaudio Cordis” i chór z Deurne w Holandii „Deurnes Mannenkoor”.

14 VI – w Rydzynie XXXV Wielkopolskie Święto Muzyki połączone z III Przeglądem Chórów Szkolnych Programu „Śpiewająca Polska” z udziałem 40 zespołów śpiewaczych. „Chopin” zdobył Srebrne Pasma.

24-27 IX – warsztaty wokalne w Świeradowie.

17 IX – występ podczas I Przeglądu pieśni chóralnych w Nowym Miasteczku.

22 X – udział w „Cecyliadzie” we Wschowie, po raz pierwszy występ pod dyрекcją Bartosza Żołędziejewskiego.

6 XII – na leszczyńskim rynku odbywał się Jarmark Świąteczny. Chór wystąpił z kolędami . Pastorałka *Północ już była* została nagrana i udostępniona w Internecie na YouTube.

2010

29 IV- 3 V – warsztaty chórálne w Pogorzeliczy. W drodze powrotnej śpiewanie w konkatedrze pw. św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim.

18 V – występ podczas wielkiego koncertu na leszczyńskim rynku poświęconego pamięci Jana Pawła II. Koncert był zatytułowany *Jan Paweł II. Tajemnica światła. Tajemnica miłosierdzia. Tajemnica miłości.*

13 VI – XXXVI Wielkopolskie Święto Pieśni i Muzyki w Pępowie z udziałem 38 zespołów z Wielkopolski i Dolnego Śląska. Srebrne Pasma dla chóru „Chopin” w kategorii chórów mieszanych.

15 X – koncert poświęcony pamięci Jana Pawła II w hali „Trapez”. Powtórzenie koncertu majowego z tego roku.

12 XI – jubileusz 90-lecia istnienia chóru; uroczysty koncert pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Tomasza Malepszego z udziałem pianisty i showmana Waldemara Malickiego (*Opowieść o Chopinie*).

2011

3 IV – udział ze śpiewem w uroczystej mszy św. w kościele pod wezwaniem św. Kazimierza w Lesznie, podczas której arcybiskup Stanisław Gądecki dokonał konsekracji świątyni.

3 V – leszczyńska kolegiata; występ kilku chórzystek podczas koncertu muzyki sakralnej poświęconego pamięci Stanisława Jerzego Mizgalskiego, wieloletniego akompaniatora chóru „Chopin”. Koncert miał tytuł *Haec dies quam fecit Dominus*.

26-30 VI – warsztaty w Lanckoronie.

9 VI – pierwsze integracyjne spotkanie czterech chórów w Jeziorkach niedaleko Osiecznej. W spotkaniu uczestniczyły chóry: Koło Śpiewu „Lutnia” z Osiecznej, Chór Mieszany „Rapsodia” z Lipna, Chór „Krzemień” z Krzemienia i Chór Miejski „Chopin” z Leszna Patronat nad imprezą sprawował Miejski Ośrodek Kultury w Lesznie.

24 IX – występ w hali „Trapez” w Lesznie.

9-12 X – udział w World Choral Festival of Adults and Seniors w Wiedniu. Chór zdobył Srebrny Puchar i Certyfikat Doskonałości; dyrygent Bartosz Żołędziewski również otrzymał Certyfikat jako jeden z czterech najlepszych dyrektorów artystycznych festiwalu.

22 XII – występ chóru w zmniejszonym składzie pod dyrekcją Aldony Gołębiewskiej podczas spotkania Rydzyńskim Ośrodkiem Kultury dla Rydzyńskiego Stowarzyszenia Społecznego „Podaj rękę”.

*

Luty 2011 – chór miejski „Chopin” ma swoją stronę internetową, adres: www.chormiejskichopin.Leszno.pl. Opracowała ją graficznie chórzystka Hanna Kuberkiewicz, administratorem jest Jakub Ciszak.

2012

15 I – w Domu Kultury „Hutnik” na zaproszenie chóru „Dzwon” występ na wieczorze kolęd i pastorałek.

21 I – udział w VII Ogólnopolskim Konkursie Kolęd i Pastorałek w Chełmnie.

10 IV – Występ podczas śniadania wielkanocnego w Kłodzie zorganizowanego dla ludzi starszych i samotnych przez Stowarzyszenia „Podaj rękę” z Rydzyny.

3 V wykonanie z towarzyszeniem orkiestry miejskiej czterech części mszy św. według księdza Antoniego Chlondowskiego podczas uroczystości z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja w kolegiacie leszczyńskiej.

24 VI – udział w imprezie plenerowej w Górznie w gminie Krzemieniewo – był to zjazd chórów i zespołów śpiewaczych, dzieci i młodzieży z sekcji domów kultury Leszna i okolic pod tytułem „Z pieśnią na świętego Jana”. Podczas występu chórem dyrygowała Aldona Gołębiewska.

12 VIII – zdobycie I miejsca na IV Regionalnym Festiwalu Pieśni Żołnierskiej i Patriotycznej w Luboszycach w województwie dolnośląskim.

24-25 XI – Wschowa, udział w XI Przeglądzie Piosenki Religijnej, w którym uczestniczyły chóry z trzech województw (wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie).

29 XI-2 XII – pobyt w czeskiej Pradze i udział (**1 XII**) w XXII Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Adwentowej i Bożonarodzeniowej, w którym uczestniczyły 34 chóry z 14 państw. „Chopin” zajął III miejsce – zdobył Brązowe Pasma z nagrodą Piotra Ebena.

2013

6 I – koncert noworoczny w pałacu w Pakosławiu zorganizowany przez tamtejszy Ośrodek Kultury i Rekreacji.

17 III – udział w III Przeglądzie Pieśni Pasyjnej i Pokutnej im. Karola Antoniewicza w Obrze. Przegląd odbywał się pod hasłem „Chóry misjom”

23 IV – udział w uroczystości odsłonięcia pomnika matki-Sybiraczki przy kościele pw. św. Kazimierza w Lesznie. Występ podczas liturgii i przy pomniku. Proboszcz parafii, ks. Grzegorz Robaczyk jest duszpasterzem sybiraków.

3 V – Bazylika mniejsza w Lesznie, uroczysta msza św. za Ojczyznę; wykonanie kilku utworów oraz razem z orkiestrą miejską czterech części mszy św. księdza Andrzeja Chlondowskiego (*Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei*).

5-9 VIII – warsztaty w Gołuchowie w powiecie kaliskim. Na zakończenie koncert na balkonie pałacu.

22 IX – udział w Lubuskim Świątce Pieśni – II Festiwalu Chóralnym „U św. Michała Archanioła” w Sławie; wyróżnienie za wykonanie utworu o tematyce ludowej.

11 XI – koncert pieśni patriotycznej w sali MOK. „Chopin” uczestniczył wraz ze wszystkimi zespołami istniejącymi w Miejskim Ośrodku Kultury.

17 XI – uświetnienie jubileuszu 40-lecia Sekcji Leszczyńskich Plastyków działającej przy MOK.

23/24 XI – „Cecyliada” we Wschowie; „Chopin” w roli gościa specjalnego.

XII – rozpoczęcie nagrania I części pierwszego albumu płytowego z utworami polskimi – kolędy.

2014

27 IV – udział w „Musica Charitativa”– III festiwalu Muzyki Kameralnej i Poetów Leszczyńskich pt. „Polska muzyka religijna okresu renesansu” –Bazylika Mniejsza Leszno. Organizator Stowarzyszenie „Z muzyką do ludzi”.

14 VI– w restauracji „Rozmaryn” zakończenie sezonu chóralnego przed wakacjami z udziałem chóru „Lutnia” z Osiecznej; quiz na temat zabytków Leszna zatytułowany „Leszno w obrazach”. Współorganizator Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne.

29 VI-2 VII – warsztaty w miejscowości Glisno w gminie Lubniewice.

12 X – udział w VI Powiatowym Przeglądzie Zespołów Śpiewaczych VIVA LA MUSICA w Świątcechowie, w którym uczestniczyło 20 zespołów.

23 XI – Cecyliada we Wschowie.

10 XII – udział w koncercie patriotycznym organizowanym przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne z okazji Dni Wielkopolski pod nazwą „Ratuszowe Wieczory” w leszczyńskim ratuszu.

15 XII – koncert kolęd na zaproszenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Galerii Lochy.

16 XII – koncert patriotyczny dla uświetnienia jubileuszu obchodów 70-lecia Ligi Obrony Kraju.

2015

28 VI-1 VII – warsztaty w Żerkowie w powiecie jarocińskim.

26 IX – stoisko chóru na targach organizacji w ratuszu „Aktywne Obywatelskie Leszno” w hali „Trapez”.

6 XI – występ podczas uroczystej konferencji zorganizowanej z okazji 110 rocznicy utworzenia Związku Nauczycielstwa Polskiego i zarazem 95-lecia Okręgu Wielkopolskiego ZNP. Aula PWSZ.

7 XII – otwarcie wystawy pod tytułem „Z dziejów chóru“ w galerii „Recto Verso“ MBP, udostępnianej do 31 I 2016, komisarz M. H. Ławniczak.

12 XII– koncert jubileuszowy z okazji 95-lecia chóru w sali MOK z gościem specjalnym zespołem „Trio Immersio” z Wiednia; wystawa „Z dziejów chóru” w Miejskiej Bibliotece Publicznej, w „Galerii Lochy.

30 XII – na uroczystej Sesji Rady Miejskiej Leszna podjęto uchwałę nr XVII/212/2015 w sprawie nadania odznaczenia „Zasłużony dla Miasta Leszna” Chórowi Miejskiemu „Chopin”.

XII – wydanie pierwszego w dziejach chóru albumu płytowego pt. „Muzyka Polska” Znajduje się na nim 20 utworów kompozytorów polskich z różnych epok oraz kolędy

2016

17 I – wręczenie chórowi „Chopin” tytułu „Zasłużony dla Miasta Leszna” na uroczystych obchodach 96 rocznicy powrotu Leszna do Macierzy.

3 V – udział chóru wraz z Orkiestrą Dętą Miasta Leszna we mszy św. w intencji Ojczyzny z okazji 225 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

7 V – udział w IX Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów Amatorskich; I Edycja Pieśni Maryjnych „Mater Misericordiae 2016” – Oleszna k/Łagiewnik, pow. dzierzoniowski.

14 V – 70-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Stanisława Grochowiaka, udział delegacji.

4-7 VII – warsztaty w Racocie w gminie Kościan.

1 X – udział w VII Ogólnopolskim Festiwalu Chórów „Silesia Cantat” w Głogowie i zdobycie Brązowego Pasma.

9 XII– koncert w MOK z udziałem Orkiestry Dętej Miasta Leszna pod dyrekcją Zbigniewa Śliwy z okazji otrzymania przez chór odznaki honorowej „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. Gość specjalny koncertu – Olga Bończyk, aktorka i piosenkarka z Warszawy.

14 XII – uświetnienie spotkania z cyklu „Ratuszowe Wieczory” zatytułowanego „Leszczyńscy żołnierze Armii Krajowej” ; sala reprezentacyjna leszczyńskiego ratusza.

2017

15-29 I – śpiewanie kolęd w leszczyńskich świątyniach: 15 I – na mszy św. w kościele pw. Św. Maksymiliana Marii Kolbego; 22 I – na mszy św. w leszczyńskiej Bazylice Mniejszej;

22 I – koncert kolęd w Domu Seniora w Mórkwie gm. Lipno.

29 I – na mszy św. w kościele pw. św. Kazimierza Odprawianej w intencji zmarłych w ostatnich trzech latach chórzystów: Aleksandra Kowalewicza juniora, Zofii Klak i Agrypiny Kuberkiewicz.

3 V – udział w uroczystościach Święta Narodowego w Bazylice Mniejszej w Lesznie; pieśni do części stałych mszy św. ks. A. Chlondowskiego w wykonaniu połączonych chórów „Chopin” i „Ottimo” z Grodziska Wlkp. oraz Orkiestry Miasta Leszna pod dyr. Z. Śliwy..

13 V – udział przedstawicieli chóru, jako członków Leszczyńskiego Stowarzyszenia im. Fryderyka Chopina w Targach Organizacji Pozarządowych na leszczyńskim rynku zorganizowanych w ramach Dni Europy.

21 V – występ chóru na leszczyńskim rynku podczas Dni Leszna

26-29 VI – warsztaty wokalne w Zaniemyślu.

4 IX – występ w Bazylice Mniejszej podczas mszy św. na rozpoczęcie roku szkolnego w mieście.

16 IX – udział przedstawicieli chóru w Festynie Organizacji Pozarządowych i leszczyńskich Instytucji oraz firm zaangażowanych społecznie organizowanym przy Stadionie im. Alfreda Smoczyka.

25 IX– uroczystość 60-lecia śpiewania w „Chopinie” druha Jerzego Furmanka z udziałem wiceprezydenta Piotra Józwiaka i dyrektora MOK, Macieja Mizgalskiego.

27-29 X – Miastko gm. Wijewo. Warsztaty wokalne.

4 XI – mężczyźni z chóru wystąpili w spektaklu *Dziady. Lekcja* w reżyserii Błażeja Baraniaka w Teatrze Miejskim w Lesznie.

12 XI – III Przegląd Chórów i Zespołów Śpiewaczych „Pieśń Patriotyczna” w Świąciechowie.

4 XII – udział chóru w koncercie organizowanym przez Urząd Miasta w auli Comeniana PWSZ, dla organizacji pozarządowych, leszczyńskich instytucji i firm zaangażowanych społecznie, świętujących okrągłe jubileusze.

2018

20 I – koncert kolęd zorganizowany przy współudziale MBP im. Stanisława Grochowiaka w Bibliotece Ratuszowej.

13-15 IV– warsztaty w Miastku w gminie Wijewo.

22 IV – udział w VI Konkursie Pieśni Chóralnej im. Czesława Prudla w Lyskach na Śląsku; chór otrzymał wyróżnienie.

16 VI – występ podczas Zgromadzenia Samorządów Ziemi Leszczyńskiej z okazji 100 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę; Auditorium Maximum Wyższej Szkoły Humanistycznej.

25 VI – jubileusz 50-lecia śpiewania w chórze „Chopin” Jerzego Andersza oraz Jerzego Pieczyńskiego i Łucji Jakimowicz zorganizowany był przy współudziale MOK- u i połączony z zakończeniem roku artystycznego 2017/2018.

25 VI 2018 – uroczystość 50-lecia śpiewania w chórze

15 IX – udział przedstawicieli chóru w Festynie Organizacji Pozarządowych, leszczyńskich instytucji i firm zaangażowanych społecznie przed stadionem im. Alfreda Smoczyka.

17 IX – zorganizowanie otwartej próby chóru dla mieszkańców Leszna w ramach miejskiej akcji pod nazwa „Dni otwarte”.

5- 7 X – jesienne wokalne warsztaty w Miastku.

17 XI – udział delegacji chóru w uroczystości jubileuszu 20-lecia chóru „Rapsodia” w Lipnie.

1 XII – udział chórzystów w uroczystości jubileuszu 10-lecia chóru OTTIMO w Grodzisku Wielkopolskim.

26 XII – Festiwal „Musica Charitativa”, udział w koncercie w kościele pw. św. Jana w Lesznie – *Msza pasterska* Romana Maciejewskiego. W festiwalowym chórze żeńskim wystąpiły chórzystki z „Chopina.

2019

24 II – koncert rozrywkowy w Bibliotece Ratuszowej w Lesznie zorganizowany przy współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną.

15-17 III – warsztaty w Miastku w gminie Wijewo.

19 V – koncert rozrywkowy na rynku w ramach obchodów Dni Leszna.

19 V – udział przedstawicieli chóru w koncercie Orkiestry Dętej Miasta Leszna oraz w spotkaniu z okazji jubileuszu 25-lecia jej działalności.

9 VIII – udział chóru w obchodach jubileuszu 5-lecia działalności Domu Opieki SENIOR w Mórkowie. Oprawa Mszy św. i koncert rozrywkowy.

14 IX – udział w festynie organizacji pozarządowych pod nazwą Aktywne Obywatelskie Leszno; chór zaprezentował się na scenie przed stadionem im. Alfreda Smoczyka, wykonując trzy utwory.

16 IX – otwarta próba chóru dla mieszkańców Leszna.

11-13 X – warsztaty wokalne w Miastku.

19-20 X – udział w X Międzynarodowym Chóralnym Festiwalu Pieśni Maryjnej w Częstochowie – Koziegłowach.

27 XI – Zarząd Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego przyznał chórowi w związku ze zbliżającym się jego stuleciem honorowy Medal „Za Serce dla Kultury”.

27 XI – udział delegacji chóru w uroczystości jubileuszu 50-lecia działalności Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego.

18 XII – koncert w ratuszu podczas spotkania z cyklu „Ratuszowe Wieczory” Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego.

2020

5 I – koncert kolęd podczas i po mszy św. w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Dopiewie (powiat poznański).

12 I – koncert kolędowy w kościele pod wezwaniem św. Kazimierza w Lesznie.

17 I – udział delegacji chóru jako „Zasłużonego dla Miasta Leszna” w XX uroczystej sesji Rady Miasta Leszna z okazji 100-lecia powrotu Leszna do Macierzy.

17 I – udział w wielkim koncercie pod tytułem „Lata 20-te, lata 30-te....tak to wszystko się zaczęło” w hali „Trapez” z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości przez Leszno. Występ z Orkiestrą Dętą Miasta Leszna pod dyrekcją Zbigniewa Śliwy.

25 I – udział w Lipnie w Przeglądzie Kolęd i Pastorałek „Chórem Kolędy Śpiewajmy” pod patronatem wójta gminy Lipno.

31 I – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadał Chórowi Miejskiemu „Chopin” Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis.

30 IV – Marszałek Województwa Wielkopolskiego nadał chórowi odznakę honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”.

Ludzie i organizacja

Założyciele Koła Śpiewu Kolejarzy „Kościuszko”

Zarządy

Od początku działalności Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich jego władze były wybierane co rok na walnym zgromadzeniu wszystkich członków – czynnych, honorowych i wspierających. Kadencja kolejnych zarządów trwała jeden rok, poszczególni ich członkowie mogli jednak pełnić funkcje dłużej niż przez ten okres. Wybierano prezesa, zastępcę prezesa, sekretarza, skarbnika, bibliotekarza i członków bez przydzielonej funkcji zwanych ławnikami, albo radnymi. Była też wybierana komisja rewizyjna. W niektórych latach spotykamy nazwiska drugiego sekretarza, lub gospodarza. Informacje o składach kolejnych zarządów zawierają zachowane dokumenty oraz kronika, nie można jednak na ich podstawie ustalić wszystkich składów w stuleciu, bowiem wspomniane informacje nie są pełne; innym zagadnieniem jest rozpowszechniony zwyczaj niepodawania obok nazwiska także imienia osoby wymienianej, a wobec występowania takich samych nazwisk, trudno jednoznacznie stwierdzić, kogo zapis dotyczy. W niektórych latach w zachowanych dokumentach występuje tylko nazwisko prezesa, w innych zapisujący uwzględniali niektóre tylko funkcje. Do roku 1939 wybierane były zarządy koła, a w okresie od reaktywowania działalności po II wojnie światowej – najpierw zarządy koła a następnie chóru. Przez sto lat istnienia zarządy tworzyły dziesiątki osób, w większości byli to mężczyźni. Również funkcje prezesów pełnili aż do roku 1984 tylko mężczyźni - najdłużej Ludwik Grzegorzewski i Włodzimierz Janiszewski. W tym roku funkcję prezesa objęła na jedenaście lat Izabela Sobkowiak, wcześniej wchodząca w skład zarządów w innych rolach, między innymi bibliotekarza. Ona przeprowadziła chór do Miejskiego Ośrodka Kultury.

Poniżej znajdują się nazwiska osób tworzących kilka zarządów w niektórych latach w okresie 1920-2020. Wybrane zostały ze względu na przełomowy w dziejach chóru rok lub rozbudowany skład i wprowadzenie nowych funkcji.

Pierwszy Zarząd

Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Kościuszko”

wybrany 5 sierpnia 1920

Prezes – Ignacy Chmielewski

Sekretarz – Ignacy Marchewka

Skarbnik Józef Galon

Radni – Andrzejewski, Adam Pawłowski, Mielcarek, Jan Stanek i Michał Pawlak

Zarząd

Koła śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Chopin”

wybrany 7 stycznia 1921

Prezes – Michał Pawlak,

Zastępca prezesa – Jan Kaczor

Sekretarz – [Jan] Woźniak

Zastępca sekretarza – Krawczykówna

Skarbnik – Józef Galon.
Bibliotekarz – Wojciech Pierszot

**Zarząd
wybrany 2 lutego 1939**

Prezes – Ludwik Grzegorzewski
Wiceprezes – Stanisław Nowaczyk
Skarbnik – Stanisław Bestrzyński
Sekretarz – Edmund Meissnerowski
Dyrygent – Jerzy Weigt

**Zarząd Koła Śpiewu Związku Zawodowego Kolejarzy „Chopin” w Lesznie
wybrany 19 marca 1945**

Prezes – Ludwik Grzegorzewski
Zastępca prezesa – Stanisław Nowaczyk
Sekretarz – Albin Machowiak
Skarbnik – Stanisław Bestrzyński
Bibliotekarz – Bonifacy Czarnecki

1955

Prezes – Bolesław Fornalczyk
Wiceprezes – Aleksy Kuberkiewicz
Sekretarz – Czesław Biegalski Wiesław
Wicesekretarz – Stefan Witosławski
Skarbnik – Stanisław Bestrzyński
Bibliotekarz – Augustyn Siekierka
Z-ca bibliotekarza – Antoni Kramarczyk

Komisja rewizyjna:
Przewodniczący – Szczepan Frąckowiak
Członkowie – Jan Małecki, Franciszek Gdeczyk

Komisja artystyczna: Waław Stefaniak, Bonifacy Czarnecki

Chorąży – Tomasz Kasprzak, Śleboda Władysław

1960

I prezes – Bonifacy Czarnecki
II prezes – Edmund Czapiński
I sekretarz – Melania Słowikowska
II sekretarz – Kazimiera Malcherek
Skarbnik – Helena Kuberkiewicz
Bibliotekarz – Maria Kosowicz i Jerzy Furmanek, zastępca – Izabela Kosowicz

Kronikarze – Włodzimierz Janiszewski, Sylwester Tylewicz, Antonina Matuszewska
Gospodarze – Bolesław Fornalczyk, Aleksander Kowalewicz, Sława Marciniak
Chorąży- Tomasz Kasprzak

Rada Koła – Małgorzata Kaczyńska, Ignacy Marchewka, Stanisław Nowaczyk

1962

Prezes – Włodzimierz Janiszewski
Z-cy – Edmund Czapiński i Bonifacy Czarnecki
Sekretarz – Aleksandra Kaczmarkowska, z-ca – Kazimiera Malcherek
Skarbnik – Helena Kuberkiewicz
Gospodarze – Bolesław Fornalczyk, Lewandowski, Jadwiga Janiszewska, Maria
Kromuszczyńska
Bibliotekarze – Jerzy Dawid, Maria Kosowicz
Kronikarze – Tadeusz Dawidziak, Jan Nędza, Izabela Kosowicz
Chorąży – Tomasz Kasprzak

Rada Koła i sąd koleżeński – Przewodniczący – Stanisław Nowaczyk (członek honorowy)
Członkowie: Brunon Papierz, A. Kowalewicz, H. Kromuszczyński

Rada Koła – Stanisław Nowaczyk, Tadeusz Dawidziak, Leon Damasiewicz, Aleksander
Kowalewicz, Henryk Kromuszczyński

1970

Prezes – Edmund Czapiński
Wiceprezes – Włodzimierz Janiszewski
Sekretarz – Kazimiera Malcherek, z-ca Melania Szczepańska
Skarbnik – Helena Kuberkiewicz, z-ca Maria Kosowicz

Bibliotekarz – Jerzy Dawid, z-ca Łucja Nadolna
Kronikarz – Barbara Schwartz
Komisja rewizyjna – Bonifacy Czarnecki, Czesław Adamski, Henryk Kromuszczyński
Komisja gospodarcza – Bolesław Fornalczyk, Maria Kosowicz, Zdzisława Ratajczak,
Aleksander Kowalewicz

Ponadto: Bonifacy Czarnecki, Jerzy Dawid, Bolesław Fornalczyk, Maria Kosowicz,
Aleksander Kowalewicz, Helena Nowicka, Łucja Nadolska, Melania Szczepańska, Zdzisława
Ratajczak

1980

Prezes – Włodzimierz Janiszewski
Zastępca prezesa – Edmund Czapiński
Sekretarz – Melania Szczepańska
Zastępca sekretarza – Daniela Zięba
Skarbnik – Helena Nowicka
Bibliotekarz – Izabela Sobkowiak
Komisja rewizyjna – Bonifacy Czarnecki, Maria Kosowicz, Ewa Kozłowska

Komisja gospodarcza – Jerzy Andersz, Aleksander Kowalewicz, Zdzisława Ratajczak
Kronikarz – Jadwiga Janiszewska

1992

Prezes – Izabela Sobkowiak
Z-ca prezesa – Ewa Tschich
Sekretarz – Melania Szczepańska
Skarbnik – Helena Nowicka
Bibliotekarz – Ewa Konieczko,
Gospodarz – Aleksander Kowalewicz

1998/99

Prezes – Jerzy Andersz,
Wiceprezes – Wanda Stroińska
Sekretarz – Janina Orzełek
Skarbnik – Lucyna Telega
Członek – Mirosław Juszczak
Komisja rewizyjna
Przewodnicząca – Elżbieta Duda
Z-ca przewodniczącej – Zofia Wachowiak
Członek komisji – Wojciech Cybal

2009

Prezes – Elżbieta Duda
Zastępca prezesa – Andrzej Pieczyński
Sekretarz – Iwona Wieszczezyńska
Skarbnik – Barbara Kosińska
Członek zarządu, konsultant do spraw artystycznych – Hanna Jęsień
Członek zarządu, konsultant do spraw kontaktu z mediami i bibliotekarz – Julia Woźniak

2016

Prezes – Elżbieta Duda
Zastępca prezesa – Andrzej Pieczyński
Sekretarz i przedstawiciel w kontaktach z mediami – Julianna Woźniak
Skarbnik – Barbara Kosińska

Doradca dyrygenta w sprawie repertuaru i kronikarz – Hanna Jęsień
Kronikarz – Mariola Szłapka

Aktualny Zarząd „Chóru Miejskiego „Chopin”

wybrany 15 lutego 2016

Prezes – Julianna Woźniak

Zastępca prezesa i bibliotekarz – Hanna Jęsień

Sekretarz – Andrzej Pieczyński

Skarbnik – Paulina Kozłowska

Od lewej strony stoją: Andrzej Pieczyński (sekretarz), Julianna Woźniak (prezes), Hanna Jęsień (wiceprezes i kronika), Paulina Kozłowska (skarbnik)

Prezesi w latach 1920 – 2020

Ignacy Chmielowski.....	1920
Michał Pawlak	1921-1926
Stanisław Szal	1927-1928
Roman Otto	1928
Stanisław Alwin	1929-1930
Roman Lubierski	1931
Władysław Adfeldt	1932
Wiesław Suligowski	1933
Ludwik Grzegorzewski	1934-1945
Stanisław Nowaczyk	1946-1948; 1956
Bonifacy Czarnecki	1949-1953; 1957-1960
Edwin Chojnacki	1954
Bolesław Fornalczyk.....	1955
Edmund Czapiński.....	1961, 1964-1971
Włodzimierz Janiszewski.....	1962-1963; 1972-1984
Izabela Sobkowiak.....	1984-1998
Jerzy Andersz	1998-2002
Witold Woźniak	2002-2006
Wanda Stroińska.....	2006-2009
Elżbieta Duda.....	2009-2015
Julianna Woźniak.....	2016

Dyrygenci chóru w latach 1920-2020

- Walenty Żurowski 1920-1924
- Roman Lubierski 1924-1932
- Antoni Rymarczyk 1933-3 XII 1935; kwiecień 1936 – październik 1936
- Władysław Wojciechowski grudzień 1935- 6 IV 1936
- Zygmunt Maćkowiak 1936-1938
- Stanisław Frąckowiak 1938
- ? Sarnowski 1938
- Jerzy Weigt 1938-1939 (1945)

- Alfred Wróbel marzec 1945 - lipiec 1946
- Czesław Orsztynowicz sierpień VIII 1946-sierpień 1947; 1956-sierpień 1959
- Stanisław Poprawski wrzesień 1947-maj 1949
- Władysław Gościński czerwiec 1949-1956
- Stanisław Frąckowiak 1959
- Wiktor Buchwald wrzesień 1959-czerwiec 1976
- Hilary Ciesielski lipiec 1976 – 1998
- Krzysztof Kubiak 1998 – 2009
- Bartosz Żołędziewski od roku 2009

Nagrody i wyróżnienia dla chóru¹³¹

1970

Honorowa Odznaka Związku Zawodowego Kolejarzy

Honorowa Odznaka I stopnia Zjednoczenia Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych

1980

Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Województwa Leszczyńskiego”

2010

Zbiorowa Odznaka Honorowa IV stopnia – Złota z Laurem Polskiego Związku Chórów i Orkiestr

2015

Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

Odznaka honorowa „Zasłużony dla Miasta Leszna”

2020

Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”

Odznaka honorowa „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”

¹³¹ Poniższe zestawienie nie obejmuje nagród uzyskiwanych podczas zawodów śpiewaczych i festiwali.

Repertuar Chóru Miejskiego „Chopin”

Repertuar chóru w roku 100-lecia¹³²

Utwory świeckie a cappella:

- Aaa kotki dwa* – muz. Franciszek Ryling, sł. popularne
- Am Brunnen vor dem Tore* – muz. Franz Schubert, sł. Wilhelm Müller
- Audite Silete*, – opr. muz. Michael Praetorius, sł. Peter Hammersteen
- Autumn Leaves* – muz. Joseph Kosma arr. Joahim Fisher, sł. Johnny Mercer
- Can You feel the love tonight* – muz. Elton John, sł. Tim Rice
- Can't help falling in love* – muz. Elvis Presley arr. Ejvind Dengre, sł. G. Weiss
- Canzone Gondoliera* – muz. Rusconi-Kubik, sł. autor nieznany
- Deszcz jesienny* – opr. Władysław Lachman, sł. M. Matuszkiewicz
- Do Leszna* – muz. Czesław Orsztynowicz, sł. Roman Petelenz-Łukasiewicz
- Gaude Mater* – opr. Tadeusz Klonowski, sł. Wincenty z Kielczy
- Gaudeamus igitur* – opr. K.Mroszczyk, sł. autor nieznany
- Hasło Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego* – muz. Feliks Nowowiejski, sł. autor nieznany
- Hymn weselny* – muz. autor nieznany, sł. autor nieznany
- Idziemy z pieśnią* – muz. Czesław Prudel opr. Jacek Glenc, sł. Czesław Prudel
- Kołysanka* – muz. Jan Maklakiewicz, sł. K. I. Gałczyński
- Krakowiak* – muz. S. Kazuro, sł. autor nieznany
- Kurdesz* – muz. F. Bohomolec/C. Czaplic, sł. autor nieznany
- Mazurek Dąbrowskiego* – Hymn państwowy – oprac. K. Sikorski W. Raczkowski, sł. J. Wybicki
- Marsylianka Wielkopolska* – muz. F. Nowowiejski, sł. St. Rybka
- Marsz Polonia* – muz. J. Kołaczkowski, sł. "marsza Czachowskiego" z 1863 roku
- Moon river* – muz. H. Mancini oprac. F. Vela, sł. Johnny Mercer
- Na wesele* – muz. Jan Czech, sł. M.A. Kasprzycka
- Oj ziemio* – muz. P. Maszyński, sł. M. Konopnicka
- Polonez rycerski* – muz. Karol Kurpiński oprac. L. Rok, sł. autor nieznany
- Postój piękna gołąbeczko* – muz. St. Moniuszko, sł. Jan Czczot
- Przylecieli sokołowie* – muz. St. Moniuszko, sł. Jan Czczot
- Rodzina* – muz. Jerzy Wasowski oprac. A. Borzym, sł. J. Przybora

¹³² Zestawił Bartosz Żołędziejewski, dyrygent chóru.

Rota – muz. Feliks Nowowiejski, sł. M. Konopnicka
Służyłem ja tobie – oprac. Wł. Sołtysik, sł. A. Lewandowic Strzełowczyk
Somewhere – muz. Leonard Bernstein, sł. Stephen Sondheim
Strangers in the night – muz. Bert Kaepmert oprac. Zbigniew Kozub, sł. Charles Singleton/Edie Synder
Szła dziewczeczka – muz. ludowa oprac. Antoni Gref, sł. ludowe
Szła liseczka drogą – muz. ludowa oprac. W Raczkowski, sł. ludowe
W mojem ogródeczku – muz. Tadeusz Szeligowski, sł. ludowe
W nocy – muz. Johann Brahms , sł. L. Szwed
Warkoczyk – muz. Edward Bury, sł. ludowe
Warszawianka – muz. K. Kurpiński oprac. K. Sikorski, sł. Kazimierz Delavigne
Wesołe jest życie staruszka – muz. Jerzy Wasowski oprac. A. Borzym, sł. Jeremi Przybora
Życzenie – muz. Fryderyk Chopin, sł. Stefan Witwicki

Utwory religijne a cappella

Alleluja Ave Maria Gratia Plena – muz. G.G. Gorczycki, autor sł. nieznany
Ave Maria – muz. J. Arcadelt, sł. autor nieznany
Ave verum corpus muz. W.A. Mozart, sł. autor nieznany
Bogorodzico Diawo radujšia – muz. S. Rachmaninow, sł. autor nieznany
Cantate Domino – muz. H.L. Hessler sł. autor nieznany
Canticorum – muz. G.F. Haendel, sł. autor nieznany
Gaude Mater Polonia – oprac. T. Klonowski, sł. Wincenty z Kielczy
It's me, o Lord – muz. Schilinger, sł. autor nieznany
Krzyżu Chrystusa – muz. autor nieznany, autor sł. nieznany
Laudate Dominum – muz. Charles Gounod, sł. psalm 117
Matko bolesna – muz. autor nieznany, sł. autor nieznany
Miserere – muz. A. Lotti, autor sł. nieznany
Modlitwa o pokój – muz. Norbert Blacha, sł. Mirosława Hanusiewicz
O głowo coś zraniona – muz. H. L. Hassler, sł. autor nieznany
O Matko miłościwa – oprac. J. Sykulski, sł. autor nieznany
O Stworzycielu duchu przyjdź – autor muz. nieznany, autor sł. nieznany
Omni diae dic Mariae – G.G.Gorczycki, autor sł. nieznany
Po górach dolinach – oprac. Aleksander Szeligowski, sł. autor nieznany
 Psalm XXIX *Nieście chwałę mocarze* – muz. M Gomółka, sł. tłum. J. Kochanowski

Regina Caeli – muz. A. Lotti, sł. autor nieznany
Rorando caeli defluant – muz. Jan Campanus Vodnansky, sł. autor nieznany
Shalom aleichem – oprac. Gil Aldema, sł. Gil Aldema
Siyahamba – oprac. Dorcen Rao, sł. tradycyjna pieśń Zulusów
Skosztujcie i zobaczcie – muz. P. Bębenek, słowa psalm 34
Tenebre facte sunt – muz. Michael Haydn, sł. autor nieznany
Witaj pokarmie – muz. P. Bębenek, sł. autor nieznany
Zdrowaś Królowno wyborna – muz. Andrzej Koszewski, sł. autor nieznany

Utwory wokalnie-instrumentalne

1. *Msza C-dur* – muz. ks. Andrzej Chlondowski oprac. Zbigniew Śliwa, sł. liturgii mszy świętej
2. *Ave Maria Paien* – oprac. Scott Richards, sł. Luc Plamondon
3. Wiązanka polskich pieśni patriotycznych i żołnierskich, muzyka i słowa tradycyjne

Kolędy i pastoralki

Adeste fideles – muz. i sł. autor nieznany
Bądź wesoła Panno czysta – oprac. Jan Węcowski, sł. nieznany
Cicha noc – muz. Franz Gruber, sł. J. Mohr
Cicho wszędzie – autor muz. i sł. nieznany
Do szopy, hej pasterze – autor muz. i sł. nieznany
Dziecina mała – muz. ks. Andrzej Chlondowski, sł. autor nieznany
Dzisiaj w Betlejem – oprac. Feliks Nowowiejski, sł. autor nieznany
Gdy się Chrystus rodzi – autor muz. i sł. nieznany
Joy to the world – muz. F. Haendel, sł. Isaac Watts
Kołysanka (White Christmas) – muz. G. Gershwin, sł. Irving Berlin
Magnum nomen Domini – muz. Bartłomiej Pękiel, autor sł. nieznany
Nad Betlejem w ciemną noc – autor muz. i sł. nieznany
Nuże wszyscy zaśpiewajmy – autor muz. i sł. nieznany
Północ już była – oprac. Feliks Nowowiejski, sł. autor nieznany
Przy wigilijnym stole – muz. Dominik Lasota, sł. Jan Kasproicz
W żłobie leży – oprac. Feliks Nowowiejski, sł. ks. Piotr Skarga
Wesołą nowinę – muz. Józef Wygrzewalski, autor sł. nieznany
Wśród nocnej ciszy – oprac. Feliks Nowowiejski, autor sł. nieznany

Nagrania

Nie zachowały się informacje, żeby raczkująca w dwudziestoleciu międzywojennym polska radiofonia wykorzystwała umiejętności ówczesnego Koła Śpiewu Kolejarzy Polskich „Chopin” z Leszna, aby zaprezentować jego występ słuchaczom Polskiego Radia. Natomiast w swej powojennej historii chór „Chopin” kilka razy był słyszany na antenie radiowej.

Po raz pierwszy wystąpił, na żywo, 3 listopada 1949 roku w Polskim Radiu w Poznaniu. W kronice nie został jednak zanotowany repertuar, który chór mógł zaprezentować. Na następne nagrania przyszło śpiewakom „Chopina” czekać ćwierć wieku, bowiem 1 grudnia 1974 roku w rozgłośni Polskiego Radia w Poznaniu została nagrana dwudziestominutowa audycja wyemitowana w styczniu 1975 roku na antenie ogólnopolskiej pod tytułem „*Chopin*” śpiewa. Po kilku latach, 28 listopada roku 1980 Chór Związku Zawodowego Kolejarzy „Chopin” nagrał dla Polskiego Radia w Poznaniu utwory kompozytorów polskich i obcych.

W roku 2015, kiedy Chór Miejski „Chopin” obchodził 95-lecie istnienia, ukazała się płyta zatytułowana *Muzyka polska* z nagraniem dwudziestu utworów w jego wykonaniu: Znalazły się na niej w większości utwory o charakterze religijnym, w tym kolędy, oraz pieśni patriotyczne.:

- *Gaude Mater Polonia* – muzyka i słowa Wincenty z Kielczy; opracowanie: Tadeusz Klonowski
- *Rota* – słowa Maria Konopnicka, muzyka Feliks Nowowiejski
- *Alleluja. Ave Maria, gratia plena* – Grzegorz Gerwazy (Gorczyca) Gorczycki, autor sł. nieznanym
- *Marsz Polonia* – muz. J. Kołaczkowski, sł. "marsza Czachowskiego" z 1863 roku
- *Postój, piękna gołąbeczko* – słowa Jan Czeczot, muzyka Stanisław Moniuszko
- *Zdrowaś, Królowo Wyborna* – opracowanie Andrzej Koszewski, autor sł. nieznanym
- *Warszawianka* – słowa Casimir François Delavigne, tłum. Karol Sienkiewicz,
- *Nieście chwałę mocarze* – Psalm XXIX, Mikołaj Gomółka
- *Przylecieli sokołowie* –słowa Jan Czeczot, muzyka Stanisław Moniuszko
- *Marsylianka wielkopolska* – słowa Stanisław Rybka, muzyka Feliks Nowowiejski
- *Już się zmierzcha* – słowa Andrzej Trzcieski, muzyka Wacław z Szamotuł
- *Magnum nomen Domini* –Bartłomiej Pękiel
- *Cicho wszędzie* – Anonim
- *Nuże wszyscy zaśpiewajmy* – Anonim

- *Gdy się Chrystus rodzi* – Anonim, opracowanie: Feliks Nowowiejski
- *Nad Betlejem w ciemną noc* – Kolęda francuska. Autor muzyki i sł. nieznanym
- *Dziecina mała* – muzyka Andrzej Chłondowski, autor sł. nieznanym
- *W żłobie leży* – Anonim, opracowanie: Feliks Nowowiejski
- *Wesołą nowinę* – Anonim, opracowanie: Józef Łaś
- *Wśród nocnej ciszy* – Anonim, opracowanie: Feliks Nowowiejski

Nagranie płyty było możliwe dzięki funduszom uzyskanym przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. Fryderyka Chopina.

*

W czerwcu 2011 roku na serwisie internetowym YouTube zamieszczone zostały po raz pierwszy w dziejach chóru wykonane przezeń utwory: *Shalom aleichem*, *Siyahamba*, *Północ już była*, *Już się zmierzcha*, *It's me, o Lord*.

Nagrody i wyróżnienia dla chóru¹³³

1970

Honorowa Odznaka Związku Zawodowego Kolejarzy

Honorowa Odznaka I stopnia Zjednoczenia Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych

1980

Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Województwa Leszczyńskiego”

2010

Zbiorowa Odznaka Honorowa IV stopnia – Złota z Laurem Polskiego Związku Chórów i Orkiestr

2015

Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

Wyróżnienie tytułem „Zasłużony dla Miasta Leszna”

2019

Medal Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego „Za Serce dla Kultury”

2020

Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”

Odznaka honorowa „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”

¹³³ Poniższe zestawienie nie obejmuje nagród uzyskiwanych podczas zawodów śpiewaczych i festiwali.

Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne
im. Fryderyka Chopina

Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne imienia Fryderyka Chopina jest ściśle powiązane z Chórem Miejskim „Chopin”, ponieważ właśnie w gronie członków zarządu chóru w roku 2012 zrodził się pomysł utworzenia stowarzyszenia, którego podstawowym i głównym celem byłoby wspieranie działalności artystycznej i organizacyjnej Chóru Miejskiego „Chopin”. Zebranie z udziałem 33 osób jako założycieli stowarzyszenia odbyło się 26 marca 2012 roku. Wybrany na nim został Komitet Założycielski, w którego skład weszły: Elżbieta Duda, Julianna Woźniak i Mariola Szłapka. Na zebraniu założycielskim wybrano też pierwszy zarząd stowarzyszenia, który utworzyli: Elżbieta Duda – prezes, Bartosz Żołędziejewski – wiceprezes, Barbara Kosińska – skarbnik oraz członkinie: Iwona Wieszczyńska i Aldona Gołębiwska. Wybrana została również komisja rewizyjna stowarzyszenia w składzie: Mariola Szłapka – przewodnicząca oraz członkowie: Elżbieta Jakubowska i Franciszek Mądry. Zebrani deklarujący przystąpienie do stowarzyszenia podjęli uchwałę powołującą Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne im. Fryderyka Chopin

Nadzwyczajne zebranie założycieli Leszczyńskiego Stowarzyszenia Artystycznego im. Fryderyka Chopina zostało zwołane na 16 kwietnia 2012 roku. Jego celem było uchwalenie statutu. Jak z niego wynika członkami Stowarzyszenia mogą być osoby fizyczne i prawne, a członków dzieli się na zwyczajnych, wspierających i honorowych. Wspomniane wcześniej zadanie wspierania chóru przez Stowarzyszenie powinno się odbywać drogą popularyzacji jego działalności, pozyskiwania na nią środków finansowych, organizowanie spotkań okolicznościowych dla przyjaciół i byłych śpiewaków. Cele Stowarzyszenia zapisane zostały jako kształtowanie i upowszechnianie kultury muzycznej, promowanie własnego dorobku artystycznego i kulturalnego, reprezentowanie oraz promocja miasta i powiatu w kraju i za granicą, działania na rzecz nauki, edukacji muzycznej, prowadzenie działalności naukowej w obszarach kultury, sztuki i ochrony dóbr kultury i tradycji, krzewienie idei zbiorowego śpiewania. Wśród celów stowarzyszenia zapisana też została wszelkiego rodzaju działalność społeczna i charytatywna na rzecz chorych i niepełnosprawnych byłych członków chóru. Tak szeroko zakrojone cele stowarzyszenie realizuje poprzez: organizację koncertów, spotkań, imprez muzycznych i rozrywkowych, konkursów i festiwali, wspólne plenery i warsztaty z innymi grupami artystycznymi, poprzez organizację wyjazdów chóru – szkoleniowych (warsztaty), koncertowych (tourné) oraz turystycznych – a ponadto wydawanie materiałów reklamowych, biuletynów, publikacji muzycznych. Stowarzyszenie prowadzi strony internetowe chóru pod adresem www.chormiejskichopin.leszno.pl (opracowanie graficzne –

Hanna Kuberkiewicz, administrator główny – Jakub Ciszak) oraz dokumentację działalności własnej i chóru, między innymi poprzez prowadzenie kroniki, dokonywanie nagrań fonograficznych i filmów. Obowiązkiem statutowym Stowarzyszenia jest współpraca i współdziałanie z władzami samorządowymi, oświatowymi, kościelnymi, instytucjami, fundacjami, stowarzyszeniami, firmami i osobami prywatnymi, współpraca ze środowiskiem muzycznym i artystycznym oraz promowanie kultury w kraju i poza jego granicami.

Po przygotowaniu stosownych dokumentów, w co szczególnie zaangażowały się Elżbieta Duda i Julianna Woźniak, 11 maja 2012 roku organizacja została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod nazwą Leszczyńskie Stowarzyszenie Artystyczne imienia Fryderyka Chopina. Utworzenie Stowarzyszenia zbiegło się z wystąpieniem Chóru Miejskiego „Chopin” z Polskiego Związku Chórów i Orkiestr, do której to organizacji, skupiającej polskie zespoły śpiewacze, najpierw koło śpiewu, a następnie chór należał od początku swego istnienia przez ponad 90 lat.

Kolejne walne zebranie LSA im. F. Chopina odbyło się 17 marca 2014 roku – dokonane zmiany w składzie zarządu. Funkcje kontynuowali: Elżbieta Duda jako prezes, Bartosz Żołędziejewski jako wiceprezes oraz Barbara Kosińska – skarbnik i Aldona Gołębiowska – członek zarządu. Nowym członkiem zarządu została Julianna Woźniak, która przyjęła funkcję sekretarza. W latach 2016-2018 zarząd pracował w składzie: Agnieszka Stachowiak- prezes, Ryszard Paszkowiak – wiceprezes, Andrzej Pieczyński – sekretarz, Paulina Kozłowska – skarbnik oraz członek zarządu Barbara Pieloch. Komisję rewizyjną tworzyli: przewodniczący – Franciszek Mądry i członkowie Elżbieta Duda i Barbara Kosińska. W takim składzie zarząd działał do 18 czerwca roku 2018. Na walnym zebraniu wybrany został obecnie działający zarząd: Irena Sierpowska-Głapiak – prezes, Ryszard Paszkowiak – wiceprezes oraz Andrzej Pieczyński – skarbnik. 10 czerwca 2019 roku wybrana została komisja rewizyjna: przewodniczący – Franciszek Mądry oraz członkowie: Barbara Kosińska i Mariola Szłapka.

Obecny zarząd : Andrzej Pieczyński (skarbnik), Irena Sierpowska-Głapiak (prezes), Ryszard Paszkowiak (wiceprezes)

Wkrótce po powołaniu i pierwszych wyborach do władz podjęta została działalność merytoryczna Leszczyńskiego Stowarzyszenia Artystycznego imienia Fryderyka Chopina. W czerwcu 2014 roku Stowarzyszenie wraz z Leszczyńskim Towarzystwem Kulturalnym zorganizowało podsumowanie roku artystycznego. Do restauracji „Rozmaryn” w Lesznie przyjechał też chór „Lutnia” z Osiecznej, były więc oprócz występów poszczególnych chórów także wspólne śpiewy.

27 października 2014 roku stowarzyszenie było jednym z uczestników Dni Otwartych dla Seniorów w ratuszu miejskim i zapraszało do zapisania się do chóru.

W tym też roku znalazło się wśród organizacji, które zostały zaproszone do pracy w grupie roboczej nad projektem „Konsultuj, działaj, wzmacniaj”, realizowanym w Lesznie w latach 2014-2015. Celem tej grupy, w której skład wchodził przedstawiciele działających w mieście

organizacji pozarządowych, instytucji kultury oraz pracownicy Urzędu Miasta, było przygotowanie dokumentu pod tytułem *Strategia rozwoju kultury w Lesznie na lata 2014-2020*, poddanie go konsultacjom społecznym i przedłożenie Radzie Miejskiej do akceptacji. W pracach grupy uczestniczyła ówczesna prezes stowarzyszenia, Elżbieta Duda. Uchwała w sprawie strategii została przez Radę Miejską Leszna podjęta 25 września 2014 roku.

W roku 2015 stowarzyszenie zostało organizacją pożytku publicznego i jako takie zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. Stworzyło to możliwość pozyskiwania na jego statutową działalność od ewentualnych sympatyków środków finansowych drogą odpisu 1% podatku VAT. W tym roku stowarzyszenie uzyskało środki z budżetu miasta na realizację projektu zatytułowanego „Wydanie albumu z nagraniami dla Chóru Miejskiego Chopin”. W jego wyniku płyta ukazała się na jubileusz 95-lecia.

We wrześniu 2015 roku na Targach organizacji pozarządowych, organizowanych przez Urząd Miasta, stowarzyszenie miało wspólne stoisko z Chórem Miejskim „Chopin”. Tak samo było w latach następnych, w roku 2017 w Dniu Europy i Targach Organizacji Pozarządowych we wrześniu 2018 i 2019 roku stowarzyszenie wraz z chórem „Chopin” brało udział w Wielkim Festynie Aktywności zorganizowanym w ramach Aktywnego Obywatelskiego Leszna. Co roku stowarzyszenie jest jednym z współorganizatorów spotkań podsumowujących mijające lata artystyczne oraz innych, również towarzyskich.

29 listopada 2018 r. na wniosek prezes Ireny Sierpowskiej - Głapiak członkowie Zarządu LSA oraz Chóru Miejskiego „Chopin” podjęli wspólną decyzję o realizacji projektu dotyczącego opracowania monografii na stulecie chóru „Chopin”.

A n e k s

Tak się zaczęło

Moja przygoda z chórem zaczęła się już w klasie szóstej, w Szkole Podstawowej Nr 7 w Lesznie. Nauczyciel śpiewu, pan Alfons Słupski, przeprowadzał nabór do szkolnego chóru. Podał mi dźwięki na skrzypcach i kazał powtórzyć. Pomimo że wypadłem dobrze, dał mi do zrozumienia, że nie chce mnie w zespole, bo kiedyś mu podpadłem z zachowaniem. Ponieważ lubiłem śpiewać, po dwóch miesiącach sam poszedłem do nauczyciela, by mnie przyjął w szeregi chóru. Po rozmowie dał mi kredyt zaufania i mogłem swoje zainteresowania w tym kierunku realizować. Byłem z siebie bardzo dumny, kiedy z chórem, elegancko ubrany w białą koszulę, mogłem występować na akademiach szkolnych.

Tak się złożyło, że w I Liceum Ogólnokształcącym w Lesznie, do którego uczęszczałem, także istniał chór szkolny, do którego należeli uczniowie klas dziesiątych i jedenastych. Byłem zafascynowany starszymi kolegami, którzy śpiewali w chórze i marzyłem, by jak najszybciej móc śpiewać. I tak się stało. Będąc w X klasie zostałem zapisany do chóru. Pamiętam, że kwalifikacja polegała na tym, że nauczyciel, pan Stanisław Poprawski, zapytał mnie, czy należałem do jakiegoś chóru. A ponieważ już śpiewałem w podstawówce, od razu zostałem zakwalifikowany. W tamtych czasach nie było dużo możliwości spędzania wolnego czasu. Ja lubiłem swój wolny czas spędzać na próbach i wspólnych spotkaniach. Mile wspominałem ten czas. W ósmej i dziewiątej klasie też nie próżnowałem. Należałem do kółka tanecznego, w którym mogłem wyzwalać swoją energię.

Gdy rozpocząłem pracę w PKP (Odcinek Łączności Przewodowej) codziennie przechodziłem koło Domu Kultury Kolejarza i przyglądałem się gablocie, w której zamieszczano informacje dotyczące chóru „Chopin”. Któregoś dnia poszedłem do dyrektora Domu Kultury Kolejarza z zapytaniem, czy mógłbym śpiewać w chórze. Umówił mnie z dyrygentem. Wtedy funkcję tę pełnił Wiktor Buchwald, dyrygent opery w Teatrze Wielkim, Komedii Muzycznej, kierownik chórów Opery im. Moniuszki. Wiktor Buchwald przez wiele lat dyrygował orkiestrami i chórami amatorskimi. Trafiłem więc przed oblicze znakomitego dyrygenta, który wpisał mnie na listę chórzystów i zakwalifikował do basów. Tym głosem śpiewam do dziś. Zatem moja przygoda z chórem „Chopin” rozpoczęła się ponad pół wieku temu, w 1968 roku. Dobrze pamiętam ten czas – zostałem bardzo ciepło przyjęty do zespołu, czułem wsparcie i pomoc starszych koleżanek i kolegów.

Dwa lata później chór obchodził 50-lecie istnienia. Wtedy, jako 22-latek, zastanawiałem się, czy będzie mi dane przeżyć stulecie chóru. Niesamowite, właśnie to się realizuje.

W latach 1995-2002 pełniłem funkcję prezesa chóru. W tym czasie, między innymi, współorganizowałem wyjazd chórzystów do Rzymu. Rzym i uczestniczenie we mszy św. sprawowanej przez Papieża Jana Pawła II dla nas wszystkich było niesamowitym przeżyciem. Ponieważ wydarzenie to nagrywałem kamerą, miałem możliwość przebywać w obecności Papieża w odległości półtora metra. Serce rośnie.

Z funkcji prezesa zrezygnowałem, gdyż byłem zaangażowany w turystyce regionalnej i krajowej. Swoją pasję do śpiewania wykorzystywałem także na imprezach chóralnych i na wycieczkach autokarowych, które prowadziłem jako pilot. Myślę, że niektórzy uczestnicy pamiętają mnie z frywolnej piosenki *Ożeniłbym się z Helcią*.

Przez wszystkie lata byłem chórzystą zdyscyplinowanym. Tylko z ważnych powodów nie brałem udziału w próbach czy koncertach. I tak jest do dziś.

Co jeszcze, oprócz śpiewania, przyciąga mnie, jak magnes, do chóru? Może i to, że w gronie chórzystów panuje doskonała atmosfera. Wspólna pasja, częste próby, warsztaty, wyjazdy krajowe i zagraniczne bardzo nas jednoczą.

Mijały lata. Ludzie w chórze zmieniali się: jedni odchodzili, drudzy przychodzili. Jednak dbałość o przyjacielskie, nawet rodzinne stosunki między chórzystami to zadanie priorytetowe dla kolejnych prezesów chóru.

I niech tak trawa nadal.

Janina Damasiewicz-Radwan

Z „Chopinem” w Opolu

To był rok 1958, na pewno, bo miałam jeszcze długie warkocze. To ważne, bo były niemal częścią stroju. Tego, w którym występowałam w Opolu. Nie tylko ja, wszystkie byłyśmy tak ubrane, to znaczy panie. Miałyśmy białe bluzki z suto marszczonymi rękawami, serdaki sznurowane z przodu i kolorowe, długie spódnice, białe fartuszki. Jaki strój nosili mężczyźni, nie pamiętam. Chyba białe koszule i długie kamizele.

Moi rodzice, Maria i Leon Damasiewiczowie, przez kilka lat od roku 1957 należeli do Chóru „Chopin” Związku Zawodowego Kolejarzy. W 1961 roku tato został nawet na rok wybrany jednym z wiceprezesów, co zapisane było: III prezes. Bliskie relacje naszej rodziny z tym chórem były oczywiste, bo tato pracował na kolei, w kilku miejscach, ale ostatecznie był kierownikiem administracyjnym przychodni kolejowej, dla kilku węzłów, nie tylko Leszna. Mama śpiewała w altach, tato w tenorach. Chyba niekiedy panie same szyły sobie stroje, w których występowały, bo dobrze pamiętam czarny aksamitny gorsecik, który uszyła sobie moja mama, spódnice były wtedy czarne, chyba też z aksamitu. Śpiewacy utrzymywali ze sobą poza próbami i występami kontakty towarzyskie i dlatego bywali oni w naszym domu, rozbrzmiewały wtedy te piosenki, które należały do ich „oficjalnego” repertuaru, a także te wtedy zakazane, powstańcze, legionowe. Pamiętam dobrze pana Gościniaka. Ja natomiast bywałam w domu państwa Orsztynowiczów, a raczej w mieszkaniu, które wtedy zajmowali w dużym domu przy placu Jana Metziga. Posyłał mnie tato z jakimiś materiałami związanymi z chórem. Czasem bawiłam się z dwiema ich córkami, sporo ode mnie młodszymi; jedna z nich, Hanna, powtarzała, że będzie aktorką i rzeczywiście nią została. Pan Orsztynowicz był niezwykle kulturalnym mężczyzną, a pani Cecylia piękną kobietą.

Szczególnie wyraziście pozostał mi w pamięci pobyt z chórem w Opolu, dokąd pojechaliśmy oczywiście pociągiem, w czerwcu 1958 roku na Dni Opolu. Czesław Orsztynowicz, dyrygent „Chopina” był tam dyrygentem w orkiestrze symfonicznej. Wielkie wrażenie na nas wszystkich wywarł przemarsz ulicami Opolu do amfiteatru na rozpoczęcie Dni. Pochód tworzyło kilka zespołów w strojach ludowych, towarzyszyła nam muzyka... Obok mnie szły mama i pani Rybińska. W Opolu byli oboje moi rodzice, państwo Rybińscy, Gościniakowie, bo w „Chopinie” wcale nie były rzadkością śpiewające małżeństwa, a nawet szersze rodziny. Pozostała mi fotografia w tym stroju, o którym mówiłam.

Pamiętam, że na swe tradycyjnie organizowane co pewien czas spotkania towarzyskie chórzyści sami przygotowywali poczęstunek, panie piekły ciasta. Dobrze pamiętam przygotowania do jubileuszu 40-lecia „Chopina” w roku 1960. Mama umiała znakomicie piec, więc podjęła się upiec pączki, a potem przewoziliśmy je na dużych blachach na miejsce spotkania jubileuszowego po głównej oficjalnej uroczystości.

No i pamiętam, że chór był w mieście po prostu widoczny.

Wspólna historia

Przez sto lat istnienia obecnie Miejskiego Chóru “Chopin” nasza rodzina była z nim ściśle związana. Mój dziadek Aleksy Kuberkiewicz był członkiem pierwszej generacji leszczyńskich chórzystów, występujących wówczas pod nazwą Koło Śpiewu Kolejarzy Polskich w Lesznie „Kościuszko”. Dziadek się nie afiszował, ale należał do tych pierwszych „chopinistów”. Był chyba też najdłużej należącym do zespołu. Wiem z jego opowiadań, że pierwsze spotkania założycieli, organizacyjne, na których rodził się pomysł koła śpiewaczego, miały miejsce w lokalu przy starym rynku, chociaż nazwy jego już nie pamiętam. A rodzinny dom Kuberkiewiczów przy ulicy Jana Matejki od początku działalności chóru był miejscem spotkań członków i członkiń, a także miejscem wielu zebrań zarządu chóru (moja mama długo była skarbniczką). Tu też były gromadzone, a później w naszym już mieszkaniu przy ulicy Westerplatte, stare fotografie, które trafiały do nas od rodzin chórzystów. Potem znalazły się w kronice chóru, którą naprawdę tworzył na nowo Sylwester Tylewicz, wspaniały człowiek. Wychowywałam się podczas zebrań, zawsze byłam w środku spraw chóru. Nie przesadzę, gdy powiem, że od kolebki byłam w chórze. Cecylia Orszynowiczowa, żona dyrygenta, to moja przyszywana ciocia; do dzisiaj mam kontakt z nią i jej córką Hanią. Już jako dziecko znałam dyrygentów Buchwalda, Ciesielskiego. Pamiętam ówczesne dyskusje na temat repertuaru, kiedy chórzyści nie chcieli się zgodzić, żeby śpiewać nakazane pieśni, na przykład masowe. Ale śpiewali, żeby chór istniał. Wiem, że za czasów Orszynowicza chór był potężny, a repertuar ambitny.

Po II wojnie światowej szeregi chóru zasiłowały córki Aleksego – pierwszy sopran Helena, drugi sopran Agrypina i alt – Waleria. Syn Walerii, Maciej Jagodziński i ja, Hanna Kuberkiewicz, córka Heleny, byliśmy trzecim chóralnym pokoleniem rodziny Kuberkiewiczów – Jagodzińskich. Na rodzinnych spotkaniach gościliśmy śpiewaków i dyrygentów, z których wielu – najpierw jako mała dziewczynka, później jako członkini chóru – miałam przyjemność poznać osobiście. Dziedzictwo Aleksego Kuberkiewicza podtrzymywane było rodzinną tradycją współorganizowania imprez i wyjazdów chóralnych oraz aktywnego uczestnictwa w życiu i funkcjonowaniu Miejskiego Chóru “Chopin”. Tradycję tę podtrzymywały Waleria, Helena i Agrypina, Maciej oraz ja, a także mój syn Piotr, który

dołożył drobną cegiełkę swojego pokolenia, projektując obecne logo z okazji 90-lecia założenia chóru. Ja w naszym mieszkaniu urządziłam do niedawna kolędowe spotkania.

Chopinowską wspólnotę podtrzymywali dobrzy i serdeczni ludzie, którzy oprócz wspólnego śpiewania byli też przyjaciółmi. Społeczność śpiewacza była blisko siebie, to była rodzina. Czekano się na poniedziałki ćwiczeń, to były też spotkania towarzyskie, panowała na nich atmosfera rodzinna. Podobnie na wyjazdach, przez długie lata przede wszystkim wagonowych, kiedy byliśmy chórem kolejowym.

Wspólna historia Miejskiego Chóru "Chopin" i rodziny Kuberkiewiczów zakończyła się kilka lat temu, lecz doświadczenie i ciepłe wspomnienia wciąż są żywe w pamięci mojej i moich bliskich.

Maria Halina Ławniczak

Śpiew ma wielką moc

Ile razy myślę o śpiewaniu w chórze, tyle razy czuję radość, przywołując w pamięci ludzi, występy, repertuar, jubileusze, wycieczki po kraju i za granicą, spotkania koleżeńskie na próbach... Wspominam też wtedy dom rodzinny, gdzie zawsze była muzyka, śpiew, gra na instrumentach, wspólne śpiewanie kolęd przy akordeonie, skrzypcach czy ustnej harmonijce, wygrywanych przez ojca, potem przez braci. W takiej atmosferze wyrastałam... W liceum w Jarocinie profesor Alfons Kowalski, założyciel szkolnego chóru, na lekcji chemii wyśpiewywał arię z opery *Carmen* Bizeta – *Zabiłem byka*.... Kilka lat później pracowałam z Barbarą Szydłak, tę samą arię czasem nuciła pięknym altem. Przez prawie 20 lat była, długo przede mną, członkinią chóru „Chopin”. Ja wstąpiłam do „Chopina” na rok przed jubileuszem jego 80-lecia i byłam członkinią do roku 2015. Prezesem Zarządu był wtedy Jerzy Andersz, a dyrygentem – Krzysztof Kubiak. To był piękny czas, kiedy co poniedziałek, a jak było trzeba – częściej, na próbach spotykali się ludzie, których łączyło coś więcej aniżeli chęć śpiewania, którzy w zespole tolerowali indywidualności, umieli żartować, wspólnie się bawić, słuchać... W pamięci mojej pozostaną zdarzenia związane z obchodami aż czterech jubileuszy. Koncert pod dyrekcją Krzysztofa Kubiaka z okazji 80-lecia przywołał nastrój patriotycznego uniesienia już po wykonaniu starej pieśni Wincentego z *Kielczy Gaude Mater Polonia* i, między innymi, hymnu *Do Leszna* autorstwa Petelena-Lukasiewicza i Orszynowicza. Pięć lat później, gdy w jubileuszowym koncercie wystąpił zaprzyjaźniony z „Chopinem” chór z Prachatic, uroczystość poprzedziło otwarcie w MBP wystawy „Chopin” - 85 lat“, której byłam komisarzem, a przygotowałam wspólnie z ówczesnymi chórzystkami Danutą Kubera i Krystyna Wiercińską, przy ogromnej pomocy bibliotekarzy. Po raz pierwszy w historii chóru zaprezentowane zostały tak liczne oryginały dokumentów, pamiątki, puchary, kroniki, plakaty, zdjęcia, zaproszenia, również z zasobów prywatnych członków chóru. Na urodzinowym torcie nutki na pięciolinii - dwa takty *Życzenia* F. Chopina – rozszyfrowała i zanuciła sopranistka Małgorzata Kiepsch. Wystawa w podziemiach biblioteki, w otoczeniu plakatów z kolekcji Jacka Jaroszyka o Fryderyku Chopinie, cieszyła się wielkim zainteresowaniem gości i mieszkańców Leszna. Na następne dwa koncerty jubileuszowe chór ćwiczył repertuar już z dyrygentem Bartoszem Żołędziejewskim. Z sentymentem wspominam jubileusz 95-lecia chóru, bo z tej okazji po raz pierwszy w jego dziejach została wydana płyta pod tytułem *Muzyka Polska* w wykonaniu „Chopina”. Wydarzeniem była wystawa „Z dziejów chóru” w galerii „Recto Verso” MBP

udostępniana od 7 grudnia 2015 do 31 stycznia 2016 roku. Oprowadzając zwiedzających po wystawie, zwracałam uwagę na prywatne pamiątki chórzystów, między innymi na album rodziny Kuberkiewiczów, od kilku pokoleń związanych z chórem. Były też puchary, opasłe trzy tomy kroniki, nuty, wycinki prasowe, zdjęcia z koncertów, podziękowania i dyplomy uczestnictwa w festiwalach i w ogóle w życiu kulturalnym.

Z radością wspominam wiele wyjazdów na koncerty, festiwale, warsztaty, a szczególnie niezapomniany koncert na leszczyńskim rynku w pierwszą rocznicę śmierci Jana Pawła II zatytułowany *Mocni wiarą, nadzieją, miłością* w wykonaniu artystów ziemi leszczyńskiej, których w skupieniu słuchał tłum mieszkańców. „Chopin“ zaśpiewał na cztery głosy pieśń A. Koszewskiego *Zdrowaś Królowno Wyborna*. Wzruszeniem nie było końca również podczas Ogólnopolskiego Zlotu Chórów i Orkiestr – 18 maja 2005 roku – w Licheniu z okazji 85. rocznicy urodzin papieża Polaka. W Górze Duchownej w 2006 r. przed cudownym obrazem Matki Pocieszenia pierwsze akordy *Laudate Dominum* Gounoda wyciszyły setki wiernych, którzy następnie wysłuchali w naszym wykonaniu pod dyrekcją K. Kubiaka pieśni *Zdrowaś Królowno Wyborna* i ks. J. Surzyńskiego *Wszystkie trony niebieskie*. Udział w Przeglądzie Pieśni Pasyjnej pod hasłem „Chóry Misjom” w 2013 r. w zabytkowych murach kościoła i seminarium oblatów w Obrze wzbudził wiele refleksji i wzruszeń. Zapamiętam na długo udział chóru w koncercie z okazji noworocznego spotkania samorządowców województwa wielkopolskiego w Poznaniu w styczniu 2002 roku i wyjazd po kilku tygodniach przygotowań z dyrygentem Krzysztofem Kubiakiem do Moskwy w maju 2003 roku na Międzynarodowy Festiwal Chórów, nasz występ podczas gali w Domu Muzyki, którą zakończyła pieśń *O Moskwie*, oparta na motywach opery Siergieja Prokofiewa *Wojna i pokój*, a połączonymi chórami dyrygowała Olga Kosiborod. Długim oklaskom i wielu emocjom nie było końca.

Z nostalgią wspominam tych, którzy odeszli; Wandę Stroińską - prezeskę chóru, z którą razem śpiewaliśmy w altach, zawsze pomocną, pełną inicjatyw, po prostu Wspaniałego Człowieka; Józefa Lubińskiego - tenora, pomysłodawcę wielu spotkań z żartami w tle, Aleksandra Kowalewicza - tenora; Zofię Klak - od 1949 r. w altach, z humorem snującą opowieści o Lesznie.

To był radosny czas na próby, koncerty, żarty, na świętowanie imienin, na śpiewanie..

Barbara Szydłak

Leć, myśli...

W „Chopinie” śpiewałam bardzo długo, nie pamiętam jednak, co skłoniło, a może raczej, kto zachęcił mnie do wstąpienia do tego chóru. Być może, że był to organista z fary, Walerian Żurowski, który prowadził chór kościelny. Przedtem śpiewałam też w szkolnym chórze. Należąc do kościelnego, nawet występowałam jako solistka, śpiewając *Ave Maria*, na przykład na ślubie mojej siostry. To wcale nie było rzadkie, że niektórzy z nas łączyli członkostwo w chórze kościelnym i świeckim. Kiedy byłam już w „Chopinie” zdarzało mi się śpiewać w tercecie, bo takie koncerty też mieliśmy. Pięknie śpiewała solo Izabela Kosowicz, późniejsza przez kilka kadencji prezeska zarządu naszego chóru – wtedy już się nazywała Sobkowiak. W chórze była też jej siostra Maria, nawet tak Izabela – w zarządzie. Warto pamiętać, że często do „Chopina” należały małżeństwa albo rodzeństwa, albo rodzice i dzieci. Najdłużej chyba Kuberkiewiczowie. Pamiętam, że występował również tercet – Izabela Sobkowiak, Jadwiga Janiszewska i Klara Rospenda.. Były występy z tańcami, recytacjami, z zespołami muzycznymi. Ale podstawą był chór. Przyszłam do „Chopina” wtedy, gdy dyrygentem był Wiktor Buchwald, bo Czesław Orsztynowicz już zdecydowanie pożegnał i „Chopina”, i Leszno. Dobrze znałam jeszcze z czasów dzieciństwa Cecylię Orsztynowiczową, która też śpiewała w „Chopinie”. Za jej czasów chór liczył około 100 członków, jak niedawno wspominała, za moich też był liczny, było nas chyba sześćdziesięcioro. Chętnie wspominam ten okres, śpiewałam do końca dyrygowania przez Hilarego Ciesielskiego, bo on nastąpił po Buchwaldzie. Gdy Wiktor Buchwald kończył pracę z nami, wszystkim podarował swoje zdjęcie z dedykacją, to było miłe i ukazywało, jakie serdeczne relacje nas łączyły, chórzystów i dyrygenta. Sprzyjały temu na pewno wspólne wyjazdy z koncertami, do różnych miejscowości, również uzdrowskich, chociaż w tych nie zawsze mogłam brać udział. Z następnym dyrygentem, Hilarym Waldemarem (był dwojga imion) Ciesielskim też podróżowaliśmy, poznałam jego żonę. Trzeba pamiętać, jaki to był czas – lata sześćdziesiąte, siedemdziesiąte, kiedy wiele towarów brakowało u nas, a tak atrakcyjne, szczególnie dla dzieci, były w NRD, czy Czechosłowacji, więc i taki aspekt tych podróży pozostał w mojej pamięci. Wszyscy chętnie brali udział w wyjazdach. Koncerty w Niemieckiej Republice Demokratycznej, czy Czechosłowacji łączyły się jednak przede wszystkim z występami i serdecznymi kontaktami ze śpiewakami ze Spreewaldu czy Prachatic. Zabieraliśmy ze sobą drobne upominki i takie otrzymywaliśmy, nawet bardzo dowcipne, a ja, ponieważ maluję, zabierałam ze sobą moje obrazki. Mieliśmy przemyślane programy, zawsze przygotowaną

pieśń albo piosenkę ludową w języku niemieckim albo czeskim. Zawsze był czas na wspólne śpiewy i zabawę w naszym gronie i z naszymi gospodarzami. Spreewald pamiętam i ze względu na piękno tej krainy, spływ łódkami ze śpiewem, i dlatego, że kiedyś spóźniliśmy się na koncert, bo nasz autobus miał wypadek. Zazwyczaj w kraju podróżowaliśmy pociągami, jeśli podróż była dalsza, w wagonach były noclegi, wiadomo, kolejarze. Za granicę jeździliśmy autobusami. Pamiętam kilka strojów, w których występowałyśmy: „mundury” kolejarские, długie sukienki pomarańczowe z brązową różą przy dekolcie i brązowe z różami żółtymi.

Oprócz koncertów i lekcji, które za moich czasów mieliśmy w małej salce w budynku kolejowym na początku ulicy Dworcowej, a potem w Domu Kultury Kolejarza, ważne były nasze spotkania towarzyskie, na przykład przedświąteczne, kiedy robiliśmy sobie drobne prezenciki, wrzucaliśmy je do wspólnego worka i losowaliśmy.

Pamiętam wielu ówczesnych śpiewaków z chóru, Melanię Szczepańską, Izabelę Sobkowiak, Aleksandra Kowalewicza, Marię i Henryka Kromuszczyńskich....

Śpiewałam w altach, mieliśmy dość bogaty repertuar. Szczególnie lubiłam, gdy śpiewaliśmy pieśń niewolników z opery *Nabucco* Giesepe Verdiego – *Va, pensiero* ..

Leć, myśli!

Ewa Tschich

Moja przygoda z Kołem Śpiewu ZZK „Chopin” w Lesznie

Do tego koła śpiewaczego wstąpiłam 10 lipca 1963 roku (była to środa). Miałam wówczas 30 lat. Było w tym gronie dużo osób młodszych ode mnie, byli również i starsi. Zespół liczył wówczas około 50 osób. Kiedy piszę te wspomnienia, wiele osób z tego grona przekroczyło próg drugiego życia. Trzeba było się rozstać.

Cotygodniowe spotkania, nauka śpiewu pod przewodnictwem Pana Profesora Buchwalda, który dojeżdżał z Poznania... Był kierownikiem i dyrygentem chórów poznańskiej opery. Atmosfera w tym gronie była bardzo towarzyska i serdeczna. Organizowaliśmy koncerty na miejscu, w kraju i na różnych wyjazdach również za granicą naszego państwa. Takie wyjazdy zacieśniały przyjazne więzi zespołów i pojedynczych osób.

Trzeba wymienić coroczne koncerty kolęd połączone czasami z muzyką dawnych mistrzów polskich i nie tylko oraz różne okolicznościowe, związane ze świętami narodowymi i innymi wydarzeniami. Często ja prowadziłam zapowiedzi – mini konferansjerkę.

Nasze wyjazdy, które wspominamy bardzo mile, to: kilka razy do Niemiec, do Lübbenau – połączone z koncertami, do Alsfeld (ze zwiedzaniem Fuldy związanej ze św. Bonifacym) w dawnym RFN, do Deurne w Holandii i do Czech – Prachatice, oczywiście zawsze z rewizytą u nas w Lesznie. Zawsze byłam bardzo zaangażowana wraz z innymi członkami chóru w organizację wyjazdów i przyjmowanie gości z rewizytą. W koncertach z tych okazji prawie zawsze pełniłam rolę konferansjerki, również wtedy, gdy było trzeba się posłużyć niemiecką mową, bo choć tego języka nie znałam perfektnie, to miałam dużą łatwość posługiwania się nim w mowie.

W roku 1992, gdy zaczęły się trudności w uzyskiwaniu pomocy finansowej dla zespołu ze Związku Zawodowego Kolejarzy, przyszedł nam z pomocą Miejski Ośrodek Kultury i przyjął nas rok później pod swój patronat. Byłam wtedy wiceprezesem, pełniłam tę funkcję w latach 1984-1995, kiedy prezesem była Izabela Sobkowiak. Bardzo dobrze nam się współpracowało.

Ja w roku 1998 oficjalnie zrezygnowałam z dalszej efektywnej działalności w chórze ze względu na podeszły wiek i coraz bardziej uciekające siły. Sentyment pozostał. I zachowana legitymacja.

Piosenka o chórze „Chopin”

(żartobliwa)

Słowa: Hanna Jęsień

Na melodię *Raz, dwa i trzy*

90 lat minęło,

Gdy się wszystko to zaczęło.

Pośród braci kolejarskiej

Powstał chór nie byle jaki.

Rozśpiewali Leszno całe,

Objechali różne kraje.

Dyrygenci się zmieniali,

Teraz Bartosz jest na fali.

Bartek z muzycznej rodziny

Robi bardzo śmieszne miny.

Gdy przed chórem „Chopin” staje,

Każdy występ się udaje.

Prezes chóru – Ela Duda –

Czasem może zdziałać cuda,

To sponsorów znaleźć w tłumie

I warsztaty zrobić umie.

Ela czasem nas strofuje,

Gdy ktoś źle się zachowuje,

Ale baba przebojowa

Wszystkich poprzec jest gotowa.

Najliczniejsze są sopran,

Głos wysoko wyciągany,
Zaraz alty im wtórują,
Silnym głosem wyśpiewują.

Lecz bez basów i tenorów
Nie zaśpiewasz tak utworów.
Choć niewielu panów mamy,
Twardą ręką ich trzymamy.

Nasza Basia jest skarbnikiem
Nazywana komornikiem,
Zbiera i pilnuje kasę,
Starcza nawet na kiełbasę.

Młodzież w chórze – dla nich brawa,
Bez nich śpiew – niełatwa sprawa,
Nieźle razem trio tworzą –
Inne chóry nam nie grożą.

A seniorów podziwiamy,
Sto lat gromkie im śpiewamy:
Życie w zdrowiu nam, Waszmości,
Niech muzyka w sercach gości!

Bibliografia

Źródła

APL, Chór Związku Zawodowego Kolejarzy „Chopin”. Nr zespołu 981.
APL, Starostwo Powiatowe w Lesznie, Wielkopolski Związek Śpiewaczy, sygn. 160.

Koło Śpiewu „Chopin” ZZK w Lesznie. Książka składek. Zbiory H. Ciesielskiego.
Kopczyński, Tadeusz, *W pierwszą rocznicę oswobodzenia Ziemi Leszczyńskiej (17 stycznia 1921 r., [Leszno, 1921].*

Kronika chóru 1920-1999

Kronika chóru 2000-2013

Kronika chóru 2014-2020

Kronika Koła Śpiewu im. Feliksa Nowowiejskiego w Zaborowie, MOL, 2317.

Protokolarz Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Kopia MOL.

Regulamin Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewaczych, „Przegląd Muzyczny” 1930, nr 5, s. 15-17.

Statut Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, Poznań 1933.

Teczka chóru „Chopin”, Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Wywiady z byłymi i obecnymi członkami chóru „Chopin”.

Opracowania i artykuły

- *XXXI Walne Zebranie Delegatów Wkp. Związku Kół Śpiewaczych, „Rocznik Muzyczny” 1929, nr 3, s. 18-19.*
- *ama, 90 lat chóru miejskiego Chopin w Lesznie, „Panorama Leszczyńska” 2010, nr 46, s. 42.*
- *ama, 95-lecie obchodzi chór miejski Chopin. Jubileusz uświetniły: koncert,*
- *wystawa i płyta, „Panorama Leszczyńska” 2015, nr 51, s. 2-3.*
- *(and), Muzyczny sukces w Wiedniu, „ABC” 2011, nr 88, s. 7.*
- *(and), Śpiewali w Gołuchowie, „ABC. - 2013, nr 67, s. 3.*
-
- *ar, „CHOPIN” uratowany, „Głos Wielkopolski” 1993, nr 194, dod. „Głos Leszczyński”, s. 16.*
-
- *(ar), Wyśpiewany jubileusz, „Głos Wielkopolski” 1995, nr 249, dod. „Głos Leszczyński”.*
- *Benyskiewicz, Ludwika, Ośrodki działalności muzycznej w Lesznie w XXV-leciu powojennym (1945-1970). Praca dyplomowa napisana pod kierunkiem mgr Haliny*

Sobierajskiej na Wydziale Wychowania Muzycznego w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Poznaniu., Poznań 1979.

- Benyskiewicz, Ludwika, *Rozwój kultury muzycznej w rodzinnej wsi Karola Kurpińskiego*. Praca dyplomowa napisana pod kierunkiem mgr. Antoniego Lewińskiego w II Studium Nauczycielskim w Poznaniu, Poznań 1969.
- Benyskiewicz-Grousset, Aleksandra, *Cześć Pieśni: Towarzystwo Śpiewu „Harmonia w Śmiglu 1893-2013*, Śmigiel, b.r.
- Błażejczyk, Tomasz, *Rzut oka na rozwój polskiego śp. Towarzystwo śpiewactwa chórowego okr. XII Wlkp. Zw. Śpiewaczego (powiat leszczyński)*, „Ziemia Leszczyńska” 1937, z. 2 (9), s. 87 – 98.
- *Chór „Chopin”*, Prezentacje kultury Południowo-Zachodniej Wielkopolski. Leszno. Program, 7-8 IX 2001, s. 34.
- *Chór Miejski „Chopin” 1920-2010 Leszno*, Leszno 2010.
- Chwaliszewska, Aurelia, *Zarys kultury muzycznej w wojewódzkim Lesznie: z dziejów, Lesznomuzyki*, „Informator Kulturalny i Turystyczny Województwa Leszczyńskiego 1998, nr 6, s. 22-24.
- Ciesielski, Hilary, Waldemar, *Amatorski ruch chóralny Leszno w latach 1945-1980*. Mszp.
- Ciesielski, Hilary, *Chór „Chopin”: Z tradycji ruchu amatorskiego*. Leszno, „Panorama Leszczyńska” 1988, nr 31, s. 22; nr 32, s. 22; nr 33, s. 22.
- Ciesielski, Hilary, *Leszczyński Okręg Śpiewaczy*, „Przyjaciel Ludu” 1996, nr 1/2, s. 7-8.
- Ciesielski, Hilary, *Leszczyński Okręg Śpiewaczy: Z tradycji ruchu amatorskiego*, Leszno, „Panorama Leszczyńska” 1988, nr 40, s. 22.
- DAG, *Śpiewają dla wszystkich od 80 lat : jubileusz Chóru Miejskiego "Chopin"*, „Gazeta Poznańska”, 2000, nr 271, dod. „Powiaty”, s. 2.
- E.B., *Chór „Chopin”: Leszczyńskie takty*, „Głos Leszczyński” 1990, nr 2, s. 6.
- Filipowiak, Halina, *Chór „Chopin” – 85 lat: Jubileuszowa wystawa i koncert*, „Nowa Elita” 2005/2006, nr 45, s. 24-26.
- Filipowiak, Halina, *Chór Miejski "Chopin" w Lesznie ma 80 lat*, „Nowa Elita” 2000, nr 5, s. 20.

- Filipowiak, Halina, *Chóralne śpiewanie z Bratankami*, „Nowa Elita” 2007, nr 51, s. 27.
 - Filipowiak, Halina, *Chóralne warsztaty*, „Nowa Elita” 2010, nr 63, s. 36.
 - Filipowiak Halina, *Moskwa miasto pokoju. II Międzynarodowy Festiwal Chórów*, „Nowa Elita” 2003 nr 5, s. 20-21.
 - Filipowiak, Halina, *Nieś się, pieśni, nieś...: Jubileuszowy rok chóru "Chopin"*, „Merkuriusz Leszczyński” 1999, nr 8-9, s. 41-42.
- Filipowiak, Maria, Halina, *Chopin –Zasłużony dla Miasta Leszna*, „Nowa Elita” 2016, nr 67, s. 22-23.
- Halec, M[ałgorzata], *Zabrzmie „Oratorium Leszczyńskie”*, „ABC”: Wiadomości miasta Leszna” 1997, nr 47, s. 11-12.
- Hellwig, Jan [red.], *Zorganizowany amatorski ruch chóralny w Wielkopolsce 1892-1992*, Poznań 1992.
 - (JAC), *75 LAT "Chopina"*, „ABC” 1995, nr 85, s. 3.
 - (JAC), *Chórzyści Chopina myślą o stuleciu*, „ABC” 2019, nr 2, s. 25.
 - (JAC), *Z wizytą w Czechach*, „ABC” 2004, nr 55, s. 3.
 - Jórge, Teofil, *Rzut oka na 25-letnią działalność Koła śpiewu im. Dembińskiego w Lesznie*, „Głos Leszczyński” 1936, nr 144, s. 3.
 - J.W., *Chóry są potrzebne*, „ABC” 2006, nr 81, s. 12.
 - KB, *Czują się młodo : osiemdziesięciolecie "Chopina"*, „Panorama Leszczyńska” 2000, nr 47, s. 5.
 - (kin), *Pierwsza płyta w dziejach chóru*, „ABC” 2015, nr 98, s. 7.
 - Kuik, J., *80 LAT "Chopina"*, „ABC” 2000, nr 90, s. 4.
 - Kuik, J., *Chór Miejski "Chopin". Życie kulturalne Leszna*, „ABC” 1998, nr 37, s. 13.
 - Kuik, Jacek, *Śpiewający przyjaciele*, „ABC”, 2005, nr 91, s. 4.
 - (kuś), *Prześpiewane lata*, „Panorama Leszczyńska” 1988, nr 50, s. 2.
 - mach., *CHOPIN z ministerialnym odznaczeniem "Zasłużony dla Kultury Polskiej"*, „Panorama Leszczyńska 2016, nr 26, s. 25.
 - Maćkowiak, Anna, *Chopin brzmi czasem frywolnie: Najstarszy leszczyński chór ćwiczy przed koncertem z okazji 90-lecia istnienia*, „Panorama Leszczyńska” 2010, z dn. 10 XI, s. [30].

- Majewski, Roman, *Seniorzy śpiewają*, „Panorama Leszczyńska 1985, nr 5, s. 8.
- Matejkowa, Wanda, *Oświata pozaszkolna w Lesznie*, Poznań 1929. Dostęp przez: Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa., c
- Moskał, Longina, *Muzyka jest lekarstwem na wszystko : 100-lecie Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego*, ABC - 1992, nr 18, s. 8.
- Paprocki, Tadeusz, *21 rok działalności Leszczyńskiego Oddziału PZChiO*, „Informator Kulturalny i Turystyczny Województwa Leszczyńskiego” 1997, nr 3, s. 19-20.
- Paprocki, Tadeusz, *Ruch śpiewaczy na ziemi leszczyńskiej*, „Przyjaciół Ludu” 1996, z. 1-2, s. 2.
- Piwoń, Aleksander, *Okręg XII Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, 1946-1959*, „Przyjaciół Ludu” 2015, z. III, s. 29-34.
- Reucka, Jowita, *Działalność Oddziału Leszczyńskiego PZChiO w latach 1976-1995*, „Przyjaciół Ludu” 1996, z. 1-2, s. 9.
- (rob), *Powrót z nagrodami*, „Panorama Leszczyńska” 1988, nr 40, s. 2.
- (S), *75 lat „Chopina”*, „Panorama Leszczyńska” 1995, nr 6 s. 11.
- (S), *Jubileusz „Chopina”*, „Panorama Leszczyńska” 1995, nr 43, s. 2.
- (S), *„Chopin” w Holandii*, „Panorama Leszczyńska” 1995, nr 30, s. 9.
- (SZA), *Muzyczne złote pasmo*, „Panorama Leszczyńska” 2006, nr 25, s. 6.
- Smoluchowski, Zdzisław, *Teatry amatorskie w Lesznie*, „Rocznik Leszczyński” 1978, t. 2, s.
- Reucka, Jowita, *Działalność Oddziału Leszczyńskiego PZChiO w latach 1976-1995*, „Przyjaciół Ludu” 1996, z. 1-2, s. 19.
- Smoluchowski, Zdzisław, *Kronika ruchu amatorskiego w Leszczyńskim 1900-1970*, Leszno 1971, cz. 1-4. Mszp.
- *Prezentacje Kultury Południowo-Zachodniej Wielkopolski*: program, Leszno 2001.
- Winowicz, Krystyna, *Narodowe i patriotyczne idee wielkopolskiego ruchu śpiewaczego*, Poznań 1982.
- Wojciech, Marlena, *Chór im. „Chopin” w Lesznie*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem doc. dr. Eugeniusza Rogalskiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej, Instytut Wychowania Muzycznego, Bydgoszcz 1981.

- Woźniak, Julianna, *Sukces chóru „Chopin”*, „ABC”, „Wiadomości miasta Leszna”, , nr 49, s.

Czasopisma

„Śpiewak: miesięcznik literacko-muzyczny. Organ związków Śpiewaczych Poznańskiego. 1920 nr 2; 1921 nr 1, 2, 3; 1922, nr 1-121; 19243 nr 7-8; 1923, nr 5-6.

Dokumenty Życia Społecznego

- *II Festiwal chórów polskich: Poznań 5-8 VII 1962*, Poznań 1962.
- *Chór Miejski „Chopin” 1920-2010 Leszno*, Leszno 2010.
- *Chór Miejski „Chopin” w Lesznie 1920-1995. Koncert jubileuszowy*, Leszno 1995.
- Filipowiak, Halina, Kubiak, Krzysztof, *CHÓR "Chopin" - 85 lat : 18-30 listopada 2005 r.*, Leszno 2005.
- *Koncert jubileuszowy z okazji 40-lecia istnienia: Program*, Leszno 1960.

Strony internetowe

www.chorchopin.leszno.pl

. Koncert

Dokument elektroniczny

JUBILEUSZ 85-lecia Chóru "Chopin" [w Lesznie] [Dokument elektroniczny]. - Leszno: Video Waza, 2005, 1 CD ROM; 12 cm. - Zawiera m.in.: Wystawa jubileuszowa w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lesznie [18.01.2005]